

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 789
Παρασκευή
30 Μαΐου 2003
Τιμή: 4 Ευρώ

λες εταιρείες κλείνουν και άλλες εταιρείες ανοίγουν.

κος

νσταντόπουλος:

νωμένη ριζοσπαστική

στερά απάντηση

ν δικομματισμό

Τσαλόγλου:

συνεχείς αποτυχίες

ην οικονομία

ύλος Κλαυδιανός:

οικονομία της αγοράς

υ κ. Σημίτη

ΕΘΝΗ:

μυρκία

έση Ανατολή

υκρανία

ύβα

Μάχη της Κρήτης

ένας μυθικός

αορί

Κάντε μια φωτεινή επέκταση

- Απόλυτη στεγανότητα χωρίς σιλικόνες
- Πλήρης (100%) θερμική διακοπή
- Αντιηλιακά
(Σχ. Θερμικό Κέρδος 88 BTU / sq ft)
και θερμομονωτικά διπλά,
διπλοσφραγισμένα κρύσταλλα
 $K = 1,35$ έως $0,54 \text{ kcal /m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$
- Προστασία από τις υπεριώδεις ακτίνες (UV)
(δίοδος μόνον 6%)

ΗΛΙΟΧΩΡΟΙ
ΗΛΙΟΡΟΦΕΣ
ΑΙΘΡΙΑ - ΘΟΛΟΙ
ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ

DOMES - PATIOS - SKYLIGHTS
SUNROOMS - PYRAMIDS

ΑΘΗΝΑ

Κατεχάκη 66

τηλ.: 210 67 10 130

fax : 210 677 62 35

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Αραβαντινού 6

τηλ. - fax : 25610 65 26

Περίοδος Β' • Έτος 30ο • Τεύχος 789

Παρασκευή 30 Μαΐου 2003

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrapou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κλπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 76 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 152 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Χαμένοι και Κερδισμένοι	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Πόλωση με αντιδεξιά ρητορεία	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	13
• Νίκος Κωνσταντόπουλος: Η Αριστερά απάντηση στον δικομματισμό	14
• Ν. Χονδρός: Η αντιδεξιά ρητορική Σημίτη	16
• Κ. Τσαλόγλου: Πολιτικό το πρόβλημα της οικονομίας	18
• Παύλος Κλαυδιανός: Η οικονομία της αγοράς του κ. Σημίτη	20
• Κώστας Κοτζαμάνης: Συνέντευξη στην Όλγα Φωτακοπούλου	23
• Εφημερολόγια από την Εφήμερη (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου)	26
• Έμερος Καλοσύτης: Όλα είναι ιδιωτικοποιημένα	28
• Ειδικός Συνεργάτης: Μεσανατολικά παιχνίδια	30
• Τ.Κ.Δ.: Ο Σαρόν αποδέχεται τον «οδικό χάρτη»	34
• Ευάγγελος Αρεταίος: Οι λεπτές ισορροπίες του Οζκιόκ	37
• Χριστίνα Μβεζρούτσενκο: Οι πρώην σοβιετικές χώρες στον ΠΟΕ	38
• — : Κυνηγητό αντιφρονούντων στην Κούβα	40
• Η έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος	41
• Θ. Δασκαρόλης: Ο Κουρουβαάκα και η Μάχη της Κρήτης	42
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
• Μάγια Παπαδημητρίου: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο	52
• Ε. Μουντράκη: Συγγραφικά Πειράματα	54
• Δημήτρης Χαρίτος: Ο τρόμος της Αποκάλυψης είναι πάντα ασπρόμαυρος	55
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωϊνό	56
• Στέφανος Προτεστάκης: Μικρή Πινακοθήκη	57
• Ευριδίκη Τρισόν-Μιλσανή: «Αναστάσεις» του Κώστα Τσόκλη	58
• Νίνα Αντύπα: Περιπέτειες της Γκουέρνικα	60
• Άλκης Ρήγος: Κατάθεση λογισμού και ονείρου	62
• ΒΙΒΛΙΟ	64

Τα σκίτσα στο τεύχος είναι των Τ. Αναστασίου, Γεωργοπάλη, Δ. Πετσετίδη.

Σκίτσο εξωφύλλου: Τάσος Αναστασίου

ΧΑΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΚΕΡΔΙΣΜΕΝΟΙ

Η ΟΜΙΛΙΑ του πρωθυπουργού την Τρίτη, στην κοινή συνεδρίαση Κοινοβουλευτικής Ομάδας και Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, δεν έφερε βεβαίως τα πάνω κάτω, όπως πολλοί είχαν ελπίσει, ή... φοβηθεί. Απλώς ο κ. Σημίτης, εν όψει κυρίως των –οψέποτε προκηρυχθούν– εκλογών, για τις οποίες τα μαντάτα γίνονται όλο και πιο απογοητευτικά για το κυβερνών κόμμα, επιχείρησε να διαμορφώσει το πλαίσιο της προεκλογικής αντιπαράθεσης ιδιαίτερα με το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, και παράλληλα της προσπάθειας προσεταιρισμού, ή σε αντίθετη περίπτωση απαξίωσης, των κομμάτων της Αριστεράς.

ΚΑΙ ΟΛΑ αυτά μέσα από εκφράσεις μιας παρωχημένης «παλαιοपाσοκικής» ρητορείας, στο δοκιμασμένο μοντέλο του «φωτός και του σκότους». Έτσι, προκειμένου να απαντηθεί η έντονη κριτική που ασκείται στην κυβέρνηση, επιστρατεύθηκαν όροι όπως «δημαγωγία», «καταστροφολογία» ή «σκανδαλογία», κύρια συστατικά δηλαδή της παλιάς συνταγής. Επί της ουσίας όμως;

Ο κ. ΣΗΜΙΤΗΣ υπεραμύνθηκε του κυβερνητικού έργου και κατηγόρησε συλλήβδην τα διάφορα οικονομικά συμφέροντα και τη ΝΔ ότι με τις πτωχεύσεις και τα λουκέτα προσπαθούν να «ρίξουν» την κυβέρνηση. Και μπορεί αυτό να συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο στο σύνολο των περιπτώσεων το κλείσιμο των επιχειρήσεων, και κατ' επέκταση οι απολύσεις και η αύξηση της ανεργίας, δεν είναι δυνατόν να βαρύνουν τη ΝΔ ή οποιονδήποτε άλλον «υπονομευτή».

ΑΝΤΙΘΕΤΑ είναι αποτέλεσμα μιας πολιτικής κακής διαχείρισης, που στηρίζεται στο τζόγο και σε μεγάλα έργα που τελικά αποδεικνύονται άχρηστα και σχεδόν πάντα υπερβαίνουν τον προϋπολογισμό τους –εκτρέφοντας έτσι τη διαπλοκή–, χωρίς σχεδιασμό και με επιπτώσεις στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Μια πολιτική που είναι αποκλειστική ευθύνη της παρούσας κυβέρνησης.

ΘΑ ΣΥΜΦΩΝΟΥΣΑΜΕ βεβαίως με πολλά απ' όσα καταμαρτυρεί ο κ. Σημίτης στη ΝΔ, παρ' όλο που η κριτική του, μετά τα παρελθοντολογικά και καταστροφολογικά, περιορίζεται ουσιαστικά σε κάποιες γενικές διατυπώσεις για τον «νεοφιλελευθερισμό», ο οποίος άλλωστε, αναγκαστικά ή μη, αποτελεί και δική του επιλογή.

ΘΥΜΙΣΕ μεταξύ άλλων ο πρωθυπουργός ότι η ΝΔ δεν τολμά να αναφέρει καν τη λέξη δεξιά. Σωστή παρατήρηση, αν και οι λέξεις και η χρήση τους έχουν πραγματικά δεινοπαθήσει τα τελευταία χρόνια – εξαιτίας κυρίως και των λεκτικών ακροβασιών που εγκαινίασε ο ιδρυτής του Κινήματος. Παράδειγμα η Αριστερά, η οποία ποτέ δεν αναφέρεται απλώς ως Αριστερά. Υπάρχει μόνο ως «παραδοσιακή», ως «παλαιοαριστερά», ως, ως... Για να μείνει μόνο το ΠΑΣΟΚ ως η κορυφή της πολιτικής πυραμίδας, ως η μόνη Αριστερά, η οποία υιοθέτησε και τον όρο «κεντροαριστερά», για να μπορεί να παίζει με τους διάφορους «πρώην», νυν ανένταχτους και δυσारेστημένους πλην άκρως φιλόδοξους.

ΠΑΡΑΦΩΝΙΑ όμως και η αναφορά του πρωθυπουργού στις επιθέσεις που δέχεται η κυβέρνηση και «από μερίδα του Τύπου». Εννοώντας φυσικά μόνο την *Αυριανή*, παλιό φερέφωνο του ΠΑΣΟΚ, που κατά καιρούς χρησιμοποίησαν όλα σχεδόν τα εκλεκτά στελέχη του κινήματος, του κ. Σημίτη περιλαμβανομένου. Την *Αυριανή*, η οποία προκάλεσε την απόλυση Μαλέσιου, ενώ προδικάζει την περιθωριοποίηση των Πρωτόπαπα, Νεονάκη και Μανίκα – κι ας τους καλύπτει μέχρι τώρα ο κ. Σημίτης. Διότι η λοιπή «μερίδα του Τύπου» επεφύλασσε πάντα ευνοϊκή μεταχείριση στον πρωθυπουργό, τον οποίο διατήρησε στο απυρόβλητο ως τον μόνο «καλό» έναντι των αδέξιων υπουργών του.

ΥΓ. «Υπάρχουν επιχειρήσεις που κλείνουν, υπάρχουν και επιχειρήσεις που ανοίγουν», ήταν το μεγαλοφυές απόφθεγμα με το οποίο επιχείρησε προ ημερών ο –και «λαδωμένος» κατά την ομογάλακτη του *Αυριανή*– υπουργός Τύπου Χρ. Πρωτόπαπας να απαντήσει στις επιθέσεις κατά της κυβέρνησης για το κλείσιμο σειράς επιχειρήσεων. Υπάρχουν πολλά που θα μπορούσε να αραδιάσει κανείς σε ένα ισοζύγιο χαμένων-κερδισμένων με το στίλ του κ. Πρωτόπαπα, δυστυχώς όμως τα πράγματα στη χώρα είναι πολύ σοβαρά για να παίζουμε με σχήματα λόγου.

αντί

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΕΡΓΙΑ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΑ
ΛΟΥΚΕΤΑ!

ΤΟ ΠΑΣΟΚ
ΕΙΝΑΙ
ΑΛΛΟΥ...

1985

Πόλωση με αντιδεξιά ρητορεία Κατά τα άλλα: *Tout va très bien*

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ πάει καλά. Και οι χειρισμοί της, οι επιδόσεις της ακόμα καλύτερα... Όσο για τα *θρυλούμενα* (περί ανεργίας, ακρίβειας, ατολμίας, κυβερνητικής αναποτελεσματικότητας ή περί δυσχερειών της οικονομίας, κλπ.) είναι *έργο της δεξιάς*, η οποία όχι μόνο σκανδαλολογεί, αλλά και συμμαχεί –συμμάχησε– με ορισμένα επιχειρηματικά συμφέροντα, που επίσης απεργάζονται την ανατροπή της κυβέρνησης...

Η ΑΝΤΙΔΕΞΙΑ ρητορική έχει, βέβαια, βαθιές ρίζες στο ΠΑΣΟΚ. Αλλά το ότι και ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης θα προσέφευγε στην ίδια μεθοδολογία, τους ίδιους αντιπερισπασμούς, την ίδια συνωμοσιολογία της σχολής Ανδρέα Παπανδρέου (σε μια εποχή όπου ο διχαστικός λόγος έπαυσε να φτουρά...), κάποιος δεν το περίμεναν! Και όμως. Στην κοινή σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής και της Κοινοβου-

λευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ (της περασμένης Τρίτης) ο Κ. Σημίτης μίλησε «ωσεί» Ανδρέας Παπανδρέου: Όλοι, λοιπόν –ή σχεδόν όλοι–, Νέα Δημοκρατία, βιομήχανοι, κύκλοι του Χρηματιστηρίου, λογής εκδοτικά συμφέροντα, ακόμα και η *Αυριανή*, αλλά και «*αυτοί που θέλουν η οικονομική εξουσία να καθορίζει τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος*», συνωμότησαν για να πλήξουν την κυβέρνηση. Πλην ο πρωθυπουργός απέφυγε να κατονομάσει πρόσωπα ή συμφέροντα τα οποία, κατά την άποψή του, βυσοδομούν για ν' ακυρώσουν τα κυβερνητικά επιτεύγματα, «*δημιουργώντας δήθεν γεγονότα*».

Η ΚΟΙΝΗ λογική –παρά ταύτα– λέει ότι δεν είναι «*δήθεν γεγονότα*» οι άνεργοι, οι απολυμένοι, η αποδυνάμωση του κράτους πρόνοιας, τα κέντρα διαπλοκής ή οι σφυγμομετρήσεις που φέρουν τη Νέα Δημοκρατία να προηγεί-

ται του ΠΑΣΟΚ (σε πρόθεση ψήφου) κατά 9,8 ποσοστιαίες μονάδες. [Κατά τον Κ. Σημίτη, το κυνήγι των σκανδάλων άρχισε μια μέρα πριν από την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ ακόμα και το τσίμινγκ των δημοσκοπήσεων δεν είναι άσχετο με την προσπάθεια της Ν.Δ. να πείσει ότι «*η κυβέρνηση έχασε την εμπιστοσύνη του λαού και, συνεπώς, πρέπει να γίνουν εκλογές*».]

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, σφαντάζει κάπως παράξενα όταν η κυβέρνηση αιτιάζεται (για ορισμένα από τα σημερινά δεινά της) την... *Αυριανή* –που υπήρξε σαρξ εκ της σαρκός του ΠΑΣΟΚ– ή λογής επιχειρηματικά ή εκδοτικά συμφέροντα, όταν είναι κοινός τόπος ότι ο σημερινός πρωθυπουργός «*έχει το μοναδικό προνόμιο στην ιστορία αυτής της χώρας (καταπώς έγραψε η Καθημερινή...)* να έχει υποστηριχθεί τόσο πολύ και για τόσο μεγάλο διάστημα

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

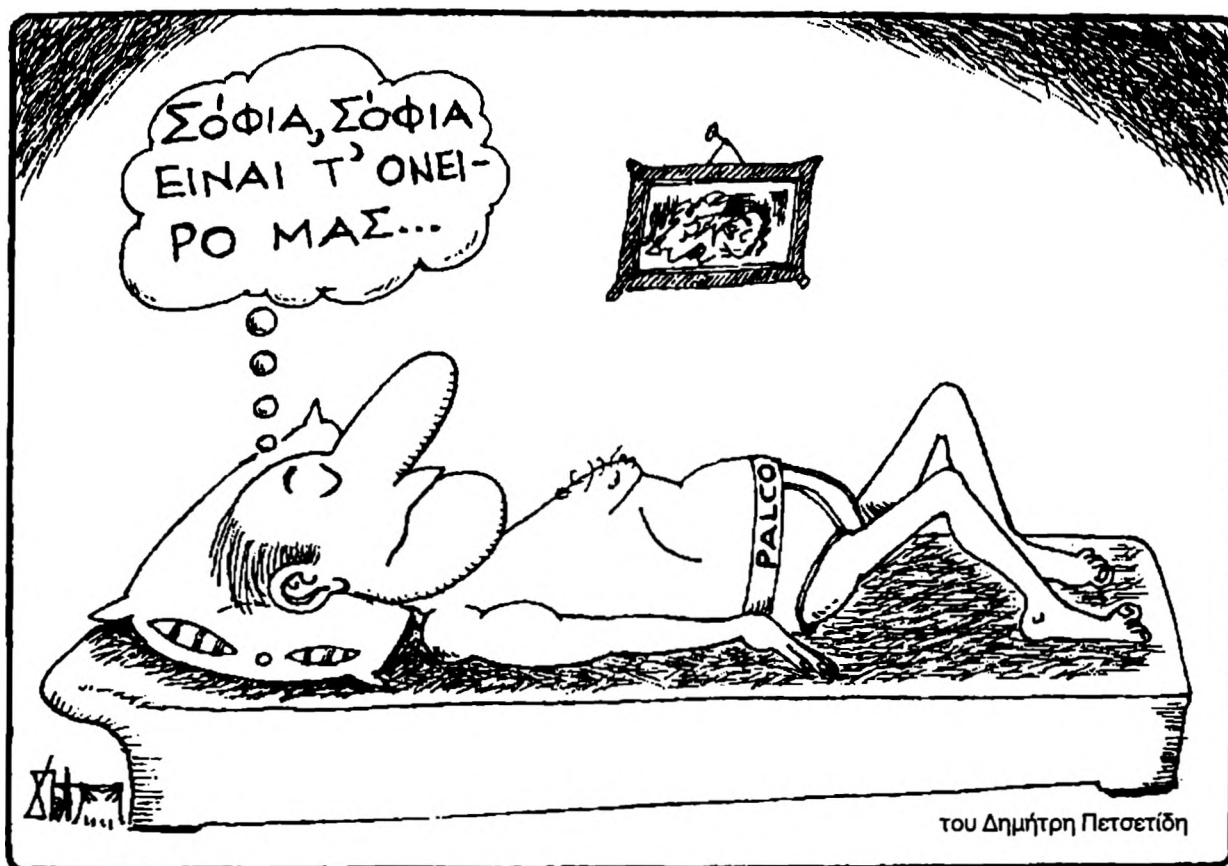
από την επιχειρηματική τάξη και από τα περισσότερα και σημαντικότερα ΜΜΕ».

ΠΑΝΤΩΣ, αν κάτι προέκυψε από την ομιλία αυτή του Κ. Σημίτη είναι: Πρώτον, η σαφής δήλωσή του ότι θα ηγηθεί ο ίδιος της πορείας του ΠΑΣΟΚ προς τις εκλογές, τις οποίες τοποθέτησε τον Μάιο του 2004. (Άρα, κάποιοι «ματαιόσπουδοι», εντός του ΠΑΣΟΚ, που ήθελαν άλλο αρχηγό κόμματος πριν από τις εκλογές, πρέπει ν' ανακρούσουν πρύμναν). Δεύτερο, η διάχυτη πλέον πεποίθηση ότι, αργά αλλά σταθερά, με την εκπνοή του καλοκαιριού, η χώρα θα εισέλθει σε προεκλογική περίοδο, η οποία –από πλευράς τουλάχιστον ΠΑΣΟΚ– αναμένεται έντονα σκληρή. Το κυβερνών κόμμα θα κάνει το παν για να πείσει ότι δεξιά ή ακροδεξιά ή νεοδεξιά είναι ένα και το αυτό, ότι η ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας είναι ένας εσμός «απείρων και ανικάνων», ότι ναι μεν υπάρχει η ευάλωτη ψυχολογία όσων έχασαν στο Χρηματιστήριο, αλλά θα υποστηριχθεί ότι γι' αυτό δεν ευθύνεται η κυβέρνηση! Όσο για το ασφαλιστικό ή ενεργειακό, ουδείς λόγος ανησυχίας υπάρχει, εφόσον δεν έλθει στα πράγματα η Νέα Δημοκρατία!

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΧΕΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΑΡΑ Η ΑΘΗΝΑ ΔΕΝ ΣΥΝΟΜΙΛΕΙ ΜΕ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥΣ...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, δύο υπουργοί, ο Γ. Παπανδρέου (Εξωτερικών) και Γ. Παπαντωνίου (Άμυνας), αισθάνθηκαν την ανάγκη να διαμηνύσουν στον αρχηγό των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, στρατηγό Χιλμί Οζκιόκ, ότι σε θέματα κυριαρχίας ή διεθνούς νομιμότητας ή ελληνοτουρκικών σχέσεων, συνομιλούν με την υπεύθυνη τουρκική κυβέρνηση και όχι με αρχηγούς ή εκπροσώπους τουρκικών στρατιωτικών επιτελείων...

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ αυτή δόθηκε καθώς πολλαπλασιάζονται οι παραβιάσεις (και παραβάσεις) του ελληνικού εναέριου χώρου από τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη και ο στρατηγός Οζκιόκ δηλώνει ότι η τουρκική πλευρά δεν αναγνωρίζει ως ελληνοτουρκικό σύνορο τη μέση γραμμή μεταξύ τουρκικής ακτής

και ελληνικών νησιών... Το θέμα πήρε ευρύτερη διάσταση, με τα δημοσιεύματα μερίδας του τουρκικού τύπου που φέρουν τους πασάδες του γενικού επιτελείου έντονα δυσαρεστημένους με την κυβέρνηση Ερντογάν και σαφώς αντίθετους με την προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συνέχεια είναι γνωστή: Ο στρατηγός Χιλμί Οζκιόκ διαβεβαίωσε ότι οι στρατηγοί υποστηρίζουν την ένταξη της χώρας τους στην Ευρώπη, ο υπουργός Εξωτερικών διαβεβαίωσε ότι η κυβέρνηση Ερντογάν ελέγχει τις ένοπλες δυνάμεις (άρα δεν υπάρχει «κίνδυνος πραξικοπήματος»), ενώ, την ίδια στιγμή, ο υπουργός Δικαιοσύνης Τζεμίλ Τσιτσέκ υπογράμμιζε ότι «πρέπει να προστατεύσουμε όλους τους θεσμούς της Δημοκρατίας»!

ΚΥΠΡΟΣ: ΙΣΩΣ Η ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΕΡΗ (ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ) ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟΥ...

ΚΑΙ ΕΝΩ η Αθήνα υπενθυμίζει συνεχώς, στην Άγκυρα, ότι ο δρόμος προς την Ευρώπη περνά από την πράσινη γραμμή της Λευκωσίας, όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι το πρόσφατο «ρήγμα» στο τείχος της Λευκωσίας δεν έχει άμεση συνέχεια. Ο Πρόεδρος της Κύπρου Τ. Παπαδόπουλος μπορεί να δηλώνει ότι η υπογραφή της προσχώρησης της Κύπρου «ήταν ίσως η ιστορι-

κότερη στιγμή μετά την ανεξαρτησία του νησιού», αλλά προοπτική άμεσης επανέναρξης των διαπραγματεύσεων, βάσει του σχεδίου Ανάν, δεν διαγράφεται.

ΠΑΝΤΩΣ, Αθήνα και Λευκωσία φαίνεται να συμφωνούν ότι δεν έχει νόημα η επανέναρξη των συνομιλιών αυτών, χωρίς να υπάρχει κάποια εκ προοιμίου «ανταπόκριση» της τουρκικής πλευράς, με τη βοήθεια, φυσικά, του Κόφι Ανάν και την άμεση ή έμμεση παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, το «ρήγμα» στο τείχος της Λευκωσίας ήλθε να επιβεβαιώσει ένα πράγμα: Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι μπορούν να συνυπάρξουν και να επιβιώσουν ειρηνικά, χωρίς τα «ενδιάμεσα» στάδια που προέβλεπε του σχέδιο Κόφι Ανάν. Κατά συνέπεια: Το σχέδιο του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ χρειάζεται, σε αρκετά σημεία του, αναθεώρηση. Είναι εφικτή η αναθεώρηση αυτή; Δεν θα είναι εύκολη. Αλλά ούτε πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως «άλλοθι», για να μη προωθήσουμε –ή, έστω, για να μη δεχτούμε ως βάση διαπραγμάτευσης– το σχέδιο Κόφι Ανάν, το οποίο προβλέπει (κάποιοι καμώνονται ότι δεν το ξέρουν...) την αποχώρηση του τουρκικού στρατού κατοχής.

ANTHNOIP

Η ΚΟΥΡΕΛΟΥ

Ατόπημα διέπραξε ο κ. υπουργός Παιδείας με τους πρόχειρους χαρακτηρισμούς του του προγράμματος της ΝΔ για την παιδεία περί «κουρελούς». Και πώς απήντησε επί της ουσίας; Με πολλές πλούσιες και συχνά παιζόμενες διαφημίσεις που έκλεισαν τα στόματα των ΜΜΕ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

Επί κυβερνήσεων ΝΔ στις αρχές της δεκαετίας του '90 ο τότε υπουργός Βιομηχανίας Ανδρέας Ανδριανόπουλος προέτρεπε τους καταναλωτές ν' αναζητούν τα πρατήρια που πουλούσαν φθηνότερη βενζίνη. Τότε δεν υπήρχε ίντερνετ και σ' έτρωγαν οι δρόμοι. Τώρα όμως με το διαδίκτυο θα πληροφορούμαστε εγκαίρως τις τιμές των οπωρολαχανικών στις ηλεκτρονικές σελίδες συμμορφούμενοι με τις υποδείξεις του υπουργείου Ανάπτυξης. Σύντομα θα οργανωθούν και έκτακτα σεμινάρια σε κάθε γειτονιά της χώρας, ώστε να μη μείνει καμία νοικοκυρά που να στερείται των προνομίων της νέας αυτής «λαϊκής» κατάκτησης!

★ Ντροπή, κ.κ. Κόκκαλη, Λαμπράκη, Λιακουνάκο, Μπόμπολα, που πολεμάτε τον Πρωθυπουργό, για να εξυπηρετήσετε τα αναίσχυντα επιχειρηματικά σας συμφέροντα!

ΤΙΜΗ ΣΤΟΥΣ ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΩΤΕΣ

Επιτέλους, καιρός ήταν. Έστω και με καθυστέρηση αρκετών δεκαετιών, όλα τα κόμματα της ελληνικής Βουλής αναγνώρισαν το έγκλημα που διαπράχθηκε κατά την περίοδο της ναζιστικής κατοχής στην Ελλάδα με θύματα τις εκατοντάδες πολιτικών κρατουμένων της Ακροναυπλίας και αποφάσισαν να αποτίσουν δημόσια φόρο τιμής στους ελάχιστους επιζώντες από την περίοδο εκείνη, αλλά και στους συγγενείς όσων απεβίωσαν.

Η απόφαση αυτή πάρθηκε στις 19 Μαΐου σε μια συνάντηση των κοινοβουλευτικών ομάδων του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ, του ΚΚΕ και του ΣΥΝ, στην οποία συζητήθηκε το θέμα των δεκάδων χιλιάδων ελλήνων πολιτών –αντιφασιστών, δημοκρατών, σοσιαλιστών και κυρίως κομμουνιστών– που είχαν οδηγηθεί σε φυλακές και εξορίες από τη δικτατορία της «4ης Αυγούστου» και ιδιαίτερα των 650 από αυτούς που κρατούνταν στο στρατόπεδο της Ακροναυπλίας μέχρι την κατάληψη της χώρας από τους Ναζί το 1941.

Αυτοί οι Ακροναυπλιώτες μάλιστα, κατά την επίθεση των Ιταλών τον Οκτώβρη του 1940, είχαν ζητήσει επίσημα από τις ελληνικές αρχές να τους επιτραπεί να μεταβούν στο μέτωπο και να πολεμήσουν κατά των εισβολέων. Τελικά όμως, όχι

μόνο το αίτημά τους δεν έγινε δεκτό, αλλά και όταν οι Γερμανοί είχαν πλέον καταλάβει την Ελλάδα, τον Απρίλιο του 1941, η τότε κυβέρνηση του Γλύξμπουργκ τους παρέδωσε στον εχθρό.

Για τους αγνούς αυτούς πατριώτες ωστόσο, παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς, η πολιτεία δεν έστερξε ποτέ, όχι μόνο να αποτίσει φόρο τιμής για τη στάση τους, αλλά ούτε να αναζητήσει κάποιον τρόπο για να καταδικάσει δημόσια το έγκλημα που συντελέσθηκε σε βάρος τους.

Για το λόγο αυτό οι κοινοβουλευτικές ομάδες των κομμάτων αποφάσισαν να καλύψουν το κενό, «συναισθανόμενες το καθήκον απέναντι σε αυτούς τους ήρωες αγωνιστές της Εθνικής Αντιφασιστικής Αντίστασης, αλλά και με σταθερό προσανατολισμό την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης ως απαραίτητο στοιχείο συμβολής στη δημοκρατική ανέλιξη της χώρας», όπως αναφέρουν σε σχετική ανακοίνωσή τους, στην οποία προσθέτουν επίσης «την επισήμανση της καθολικής και διαρκούς αναγνώρισης των ηρωικών πράξεων και τιμής όλων και χωρίς διακρίσεις των υπερασπιστών της Εθνικής Ανεξαρτησίας της χώρας».

Τ.Κ.Δ.

ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΙΛΑΡΟΤΡΑΓΩΔΙΑ

Η τουρκική πλευρά συνεχίζει απτόητη τις προκλήσεις της, ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου της γείτονος θεωρεί διεθνή τον ελληνικό εναέριο χώρο, επομένως τα τουρκικά αεροπλάνα θ' αλωνίζουν στο Αιγαίο... Και πώς αντιμετωπίζει την κατάσταση ο υπουργός Εξωτερικών κ. Γιώργος Παπανδρέου; Με αμήχανα χαμόγελα μπροστά στις κάμερες, φορώντας αυτή τη φορά ένα κρητικό μαντήλι. Είναι αυτό μέρος της επίδειξης μιας «ολύμπιας ηρεμίας» απέναντι στη συνεχιζόμενη κρίση; Χαράσσοντας όμως αυτήν την «καλοπροαίρετη» και ήπια πολιτική, ο Γ. Παπανδρέου δεν λειτουργεί ως κυματοθραύστης που πάνω του σπάζουν τα κύματα, αλλά προσθέτει άλλο ένα επεισόδιο επικοινωνιακής ιλαροτραγωδίας. Πότε με την εμφάνιση σε αγώνες δρόμου στην Κω ομού με τον αμερικανό πρεσβευτή, πότε με αυθόρμητες χορευτικές φιγούρες που θυμίζουν ζεϊμπέκικο. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, δημιουργείται μια κοινή πεποίθηση: ότι είναι αφέλεια να πιστεύει κάποιος πως ενέργειες όπως οι παραπάνω επιφέρουν τον εξωραϊσμό μιας κατάστασης, παρεμβαίνοντας σαν «από μηχανής θεός» που θα προκαλέσει αναταράξεις στο στάσιμο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Ο εκσυγχρονισμός στον χειρισμό των λεπτών υποθέσεων που αφορούν στην εξωτερική πολιτική επιβάλλει την ανάπτυξη μιας ειδυλλιακής προσομοίωσης της πραγματικότητας, την οποία μετά πολλής δυσκολίας καλούμαστε να δεχτούμε; Εάν η εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι ένας δύσκολος γρίφος, δεν αρκεί η αυτοσχεδιαστική αισιοδοξία για να λυθεί.

Σ. Λέτσιος

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Μπορεί να μην είναι το πιο σύντομο ανέκδοτο, είναι όμως το πιο επιτυχημένο. Ο κ. Σημίτης δήλωσε στην κοινή συνεδρίαση Κ.Ε. και Κ.Ο. ότι «επιχειρηματικά συμφέροντα πολεμούν την κυβέρνηση». Εμείς από τη μεριά μας τι να πούμε και τι να μολογήσουμε; Θ' απαντήσουμε στον πονεμένο πλην συμπαθή άνθρωπο μ' ένα ποίημα: «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον».

Κλεοπάτρα Μεμύτη

FOOTBALL FANS

Ε ναι λοιπόν, αδίκως κατηγορούν τους «ατάκτους» των γηπέδων ή αλλιώς χουλιγκάνους ότι στερούνται σωφροσύνης και ώριμης «υπευθυνότητας». Στα χνάρια των ενήλικων ηγετών του ποδοσφαίρου εξέδωσαν αντιστοίχου «ύφους» και «πνεύματος» ανακοίνωση, σύμφωνα με την οποία δεν ευθύνονται οι οπαδοί του Άρη για το κάψιμο του σκύλου στον Λαγκαδά. Ο άτιμος ο σκύλος πήγε κι έπεσε μόνος του μέσα στις πίσσες!

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

Μετά τον τρίτομο κ. Σημίτη και τον πολύτομο κ. Βενιζέλο -πολύτιμο φίλο της στήλης παρ' όσα ο ίδιος δηλώνει-, οι εκδόσεις Καστανιώτη ανακάλυψαν και τρίτο κυβερνητικό ταλέντο στη λογοτεχνία. Πρόκειται για

τον κ. Σκανδαλίδη τον οποίο παρουσιάζουν εκθύμως με χολιγουντιανή φωτογραφία από τις σελίδες του περιοδικού των εκδόσεων - περιοδικού που πάντως θα μπορούσε να ονομαστεί «Σελίδες Εκσυγχρονισμού». Εμείς ούτως ή άλλως το λέγαμε ανέκαθεν. Οι εκσυγχρονιστές ξέρουν να (μας) γράφουν τεχνη-

έντως. Στο διάβασμα υστερούν.
Τζιμ Μπούκης

ΥΓ.: Να μην ξεχάσω και τον κ. Πανταγιά βεβαίως-βεβαίως, το πόνημα του οποίου είχε βιβλιοπαρουσιάσει πάλαι ποτέ η κ. Μαρία Δαμανάκη, ως ειδική της κεντροαριστερής φιλολογίας.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΝΤΗΜΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

Πολυπολιτισμική είναι και θα είναι η Ε.Ε., διατυμπανίζουν με συχνούς φαναρονισμούς οι πολιτικοί της. Το επαναβεβαίωσαν την προηγούμενη βδομάδα και οι αντίστοιχοι υπουργοί της στην άτυπη συνάντησή τους στη Θεσσαλονίκη. Επειδή ακολούθησε ο διαγωνισμός τραγουδιού της Γιουροβίζιον, δεν ήταν δυνατό να έχουν άμεσα άκουσμα της πολυπολιτισμικότητας του διαγωνισμού. Καμιά όμως άλλη χρονιά δεν παρακολούθησαν τον διαγωνισμό; Εξαρχής ως και σήμερα ήταν κυρίαρχη η τάση να τραγουδάνε οι ευρωπαϊκές χώρες σε γλώσσα και μουσική αμερικάνικη.

Τώρα απλώς είναι καθολική. Αυτοί που τον βλέπουν τον πολιτιστικό πλουραλισμό;

Το Βέλγιο έσπασε την παράδοση ετούτη τη φορά παρουσιάζοντας τραγούδι στα δικά του μουσικά μέτρα. Δε βγήκε βέβαια πρώτο, αλλά δεύτερο. Θα ήταν μεγαλύτερη η αντίφαση αν έβγαινε πρώτο. Όταν κριτές και συντελεστές είναι πολιτιστικά κλωνοποιημένα Αμερικανάκια, δεν είναι δυνατό να επιβραβεύονται αποκλίσεις. Πάντως το Βέλγιο αποφάσισε φαίνεται, όπως και στο θέμα του πολέμου, ν' αυτονομηθεί πολιτικά, γι' αυτό και ξεκίνησε την πολιτιστική αυτονόμησή του, που προηγείται πά-

ντα από την πολιτική.

Εμείς ως χώρα βοηθήσαμε επίσης να οδηγηθεί η Ε.Ε. σ' αυτό το κατάντημα και χωρίς δισταγμούς απαρνηθήκαμε και τη γλώσσα μας και τη μουσική μας, προκειμένου να δρέψουμε -ανεπιτυχέστατα βέβαια- κάποια διάκριση. Ίσως πρέπει να πείσουμε και να επιστρατεύσουμε το μεγάλο μας «ατού», τους Παπαροκάδες, για να τιμηθεί η χώρα μας με πρωτιά. Αυτοί το δείξαν ότι δεν έχουν ενδοιασμό ν' αγιάζουν τα μέσα για το σκοπό. Σαν ιερωμένοι ανήκουν πολύ εύλογα σ' αυτή τη σχολή.

Αλέκος Τζιόλας

ΣΑΜΙΝΖΝΤΑΤ

Λόγω της εκρύθμου πολιτικής καταστάσεως, από τούδε και στο εξής ο Πρωθυπουργός θα επικοινωνεί με τους συνεργάτες του μέσω παράνομων προκηρύξεων και με άκρα μυστικότητα. Η επέλαση των σκοτεινών επιχειρηματικών συμφερόντων άρχισε. Ο Σοσιαλισμός ανθίσταται!

FOR YOUR EYES

Δεν γνωρίζουμε εάν όντως ο κ. Α. Γιωτόπουλος υπήρξε αρχηγός της «17N» ή όχι, αλλά με βάση τα πολλά κολακευτικά σχόλια των μαρτύρων περί της ωραιότητας των... ματιών του, συμπεραίνουμε ότι καθίσταται... ο αναμφισβήτητος «γόης» της όλης υπόθεσης...

ΣΩΛΕ

ΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ

Στο κέντρο της Αθήνας, στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας –πίσω από τους ποταμούς των αυτοκινήτων–, καθισμένοι γύρω από τα τραπεζάκια θυμηθήκαμε τι θα πει γειτονιά. Στις προσφυγικές πολυκατοικίες ξαναδιαβάσαμε τη νεότερη ιστορία, τον ερχομό των Μικρασιατών, την αρχιτεκτονική του '30 (ελληνικό μοντέρνο κίνημα, Bauhaus), τα Δεκεμβριανά – διάτρητοι οι τοίχοι από τους όλμους. Ο λόγος για το διήμερο διαμαρτυρίας για τη διάσωση των προσφυγικών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, που οργανώθηκε από πολλούς φορείς και συλλόγους το περασμένο Σαββατοκύριακο, 24 και 25 Μαΐου, με μουσική, εκθέσεις, συζητήσεις και παιδικό εργαστήρι.

Οι φορείς με διακήρυξή τους διαμαρτύρονται:

— Για την εκδίωξη των κατοίκων υπό το κράτος των απειλών για αναγκαστική απαλλοτρίωση.

— Για την πολιτική αγοράς μεμονωμένων σπιτιών από την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου σε εξευτελιστικές τιμές (έχουν ήδη αγοραστεί 150 περίπου από τα 228 διαμερίσματα).

— Για την πολιτική συνεχούς εγκατάλειψης ώστε να απαξιωθούν τα κτήρια.

— Για την ανάσυρση χουντικού προεδρικού διατάγματος για την απαλλοτρίωση των δύο πρώτων πολυκατοικιών με το πρόσχημα δημιουργίας πάρκου.

—Για τη νέα εσπευσμένη απόφαση κατεδάφισής τους, με πρόσχημα την αναβάθμιση της Λεωφόρου Αλεξάνδρας η

οποία έχει χαρακτηριστεί «Ολυμπιακός Άξονας».

Στη θέση των πολυκατοικιών υποτίθεται ότι θα κατασκευαστεί ένα πάρκο, χωρίς όμως να υπάρχουν γι' αυτό δεσμευτικές αποφάσεις. Ας σημειωθεί ότι από το σύνολο των 14 στρεμμάτων του χώρου τα 10 περίπου είναι ούτως ή άλλως ελεύθερος χώρος.

Η ευαισθησία της πολιτείας για πράσινο, με τα προσφυγικά της Αλεξάνδρας τα έβαλε; Ένα μελλοντικό «πάрко», όπου πάρκο διάβαζε παρκινγκ, εμπορικά κέντρα, δεκαόροφες πολυκατοικίες κτλ., θα έσβηνε την πολυτάραχη ιστορία των πολυκατοικιών μιας γειτονιάς στην Αθήνα.

Ο Σύλλογος Κατοίκων Προσφυγικών Πολυκατοικιών της Λεωφόρου Αλεξάνδρας (οδός Κορωνεΐας 25-30Γ, τηλ. 210-6427761, απογευματινές ώρες) συγκεντρώνει υπογραφές για τη διάσωση των προσφυγικών.

Е.П.

ΥΓ.: Περισσότερα για τα προσφυγικά της Αλεξάνδρας βλ. επίσης *Αντί*, τχ. 762, σ. 30-31.

Σκίτσο του Γ. Καλαϊτζή για τη συνάντηση στα Προσφυγικά.

ΔΡΟΣΕΡΟΙ ΚΑΙ ΦΡΕΣΚΟΙ!

«Παρόν διηνεκές είναι για μας ο Γρηγόρης Λαμπράκης. Και αρκεί η επιβλητική μορφή της ιδεατής ιστορικής συνέχειας, του Μίκη Θεοδωράκη, προέδρου των Λαμπράκηδων, να μας κρατάει δροσερούς σε μια εποχή αφόρητης ξηρασίας. Χάρης στη μοναδική μεταστοιχείωση των στίχων

του ποιητή σ' έναν άλλο παράλληλο "μουσικό" λόγο, ο Μίκης Θεοδωράκης, μας εμποτίζει ως τα βαθύτατα υποστρώματα της συνειδήσής μας». Τάδε έφα Γεώργιος ο Πανταγιάς στην «Ε» της 27ης Μαρτίου και από όλα τα υποστρώματα της συνειδήσής του και τα εφαπλώ-

ματα του οίστρου του. Θα μου πείτε, εδώ στο συνέδριο για τον Πουλαντζά ήταν βασικός ομιλητής ο κ. Σημίτης, πυγμαλίων του «έχε γεια, Πανταγιά». Κοντολογίς το ΠΑΣΟΚ από τη μια δουλεύει στο φουλ τα αντιδεξιά ανακλαστικά των ψηφοφόρων του –μέχρι και τον Αϊ-Στράτη

θυμήθηκαν— κι απ' την άλλη οικειοποιείται τους νεκρούς της αριστεράς χωρίς βεβαίως να ρωτήσει ούτε τους νεκρούς ούτε την αριστερά. Έχουν μάλιστα την κομψότητα μετά απ' όλην αυτήν την τυμβωρυχία να διατηρούνται δροσεροί και φρέσκοι!

Στέφανος Προτεστάκης

ΚΑΝΤΕ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΕ!

Τι είναι αυτά τα περί διαγραμμάτων που γράφετε ρε κοπρίτες της *Καθημερινής*; Έπρεπε να είχαμε εμείς τις πληροφορίες που θα σας έσκασαν βεβαίως κάποια από τα ΛΑΜΟΓΙΑ που παίζανε στη μεγάλη ρεμούλα του Χρηματιστηρίου και να βλέπατε ρε τι ρεπορτάζ θα δίναμε στον κοσμάκη που κάνει πώς και πώς να μάθει τις ΒΡΩΜΙΕΣ που σκαρώνουνε πίσω από τις πλάτες του οι διάφοροι εξυπνάκηδες που όμως ο Λαλιώτης θα τους ξεμπροστιάσει από μέσα από το γραφείο του στη Χαριλάου Τρικούπη!

Βάλατε στο τέλος και μια φωτογραφία χάλια της δικαστίνας που τα 'χε με το δικηγόρο. «Εντυπωσιακή σε εμφάνιση» και δεν βρήκατε βρε ΡΕΜΑΛΙΑ καμιά φωτογραφία από την εποχή που ήταν νέα σε μπαιν-μιζτ στην παραλία. Και τι ανθρώπινες ιστορίες και ΚΟΥΡΑΦΕΞΑΛΑ μας τσαμπουνάτε για το ζευγαράκι που έτρεχε να φάει, να πει και χορτάτο να κοιμηθεί στις Ελβετίες; Αυτά τα μπουρμπούλια δυστυχώς έπεσαν στα χέρια σας, ενώ αν έπεφταν στα δικά μας να βλέπατε πόσο θα το γλεντούσαμε και μεις και σεις.

Αυριανιστής

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΝΕΣ - ΒΙΛΙΤΣΕΣ ΓΙΑ ΝΕΟΠΛΟΥΤΑ ΠΙΤΣΟΥΝΑΚΙΑ

Μετά τη μετατροπή των μύλων σε εξοχικά («property! property!» φωνάζουν οι ιδιοκτήτες στους ανυποψίαστους παραθεριστές που πλησιάζουν) και την ανέγερση των πανηγυρόσπιτων (οικιών για τις «ανάγκες των πανηγυριών») δίπλα σε ξωκκλήσια, σειρά παίρνουν τώρα οι περιστεριώνες της Τήνου.

Στην *Οφιούσα*, τη μηνιαία τηνιακή εφημερίδα (αρ.φ. 93, 4/2003), διαβάζουμε μια μοναδική –ο Μεγαλοδύναμος να την κάνει μοναδική– ιστορία. Το Φεβρουάριο του 2001 δόθηκε άδεια από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Νήσων του ΥΠΠΟ για την «αναστήλωση και προσθήκη περιστεριώνα» στο Μουντάδο, καθώς σύμφωνα με τον ιδιοκτήτη οι οικοδομικές εργασίες αποσκοπούσαν στην «επιναφορά του περιστεριώνα στην πρότερα του κατάσταση», δηλαδή σε οικία, «με την προσθήκη δωματίων για τη δημιουργία εξοχικής κατοικίας». Ο πρότερος χαρακτήρας του κτίσματος αναγνωρίστηκε από διηγήσεις των περιοίκων. Σύμφωνα με το πόρισμα

«η προβλεπόμενη προσθήκη δωματίων ενσωματώνεται απόλυτα στον εν λόγω περιστεριώνα και στον περιβάλλοντα χώρο του». Αυτό σε απλά ελληνικά μεταφράζεται ως εξής: τα 29 τ.μ. μετατρέπονται σε 150 τ.μ. Το ΥΠΠΟ ακολουθούν η 1η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων και η Πολεοδομία Σύρου με έγκριση των εργασιών και έκδοση άδειας οικοδόμησης.

Αίφνης και ως εκ θαύματος η Πολεοδομία Κυκλάδων διατάσσει διακοπή των εργασιών. Αφορμή στάθηκε το γεγονός ότι ένας ευαιθτοποιημένος υπάλληλος του ΥΠΕΧΩΔΕ έκκοψε το δημοσίευμα της *Ελευθεροτυπίας* όπου αναδημοσιευόταν το σχόλιο της *Οφιούσας* και το κόλλησε στον ανελκυστήρα του Υπουργείου!

Ο ιδιοκτήτης πάντως έχει όλα τα απαιτούμενα έγγραφα και οι εργασίες πιθανότατα θα συνεχιστούν. Οι περιστεριωνές της Τήνου πάντως έχουν χαρακτηριστεί από το ΥΠΠΟ –πάντα για το ίδιο Υπουργείο μιλάμε, για ένα Υπουργείο πρόκειται– διατηρητέοι.

Ε.Π.

ΝΕΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ, ΝΕΕΣ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ

Αναμενόμενο ήταν, η έντονη σεισμική δραστηριότητα των τελευταίων ημερών στην Αλγερία και στην Ιαπωνία –και πριν λίγο καιρό στην Τουρκία– να προκαλέσουν ανησυχία στην ελληνική κοινή γνώμη. Στη χώρα της

προχειρότητας και των εγκληματικών αμελειών (πράγματα που δυστυχώς ζήσαμε και στο σεισμό του 1999 στην Αθήνα), τίθενται πάλι ερωτήματα για την αντισεισμικότητα των κτηρίων αλλά και την αντισεισμική πολιτική της

κυβέρνησης. Σε ερώτηση μάλιστα που κατέθεσε ο βουλευτής του Συνασπισμού κ. Φώτης Κουβέλης προς την υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, ζητά να πληροφορηθεί σε ποιες ενέργειες θα προβεί για την ενίσχυση της αντισεισμικότητας των

κτηρίων που κατασκευάστηκαν πριν από το 1984, όπως και εάν έχουν ελεγχθεί τα κτήρια που επλήγησαν το 1999 για να διαπιστωθεί εάν έγιναν πράγματι οι αναγκαίες επισκευές.

ΣΩ.ΛΕ

ΤΟ ΟΓΔΟΥ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΟΣ

Στην περίλαμπρη και ένδοξη ιστορία του ελληνικού ποδοσφαίρου, η κατάκτηση του έβδομου τίτλου «σερί» από τους ερυθρολεύκους αποτελεί ένα νέο ρεκόρ, και, παγκοσμίως, έναν άθλο, που καμιά άλλη ομάδα επί του ποδοσφαιρικού πλανήτη δεν έχει κατορθώσει. Ο Θεός του ποδοσφαίρου στην Ελλάδα είναι, το γνωρίζουμε πλέον καλά, «το 'χουμε νιώσει βαθιά μες στην καρδιά μας», που έλεγε και το παλιό αντάρτικο, «Ολυμπιακός». Το βλέπουμε στις αγχωμένες μεταδόσεις του Alpha (και εις Alpha με υγεία!), το διαπιστώνουμε στην «Αθλητική Κυριακή» των μπλαζέ Πανουτσοκαρπετόπουλων (κατά Γεωργίου-Μητσικώστα), το βιώνουμε στις ραδιο-φωνικές εκπομπές, κρατικών τε και ιδιωτικών σταθμών, και κυρίως το διαβάζουμε στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, αθλητικών και πολιτικών, όπου ακόμα και στις λεγόμενες αντιπολιτευτικές ο Intracom-Ολυμπιακός (πώς λέμε Scoda-Ξάνθη, Απόλλων-Ρεναυτ;) έχει πάντα τον πρώτο και κύριο λόγο.

Εφτά πρωταθλήματα στη σειρά, ένα ρεκόρ που θα ζήλευαν ομάδες-θρύλοι του

παγκοσμίου ποδοσφαίρου, δεν είναι απλώς κατόρθωμα, είναι η αποθέωση της δύναμης, της κυριαρχίας, της παντοκρατορίας, εις βάρος, το κυριώτερο, του μισητού και «αιωνίου αντιπάλου», που ανευρίσκεται πλέον, στα γλωσσικά και αθλητικά λεξικά, στο λήμμα «κότα» και «πελάτης». Τι Ευρώπη και «πράσιν' άλογα», δηλ. πράσσειν άλογα! Εδώ τα πράγματα μιλάνε μόνα τους: ούτε ένα, ούτε δύο, ούτε τρία, εφτά. Εφτά πρωταθλήματα, «εφτά τραγούδια θα σου πω...», εφτά θαύματα, εφτά θανάσιμα αμαρτήματα (ήμαρτον, Θεέ μου), οι εφτά σοφοί της αρχαιότητας, εφτά φορές εφτά, αριθμοσοφία και μαγεία ποδοσφαιρική, κυριαρχία και επιβολή, τσαμπουκάς και «ψυχάρες» μπροστά στους losers (χα χα χα), που παίζουν με τα καφενεΐα της Ευρώπης, κάτι Anderlecht, κάτι Porto, κάτι Arsenal και πάει λέγοντας.

Αυτό το -έβδομο- πρωτάθλημα είναι διαφορετικό από τ' άλλα, έχει τη δικιά του γλύκα (μπροστά σε κάποιες πίκρες, που ευτυχώς ξεπεράστηκαν ανώδυνα): την τριάρα, το 3-0, αν και θα μπορούσε να ήταν και μεγαλύτερος ο θρίαμβος, ας

πούμε 7-0, για να ταιριάζει με τους τίτλους. Αλλά κι έτσι καλά είναι, πολύ καλά. Ρωτήστε και τους φίλους του Προέδρου, τον Πανταγιά, τον Τσουκάτο, τον Κακαουνάκη, τον Ανδρουλάκη, τον Φασούλα, τον Κωστόπουλο και τον Πάγκαλο, «και οι επτά ήσαν υπέροχοι» στη Ριζούπολη.

Μία πρόταση, επί τω βελτίω, μόνο έχω να κάνω, που θα μπορούσε να επικρατήσει και ως σύνθημα ή ως λογότυπος στον φιλοκυβερνητικό τύπο: «ο Ολυμπιακός στην κυβέρνηση, το ΠΑΣΟΚ στο πρωτάθλημα». Να δούμε επιτέλους και κανένα καινούργιο πρόσωπο στην κυβέρνηση! Επιπλέον καλόν θα ήτο να θεσπιζόταν ένα «πιστοποιητικό αθλητικών φρονημάτων», για να ξέρουμε το ποιόν του καθενός, όταν ζητά δουλειά ή ανάθεση έργου. Εξάλλου με τον Ολυμπιακό στην κυβέρνηση, οι εκλογές είναι εξασφαλισμένες. Τι πράσινες, τι μπλε κότες, για τον Πρόεδρο του «κρατικού πρωταθλητή» και «πρωταθλητή των κρατικών προμηθειών», πελάτες είναι κι οι δυο τους.

Κώστας Θ. Καλφόπουλος

ΤΟ «ΦΙΑΣΚΟ» ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ

Ο ίδιος δεν ήρθε -αφού κρατείται στις τουρκικές φυλακές καταδικασμένος σε ισόβια- ωστόσο η καρέκλα που θα καθόταν ως κατηγορούμενος υπάρχει και μένει κενή στην αίθουσα του Κακουργιοδικείου της Αθήνας, όπου ήδη ακούγονται διάφορες ιστορίες, εκδοχές και σενάρια με μπόλικη πρακτορολογία.

Πρόκειται για τον Αμπντουλλάχ Οτσαλάν, τον ηγέτη του κουρδικού κόμματος PKK της Τουρκίας, η περίεργη υπόθεση «φιάσκο» του οποίου, με την παράνομη διέλευσή του από την Ελλάδα τον Ιανουάριο του 1999, τη μεταφορά του στην ελληνική πρεσβεία της Κένιας και σε συνέχεια την παράδοσή του στις τουρκικές αρχές, εκδικάζεται από την περασμένη Δευτέρα.

Η υπόθεση, για την οποία κατηγορούνται συνολικά 13 άτομα, 10 από τα οποία είναι Έλληνες και 3 Κούρδοι, γίνεται ακόμα πιο περίεργη -γι' αυτό και αναμένεται να είναι και η δίκη επεισοδιακή-, καθώς ανάμεσα στους μάρτυρες κατηγορίας περιλαμβάνονται οι τότε

υπουργοί του ΠΑΣΟΚ Θ. Πάγκαλος, Α. Παπαδόπουλος, Ε. Γιαννόπουλος κ.ά., ενώ μεταξύ των μαρτύρων υπεράσπισης αναφέρονται οι πρώην υπουργοί -επίσης του ΠΑΣΟΚ- Γ. Αρσένης και Στ. Παπαθεμελής, αλλά και οι Μ. Έβερτ της ΝΔ και Σκυλάκος και Κανέλλη του ΚΚΕ.

Να σημειωθεί επίσης ότι μεταξύ των συνηγόρων υπεράσπισης περιλαμβάνονται οι Δ. Τσοβόλας και Α. Λυκουρέζος (εκπροσωπούν τον κυριότερο κατηγορούμενο, τον απόστρατο αρχιπλοίαρχο Α. Ναξάκη), ενώ συνήγοροι του Οτσαλάν είναι οι Φ. Κρανιδιώτης και Θ. Θεοδωρόπουλος.

Ο ίδιος ο κούρδος ηγέτης πάντως κατάφερε να στείλει στο ελληνικό δικαστήριο ένα υπόμνημα-μανιφέστο, 58 σελίδων, που μεταφράζεται για να διαβαστεί στο δικαστήριο και αναμένεται να ρίξει αρκετό φως σε πολλές ακόμα σκοτεινές πτυχές της υπόθεσης. Θα έχει ενδιαφέρον.

Τ.Κ.Δ.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ

Το είχαμε προαισθανθεί από το στόμφο των εξαγγελιών και από το ομιχλώδες πρόγραμμα πως η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» δεν θα είχε ιδεολογικοαισθητικό έρμα κι ούτε θα προωθούσε νέα, πειραματικά πράγματα που συμβαίνουν είτε εδώ είτε αλλού. Βλέποντας την εκδήλωση «All around is Light», διαπιστώσαμε ένα μεταμοντέρνο «γύρω-γύρω όλοι» και στη μέση τίποτε. Πράγμα που θα πει ότι έκαστον είδος, άσχετα αν πρόκειται για ρεμπέτικο ή αρχαία τραγωδία, απαιτεί αφοσίωση για ν' ανελιχθεί μορφολογικά και να κορυφωθεί εμπρός στον συμμετέχοντα θεατή. Δεν δίνεις λ.χ. ολίγη από *Ηλέκτρα* και μια πρέζα από μπαλέτο σαν να πρόκειται για προϊόντα εδωδιμοπωλείου. Και βέβαια δεν ξεχνάς ότι ΔΕΝ πάνε όλα με όλα, αλλά τα καλλιτεχνικά είδη ιεραρχούνται και επιλέγονται σύμφωνα με τις ανάγκες ή αποκλείονται ανάλογα. Διαφορετικά περιπίπτεις στο αμάρτημα του λαϊκισμού και της αναβίωσης αφελών ιδεολογημάτων όπως π.χ. το ιδεολόγημα του ελληνοκεντρισμού και της εξισωτικής συμπαρουσίασης του αρχαίου, του μεσαιωνικού και του σύγχρονου. Το σύγχρονο πάλι, δεν εξαντλείται στη γενιά του '30, ούτε περιχαράκώνεται στην παρισινή εμιγκρέτσια. Ο τόπος αυτός κρύβει θησαυρούς που ούτε καν υποπτεύονται οι κομματικοί μάντζερς του πολιτισμού και οι ψευδοθεαματικές συλλήψεις τους. Κι αυτό είναι το μόνο θετικό αντίκρισμα απέναντι στην τόσο νηπενθή ατμόσφαιρα.

Μ.Σ.

ΚΑΤΩ Η ΑΡΒΕΛΕΡ

Η κα Διαμανάκη έκανε επερώτηση στη Βουλή, ζητώντας να μάθει από τον Υπουργό Παιδείας γιατί έκοψε από τις εξετάσεις την αμερικανική και τη γαλλική επανάσταση και άφησε, λέει, «την άχρηστη βυζαντινή ιστορία»! Προτείνω στην κα Διαμανάκη, η οποία προφανώς δεν έχει ιδέα για το τι πράγμα μιλάει, να επανέλθει με νέα επερώτηση: Γιατί δεν καταργούμε και την αρχαία ιστορία, τη ρωμαϊκή, την ελληνιστική, τη μεσαιωνική αλλά και την πάσα ιστορία, μέχρι ακριβώς εκεί που εμφανίζεται στη σκηνή ο Τόμας Τζέφερσον; Λογικό μου φαίνεται.

ΜΠΙΣΤΗΣ-ΣΟΚ

Στο συνέδριο του κ. Μπίστη, έστειλε θερμό αγωνιστικό χαιρετισμό ο κ. Σημίτης, ο οποίος μάλιστα τόνισε ότι δεν ακολουθεί «παλαιοαριστερά μοντέλα και ακροδεξιό λαϊκισμό». Και ζήτησε από τον Μπίστη συμπαράταξη. Ο τελευταίος, αφού το σκέφτηκε, είπε: «εμπρός για ένα δημιουργικό σοκ και ένα

δεύτερο κύμα εκσυγχρονισμού»! Βρέθηκε επομένως και νέος τρόπος απομάκρυνσης του Σημίτη: Στηρίζουμε όλοι Μπίστη.

ΟΙ ΩΡΑΙΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Εκεί δε που τα έλεγαν όλα αυτά, πως δηλαδή θα μας κάνουν σοκ, από κάτω χειροκροτούσαν ο Πανταγιάς και ο Τσουκάτος. «Πνεύμα και ηθική», που έλεγε κι ο Αυλωνίτης στην «Ωραία των Αθηνών».

ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Η «Βιβλιοθήκη» της *Ελευθεροτυπίας* δημοσίευσε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη του Ν. Μουζέλη στον Θ. Γιαλκέτση. Διότι εξ αυτής συνάγεται εμμέσως και η ιδεολογία του σημερινού «εκσυγχρο-

σμού». Επειδή ο Μουζέλης μιλάει συνήθως με σαφήνεια, μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε όλη την «εκσυγχρονιστική» φαντασιοκοπία: Είμαστε κατά του «ανταρχικού εκσυγχρονισμού» του Μπους και υπέρ του «προοδευτικού εκσυγχρονισμού» της σοσιαλδημοκρατίας.

ΤΖΕΚΥΛ ΚΑΙ ΧΑΪΝΤ

Νομίζω πως η αφελέστατη αυτή θέση είναι ένα ακραίο ιδεολόγημα που δεν αντέχει σε κανέναν έλεγχο. Η οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα στην Ευρώπη δεν δείχνει κανένα σημάδι διαφοροποιημένου «εκσυγχρονισμού». Τα ωραία λόγια –η ιδεολογία δηλαδή– απλώς επι-

καλύπτουν την πεζή πραγματικότητα: Η παγκόσμια αγορά επιβάλλει παντού τη σκληρή, ισοπεδωτική λογική της. Ένας είναι ο «εκσυγχρονισμός», δεν έχει δίδυμο αδελφό. Ή μάλλον έχει: την ιδεολογία του.

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Η κυβέρνηση σκέφτεται να δώσει υπηκοότητα σε 200 χιλιάδες Βορειοηπειρώτες, για να ψηφίσουν. Επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό, θα επανέλθω. Προς το παρόν σημειώνω πως μαζί με τους Βορειοηπειρώτες την ίδια υπηκοότητα θα πάρουν φυσικά και όσοι ξύπνιοι Αλβανοί πληρώσουν. Καταλάβατε;

ΩΧ!

Και επειδή επίσης γνωρίζω εκ πείρας πως το ΠΑΣΟΚ δεν θα παραδώσει τόσο εύκολα την εξουσία όσο νομίζουν μερικοί, με κάνουν πολύ σκεπτικό οι δηλώσεις Παπαντωνίου πως είναι πιθανό ένα θερμό επεισόδιο στο Αιγαίο εξαιτίας των τουρκικών προκλήσεων. Λέτε να σκέφτονται τόσο «εκσυγχρονιστικά» οι λεβέντες μας;

ΚΛΟΠΗ

Το αναδημοσιεύω από τη στήλη του Στάθη στην *Ελευθεροτυπία*, διότι θα αρέσει στους διανοούμενους που διαβάζουν *Αντί*: «Θα ήθελα μια μέρα να δω μια ελεύθερη Αμερική.» *Λαρς φον Τρίερ. (Μάλλον δεν διαβάζει Σώτη Τριανταφύλλου το άτομο)...* Ε, ώρα του είναι.

ΤΟ ΣΟΥΒΛΑΚΙ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ

Απέναντί μου άνοιξε σουβλατζίδικο ο Νίκος από το Αργυρόκαστρο. Είναι παχουλός, γεροδεμένος, όλο όρεξη και υγεία. Επειδή, όπως όλοι γνωρίζουν, τρώω ένα σουβλάκι ημερησίως, γίναμε φίλοι και συνεργάτες. Περνάω απ' έξω και τον βλέπω στη συνηθισμένη του θέση: Λύνει σταυρόλεξα. Πελάτης ούτε για δείγμα. Ερημιά. Μόνον εγώ.

— Τι έγινε, ρε Νίκο, του λέω τις προάλλες, δεν τρώνε σουβλάκια πια οι Έλληνες; Έκλεισε το κασετόφωνο με τη Μαντώ και με κοίταξε απογοητευμένος: «Δεν τρώνε. Μάλλον δεν τους φτάνουν»! Ε λοιπόν, έτσι είναι. Οι Έλληνες άρχισαν να μετράνε και τα ψιλά. Το έργο το έχουμε ξαναδεί. Θυμάστε κάτι ταινίες με το Χατζηχρήστο που πούλαγε καλαμάκια και η γειτονιά αγόραζε το προϊόν με προσοχή; Ε λοιπόν, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, ξαναγυρίσαμε στη δεκαετία του '50.

Εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα. Μου αρέσει και το '50 και η αφραγκία, διότι δημιουργεί ωραίους τύπους και ζωντανές συνειδήσεις. Και όσο βλέπω και τα λουκέτα στα μικρομάγαζα στο Παγκράτι, θυμάμαι με αγαλλίαση τη φτώχεια του '50.

Η ενωμένη ριζοσπαστική Αριστερά απάντηση στον δικομματισμό

του Νίκου Κωνσταντόπουλου, Προέδρου του ΣΥΝ

Είμαστε σε περίοδο που οι εξελίξεις τρέχουν και δεν θα λείψουν οι εντάσεις. Είναι φανερό ότι βρισκόμαστε σε μια παρατεταμένη προεκλογική περίοδο, σε κλίμα έρπουσας κρίσης. Οι ηγεσίες του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. από τώρα δίνουν προτεραιότητα στην πόλωση και την επικοινωνιακή τακτική.

Εμφανίζονται οι ηγεσίες του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. ως ικανές για όλα, με το σύνδρομο της αυθεντίας και το σύνθημα της μοναδικότητας. Ακόμα και προχθές ο κ. Σημίτης, μιλώντας στην ΚΕ και την ΚΟ του ΠΑΣΟΚ, επέμεινε στην πλαστή εξίσωση της κυβερνητικής πολιτικής με την «ισχυρή Ελλάδα», για την ανατροπή των οποίων συνωμοτούν φανερά και αθέατα κέντρα διαπλοκής οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων. Ο δε Πρόεδρος της Ν.Δ. με περισσή άνεση ταύτισε την έξοδο από τη σημερινή στρεβλή και νοσηρή πραγματικότητα με τη διακυβέρνηση της Ν.Δ.

Το πραγματικό πρόβλημα της Ελλάδας δεν είναι η συγκυρία ούτε η μεταβαλλόμενη επικαιρότητα. Κεντρικό πρόβλημα της χώρας αναδεικνύεται το διαρθρωτικό πρόβλημα του πολιτικού συστήματος. Λύση δεν είναι ο εναλλασσόμενος δικομματισμός του πλειοψηφικού κοινοβουλευτισμού του ενός κόμματος. Αυτό το μοντέλο είναι η αιτία των πολιτικών αδιεξόδων, της πολιτικής διάβρωσης, της απομάκρυνσης της πολιτικής από την κοινωνία και την πραγματικότητα. Λύση βεβαίως δεν εί-

ναι ούτε οι διάφορες εκδοχές του κεντροαριστερού ή κεντροδεξιού φιλελευθερισμού, του ουδέτερου τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού, που επικαλείται ο κ. Σημίτης για το ΠΑΣΟΚ και ο κ. Καραμανλής για τη Ν.Δ.

ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΗΡΗΘΗΚΑΝ

Στις εκλογές του 2000 ο κ. Σημίτης είχε υποσχεθεί ότι στην πολιτική του θα ήταν πρώτα ο άνθρωπος, η πραγματική σύγκλιση και οι 300 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας.

Σήμερα η ανεργία, η ακρίβεια και η ανασφάλεια φουντώνουν. Υπάρχει γενική κοινωνική αναστάτωση και δυσφορία.

Η κυβέρνηση και οι υπουργοί της αντί να δίνουν λογαριασμό προς τον έλληνα

πολίτη για τα χρόνια, τα χρήματα και τις θυσίες του ελληνικού λαού που σπαταλήθηκαν, ζητάνε και τα ρέστα, λες και τους χρωστάει η κοινωνία, επειδή η δική τους πολιτική δημιουργεί τα μεγάλα κοινωνικά ελλείμματα.

Πρόκειται για σοβαρό σύμπτωμα κοινωνικής αλαζονείας και πολιτικού αυταρχισμού, γιατί μονάχα έτσι μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι οι απολύσεις, τα λουκέτα, οι πτωχεύσεις ονομάζονται θετικό ισοζύγιο της κυβερνητικής πολιτικής για την απασχόληση και την κοινωνία. Μονάχα έτσι μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι τα ελλείμματα στο ισοζύγιο, η αύξηση του δημοσίου χρέους, ο πληθωρισμός ονομάζονται ισχυρή οικονομία και ισχυρή Ελλάδα.

Η ελληνική οικονομία παραμένει η ασθενέστερη στη ζώνη του Ευρώ. Είναι φανερό όλες οι αδυναμίες της, καταγράφονται έντονα όλες οι αποτυχίες των κυβερνητικών επιλογών.

Υπάρχει έλλειμμα αποτελεσματικότητας διαρθρωτικών αλλαγών, παραγωγικού αναπροσανατολισμού και κοινωνικών προτεραιοτήτων.

Υπάρχει τρομακτική έλλειψη ρευστότητας, παρατεταμένη καθήλωση εισοδημάτων, διαρκής ακρίβεια μετά τη λεηλασία της αποταμίευσης με το έγκλημα του χρηματιστηρίου και την κατασπατάληση των κοινοτικών πόρων, για εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων και παραγοντικών συμφερόντων.

Σε δομικό πρόβλημα της χώρας αναδεικνύεται η διαπλοκή, η αδιαφάνεια, η συναλλαγή για την εξυπηρέτηση φίλων και των εξασφάλιση στηριγμάτων της κυβέρνησης.

Αφού προεξόφλησε η κυβέρνηση σε όλα τα χρηματιστήρια το μέλλον, ξαναβρίσκεται αντιμέτωπη με τον εφιάλτη των ελλειμμάτων και του υπερδανει-

σμού. Καταφεύγει το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης σε μια ακόμα μελλοντολογία, για να περιώσει τη δημοσιονομική αποτυχία και τα μεγάλα ανοίγματα του προϋπολογισμού, ενώ πεισματικά αρνείται τη δημοκρατική φορολογική μεταρρύθμιση και τη δίκαιη αναδιανομή εισοδημάτων.

Είναι φανερό ότι οι δηλώσεις του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος προμηνύουν έναν κοινωνικό εφιάλτη, εάν ακολουθηθεί η ίδια κυβερνητική πολιτική.

ΕΤΣΙ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Ο κ. Σημίτης δεν είναι άμοιρος ευθυνών, ούτε πάνω κι έξω από τα προβλήματα. Δικές του είναι οι επιλογές και δικές του οι πολιτικές που φτιάχνουν αυτό το νοσηρό και διαβρωτικό πολιτικό, θεσμικό και κοινωνικό κλίμα.

Η μόνη έντιμη και πολιτικά διορατική λύση που διαθέτει ο κ. Σημίτης, για να συμβάλει, έστω και καθυστερημένα, στην αλλαγή του πολιτικού συστήματος της χώρας, είναι η ψήφιση, τώρα, της απλής αναλογικής.

Όλα τα άλλα σενάρια σχετικά με τον εκλογικό νόμο που είδαν το φως της δημοσιότητας, θα βαθύνουν ακόμα πιο πολύ την κρίση του πολιτικού συστήματος, θα δυναμιτίσουν το πολιτικό κλίμα και θα ενισχύσουν ακόμα περισσότερο το ρόλο των εξωθεσμικών επιχειρηματικών και εκδοτικών συγκροτημάτων.

Τα φαινόμενα της διαπλοκής και της διαφθοράς τα εξέθρεψε και η πολιτική διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Όποιος σήμερα στο ΠΑΣΟΚ νομίζει ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτά ακριβώς τα προβλήματα για να δικαιολογήσει εκλογικές μεθοδεύσεις, αυταπατάται.

Ο νοσηρός δημόσιος βίος, η έλλειψη πολιτικής και ηθικής ευθιξίας, το αλαζονικό και αυταρχικό ύφος της εξουσίας, το όργιο της διαφθοράς εντός τους κρατών και του δημοσίου, οι πυραμίδες της κερδοσκοπίας εντός των χώρων της εξουσίας, η αχόρταγη διαπλοκή που γίνεται υπερεξουσία, η κοινωνική αδικία, η ακρίβεια και η οικονομική ανισότητα, όχι μόνο δεν είναι εκσυγχρονισμός, αλλά απεναντίας είναι αγοραίος παλαιοκομματισμός και

ευτελής παραγοντισμός.

Η ανάγκη αλλαγής των πολιτικών που γέννησαν την πολιτική διαφθορά και το νεοπλουτισμό των νέων προνομιούχων, η ανάγκη αλλαγής των πολιτικών που οδήγησαν στην οικονομική δυσπραγία και την αφόρητη καθημερινότητα του μέσου πολίτη και των νέων μη προνομιούχων, η ανάγκη μεταβολής των συσχετισμών, η ανάγκη αλλαγής των πολιτικών που κατέστησαν την πολιτική υποκρισία, ακόμα πιο ενοχλητική όταν επιλογές νεοφιλελευθερισμού εμφανίζονται ως σοσιαλιστικές, αποτελούν την ουσία μιας προγραμματικής πολιτικής αντιπαράθεσης.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝ

Το κλίμα για τον ΣΥΝ είναι καλό στην κοινωνία. Πρέπει να ενισχυθεί και να αξιοποιηθεί.

Οφείλουμε να μεγαλώνουμε κάθε μέρα τη συσπείρωσή μας, το άνοιγμά μας στον ευρύτερο χώρο της ριζοσπαστικής Αριστεράς, των κοινωνικών κινημάτων και της οικολογίας, την επικοινωνία μας με πολίτες και δυνάμεις που διαφωνούν με την κυβερνητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ, ενοχλούνται από την άγονη γραμμή του ΚΚΕ, δεν θέλουν να εγκλωβίζονται στο λευκό.

Θα συνεχίσουμε την προγραμματική μας αντιπολίτευση στην κυβέρνηση του κ. Σημίτη και του ΠΑΣΟΚ.

Θα επιδιώκουμε σταθερά ανοιχτές, συγκεκριμένες και ειλικρινείς σχέσεις στο Χώρο Διαλόγου και Κοινής Δράσης της Αριστεράς.

Παραμένει κεντρική μας επιλογή η συμμετοχή και δραστήρια παρουσία μας στο Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ.

Οφείλουμε να επανασυνδεθούμε με κοινωνικές, πνευματικές και πολιτικές δυνάμεις, που ξέκοψαν, που αδράνησαν, που αυτοπεριορίστηκαν, είτε γιατί τις απογοητεύσαμε εμείς, είτε γιατί λάθησαν καλόπιστα οι ίδιες.

Ο ΣΥΝ της Αριστεράς, των κοινωνικών κινημάτων και της οικολογίας, δεν ακυρώθηκε από τις κυβερνητικές ρητορείες περί Κεντροαριστεράς ούτε από τις αφοριστικές πολεμικές του ΚΚΕ.

Οι επιλογές της πολιτικής μας και η στάση μας σε κρίσιμα ζητήματα έχουν

και δυναμική και διακριτή ουσία.

Στόχος μας είναι στις εκλογές ο ΣΥΝ να αποτελέσει τον κορμό μιας ευρύτατης συσπείρωσης δυνάμεων της ριζοσπαστικής Αριστεράς, των κοινωνικών κινημάτων, της οικολογίας.

Την κρίση και τη φθορά του ΠΑΣΟΚ ως δύναμης κυβερνητικής εξουσίας δεν θα την αντιμετωπίσουμε στο πεδίο των σκανδάλων ή της σκανδαλογολίας. Θα την αντιμετωπίσουμε στην ουσία της.

Αυτή η εικόνα κρίσης και φθοράς που παρουσιάζει σήμερα το ΠΑΣΟΚ είναι αποτέλεσμα της ενσωμάτωσής του στην νεοφιλελεύθερη διαχείριση, είναι το αποτέλεσμα της απώλειας κάθε ριζοσπαστικού χαρακτήρα, είναι αποτέλεσμα της μετατροπής του σε μηχανισμό άσκησης της εξουσίας χωρίς κανένα όραμα.

Όποιος αντιμετωπίζει την εξουσία ως αυτοσκοπό αργά ή γρήγορα οδηγείται στο να θεωρεί ως μοναδικό του στόχο την απόλαυση της εξουσίας.

Για τον ΣΥΝ λοιπόν το κεντρικό θέμα είναι η διατύπωση και η προβολή της εναλλακτικής αριστερής πρότασης. Αυτό περιμένει ο κόσμος της Αριστεράς, αυτό περιμένει και μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας.

Να ξαναγεννηθεί μια ελπίδα ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της οραματικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς. Αυτό επιδιώκουμε και με το προγραμματικό μας συνέδριο. Να ανοίξουμε τη συζήτηση για τους μετασχηματισμούς που είναι αναγκαίοι προς έναν κόσμο διαφορετικό από τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, προς μια Ελλάδα διαφορετική από τα δικομματικά είδωλα. Να ανοίξουμε το δημόσιο χώρο της πολιτικής σε δυνάμεις που έχουν να δώσουν έμπνευση, ιδέες, ριζοσπαστική δράση, οραματική αγωνία και αναζήτηση.

Στην Ελλάδα του 21ου αιώνα, στις σημερινές συνθήκες του κόσμου, χρειάζεται η δημοκρατική αριστερά των ριζοσπαστικών κινημάτων και της οικολογίας ή μήπως είναι περιττή, χωρίς αντίκρισμα και γι' αυτό αφομοιώσιμη ή περιφρονητέα; Αυτό είναι το κρίσιμο ερώτημα για όσους η Αριστερά και η πολιτική είναι υπόθεση συνείδησης και στάση ζωής.

Η αντιδεξιά ρητορική Σημίτη εξυπηρετεί τη συσπείρωση του κόμματος Ασκήσεις εκλογικής ετοιμότητας στο ΠΑΣΟΚ

του Ν. Χονδρού

«Όλα λειτουργούν ομαλά», διαβεβαίωνε ο Πρωθυπουργός το κομματικό του κοινό, κεντροεπιτρόπους και βουλευτές, την περασμένη Τρίτη και απέδιδε τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση σε συνωμοσία επιχειρηματικών συμφερόντων με την υποκίνηση της Ν.Δ. Όρθιο το «πρεζίντιουμ» της συνεδρίασης και το κοινό των κρατικοδίαιτων παραγόντων χειροκροτούσε τον Πρωθυπουργό μετά το τέλος της ομιλίας του. Νωρίτερα, κατά τη συζήτηση, όλοι τους ήσαν προσεκτικοί και ενωτικοί. Μόνον ο κ. Χριστοδουλάκης δέχθηκε ανοιχτή κριτική και εισέπραξε ένα σούσουρο αποδοκιμασίας, όταν ο Πρωθυπουργός εξήρε το έργο του υπουργού του. Ακόμη και ο κ. Πάγκαλος άκουσε εύσημα για την ένταξη της Κύπρου από τον κύπριο Πρόεδρο, ο οποίος ξέχασε να απονεμίσει τον έπαινο στον υπουργό Εξωτερικών Γ.Α. Παπανδρέου. Απτόητος ο τελευταίος θυμήθηκε τον Ανδρέα και τους ανδρείκους, μέχρι και τον Χαραλαμπίοπουλο, δίνοντας το σήμα ότι η «Αγία Οικογένεια» είναι παρούσα, οψέποτε τεθεί θέμα διαδοχής.

Οταν ο Πρωθυπουργός κάνει λόγο για «οργανωμένο σχέδιο σκανδαλολογίας», καλύπτοντας όσα στελέχη του βάλλονται για επιλήψιμες συναλλαγές, είναι φυσικό οι βαλλόμενοι να αποφύγουν να μιλήσουν και να δώσουν κάποιες εξηγήσεις. Τους κάλυψε ο Πρόεδρος! Διότι, όπως είπε, «επιλέχτηκαν ως δήθεν στόχοι, πρόσωπα που κατά τη γνώμη [της δεξιάς και των επιχειρηματιών της] θα σηματοδοτούσαν την απαρχή της κατάρρευσης της κυβέρνησης».

Η ΚΡΙΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΛΕΠΕΙ Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Η κρίση λοιπόν που βιώνουν οι πολίτες και εκείνη που έχει οδηγήσει σε παράλυση την κυβέρνηση δεν είναι πραγματική, υποστηρίζει ο κ. Σημίτης, είναι, απλώς, εικονική! Σπεύδει μάλιστα να ξεκαθαρίσει τις προθέσεις του, με κατα-

χρηστική επιμονή του πρώτου ενικού προσώπου: «Θα ηγηθώ για τη νίκη στις βουλευτικές εκλογές του 2004. Καλώ όλους σας να συμμετέχετε ενεργά. Θα είμαι και θα είμαστε στην πρώτη γραμμή.» Ας μην αδικούμε ωστόσο τον Πρωθυπουργό. Έκανε και «αυτοκριτική»: «Θέλω κι εγώ καλύτερη κυβέρνηση.» Αλλά δική μου!

Η σκηνοθεσία της συνεδρίασης της ΚΕ έχει τη σφραγίδα του κ. Λαλιώτη, ο οποίος προανήγγειλε και... δεύτερη πράξη! Η Κεντρική Επιτροπή θα συνεδριάσει τον Ιούλιο, μετά την Προεδρία, με θέμα την «επικοινωνιακή πολιτική» του ΠΑΣΟΚ. Όσοι διαβλέπουν ότι, αμέσως μετά τη λήξη της Προεδρίας, το ΠΑΣΟΚ θα σχεδιάσει μια «αντεπίθεση», που μπορεί να οδηγήσει σε πρόωρες εκλογές το φθινόπωρο, δεν υπερβάλλουν. Σε κάθε περίπτωση η συντήρηση οιωνεί εκλογικού κλίματος εξυπηρε-

τεί την ανόρθωση του πεσμένου ηθικού του ΠΑΣΟΚ (πολλοί υπουργοί μίλησαν για «κλίμα ηττοπάθειας») και τη συσπείρωση του στελεχικού δυναμικού.

Πληροφορίες εμφανίζουν τον Πρωθυπουργό να σκέπτεται την υπουργοποίηση κορυφαίων στελεχών, που, για διάφορους λόγους, έχουν βρεθεί εκτός σχήματος. Ακούονται τα ονόματα του Θ. Πάγκαλου, Αλ. Παπαδόπουλου, Γερ. Αρσένη, ακόμη και του Ι. Καψή. Όλοι τους, λαλίστατοι σε άλλες περιπτώσεις που βρομάει το «πτώμα», προχθές δεν μίλησαν. Και αυτοί, λογικό είναι να προσδοκούν ότι θα τονωθεί το πολιτικό προφίλ τους ενόψει εκλογών, ότι, αν μπουν στην κυβέρνηση, θα ξαναμπούν, από καλύτερες θέσεις, στο μετεκλογικό παιχνίδι της διαδοχής, με ηττημένο το ΠΑΣΟΚ. Ο Πρωθυπουργός όμως, σε τι ελπίζει; Γιατί οι αποπεμφθέντες υπουργοί επανερχόμενοι θα σώσουν το πλοίο; Βεβαίως η εκ νέου αξιοποίησή τους μπορεί να βελτιώσει το εσωκομματικό κλίμα. Αλλά το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ δεν εστιάζεται στην εσωκομματική αμφισβήτηση, αλλά στη διάρρηξη των δεσμών του με το παραδοσιακό κοινωνικό ακροατήριό του και ταυτοχρόνως στην εμπεδωμένη αντίληψη ότι το καθεστώς ΠΑΣΟΚ δύει. Εξ αυτού και η όψιμη κριτική που δέχεται ο κ. Σημίτης από ορισμένα διαπλεκόμενα και την ηγεσία του ΣΕΒ, δηλαδή από κέντρα που επί τόσα χρόνια «ψήφιζαν» ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερος Σημίτη.

ΕΙΚΟΝΑ «ΣΩΤΗΡΑ» ΚΑΙ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΣΤΗΝ ΕΕ

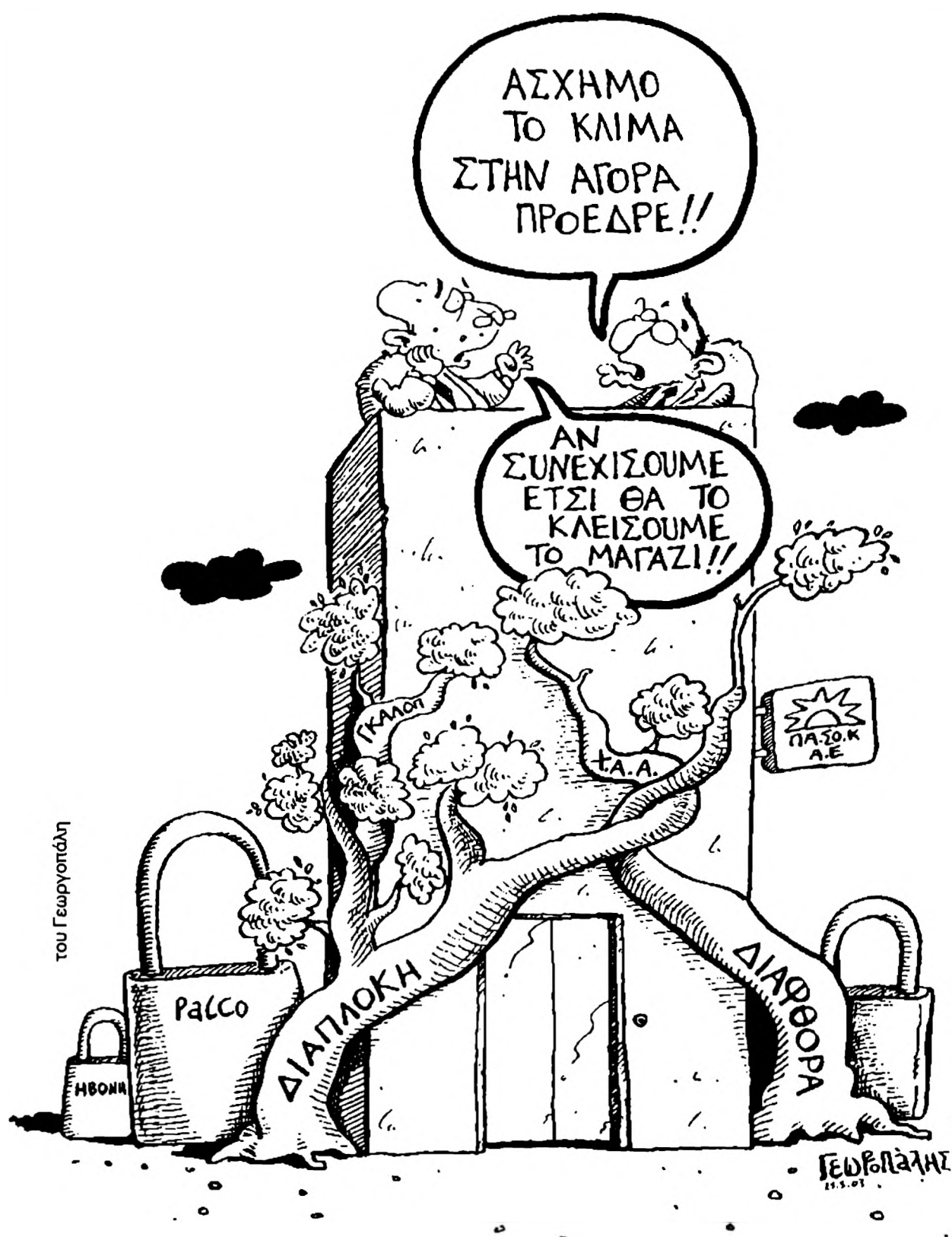
Ο Πρωθυπουργός πολιτεύεται με βάση την εκτίμηση ότι παραμένει το μοναδικό πλεονέκτημα του ΠΑΣΟΚ. Έχει δίκιο να θεωρεί ότι το προσωπικό κύρος του

δεν έχει βυθιστεί τόσο όσο τα ποσοστά του ΠΑΣΟΚ στις δημοσκοπήσεις. Ακόμη, πολλά μπορεί να λέγονται για τους συνεργάτες του, αλλά ο ίδιος διατηρεί το «τεκμήριο της εντιμότητας». Συγκρινόμενος με τον «άπειρο» Καραμανλή, ο κ. Σημίτης επισείει τη δική του διεθνή εμπειρία. Είναι όμως αυτά αρκετά, για να ανατρέψουν τη δυσμενή για το ΠΑΣΟΚ πραγματικότητα; Ακόμη κι αν ο κ. Σημίτης είχε «διεθνές ανάστημα», αυτό σε τι οφείλει στην καθημερινή διαχείριση των εσωτερικών προβλημάτων; Μήπως οι στενές σχέσεις του με τον γερμανικό παράγοντα απέτρεψαν τη γερμανική πολυεθνική να κλείσει την «Πάλκο»; Μήπως το ευρωπαϊκό κύρος του προστάτευσε τους έλληνες αγρότες από το «ξήλωμα» της ΚΑΠ, το οποίο μάλιστα η Προεδρία «χρυσώνει» ως επίτευγμα; Μήπως μπόρεσε ο κ. Σημίτης να πείσει την Κομισιόν να κάνει τα στραβά μάτια για τις παραλείψεις των υφιστάμενων του που κόστισαν στη χώρα 160 δισ. δρχ. από το Β' ΚΠΣ; Μήπως κατόρθωσε να περιορίσει τις τουρκικές παραβιάσεις στο Αιγαίο, όπου, φέτος, μετά από πολλά χρόνια, δεν ισχύει, προς το παρόν, το θερινό μορατόριουμ με την Τουρκία;

Ασφαλώς για όλα αυτά δεν αρκεί ένα πρόσωπο. Και θα ήταν άδικο να αιτιάζεται κανείς προσωπικά τον Πρωθυπουργό, ο οποίος επιπλέον στερείται του φωτοστέφανου του Αρχηγού. Δεν είναι κακόβουλο ωστόσο να ισχυριστούμε ότι η «κουρασμένη» (κατά την παλαιότερη έκφραση του κ. Σημίτη) κυβέρνηση δεν ανταποκρίνεται στους στόχους που έχει θέσει. Κι αν τα ελληνοτουρκικά, όπου η κυβέρνηση μπορεί να παρουσιάσει κά-ποιο, έστω εύθραυστο, έργο, δεν ανάγονται στην αποκλειστική κυβερνητική ευθύνη, η γκρίζα καθημερινότητα και ο αιφνιδιασμός από την κακή πορεία της ελληνικής οικονομίας πιστώνονται στα αρνητικά της κυβερνητικής θητείας.

ΤΟ «ΤΕΛΩΝΕΙΟ» ΚΑΙ ΤΑ ΤΕΛΩΝΕΙΑ

Είναι καλύτερος ο κ. Καραμανλής και ο «θιάσός» του; Το ερώτημα, και μόνον που διατυπώνεται, δείχνει ότι ο παρών θιάσος οδηγείται σε διάλυση. Έχει δικιο ο κ. Σημίτης όταν κατηγορεί τη ΝΔ ότι «επιμένει να ταυτίζει τη συμφιλίωση με την απολιτικοποίηση για να περάσει

«λαθραία», χωρίς κοινωνικό έλεγχο, τις νεοφιλελεύθερες αποσκευές της από το τελωνείο της κάλπης». Μόνον που ο Πρωθυπουργός πρέπει να αναλογιστεί ποιος άνοιξε το δρόμο της «αποπολιτικοποίησης». Ποιος νομιμοποίησε με τη λογική του μονόδρομου τη δεξιά πολιτική; Ποιος εξήρε την «επιχειρηματική ωριμότητα» και με εμμονή επιτίθετο στα «κεκτημένα» των λαϊκών τάξεων; Ποιος προσέδιδε στον εκσυγχρονισμό το αφελές περιεχόμενο μιας ουδέτερης και υπερταξικής πολιτικής σύλληψης; Αυτοί που έρχονται (τουλάχιστον αν πιστέψουμε τα γκάλοπ) δεν είναι κάτι ριζικά διαφορετικό. Θα είναι όμοιοι και διαφορετικοί! Κι αυτό είναι το πρόβλη-

μα του δύοντος ΠΑΣΟΚ. Αν μάλιστα αναλογιστεί κανείς ποιος είναι ο επικρατέστερος διάδοχος του κ. Σημίτη, τότε οδηγούμαστε, όχι μόνον εξαιτίας των ονομάτων, σε καταστάσεις «ενδογαμίας» του πολιτικού κατεστημένου.

Τις επόμενες μέρες ο Πρωθυπουργός θα εξαντλήσει το πρόγραμμα των διεθνών συναντήσεών του, με κυριότερους σταθμούς μεθαύριο την Πετρούπολη, μετά την Ουάσιγκτον και κατόπιν τη Σύνοδο της Χαλκίδης. Τέλος, αρκετοί διαβλέπουν ότι η επιδίωξη εισαγωγής «πολιτικού κύρους» εξυπηρετεί περισσότερο πιθανά σχέδια για μεταπήδηση του πρωθυπουργού σε ευρωπαϊκό πόστο (και, συνεπώς, πρόωρες εκλογές)...

Πολιτικό το πρόβλημα της οικονομίας

του Κ. Τσαλόγλου

Αν υποτεθεί ότι η παγκόσμια αγορά, και ιδιαίτερα των αναπτυγμένων οικονομιών, θα επανακτήσει σε σύντομο χρόνο καταναλωτικά επίπεδα που θα ικανοποιούν την παραγωγή της, η ελληνική οικονομία με ποια προϊόντα και υπηρεσίες –εκτός ίσως του τουρισμού– θα μετάσχει σε προσφορές για την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης; Στο ερώτημα την πειστικότερη απάντηση προσφέρει η βαθιά αναταραχή στην περιοχή του κυβερνώντος κόμματος. Γεγονός απολύτως φυσιολογικό με δεδομένες τις πολύμορφες αποσυνθετικές εξελίξεις στη λειτουργία του εθνικο-οικονομικού μας συστήματος. Ο πλουτοπαραγωγικός μηχανισμός της χώρας όχι μόνο περιόρισε στο ελάχιστο την ικανότητα προσφοράς στις ξένες αγορές προϊόντων με συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και ό,τι διαθέτει είναι εντελώς ανεπαρκές πλέον για την εσωτερική αγορά. Την ευθύνη γι' αυτές τις εξελίξεις την έχει ακέραιη η πολιτική ηγεσία του τόπου. Η αντιμετώπιση επομένως του οικονομικού προβλήματος προϋποθέτει λύση του εθνικού πολιτικού προβλήματος.

Η παραπομπή ωστόσο του οικονομικού προβλήματος στην πολιτική ευθύνη δεν υπονοεί πως αρκεί μια απλή κομματική αλλαγή στα κυβερνητικά έδρανα. Θα ήταν εξαιρετικά καθησυχαστικό αν περί αυτού και μόνον επρόκειτο. Είναι στα όρια των πληθυσμιακών μας δυνατοτήτων η ύπαρξη πολιτικών που διαθέτουν αυξημένες οργανωτικές και διαχειριστικές ικανότητες και είναι απαλλαγμένοι από την πεποίθηση ότι πρώτιστο κυβερνητικό τους καθήκον είναι, αφού την κερδίσουν, να μην ξαναχάσουν την... «δωροθέτιδα» εξουσία!

Το πολιτικό πρόβλημα που δυστυχώς ανέκυψε και αξιώνει απόλυτη προτεραιότητα, συνίσταται στην ανάγκη επανεκτίμησης των προσφορότερων συγκυριακά πλουτοπαραγωγικών τομέων του εθνικού δυναμικού, και την ανάγκη επαναπροσδιορισμού των κατευθύνσεων διάθεσης όσων κεφαλαίων μπορούν να αντληθούν από εσωτερικές πηγές και πηγές του εξωτερικού, ώστε να επανεμφανιστούν οι εγκαταλειμμένες ανα-

πτυξιακές λειτουργίες του εθνικο-οικονομικού μηχανισμού. Η απλή διαχείριση των κληροδοτούμενων δραστηριοτήτων του κρατικού και ιδιωτικού τομέα, χωρίς έστω διαπλοκές και «ανεπιχειρηματολόγητες» χρηματοδοτήσεις, δεν εξασφαλίζει πλέον απολύτως τίποτε.

Η έκταση των μεταβολών που πρέπει να αναληφθούν με πολιτική αλλά και κοινωνική ευθύνη, γίνεται καλύτερα κατανοητή αν αναγνωριστούν, χωρίς παραπλανητικές ωραιοποιήσεις, τα πραγματικά χαρακτηριστικά της οικονομίας μας.

Μετά την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, η οικονομία μας άργησε πολύ να αντιληφθεί ότι εκτός από την αγροτική παραγωγή, την υποτυπώδη βιοτεχνία και το μικρεμπόριο (απασχολήσεις που δημιουργούσαν λαθεμένους προσανατολισμούς και στο εκπαιδευτικό σύστημα), υπάρχει και η βιομηχανική μεταποίηση. Η καθυστέρηση εξέθρεψε την εμποροκρατούμενη οικονομία, η οποία, εξαιτίας και των εμφυλιοπολεμικών περιπετειών και του αγε-

φύρωτου έκτοτε ιδεολογικού διχασμού, αποδείχθηκε ανίκανη να εξασφαλίσει την απασχόληση του ικανού για εργασία πληθυσμού. Το δημόσιο υποχρεώθηκε έτσι να αναδειχθεί στον ισχυρότερο τομέα απορρόφησης ανέργων (με συμπαράστατη στο «κοινωνικό» αυτό έργο του τη μετανάστευση) και –το χειρότερο– να διογκώσει την αντιπαραγωγική του γραφειοκρατία.

Αναπόφευκτο σύνδρομο της ανώμαλης εκείνης πολιτικοοικονομικής πορείας, ο «μετεωρισμός» των εκάστοτε κυβερνώντων σχετικά με την αποτελεσματικότερη καθοδήγηση και στήριξη του αναπτυξιακού πλουτοπαραγωγικού μηχανισμού· με αναπόφευκτη επίσης συνέπεια στο κοινωνικό πεδίο την καλλιέργεια μεταξύ των εργαζομένων, εχθρών της «καπιταλιστικής» δεξιάς, της ιδέας ότι η υπονόμευση της βιωσιμότητας των μεγαλύτερων βιομηχανικών, εμπορικών και τραπεζικών επιχειρήσεων, ώστε να κρατικοποιηθούν, θα επιτάχυνε τη σοσιαλιστική αλλαγή! Ιδεολογικό ρεύμα στους κόλπους του εκλογικού σώματος, που αξιοποίησε με τις περί σοσιαλισμού μεγαλοστομίες του το ΠΑΣΟΚ, για να καταλάβει την εξουσία. Και για να αποδειχθεί, με τα περίφημα «νέα τζάκια» των οποίων εννόησε την κερδοφόρα ανάπτυξη, ότι ο συνεχιζόμενος «μετεωρισμός» μεταξύ σχεδιασμένης και ιδιωτικής οικονομίας δεν υπηρετούσε τίποτε περισσότερο πέρα από τη δημιουργία τροφίμων του κρατικού χρήματος, και «συνδαιτυμόνων» για την κατάποση των παχylών προμηθειών που απέφεραν οι αναθέσεις μεγάλων έργων και πολυδάπανων παραγγελιών!

Το άφθονο φθηνό χρήμα που εισέρευσε από τα Κοινοτικά Ταμεία επέτρεψε, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, να συγκαλυφθούν οι διαρθρωτικές (παραδοσιακά) αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, και να σχηματιστεί ένα σημαντικό κοινωνικό αποταμίσμα, παρά τις αυξημένες καταναλωτικές δαπάνες κράτους και ιδιωτών, που συμπο-

ρεύθηκαν διευρύνοντας σε ανεπίτρεπτο βαθμό το άνοιγμα του εμπορικού ισοζυγίου με τις τρίτες χώρες και κυρίως με αυτές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η προμελετημένη λεηλασία αυτού του αποταμιεύματος από γηγενείς και αλλοδαπούς κερδοσκόπους, μέσω του Χρηματιστηρίου, ήταν αυτή που κατεδάφισε το εικονικό οικοδόμημα της -κατά τον Πρωθυπουργό- «ισχυρής οικονομίας», φέρνοντας στην επιφάνεια της οικονομικής καθημερινότητας τα κάτιστα -για τις απαιτήσεις της αδυσώπητης παγκοσμιοποίησης- θεμέλιά της.

Ανίκανη να παραγάγει και να εξαγάγει προϊόντα και υπηρεσίες σε ικανοποιητική έκταση -με ανίκανη την εσωτερική αγορά να στηρίζει την αποδοτική λειτουργία του παραγωγικού και εμπορικού μηχανισμού-, η ελληνική οικονομία συρρικνώνεται πλέον, αφήνοντας πίσω της όλο και περισσότερους ανέργους, όλο και λιγότερους επενδυτές, όλο και μικρότερη δυνατότητα στο κράτος να συμπαρασταθεί στις πολλαπλασιαζόμενες οικογένειες που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας.

Το ποιοι θα αναλάβουν το δύσκολο έργο ανέλκυσης της εθνικής μας οικονομίας από το τέλμα όπου τη βύθισε η εικοσαετής διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, είναι ευθύνη του εκλογικού σώματος, της κοινωνίας ολόκληρης. Αν η έννοια της Δημοκρατίας διατηρεί ακόμα κάποια από τα χαρακτηριστικά που την επέβαλαν ως το καλύτερο πολιτεύμα της ιστορίας, αυτά τα χαρακτηριστικά είναι το αναφαίρετο δικαίωμα του πολίτη να αναδεικνύει τους εντιμότερους και αποτελεσματικότερους διαχειριστές της εξουσίας, και η ευθεία παρέμβασή του για διορθωτικές αλλαγές κάθε φορά που διαπιστώνονται εκτροπές.

Η επιλογή κάθε τέσσερα χρόνια βουλευτών που την υποψηφιότητά τους καθορίζει μια ελάχιστη μειοψηφία οικονομικών και πολιτικών παραγόντων, δεν είναι Δημοκρατία. Είναι εσκεμμένη και κακοήθης παραπλάνηση των ψηφοφόρων, διανθισμένη με γοητευτικές υποσχέσεις που είναι αδύνατο να εκπληρωθούν, αφού εκκινούν από μια εθνικο-οικονομική πραγματικότητα, όπως συμβαίνει στην περίπτωσή μας, ανίκανη να της στηρίξει. Αυτήν την

πραγματικότητα οφείλουν να προβάλλουν όσοι διεκδικούν το δικαίωμα να κυβερνήσουν τον τόπο -όποτε διεξαχθούν οι εκλογές-, αν πράγματι επιθυμούν να προστατεύσουν την κοινωνία από ανεκπλήρωτες προσδοκίες και να την καταστήσουν ενσυνείδητο εταίρο στην προσπάθεια της αλλαγής. Και είναι αυτή η πραγματικότητα:

- Αποταμίευση ανεπαρκέστατη να χρηματοδοτήσει την παραγωγική εκμετάλλευση των συγκριτικά πλεονεκτούντων τομέων της οικονομίας, με ταυτόχρονη άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

- Προοδευτική εξάντληση των εισπράξεων από τα Κοινοτικά Ταμεία, με ταυτόχρονη ένταση του ανταγωνισμού για όσα προϊόντα εξάγουμε, λόγω της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Άρνηση των ξένων επενδυτών για παραγωγικές επενδύσεις στην Ελλάδα αλλά και για έμμεσες επενδύσεις μέσω του Χρηματιστηρίου.

- Απαγόρευση επαρκούς δανεισμού για χρηματοδότηση αναπτυξιακών προγραμμάτων πέραν των προβλεπόμενων από την Ε.Ε. ανεπαρκών ποσών.

- Αδυναμία μείωσης του δημοσίου

χρέους, με κίνδυνο επιβολής προστίμων από τις Βρυξέλλες.

- Πρόβλημα ικανοποιητικών εσόδων από τον τουρισμό λόγω υπερτιμημένου ευρώ έναντι των ξένων νομισμάτων.

- Επιφυλακτικότητα των Τραπεζών να δανειοδοτήσουν επιχειρήσεις, λόγω του φόβου ότι το υπερτιμημένο ευρώ ευνοεί τις εισαγωγές.

- Δημοσιονομικό πρόβλημα για τη στήριξη των ασφαλιστικών οργανισμών, λόγω της αύξησης της ανεργίας που περιορίζει τις ασφαλιστικές εισφορές.

Ο κατάλογος θα μπορούσε να συνεχιστεί. Αρκούν όμως τα παραπάνω, για να εκτιμήσουν οι πολίτες την αξία των μεγαλόστομων υποσχέσεων που θα δοθούν προεκλογικά και ν' αναμετρήσουν τη δική τους ευθύνη για έξοδο από τη σημερινή άσχημη πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα που περικλείει και τη σοβαρότατη απειλή να αποδοθεί στον πληθυσμό των μεταναστών η ευθύνη υποβιβασμού του επιπέδου ζωής των Ελλήνων. Σκέψη εντελώς λαθεμένη, αρκετή όμως για να τροφοδοτήσει εκρήξεις μίσους και βιαιοπραγίες.

Η οικονομία της αγοράς του κ. Σημίτη

του Παύλου Κλαυδιανού

Υπάρχει ένα ζήτημα σχετικά με τις αντοχές της –ισχυρής έως πριν λίγο καιρό, κατά την άποψη της κυβέρνησης– ελληνικής οικονομίας και δηλώνει την παρουσία του πλέον με κλεισίματα επιχειρήσεων; Και τι συνέπειες μπορεί να έχει στην απασχόληση; Οφείλει η κυβέρνηση να σχεδιάσει μια πολιτική που όχι μόνο να εξασφαλίσει αξιοπρεπή διαβίωση των ανέργων αλλά να προλάβει περαιτέρω καταστροφή εγκατεστημένου παραγωγικού δυναμικού και να συμβάλει στη δημιουργία νέου; Σ' αυτά τα ερωτήματα δεν απάντησε ευθέως ο Πρωθυπουργός στην κοινή συνεδρίαση της Κ.Ε. και της Κ.Ο. Μπορεί να απομακρύνθηκε από επιθετικές τοποθετήσεις των προηγούμενων ημερών του υπουργού Οικονομίας Νίκου Χριστοδουλάκη, του κυβερνητικού εκπροσώπου Χ. Πρωτόπαπα –ο Δ. Ρέππας υπήρξε πιο προσεκτικός–, του Διοικητή της Εθνικής κ. Θ. Καρατζά, ιδίως του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδας κ. Ν. Γκαργκάνα, αλλά πάντως δεν τις αποδοκίμασε. Έλεγαν δε, θυμίζουμε, ότι όλα αυτά τα κλεισίματα είναι φυσιολογικές εξελίξεις στη λειτουργούσα οικονομία, ότι όλα –σχεδόν– πάνε καλά στην παραγωγή, ότι υπάρχει ένα –συνωμοτικό– σχέδιο απαξίωσης της οικονομίας και των επιτυχιών της, ότι πρέπει να περικοπούν οι μισθοί, ότι πρέπει να γίνει πιο ευέλικτη –άρα πιο φθηνή– η εργασία στην Ελλάδα και άλλα πολλά. Ο Πρωθυπουργός εν τέλει έμεινε απλώς ακροατής της εξωφρενικής συζήτησης των προηγούμενων ημερών, που εν έτει 2003 διερευνούσε κατά πόσο πρέπει να γίνουν οι μισθοί μας όπως στην Άπω Ανατολή, για να είναι τα προϊόντα μας ανταγωνιστικά, αν και πολλοί και από τους δικούς του οπαδούς είχαν πεισθεί –από τον ίδιο πρώτα απ' όλα– ότι αυτά στην Ευρώπη, στην ΟΝΕ ούτε κατά διάνοια δεν τίθενται. Τώρα, όλοι γνωρίζουμε ότι τίθενται.

Στα δύο βασικά ζητήματα που είχαν τεθεί το τελευταίο διάστημα με οξύτητα και οι πολίτες, μη εξαιρουμένων και των οπαδών του ΠΑΣΟΚ, περίμεναν σαφή τοποθέτηση, ο Πρωθυπουργός στην ομιλία του στην Κεντρική Επιτροπή την περασμένη Τρίτη απάντησε, αν και ελαφρώς αμυνόμενος παραδεχόμενος ύπαρξη προβλημάτων, πολύ γενικά. Εννοούμε, στο ζήτημα της εμπλοκής στελεχών της κυβέρνησης σε επιχειρηματικά και χρηματιστηριακά παιχνίδια της περιόδου μετά το 1995, και στα προβλήματα της πραγματικής οικονομίας και της προοπτικής της απασχόλησης όπως ανέκυψαν από τις επιχειρήσεις που έκλεισαν.

Για το πρώτο, τη διαφθορά, ήταν ανα-

μενόμενο και «λογικό» να μιλήσει, επιτιθέμενος, για τη σκανδαλολογία της ΝΔ και να σταματήσει σχεδόν εκεί. Εν τούτοις, προχώρησε και παραπέρα παραδεχόμενος ότι υπάρχει πλέον ένα υπόστρωμα –όπως είπε, έχει δημιουργηθεί από αρνητικές εμπειρίες, λάθη και απροσεξίες– που καθιστά κάθε κατηγορία, ακόμη και αν είναι ατεκμηρίωτη, ακόμη και αν διατυπώνεται από αφερέγγυα χείλη, πιστευτή και πιθανή.

ΑΝΤΙΔΕΞΙΑ ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Για το δεύτερο, για την κατάσταση της οικονομίας, ήταν ακόμη περισσότερο γενικός. Απέφυγε έναν απολογισμό μέγεθος-μέγεθος όπως έκανε στο πολύ κοντινό παρελθόν, όταν διαβεβαίωνε ότι μπαίνοντας στην ΟΝΕ πίσω μας δεν

αφήσαμε οικονομικά προβλήματα ανοικτά και ότι κατακτήσαμε την ισχυρή οικονομία που επιδιώκαμε. Αναφέρθηκε αντίθετα στην ανεργία, στην όχι καλή οικονομική κατάσταση πολλών οικογενειών, τις δυσκολίες των επιχειρήσεων. Περιορίστηκε απλώς στη γενική και σχετικά αισιόδοξη θέση ότι παρά το δυσμενές διεθνές οικονομικό περιβάλλον η Ελλάδα εξακολουθεί να αναπτύσσεται με ρυθμούς ικανοποιητικούς που θα συνεχιστούν –με τη μορφή αυξανόμενης αναπτυξιακής άνθησης– και μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αν συνεχίσουμε με σχέδιο και συστηματική εργασία.

Ο Κώστας Σημίτης απέφυγε λοιπόν να απαντήσει συγκεκριμένα τι συμβαίνει στην οικονομία και **πού εντάσσονται οι πτωχεύσεις ή οι δυσκολίες των επιχειρήσεων**. Αντίθετα όξυνε πολύ **την επίθεσή του προς τη ΝΔ**, την οποία κατά κανόνα αποκαλούσε Δεξιά, επιχειρώντας αυτή τη φορά να στηρίξει αυτό του τον επιθετικό χαρακτηρισμό σε ιδεολογικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά της.

Ξεκινώντας ακριβώς από τα ζητήματα που είχαν τεθεί –την ανεργία, την παραγωγή, την κοινωνική ασφάλιση– και όπου ήταν ευαίσθητοι οι πολίτες, ιδιαίτερα οι μισθωτοί και οι νέοι άνθρωποι, επιχείρησε να τραβήξει σαφή διαχωριστική γραμμή μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, που δεν στηριζόταν σε αναφορές σε φυλακές και ξερονήσια αλλά στην κοινωνική πολιτική. «Επιδιώκουν την πλήρη απορρύθμιση της αγοράς εργασίας», είπε, όσοι προβλέπουν αύξηση της ανεργίας στο 18%. «Η αξιωματική αντιπολίτευση, είναι προφανές, έχει αντίθετη άποψη», πρόσθεσε. Υιοθετεί την υποβάθμιση της δημόσιας παιδείας, κλείσιμο των ΑΕΙ και αντικατάστασή τους από ιδιωτικά, οραματίζεται την υποταγή της κοινωνίας στα επιχειρηματικά συμφέροντα και τους νόμους της αγοράς. Η Νεοδεξιά εν τέλει «επιμένει να ταυτίζει τη συμφιλίωση με την απολιτικοποίηση, για να περάσει “λαθραία”, χωρίς κοινωνικό έλεγχο, τις νεοφιλε-

λεύθερες αποσκευές της από το τελωνείο της κάλπης», τόνισε με έμφαση.

Ατυχώς για τον Πρωθυπουργό και μ' αυτή ακόμη την εκσυγχρονισμένη αντιδεξιά ρητορική, που στρέφεται σημειωτέον προς τους δυσφορούντες οπαδούς του κόμματός του και στην Αριστερά και όχι στη Δεξιά, δεν θα αποδειχθεί πιο πειστικός. Δεν χρειαζόταν να διαβάσει κανείς τα γκάλοπ για να το εικάσει. Η αδυναμία να οικοδομηθεί αξιόπιστη και αναγνωρίσιμη διαχωριστική γραμμή μεταξύ ΠΑΣΟΚ-ΝΔ με βάση την ασκούμενη οικονομική πολιτική και όχι τις αφετηρίες ή τις κοινωνικές αναφορές γενικά των δυο κομμάτων, έγκειται στην πολιτική που ήδη ασκεί η κυβέρνηση, στις υποχρεωτικότητες που πηγάζουν και από τα υπάρχοντα οικονομικά προβλήματα, εφ' όσον διατηρείται το υπάρχον πλαίσιο άσκησης πολιτικής από την ΕΕ και οι δεδομένες αντιλήψεις της κυβέρνησης.

Ακόμη και στο ίδιο το κείμενο του -αντιδεξιού ρητορικά- λόγου του μένει κανείς έκθαμβος πόσο ο Πρωθυπουργός προσέχει να μη θίξει τη νεοφιλελεύθερη -έστω ήπια- δική του πολιτική. Εξάλλου, αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι, ήπιο νεοφιλελευθερισμό επαγγέλλεται και ο Κ. Καραμανλής. Ο γυμνός νεοφιλελευθερισμός δεν εξαγγέλλεται ποτέ, αλλά εφαρμόζεται. Για παράδειγμα, διευκρινίζει σε πολλά σημεία ότι το κόμμα του είναι ξεκάθαρα εναντίον της «πλήρους απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων» -όχι δηλαδή και εναντίον της απορρύθμισης- όχι μόνο ως ηθική αρχή αλλά ταυτόχρονα ως πολύτιμο αναπτυξιακό κεφάλαιο. Προβάλλει ως παράδειγμα για το νέο κοινωνικό κράτος που επαγγέλλεται την «ασφαλιστική μεταρρύθμιση» που όμως άνοιξε αρκετά ρήγματα στο αναδιανεμητικό σύστημα, για να περάσει η ιδιωτική ασφάλιση. Εκθείασε την κοινωνική αλληλεγγύη που ειδικά στην περίπτωση της κάλυψης των ανέργων είναι τραγική και γενικά αντί να αμβλύνει τις ανισότητες που προκαλεί η λειτουργία του οικονομικού συστήματος, η παρέμβασή της τις οξύνει!

ΑΠΟΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Τι φαινόμενο όμως συνιστούν στ' αλήθεια τα τελευταία συμβάντα στην πραγματική οικονομία; Σίγουρα δεν βρι-

σκόμαστε μπροστά σ' ένα εκτεταμένο φαινόμενο πτωχεύσεων, χρεοκοπιών και δυσκολιών, που εν είδει ντόμινο θα συνεχιστεί. Ούτε, με τα ως τώρα δεδομένα, η ανεργία προβλέπεται ότι θα φθάσει στο 18%. Έχει δίκιο ο Πρωθυπουργός όταν λέει ότι σκοπίμως διογκώθηκε το πρόβλημα από τον ΣΕΒ (παρέλειψε βέβαια να πει και από την Τράπεζα Ελλάδος), για να υποχρεωθεί ο εργαζόμενος κόσμος να δεχθεί τη μείωση του μισθού και την άκρατη ευκαμψία της εργασίας.

Όμως είναι εξωραϊσμός που φθάνει τα όρια του κυνισμού αυτό που είπαν βιομήχανοι και υπουργοί της κυβέρνησης -ο Πρωθυπουργός δεν το επανέλαβε- ότι τα κλεισίματα είναι μια φυσική εξέλιξη στην αγορά ή απορρέουν από λάθη των επιχειρήσεων που δεν φρόντισαν να εκσυγχρονιστούν ή και να αξιοποιήσουν τα αναπτυξιακά εργαλεία και τις πρόνοιες που έχει θεσμοθετήσει η κυβέρνηση! Και αυτές που έκλεισαν και ακόμη περισσότερες αυτές που τα φέρνουν πέρα πολύ δύσκολα, ιδίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ολόκληροι κλάδοι της βιομηχανίας έχουν αφεθεί μόνοι στο γυμνό ανταγωνισμό, στην αγορά. Είναι αναμενόμενο κάποιες να κλείνουν. Συντελείται μια ευρεία αναδιάρθρωση με μόνο οδηγό τις δυνάμεις της αγοράς, με την κυβέρνηση να παρακολουθεί.

Ειδικά για τη βιομηχανία είχε γίνει ολόκληρη συζήτηση -υπουργός Βιομηχανίας τότε ο νυν Πρωθυπουργός, ειδικός γραμματέας ο νυν υπουργός Οικονομίας- στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Αντί της ύπαρξης βιομηχανικής πολιτικής που θα καθόριζε στόχους και θα εφεύρισκε αναπτυξιακά εργαλεία για να αναδιρθρωθούν αναβαθμιζόμενοι πλήρως οι παραδοσιακοί κλάδοι

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ
ΡΕ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ,
ΝΟΜΙΖΩ ΠΩΣ ΕΧΕΙ
ΑΛΛΑΞΕΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΜΑΣ...
ΑΠΟ "ΔΥΝΑΤΟ ΧΑΡΤΙ"
ΕΓΙΝΕ ΒΑΡΥ ...

...ΚΙ ΑΣΗΚΟΤΟ!

του Γεωργιάδη

της ελληνικής βιομηχανίας, αντί της θεμελίωσης κλαδικών ή τομεακών πολιτικών, επιλέχθηκαν αντίθετα οι οριζόντιες πολιτικές που δήθεν θα διευκολύνουν γενικώς τις επιχειρήσεις χω-

ρίς «στρεβλώσεις» όπως εκπαίδευση, κατάρτιση κτλ. Υπερίσχυσε δηλαδή η νεοφιλελεύθερη άποψη ότι αυτά τα ζητήματα τα λύνει απρόσκοπτα η αγορά καταπίνοντας βέβαια και ανθρώπους. Η Πάλκο μπορεί να έκλεινε ούτως ή άλλως, όμως ούτε ο ιματισμός θα συρρικνωνόταν όπως έγινε τώρα, ούτε η κλωστοϋφαντουργία, ούτε τα ναυπηγεία κτλ., κτλ.

ΕΠΑΦΗ ΜΕΣΩ ΕΦΟΡΙΑΣ

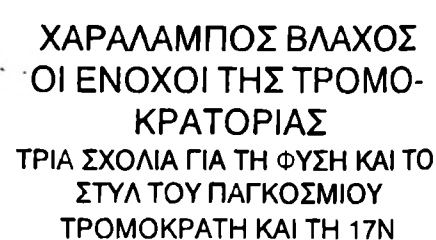
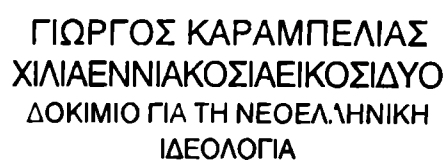
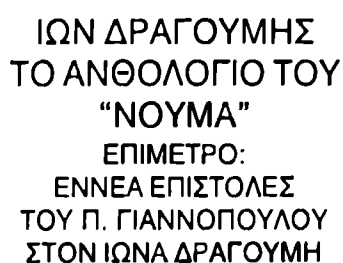
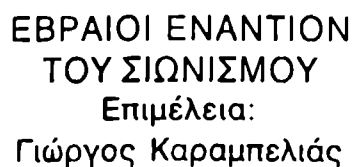
Όσον αφορά στους μικρομεσαίους, η συμπεριφορά της κυβέρνησης υπήρξε ιδιαίτερα σκληρή. Να θυμηθούμε ότι το Β' ΚΠΣ -υπουργός τότε η νυν υπουργός ΠΕΧΩΔΕ- είχε θέσει τόσο ψηλά πλαφόν που άφηνε σχεδόν όλους τους μικρομεσαίους απ' έξω. Αλλά και το Γ' ΚΠΣ είναι αρκετά αυστηρό μαζί τους. Γενικώς, αν και είναι τόσο μεγάλος το-

Υπάρχει όμως και μία ακόμη πλευρά που πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας. Είναι οι νέες συνθήκες λειτουργίας μιας οικονομίας ασθενούς και εξωστρεφούς, όπως η ελληνική, στο πλαίσιο του ευρώ. Είναι ασύγκριτα πιο αντίξοες και αυτό ήταν γνωστό από πριν. Όχι μόνο δεν είναι διαθέσιμα

Πολύ περισσότερο που με τη συμμετοχή στη ζώνη του ευρώ δεν ήταν αληθές αυτό που ειπώθηκε από την κυβέρνηση ότι η ελληνική οικονομία σταθεροποιήθηκε, ότι είναι πλέον ισχυρή και στο εξής θα ξημερώσουν καλύτερες μέρες, υπαινισσόμενη χαλαρή, φιλολαϊκή οικονομική πολιτική. Τώρα το γνωρίζουν όλοι αυτό: ο πληθωρισμός είναι πολύ ψηλά, το ισοζύγιο πληρωμών διευρύνεται, η απασχόληση παρουσιάζει στασι-

Η κυβέρνηση σίγουρα δεν μπορεί να στηριχθεί στο χαρτί «ισχυρή οικονομία», όπως σχεδίαζε πριν καιρό, και να πάει μ' αυτόν τον αέρα στις εκλογές. Αντίθετα θα είναι υποχρεωμένη να εξηγήει στους πολίτες ότι δεν διαχειρίζεται ξανά το ζήτημα της υλοποίησης ενός νέου Μάαστριχτ απαραίτητου, όπως τότε για να μπούμε στην ΟΝΕ, τώρα για να παραμείνουμε εντός ΟΝΕ. Ότι είναι κάτι διαφορετικό κτλ., κτλ., κτλ. Τι όμως ακριβώς και με ποια προοπτική; Ποιος θα φέρει τα βάρη αυτού του νέου Μάαστριχτ; Η συζήτηση αυτή μόλις τώρα αρχίζει και θα είναι σκληρή. Όπως και οι επερχόμενες συγκρούσεις.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ

22

«Ήταν φανερό από καιρό...»

Οι απολύσεις, η ανεργία και το αμήχανο συνδικαλιστικό κίνημα

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Και ξαφνικά η τηλεόραση φάνηκε πως ανακάλυψε την Αμερική. Η αρχή έγινε με τις απολύσεις στην PALCO. Ακολούθησαν οι απολύσεις στον Ιππόκαμπο. Και έπεται η συνέχεια... Η ανεργία από ένα θέμα ανύπαρκτο στην ειδησεογραφία –πολύ υπαρκτό όμως εδώ και χρόνια στην κοινωνία– ξαφνικά απέκτησε υπόσταση εν μία νυκτί. Ρεπορτάζ και τα απαιτούμενα πάνελ μπήκαν στην ημερήσια διάταξη.

Και έτσι οι άνεργοι «πληροφορήθηκαν» πως είναι πολλοί... Από τον «παράδεισο» της ONE, ξαφνικά προσγειωθήκαμε στην «κόλαση» της ανεργίας. Και η «ισχυρή Ελλάδα», που έξω «πάει καλά», μέσα «προσφέρει» στους πολίτες της το φάσμα της φτώχειας.

Είναι παραπάνω από προφανές ότι τέτοιες συνθήκες απαιτούν μαζικές διεκδικήσεις, προκειμένου να μπει φρένο στον κατήφορο.

Όμως η παρακμή αγγίζει και τους θεσμούς, πρωτίστως αυτούς. Ένας από χρόνια απομυθοποιημένος θεσμός είναι το άλλοτε κραταιό συνδικαλιστικό κίνημα. Πανίσχυρο στη δεκαετία του '80, αποδυναμωμένο εκ των έσω τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία.

Ο Κώστας Κοτζαμάνης είναι ο αντιπρόεδρος του Εργατικού

Κέντρου Αθήνας. Συζητήσαμε μαζί του για την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί εις βάρος των εργαζομένων και των ανέργων στην Ελλάδα.

Σ' αυτή τη συζήτηση παραδέχεται και την παρακμή και την δικαιολογημένη δυσπιστία των εργαζομένων απέναντι στο συνδικαλιστικό κίνημα και «την παθογένειά του». Όμως θεωρεί πως πέρα από την ατομική ευθύνη, αγώνα και προσφορά, πρέπει να υπάρξουν και συλλογικότητες οι οποίες και μπορούν να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα στις διεκδικήσεις. Πέρα από την αυτοκριτική, ο συνδικαλιστής προχώρησε και σε κρίσεις και πολιτικές εκτιμήσεις δυσάρεστες για κείνους που προώθησαν και εφάρμοσαν όλα όσα οδήγησαν στη σημερινή κρίση. Μάλιστα θεωρεί πως «την μεγαλύτερη παραπληροφόρηση σήμερα την κάνει ο ίδιος ο πρωθυπουργός της χώρας».

Θεωρώντας ότι το πρόβλημα είναι κυρίως πολιτικό, διότι «τα οικονομικά μεγέθη προσδιορίζονται μέσα από την πολιτική φιλοσοφία την οποία εφαρμόζεις», πιστεύει ότι το συνδικαλιστικό κίνημα και οι εργαζόμενοι θα πρέπει πια να διεκδικήσουν «ανακατανομή των αγαθών προς όφελος αυτών που τα παράγουν». Είχαμε χρόνια ν' ακούσουμε κάτι τέτοιο...

• Το συνδικαλιστικό κίνημα αιφνιδιάστηκε από όλο αυτό το μπαράζ των απολύσεων που μας προέκυψε πρόσφατα;

– Όχι δεν αιφνιδιάστηκε. Όσοι αιφνιδιάστηκαν ή δεν ήθελαν να βλέπουν το πρόβλημα ή ήταν τουλάχιστον αφελής. Ήταν φανερό από καιρό ότι με τις πολιτικές που ακολουθούνται από την κυβέρνηση θα φτάναμε –και θα φτάσουμε σε κάποια στιγμή–, αυτή η ανεργία που μαστίζει τον τόπο να πάρει εκρηκτικές διαστάσεις.

• Όλη αυτή η συζήτηση γύρω από την ONE δεν δημιούργησε και στο συνδικαλιστικό κίνημα την εντύπωση ότι η χώρα μπαίνει μ' αυτόν τον τρόπο στο δρόμο της ανάκαμψης;

– Το συνδικαλιστικό κίνημα έχει την

άποψη ότι η θέση της χώρας μας είναι στην Ε.Ε. Αυτή είναι μια πολιτική θέση. Η ONE είναι ένας πυλώνας, όπως λέγεται, της Ε.Ε. Όμως το συνδικαλιστικό κίνημα θεωρούσε και θεωρεί ότι από τη στιγμή που δεν υπάρχει πολιτική βούληση για την ενοποίηση της Ευρώπης, η ONE καλλιεργούσε φρούδες ελπίδες. Εμείς αναφερόμαστε σε μια Ευρώπη πολιτικά ενοποιημένη, κοινωνικά ενοποιημένη και με δικαιώματα. Εδώ πια μιλάμε για εργαζόμενους που θεωρούνται «συντελεστές του κόστους παραγωγής».

• Σχετικά με την Ευρώπη, η άλλη άποψη λέει ότι αυτό που συμβαίνει με την ανεργία στην Ελλάδα συμβαίνει και αλλού. Άρα πρόκειται για μια γενικότερη δυσάρεστη κατάσταση.

– Υπάρχουν διάφορες πολιτικές απόψεις. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, ήταν γνωστό ήδη από το '80 ότι θα υπάρξει πρόβλημα στους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, της ενδυματοποιίας και της υπόδηματοποιίας για παράδειγμα. Από τότε και για 25 χρόνια οι κυβερνώντες τη χώρα μας δεν πήραν κανένα συγκεκριμένο μέτρο. Μάλιστα συνέβαινε και το αντίθετο. Δηλαδή επιχορηγούσαν επιχειρήσεις που δεν πήγαιναν καλά. Δεν υπήρξε μια συνολική πολιτική σχετικά με το ποιοι κλάδοι παραγωγής –και αυτό δεν το απαγορεύει καμία Ευρωπαϊκή Ένωση– θα μπορούσαν να αναπτυχθούν. Υπήρχαν και υπάρχουν περιθώρια στα πλαίσια της Ε.Ε. να υπάρξει μια άλλη πολιτική. Έτσι με τη λογική που επικράτησε, την

γενιά των προβληματικών του '83 την διαδέχεται η γενιά των νέων «προβληματικών» που δεν πτωχεύουν όπως εκείνες, αλλά μεταναστεύουν. Εμείς δεν μπορούμε βέβαια να συμφωνήσουμε με αμοιβές π.χ. Κίνας του ενός δολαρίου την ημέρα. Ζητάμε ανακατανομή των αγαθών προς όφελος αυτών που τα παράγουν.

• *Αυτό μόνο μια αριστερή κυβέρνηση μπορεί να το πραγματοποιήσει... Αν και οι πολιτικοί όροι του είδους δοκιμάζονται πια...*

— Σεβόμενος την ιδεολογική οπτική που έχει ο καθένας μας, θεωρώ ότι αυτή είναι η πολιτική που μας αρμόζει. Τώρα ας ονομαστεί όπως θέλει...

• *Και η κυβέρνηση στηρίζεται από ένα κόμμα που ονομάζεται σοσιαλιστικό, αλλά δεν ξέρω πώς θα χαρακτηρίζαμε τις επιλογές της...*

— Κοιτάξτε, οι επιλογές της κυβέρνησης αυτοχαρακτηρίζονται... Τα αποτελέσματα προσδιορίζουν τις πολιτικές. Εδώ έχουμε μια πολιτική νεοφιλελεύθερης κατεύθυνσης.

• *Το συνδικαλιστικό κίνημα λοιπόν δεν αιφνιδιάστηκε. Οι εργαζόμενοι αιφνιδιάστηκαν;*

— Ούτε οι εργαζόμενοι αιφνιδιάστηκαν. Διέβλεπαν αυτόν τον κατήφορο και την ανεργία που επέρχονταν και επέρχεται. Απλώς δεν είχαν τα μέσα και τα όπλα να αντισταθούν.

• *Εξακολουθούν να μην έχουν αυτά τα όπλα;*

— Εξακολουθούν, γιατί δυστυχώς μαζί με τις πολιτικές που είναι ένα βασικό στοιχείο αυτής της κατάστασης που διαμορφώνεται, υπάρχει και η δεύτερη παθογένεια, του ίδιου του συνδικαλιστικού κινήματος, όπου ο κομματικός και ο κυβερνητικός συνδικαλισμός έχει επικρατήσει και σαν γάγγραινα κατατρώνει το σώμα του συνδικαλισμού.

• *Υπάρχει μια διαρκώς αυξανόμενη δυσπιστία των εργαζομένων απέναντι στους συνδικαλιστές τα τελευταία χρόνια...*

— Αυτό είναι και υπαρκτό και θεμιτό, διότι οι εργαζόμενοι διαπιστώνουν ότι οι τακτικές του συνδικαλιστικού κινήματος, αναλόγως με την κυβέρνηση που είναι πάνω και αναλόγως με τον εργοδότη, αλλάζουν.

• *Οι εργαζόμενοι λοιπόν δικαιολογημένα δυσπιστούν απέναντι στο συνδικαλιστικό κίνημα. Έχουν κάποιες εναλλακτικές «διόδους», μες από τις οποίες μπορούν να λειτουργήσουν;*

— Τέτοιες «διόδους» δεν βρίσκονται εύκολα. Οι μηχανισμοί της εξουσίας, όποιας μορφής εξουσίας, έχουν πάντα τη δυνατότητα να αποπροσανατολίζουν, να στραγγαλίζουν, να παραπληροφορούν...

• *Η συγκεκριμένη εξουσία πώς λειτουργεί στη σημερινή συγκυρία;*

— Δεν λειτουργεί με το αναγκαίο αίσημα της αλληλεγγύης.

• *Για παράδειγμα πώς παραπληροφορεί τους εργαζόμενους σήμερα η εξουσία;*

— Τη μεγαλύτερη παραπληροφόρηση την κάνει σήμερα ο ίδιος ο πρωθυπουργός της χώρας, ο οποίος τουλάχιστον τα δύο τελευταία χρόνια μας λέει ότι έχουμε ισχυρή οικονομία, ενώ εμείς βλέπουμε αρνητικά αποτελέσματα. Πώς είναι δυνατόν να έχουμε μια ισχυρή οικονομία, μια «ανάπτυξη φοβερή», να συμβαίνουν όλα αυτά τα... ωραία και τα καλά και ταυτόχρονα το εισόδημα των εργαζομένων να πέφτει, η ανεργία να ανεβαίνει, θέσεις απασχόλησης να μην δημιουργούνται, οι συνθήκες εργασίας να πηγαίνουν είκοσι χρόνια πίσω και τα δικαιώματα των εργαζομένων σε όλα τα επίπεδα να αφαιρούνται; Όλο αυτό το πλαίσιο δεν μπορεί να συμβαδίσει με αυτό που λέει ο κύριος Σημίτης, ότι έχουμε μια ισχυρή οικονομία.

• *Με δεδομένη την πραγματικότητα που περιγράψατε και που βιώνει ο εργαζόμενος, προς τα πού πιστεύετε ότι θα πρέπει να στραφεί;*

— Ο εργαζόμενος δεν έχει άλλο μέσο από τη συλλογική δράση. Είναι μονόδρομος. Μόνο τότε έχει πιθανότητες και δυνατότητες να πετύχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Αυτό σημαίνει ότι —παρά τις ενστάσεις και την αυστηρή κριτική και καταγγελία που μπορεί να απευθύνει προς τα όργανα του συνδικαλιστικού κινήματος— ο μόνος δρόμος που έχει είναι η συμμετοχή.

• *Δικαίως ο εργαζόμενος μπορεί να φοβάται ότι μπροστά του μπορεί να*

έχει κάποιον που ενδέχεται να εξελιχθεί όπως ο Πρωτόπαπας... Δεν είναι προσωπική η αιχμή, αλλά είναι ένα καλό παράδειγμα...

— Κοιτάξτε, αυτό θα συμβαίνει στην κοινωνία. Από τους 300 της Βουλής και πέντε, έξι είναι συνδικαλιστές. Δεν είναι εκεί το πρόβλημα.

• *Πιστεύετε ότι λειτούργησαν με βάση τα συμφέροντα των εργαζομένων;*

— Όχι. Πιστεύω ότι λειτούργησαν αρνητικά. Και λειτούργησαν πολύ αρνητικά, γιατί δημαγωγώντας και λαϊκίζοντας, όντας «ηγέτες» στο συνδικαλιστικό κίνημα, άλλα έλεγαν, και μόλις έγιναν βουλευτές, όχι μόνον αντίφαση υπήρξε αλλά πλήρης διάψευση όσων οι ίδιοι πριν υποστήριζαν. Και επομένως η εμπιστοσύνη, που είναι σημαντικό πράγμα για τους ανθρώπους και την κοινωνία, διαψεύστηκε. Η κοινωνία το εκλαμβάνει αυτό ως την καρέκλα, την εξουσία που είναι ο μόνιμος στόχος κάποιων.

• *Νομίζετε ότι στην παρούσα φάση και εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα το συνδικαλιστικό κίνημα βρίσκεται προ της αυτοκάθαρσής του;*

— Δεν ξέρω αν θα μπορούσαμε να την ονομάσουμε αυτοκάθαρση. Αυτό που εγώ αντιλαμβάνομαι είναι ότι, παρά τη σκληρή πραγματικότητα της πτωτικής πορείας του συνδικαλιστικού κινήματος, ταυτόχρονα έχουμε και τα αισιόδοξα μηνύματα της δημιουργίας των κινήματων κατά της παγκοσμιοποίησης. Θα πρέπει να στηρίξουμε όλοι αυτές τις πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι θα δημιουργηθούν νέες δυνάμεις.

• *Στην Ευρώπη αυτή τη στιγμή τα διάφορα κινήματα κατεβαίνουν μαζικά στους δρόμους με αιτήματα κοινωνικά και οικονομικά. Αυτό δεν συμβαίνει με την ίδια ένταση στην Ελλάδα. Γιατί;*

— Έχουμε τη Θεσσαλονίκη. Εκεί αισιοδοξώ ότι το οργανωμένο κίνημα θα έχει μια αυξημένη παρουσία, ποσοτική και ποιοτική, προτάσεων και αντίστασης σ' αυτά που θα επιχειρήσουν για μια ακόμη φορά και η Προεδρία και η Ε.Ε.

• *Να περάσουμε στις συγκεκριμένες περιπτώσεις απολύσεων, που όλες μαζί*

δημιουργούν ένα σύνολο αρκετά δυσάρεστο αυτή τη στιγμή. Υπάρχουν κι άλλες περιοχές όπου είχαμε αντίστοιχα φαινόμενα απολύσεων τα προηγούμενα χρόνια. Η Αθήνα για ένα διάστημα φάνταζε αλώβητη απέναντι σε μια τέτοια προοπτική. Τώρα που ανακοινώνονται η μια μετά την άλλη μαζικές απολύσεις και εδώ, ανησυχείτε;

— Πράγματι, από τις περιοχές όπου υπήρξε αυξημένο πρόβλημα ανεργίας και κλεισίματος εργοστασίων παρατηρήθηκε κύμα μεταναστεύσεων προς το κέντρο. Αυτό είχε πολύπλευρες συνέπειες. Δεν τίθεται μόνο το πολύ σημαντικό θέμα της ανεργίας. Πλέον τίθεται και θέμα ποιότητας ζωής στο Λεκανοπέδιο.

• Εκτός από την εσωτερική μετανάστευση, την τελευταία δεκαετία προέκυψε και η μετανάστευση από άλλες χώρες. Οι εργαζόμενοι με τους οποίους έρχεστε σε επαφή, και μάλιστα οι απολυμένοι, θεωρούν ότι αυτό

προκαλεί αυξημένη ανταγωνιστικότητα στην αγορά εργασίας;

— Αυτό που λέμε οικονομική μετανάστευση θα είναι ίσως το σημαντικότερο ζήτημα των επόμενων δεκαετιών. Αν δεν υπάρξει σοβαρός πολιτικός σχεδιασμός, τότε θα υπάρξει πραγματικά κίνδυνος να καταλήξουμε σε καταστάσεις που οι περισσότεροι τουλάχιστον απευχόμαστε. Η μαύρη εργασία δημιουργεί αντιπαλότητες μεταξύ των ντόπιων εργαζόμενων και των μεταναστών. Ήδη το ΙΚΑ έχει ανακοινώσει ότι το 25% της εργασίας στην Ελλάδα είναι μαύρη... Αυτό είναι πολύ μεγάλο ζήτημα. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει πολιτική μετανάστευσης. Θα ήταν τραγικό λάθος, απάνθρωπο θα έλεγα, να φάμε τις σάρκες μας οι ντόπιοι κάθε χώρας και οι μετανάστες.

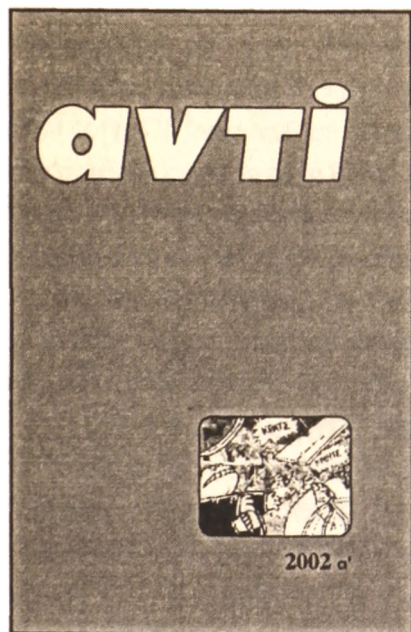
• Να επιστρέψουμε στο τώρα. Κάθε περίπτωση μαζικής απόλυσης εργαζομένων έχει τα δικά της χαρακτηριστικά. Άρα, εκτός από το γενικό πλαίσιο αντιμετώπισης,

μπορούν να υπάρξουν και εξειδικευμένες δράσεις (νομική κάλυψη κ.λπ.). Το συνδικαλιστικό κίνημα διαθέτει εκείνους τους μηχανισμούς που θα επιτρέψουν στους εργαζόμενους να αντιδράσουν αποτελεσματικά, πρακτικά και κατά περίπτωση;

— Όχι. Δεν έχουμε τέτοιους μηχανισμούς. Να προσθέσω ότι όταν έχεις στρεβλή ανάπτυξη επί σειρά ετών, έχεις και τα αποτελέσματά της. Πρέπει τώρα σοβαρά, με αλλαγή πλεύσης αυτής της πολιτικής, να διαπιστωθούν πλήρως οι λανθασμένες πολιτικές, ώστε να περάσουμε σε άλλες. Δηλαδή σε αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου.

• Κατά τη γνώμη σας το πρόβλημα είναι περισσότερο πολιτικό ή οικονομικό;

— Πολιτικό. Όλα τα προβλήματα κατά βάση είναι πολιτικά. Τα οικονομικά μεγέθη προσδιορίζονται μέσ' από την πολιτική φιλοσοφία την οποία εφαρμόζεις.

Α' εξάμηνο 2002

Οι τόμοι του ANTI ένας πολύτιμος σύμβουλος

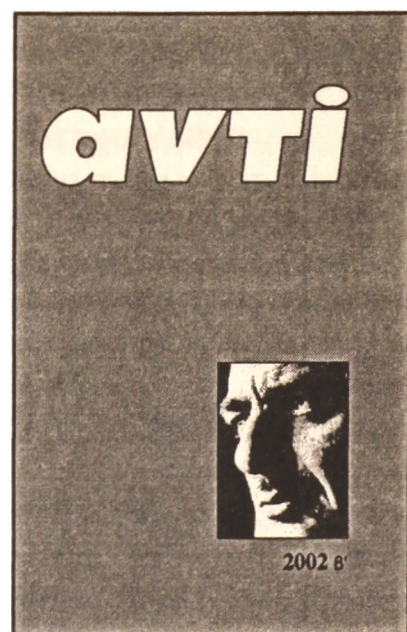
ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2002)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται δύο ακόμα τόμοι του ANTI

που περιλαμβάνουν τα τεύχη:

754 έως και 766 (τόμος ΝΣΤ),

767 έως και 778 (τόμος ΝΖ).

Β' εξάμηνο 2002

Στα γραφεία του περιοδικού θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών.

- Το ANTI ήταν πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.
- Το ANTI είναι και σήμερα μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτιστική μας ζωή.
- Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία τριάντα χρόνια είναι αποτυπωμένο στις σελίδες του ANTI.
- Η σειρά των τόμων του ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού:
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα. Τηλ: 210-72.32.713 και 210-72.32.819,
fax: 210-72.26.107, e-mail: chraprou@otenet.gr

ΠΕΜΠΤΗ 15 ΜΑΪΟΥ

- Αργά χθες το βράδυ ο ΣΕΒ ανέδειξε σε κυρίαρχο πρόβλημα το θέμα της διαφθοράς. Ο πρόεδρος Οδ. Κυριακόπουλος έκανε και σχετικές δηλώσεις. Μάλλον το κόστος του λαδώματος, επί των κερδών των επιχειρήσεων, έχει αυξηθεί ανησυχητικά για τα μέλη του ΣΕΒ.

- Σύνταξη κάτω από 400 ευρώ έχει να λαμβάνει ο ένας στους δύο συνταξιούχους το 2003. Θα μου πεις πού να τα βρούνε να τους τα δώσουνε...

- ...Ποιοι; Όλοι εκείνοι που χάνουν το 80% της απορρόφησης των κοινοτικών πόρων. «Ρυθμό 20% εμφανίζει η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων του Γ' ΚΠΣ» απάντησε ο επιτρόπος Μπαρνιέ στον ευρωβουλευτή της Ν.Δ. Χατζηδάκη. Όσον αφορά το Β' ΚΠΣ, η Ελλάδα χάνει οριστικά 160 δισ. δρχ. Δεν τα θέλουμε τα παλιολεφτά τους, ο -περήφανος, για να μην ξεχνιώμαστε- έλληνας συνταξιούχος μπορεί να ζήσει πλουσιοπάροχα και με 400 ευρώ το μήνα...

- Μέχρι και ο υπουργός Εξωτερικών ανησυχίσε μ' αυτά που κάνουν οι Τούρκοι στο Αιγαίο. Απέστειλε αναλυτική ενημερωτική επιστολή σχετικά με την τρέχουσα συμπεριφορά της Άγκυρας στον αρμόδιο επίτροπο για τη διεύρυνση της Ε.Ε. κ. Φερχόιγκεν.

- Αφού λύσανε το πρόβλημα των ράτζων -και όλα τα άλλα- το ΕΣΥ προκήρυξε διαγωνισμό 4,72 εκ. ευρώ -μόνο για την Κεντρική Μακεδονία- για ολοκληρωμένο πληροφορικό σύστημα. Μετά από αυτό αναμένω με αγωνία να δω τον ανάδοχο

του έργου...

- Altex; Τι συνειρμός είναι αυτός που μου ήρθε στα καλά καθούμενα;

- «Πρόγραμμα κουρελού» και «πρωτότυπη ταπητουργική από πλίνθους και κεράμους ατάκτως ερριμμένους σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης», χαρακτήρισε ο υπουργός Παιδείας Ευθυμίου τις προτάσεις της Ν.Δ. για την παιδεία που παρουσίασε ο Γ. Σουφλιάς. Ενώ η εκσυγχρονιστική εκπαιδευτική... Μπουχάρα που έχουμε σήμερα είναι κλάσεις ανώτερη. Στο top της περσικής ταπητουργίας...

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΜΑΪΟΥ

- Η Ελλάδα μπορεί να μην εξάγει προϊόντα, εξάγει όμως ιδέες. Είσπραξη διωδίων στο κέντρο των ευρωπαϊκών πόλεων ήταν η επαναστατική πρόταση που κατατέθηκε από το Υπουργείο Συγκοινωνιών στο εν πλω άτυπο συμβούλιο των υπουργών Συγκοινωνιών. Η «φορομπεξία» -που προαναφέραμε- ως ιδέα δεν πέρασε απαρατήρητη στο συμβούλιο. Παρεμπιπτόντως το κόστος της κρουαζιέρας ήταν μόνο 3 εκατομ. ευρώ, διότι ο δημόσιος τομέας μας, εκτός από τις ιδέες του, φημίζεται κυρίως για την οικονομία του...

- Σύμφωνα με τον *Economist*, «όλο και λιγότερες μέρες χάνονται στις απεργίες». Είναι επειδή οι... άνεργοι δεν απεργούν...

ΣΑΒΒΑΤΟ 17 ΜΑΪΟΥ

- Μετά την Τσετσενία και τη Σαουδική Αραβία ήρθε η σειρά του Μαρόκου να γνωρίσει τη φρίκη. Μια σειρά βομβιστικών επιθέσεων στην Καζαμπλάνκα άφησε πίσω της τουλάχιστον 40 νε-

κρούς και πολλές δεκάδες τραυματίες. Και η παγκόσμια κοινή γνώμη -σύμφωνα με δημοσκοπήση- πιστεύει πως ο κόσμος έγινε πιο επικίνδυνος μετά τον πόλεμο στο Ιράκ.

- Το ανέκδοτο της ημέρας: Σε σύσκεψη Σημίτη με επιτελείς του συμφωνήθηκε η ιδεολογική(!) αντιπαράθεση με τη Ν.Δ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΜΑΪΟΥ

- Φουντώνει η συζήτηση για πρόωρες εκλογές -αναλύσεις, πολλές αναλύσεις στα κυριακάτικα φύλλα. Και ο Παπουτλής καλεί από την *Ελευθεροτυπία* σε γενικό προσκλητήριο «το ΠΑΣΟΚ των ανατροπών». Αυτό το τελευταίο ήταν το ανέκδοτο της Κυριακής. Α στο καλό! Πολύ γελάσαμε το Σαββατοκύριακο!

- Το γέλιο κόβεται όμως απότομα, όταν σκεφτούμε ότι οι χαμένοι (κυριολεκτικά και με όλες τις ερμηνείες) οπαδοί του χθεσινοβραδινού αγώνα ΠΑΟΚ-ΑΡΗ ξέσπασαν τη μανία τους από την ήττα σε ασπρόμαυρο χάσκι. Του έδεσαν τα πόδια με σκοινί, το πέταξαν στην πίσσα και έβαλαν φωτιά. Μόνον αυτά...

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΜΑΪΟΥ

- Ο πρωθυπουργός-καθηγητής Σημίτης κάλεσε για ένα έκτακτο τεστάκι τους υπουργούς του. Το θεώρησε απαραίτητο μετά την εντύπωση που δημιουργήθηκε στους πολίτες από τις αποκαλύψεις για τα χαμένα κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το τεστάκι προέκυψε ότι η κυβέρνηση εξακολουθεί να εργάζεται εντατικά, όπως προ ημερών είχε δηλώσει ο πρωθυπουργός, αφού οι υπουργοί βγήκαν όλοι χαρωποί από τη

δοκιμασία και επίσης όλοι δήλωσαν ικανοποιημένοι στις κάμερες.

- Υποθέτω ότι η ιδέα του τέστ προέκυψε στον καθηγητή-πρωθυπουργό Σημίτη από τις πανελλαδικές εξετάσεις που σήμερα αρχίζουν.

- Αν και η απόφαση δεν έχει «καθαρογραφεί», η ολομέλεια του ΣτΕ απεφάνθη ότι στο έργο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης συμβαίνουν παρατυπίες στα σχέδια και στις προμελέτες. Δηλαδή δικαιώνει τους κατοίκους και τους φορείς. Αναρωτιέμαι αν αυτό πρακτικά σημαίνει και τη διακοπή των εργασιών.

ΤΡΙΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ

- Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και σοβαρότητα παρατηρώ τις προτάσεις του υπουργού Σκανδαλίδη, οι οποίες περιλαμβάνονται σε νομοσχέδιο για τη «διαφάνεια στις νομαρχιακές και δημοτικές εκλογές». Πλην όμως η σοβαρότητα χάθηκε οριστικά και από την αρχή, όταν είδα ότι «απαγορεύεται η χρηματοδότηση και κάθε είδους παροχές προς τους υποψήφιους νομάρχες, δημάρχους και συμβούλους από φυσικά πρόσωπα, οφειλέτες του οικείου ΟΤΑ, νομικά πρόσωπα και ιδιοκτήτες Μ.Μ.Ε.». Δηλαδή όπως ακριβώς ή... περίπου απαγορεύεται κάτι τέτοιο και για τους υποψήφιους βουλευτές. Δε θυμάμαι ωστόσο πόσα εκλογικά κέντρα και πόσα φυλλάδια έβγαλε ο ίδιος ο υπουργός και οι συνάδελφοί του το 2000. Ούτε πόσες καταχωρίσεις έκανε στον Τύπο και πόσες συνεντεύξεις έδωσε...

- Ο υπουργός Πρωτόπαπας, πριν κοπάσει ο θόρυ-

βος για την πολιτική κάλυψη ανομιών των ΜΜΕ, σπεύδει να φέρει στο κοινοβούλιο νόμους διευκόλυνσης διαπλεκομένων στα ΜΜΕ...

ΤΕΤΑΡΤΗ 21 ΜΑΪΟΥ

- Άπασα η ελίτ της πολιτικής ηγεσίας έχει σήμερα την ονομαστική της εορτή. Καλημέρα και χρόνια πολλά. Άντε κι εμείς ο λαός να δούμε και κανένα άλλο ονοματάκι να μας κυβερνάει, έτσι για ποικιλία...
- Συμβιβασμός άνευ προηγουμένου. Μείωση μισθών κατά 10% δέχθηκαν οι πιλότοι της Αεροπορίας. Τόσο ζόρισαν τα πράγματα...
- Λουτρό αίματος στο αστυνομικό δελτίο. Πατέρας σκότωσε το γιο του και αυτοκτόνησε. Σύζυγος τη σύζυγό του και αυτοκτόνησε. Αλβανός σκότωσε συμπατριώτη του. Τόσο ζόρισαν τα πράγματα;

ΠΕΜΠΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ

- Το πληροφορήθηκα μόλις σήμερα: Νομοσχέδιο του Υπουργείου Γεωργίας προβλέπει τη σύλληψη(!) των αδέσποτων της Αθήνας εν όψει Ολυμπιάδας. Δεν πληροφορήθηκα αν υπάρχει πρόβλεψη στο νομοσχέδιο για αντίσταση κατά της αρχής (του τετράποδου εννοείται).
- Κύμα πτωχεύσεων σαρώνει την αγορά. «PALCO», σούπερ μάρκετ Αντωνοπούλου, Υβόννη stores, Όμιλος Αυγερινοπούλου και «Musses». Το πρόσεξαν ακόμα και τα Μέσα Ενημέρωσης.
- Πάνω από 1200 επιχειρήσεις έχουν μεταφέρει τις εργασίες τους στη Βουλγαρία. Το μάθαμε από τις εφημερίδες. Και θυμηθήκαμε την περίφημη πολιτική Μητσοτάκη

–που συνεχίστηκε και αργότερα– για «οικονομική κατάκτηση των Βαλκανίων», η οποία επιχορηγήθηκε κιόλας. Είχε «εφευρεθεί» μετά το πρόβλημα με το όνομα των Σκοπίων και είχε «συνδυασθεί» μάλιστα με την εξωτερική μας πολιτική.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΜΑΪΟΥ

- Να φρεσκάρουν τη μνήμη της Δημάρχου Ντόρας προσπαθούν σήμερα με ένα «γραμματάκι» που της αποστέλλουν τα μέλη του συλλόγου «Άνω Αμπελοκήπων». Της θυμίζουν τις προεκλογικές δεσμεύσεις της για «νέα ζωή στα πάρκα» κ.λπ. και την προτρέπουν για άμεση αξιοποίηση της δημόσιας έκτασης «ΚΑΨΑΠ» ως πάρκο υψηλού πρασίνου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΜΑΪΟΥ

- Υπάρχει ένας γενικός κανόνας. Το χρήμα και ο έρωτας δεν κρύβονται. Από τον κανόνα αυτόν δεν εξαιρείται και το Χρηματιστήριο. Φυσικά στην «αμαρτωλή εποχή» του, 1999-2000. Συστήνω ανεπιφύλακτα την ανάγνωση της σημερινής *Καθημερινής*, η οποία αποκαλύπτει μία ιστορία «πάθους, χρήματος και έντονου παρασκηνίου» γύρω από το πρόσωπο ανακρίτριας η οποία είχε αναλάβει να ελέγξει τις περίφημες 23 φούσκες του Χρηματιστηρίου. Συγκεκριμένα αναφέρεται, ως προς τον όρο «πάθος», στη σχέση της ανακρίτριας με δικηγόρο μιας υπό διερεύνηση εταιρείας. Τι τραβάνε και αυτοί οι ερωτευμένοι στην αντιερωτική εποχή που ζούμε...
- Μιλώντας για πάθος και Χρηματιστήριο, ο νους μου πήγε στον συμπροεδρεύοντα του Θόδωρου Καρατζά στο παγκόσμιο οικονομικό

φόρουμ που γίνεται σήμερα στην Αθήνα, Τζορτζ Σόρος, ο οποίος δήλωσε ότι δεν γνωρίζει τίποτα για το ελληνικό Χρηματιστήριο. Δεν συμφωνεί ο οικονομικός τύπος του 1999, 2000, που άλλα έλεγε...

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΜΑΪΟΥ

- Ως κόρη πρώην αγρότη συγχύσθηκα πρωί-πρωί διαβάζοντας την *Αυγή*. Αποκαλύπτει έγγραφο της Κομισιόν σύμφωνα με το οποίο από φθινόπωρο θα είναι «στον αέρα» οι επιδοτήσεις των μεσογειακών προϊόντων. Και μετά τους φταίνε οι τιμές στις λαϊκές...
- Μετά απ' αυτό, ευφυσώς, για να φτιάξω το κέφι μου, προτίμησα να πάω να δω την πρωινή παιδική παράσταση «Ελάτε μαζί μας. Ένα παραμύθι για όλα τα παραμύθια», στο θέατρο «Κιβωτός», μαζί με την τρίχρονη φίλη μου Κωνσταντίνα, και να αγνοήσω την υπόλοιπη ειδησεογραφία. Κι αύριο μέρα είναι.

ΔΕΥΤΕΡΑ 26 ΜΑΪΟΥ

- Μετά τα παιδικά παραμύθια χθες, σειρά έχουν σήμερα οι ροζ ιστορίες «πάθους και χρήματος». Προκαταρκτική έρευνα για τις ανακρίσεις που αφορούσαν τις «φούσκες» της Σοφοκλέους και τη σχέση της ανακρίτριας με δικηγόρο κατηγορουμένων ζήτησε από τον αρμόδιο αντιεισαγγελέα Κολιοκώστα ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Κρουσταλλάκης. Αφορμή, το προχθεσινό δημοσίευμα της *Καθημερινής*, που τόσοι πολλοί αγαπήσαμε – μαζί και ο κ. Κρουσταλλάκης.
- «Ιμπεριαλισμό χωρίς αποικίες» χαρακτήρισε τις ΗΠΑ ο Ταρίκ Αλί στην παρουσίαση του βιβλίου του *Η σύγκρου-*

ση των φονταμενταλισμών απόψε στα Εξάρχεια. Είπε κι άλλα ενδιαφέροντα, αλλά κυρίως μου άρεσε το φωτομοντάζ-μεταμόρφωση του Τζορτζ Μπους σε Μπιν Λάντεν, ως σύγχρονου Ιανού της παγκόσμιας τρομοκρατίας.

ΤΡΙΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ

- Μετά το «πάθος και το χρήμα» του Σαββατοκύριακου που απέκτησε έτσι μια πιο ροζ διάσταση, επιστροφή στη σοβαρότητα που επιβάλλει το πενήνμερο εργασίας και την πολιτική με «σενάρια συνωμοσιών» δια στόματος πρωθυπουργού Σημίτη. Ήταν αυτά που οδήγησαν τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης Καραμανλή στην αποκάλυψη ότι «ο κακός σύμβουλος του πρωθυπουργού είναι ο πανικός». Τσάμπα την πλήρωσε –ως κακός– ο σύμβουλος Πανταγιάς λοιπόν. Κρίμα το παλληκάρι, ο πανικός έφταιγε...
- Ο «στρατός είναι δικός μας και τον ελέγχουμε», δήλωσε από το Ηράκλειο ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Γκιουλ, σε απάντηση των δηλώσεων μια μέρα πριν, του αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων της χώρας του, Οζκιόκ. Την ίδια ώρα τουρκικά μαχητικά παραβίαζαν τον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο. Άρα «ελέγχει η πολιτική ηγεσία» μεν, κουμάντο κάνει η στρατιωτική δε. Ωραία τα έχουν μοιρασμένα.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΜΑΪΟΥ

- Λόγω ασθένειας αδυνατώ να παρακολουθήσω την επικαιρότητα. Ουδέν κακόν αμειγές καλού...

Εφημερη

'Όλα είναι ιδιωτικοποιημένα (Όταν είσαι απλά άλλοδι...)

Τα πράγματα στο χώρο της Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία δεν κυλούν φυσιολογικά. Τα δέκα και πλέον χρόνια που πέρασαν είναι χρόνος υπεραρκετός να πείσει και τον πιο αφελή ότι του τόπου μας «Κάποιος» του 'ριξε λάσο στο λαιμό και τον σέρνει πίσω σαν δικό του.

Έτσι όλα λειτουργούν από την ανάποδη. Οι δρόμοι θα στρωθούν όχι επειδή οι άνθρωποι πρέπει να περπατούν ανθρώπινα, αλλά επειδή ο «Κάποιος», πρέπει να βγάλει χρήματα. Οι βρυσομάνες θα φτάσουν στα σπίτια, όχι επειδή πρέπει να ξεδιψάσουν οι άνθρωποι και τα φυτά, αλλά επειδή ο «Κάποιος» πρέπει να εισπράξει χρήματα. Τα ποτάμια θα γεφυρωθούν, όχι διότι δεν πρέπει να μπαίνουν οι άνθρωποι στο νερό ως το λαιμό, αλλά επειδή ο «Κάποιος» θα καταφέρει να εξοικονομήσει χρήματα.

Ο «Κάποιος» δε ζει στον τόπο μας. Είναι αλλού, όπως μια φορά κι έναν καιρό οι μπέηδες, που τριγυρνούσαν στις Ευρώπες κι άφηναν στη θέση τους πιστούς υπηρέτες. Οι δικοί μας «ηγέτες» βολεύτηκαν στο ρόλο του υπηρέτη, πήραν τη μορφή του και εκτελούν κατά γράμμα τις εντολές. Αγριεύουν κι απειλούν όταν «διατάζονται», κολακεύουν κι αγοράζουν όταν «διατάζονται», αλωνίζουν κυνικά και ανε-

Ακόμα και τους δασκάλους των ελληνικών σχολείων έχουν βάσει στο μάτι ορισμένοι από τους «αξιωματούχους» της μειονότητας, торπιλίζοντας τον σκληρό αγώνα τους.

ξέλεγκτα όταν δεν «διατάζονται». Τόσο κυνικοί και ανεξέλεγκτοι εμφανίζονται, που στέλεχος της Μειονότητας το οποίο πρόσφατα διετέλεσε σε υψηλή κυβερνητική θέση, ξεφώνισε απελπισμένος «Μην το ψάχνετε, η "Ομόνοια" και το Κόμμα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ιδιωτικοποιήθηκαν!»

Τραγική η διαπίστωση, αλλά αληθινή. Ότι έρχονται εκλογές λ.χ., ο κόσμος δεν το πληροφορείται από προεδρικά διατάγματα, εφημερίδες και προεκλογικά σποτ, αλλά από την εμφάνιση του «Κάποιου», που κατεβαίνει στο αεροδρόμιο ή μπαίνει από την Κακαβιά, πραγματοποιεί περιοδείες και ξαναφεύγει ή από το αεροδρόμιο ή την Κακαβιά. Κι ο κόσμος διαισθάνεται ότι στο σόι των υπηρετών τίποτα δεν αλλά-

ζει. Ο κόσμος ξέρει ακόμα ότι οι εφημερίδες θα αλληλοβρίζονται και πάλι, ενώ την ασφαλτο σ' έναν αγροτικό δρόμο θα τη βάλει μπροστά το νερό του πρώτου χειμώνα.

Το σημαντικότερο ζήτημα μιας Μειονότητας είναι οι περιουσίες της. Αυτές είναι τα θεμέλια. Χωρίς τη νομική κατοχύρωσή τους, η Μειονότητα τινάζεται οποιαδήποτε στιγμή στον αέρα. Όσοι σκεπτόμενοι, που γνωρίζουν τον κίνδυνο αυτό, θα 'χαν λύσει το θέμα από το 1992-93. Κι όμως, η δεκαετία είναι τρύπια. Χωρικοί τσακώνονται με χωρικούς, χωριά διαφωνούν με χωριά, επαρχίες στριμώχνουν επαρχίες. Οι βοσκότοποι και οι λιβαδικές μας εκτάσεις έχουν μπει από καιρό στο μάτι των «αρπα-

χτικών», που ξεχωνιάζουν τίτλους μέσα από τα σουλτανικά παλιосέντουκα, εξασφαλίζουν την υπογραφή και των δικών μας τοπικών αρχόντων και μετατρέπουν τον ενιαίο μας χάρτη σε κουρελόχαρτο. Όλα αυτά δεν τα βλέπει η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Βλέπει μόνο πού υπάρχουν «οικόπεδα», πού θα απαλλοτριώσει εκτάσεις κανέναν οδικός άξονας.

Υπήρχε στο Γραφείο Υποθηκών ως προχθές έλληνας προϊστάμενος, αλλά τον εξωπετάξανε. Κανένα αντί δεν ίδρωσε. Γιατί η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ιδιωτικοποιημένη.

Μεγάλος καυγάς προέκυψε τελευταία στην έδρα των Ελληνικών του Πανεπιστημίου Αργυροκάστρου. Έφυγε ο μέχρι τούδε προϊστάμενος και ήρθε άλλος. Και οι δύο Έλληνες, Δροπολίτες, αξιόλογοι πνευματικοί παράγοντες. Όλα έμοιαζαν απλά, αφού ήταν νόμιμα. Κι όμως άναψε τέτοιος καυγάς, που κοκκίνισε από ντροπή και ο τελευταίος γέρος που απέμεινε, για την κατάντια μας. Διαμαρτυρίες, άρθρα, απεργίες, αποχή από τα μαθήματα, παρεμβάσεις προξένων και πρέσβων και το θέμα φτάνει μέχρι τον πρωθυπουργό της χώρας, ο οποίος λόγω σεβασμού προς την Ελλάδα δίνει εντολή να μείνουν τα πράγματα ως είχαν.

Γιατί όλα αυτά; Γιατί και η

έδρα είναι ιδιωτικοποιημένη.

Δεν ενοχλεί κανέναν –λιγότερο απ' όλους τον πρωθυπουργό της χώρας– ότι η έδρα δεν κατάφερε –ομολογουμένως– να μετατραπεί σε πνευματική εστία της Ελληνικής Μειονότητας και να συγκεντρώσει γύρω της όλο το πνευματικό δυναμικό του τόπου.

Τόσα χρόνια δεν την έφτασαν να καταρτίσει έστω ένα πρόχειρο σχέδιο για τον πολιτισμό, τη λογοτεχνική δημιουργία, την Εθνογραφία, τη Λαογραφία, την Αρχαιολογία κ.λπ. Δεν μπόρεσε να δημιουργήσει έστω μια μικρή βιβλιοθήκη με βιβλία που γράφτηκαν για τον τόπο μας από συντοπίτες, γείτονες και ξένους συγγραφείς. Έτσι όσοι φιλοδοξούν να περισυλλέξουν κάτι από την ιστορία και την παράδοση μένουν άστεγοι και ταλαιπωρούνται στις πόρτες των ιδρυμάτων, καταναλώνοντας περισσότερο χρόνο στην αναζήτηση παρά στη δημιουργία. Κανέναν δεν ενοχλεί τούτο. Για το μόνο που νοιάζονται είναι να μην διαταραχθεί η τάξη, να μην πέσει το φρούριο σε χέρια «άλλων», γιατί δεν είναι Έλληνες οι «άλλοι», είναι «νόθα παιδιά μειωμένης ελληνικής συνείδησης», όπως αρέσκεται να λέει παντού ο παραλίγο έκπτωτος προϊστάμενος της έδρας.

Ο καυγάς της έδρας δεν είναι παρά μια μικρή εκδήλωση του μεγάλου καυγά που συντελείται στον μικρό μας τόπο εδώ και χρόνια. Οι απλοϊκοί μας άνθρωποι έχασαν το μπούσουλα. Την «Ομόνοια» την αγάπησαν και τη στήριξαν από την πρώτη στιγμή. Μέσα στον καυγά άρχισαν να πιστεύουν

ότι κάποιοι την «απειλούν». Είδαν όμως ότι αυτοί που την «απειλούν» δεν είναι ξένοι σταυροφόροι και τοξώτες, αλλά οι γείτονες και οι συγχωριανοί τους, που τους κερνούν καφέ, διοικούν επαρχίες, νομοθετούν στη Βουλή. Και μπερδεύτηκαν πλήρως. Τα πυρά της «Ομόνοιας» πέφτουν πυκνά και πυκνότερα κατά των Σοσιαλιστών. Τέτοιο πείσμα και τέτοιο φανατισμό εμπεριέχει μόνον ο ιδεολογικός πόλεμος, που μπορεί να φτάσει μέχρι τον εμφύλιο. Αυτό τους έκανε να σκεφτούν βαθύτερα: Οι Σοσιαλιστές, λένε, είναι αριστεροί. Άρα, η «ομόνοια» είναι δεξιά.

Την γνώριζαν ως οργάνωση όλων των Ελλήνων, αλλά ιδιωτικοποιήθηκε.

Το ότι η «ομόνοια» λειτουργεί ως ιδιωτικοποιημένος φορέας το φανερώνει και το πρόσφατο γεγονός της περίφημης «αναδιοργά-

νωσης». Ιδιώτης ανέλαβε το εγχείρημα, ιδιωτικό «σχέδιο» πλάσαρε. Ο απλός κόσμος το ονόμασε «σχέδιο Ανάν», αλλά «άφες αυτοί ου γαρ οίδασι τι ποιούσι». Αφού μελέτησε στο βάθος τα πράγματα και τα φαινόμενα, κατέληξε ότι στον τόπο αυτό όλα πάνε στραβά, διότι δεν εφαρμόζονται οι φιλοσοφικές αρχές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη. Διαπίστωσε ακόμα ότι το σχήμα «Μία οργάνωση - ένας πρόεδρος» απέτυχε οικτρά. Γι' αυτό και προτείνει το νεοτεριστικό «Μία οργάνωση - τρεις πρόεδροι», ή Τριανδρία όπως την ονόμαζαν και οι αρχαίοι μας πρόγονοι.

Ένας ιδιοκτήτης μπορεί το μπαξέ του να τον οργώσει, να τον ποτίσει ή να τον μπραχτίσει. Το ίδιο κάνουν και οι «ηγέτες» με το μπαξέ τους που τον λένε «Ομόνοια». Το μπράχτισμα στην προκειμένη περίπτωση φέρ-

νει το όνομα «αυθαιρεσία» με τις εκλογές. Η «Ομόνοια» έπρεπε να κάνει εκλογές εδώ κι ένα οχτάμηνο. Δεν τις έκανε. Το Γ.Σ. πήρε μια απόφαση πρόσφατα να κάνει μισές εκλογές μέχρι τον Οκτώβρη (που θα γίνουν για την Τοπική Αυτοδιοίκηση) και τις άλλες μισές μετά τον Οκτώβρη. Κι όπου φτάσουμε. Ίσως να 'ναι κι αυτό ένα νεοτεριστικό στοιχείο όπως η Τριανδρία, αλλά το θέμα είναι ότι οι εκλογές για έναν φορέα σημαίνουν ζωτικότητα και ανανέωση. Όταν ένας φορέας δεν είναι πια σε θέση να κάνει εκλογές, σημαίνει ότι δεν μπορεί πια να ανανεωθεί. Σημαίνει ότι ο μπαξές ξεράθηκε.

Άλλωστε όλο και περισσότερο πείθονται όλοι πια ότι η Ελληνική Μειονότητα και η «Ομόνοια» έχουν μετατραπεί απλώς σε άλλοθι.

ΗΜΕΡΟΣ ΚΑΛΟΣΩΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ERNST BALTRUSCH
Καθηγητής Πανεπιστημίου

ΣΠΑΡΤΗ

**Η ΙΣΤΟΡΙΑ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ**

Μετάφραση: Χρήστος Π. Μπαλόγλου
Επιμέλεια: Αγγελική Δεληκάκη
Αιμίλιος Δημ. Μαυρουδής

«Μια μέρα σκέφτηκα, ότι η Σπάρτη παρ' όλη την ολιγανθρωπία της, απέβη η ισχυρότερη και η πιο ονομαστή πόλη της Ελλάδας και απόρησα πώς άραγε συνέβη αυτό. Τότε ανακάλεσα στη μνήμη μου τη ζωή των Σπαρτιατών και έπαυσα πλέον να απορώ» (Ξενοφών). Όποιος λοιπόν επιθυμεί όπως ο αρχαίος συγγραφέας, να λύσει τον γρίφο που περιβάλλει την γεμάτη μυστικοπάθεια Σπάρτη, μέσα από το βιβλίο αυτό παίρνει μια σαφή και πλήρως κατανοητή απάντηση. Ο Ernst Baltrusch προσπάθησε να περιγράψει σύντομα αλλά πειστικά, με βάση τις σωζόμενες μαρτυρίες, την ιστορία, την κοινωνία και τον πολιτισμό της Σπάρτης.

 **ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ**

Προσφορά στον Πολιτισμό και την Παιδεία

Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210 36.27.318
www.papadimasbooks.gr e-mail: papadimas@atp.gr

Μεσανατολικά παιχνίδια την εποχή της αμερικανικής ηγεμονίας

του Ειδικού Συνεργάτη

Τη νύκτα της 12ης προς 13η Μαΐου εκδηλώθηκε τριπλή επίθεση αυτοκτονίας στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας με 34 νεκρούς και 194 τραυματίες. Μερικές ώρες αργότερα, «καμικάζι» οδήγησε ένα καμión γεμάτο εκρηκτικά στα κτήρια της φιλορωσικής διοίκησης και της Φε Ες Μπε (πρώην Κα Γκε Μπε) στην πόλη Ζνάμενσκοε της Τσετσενίας: 54 νεκροί και 300 τραυματίες. Στις 14 Μαΐου μια ακόμα επίθεση αυτοκτονίας σημειώθηκε στην Τσετσενία με δεκάδες νεκρούς. Τρεις ημέρες μετά, υπήρξε μπαράζ επιθέσεων αυτοκτονίας στο Μαρόκο. Αμερικανοί και Ρώσοι, σχεδόν με μια φωνή, δήλωσαν κατηγορηματικά ότι ήταν έργα της αλ-Κάιντα, ενώ η Γαλλία μπήκε στο στάδιο του «πορτοκαλί» συναγερμού μετά τα πολύνεκρα κτυπήματα στο Μαρόκο. Ανεξαρτήτως εάν είναι ενέργειες του Μπιν Λάντεν ή όχι, Ρωσία και ΗΠΑ δεν θα μπορούσαν να επιλέξουν πιο κραυγαλέο τρόπο για να καταστήσουν σαφές διεθνώς –και στον πλέον ανύποπτο– το «αλισβερίσι» που υπάρχει μεταξύ τους.

Οι τελευταίες επιθέσεις όμως αποκαλύπτουν και κάτι ακόμα: Ταυτόχρονα με τις «εκρήξεις καμικάζι», ανοίγουν και φλέγοντα ζητήματα για τα οποία επειγόντως προωθούνται «διευθετήσεις». Είναι πασιφανές ότι όσο γρήγορα τελειώσαν οι πολεμικές επιχειρήσεις στο Ιράκ, τόσο γρηγορότερα τρέχουν οι εξελίξεις μετά τον πόλεμο. Πολιτικές-οικονομικές συμμαχίες διεθνούς επιπέδου παίρνουν σάρκα και οστά και γεωπολιτικές ρυθμίσεις made in USA προωθούνται με ταχύτατους ρυθμούς.

ΗΠΑ-ΡΩΣΙΑ

Τα ζητούμενα σήμερα είναι τα εξής:

1. Διαγράφεται πράγματι μια προσέγγιση ΗΠΑ-Ρωσίας; Προ ημερών, σε μήνυμά του προς τον Μπους, ο ρώσος πρόεδρος έκανε λόγο για «ρωσο-αμερικανική στρατηγική σύμπραξη που εξυπηρετεί τα συμφέροντα της διεθνούς κοινότητας και συμβάλλει ουσιαστικά στη διεθνή σταθερότητα και ασφάλεια», ενώ ούτε λίγο ούτε πολύ έλεγε πως πλέον δεν υπάρχει λόγος να

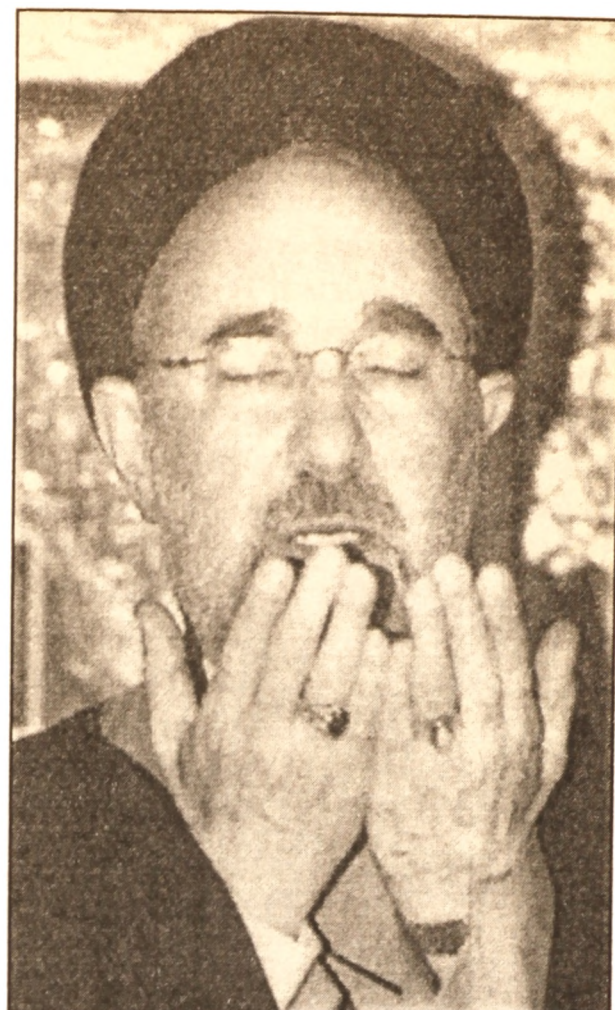
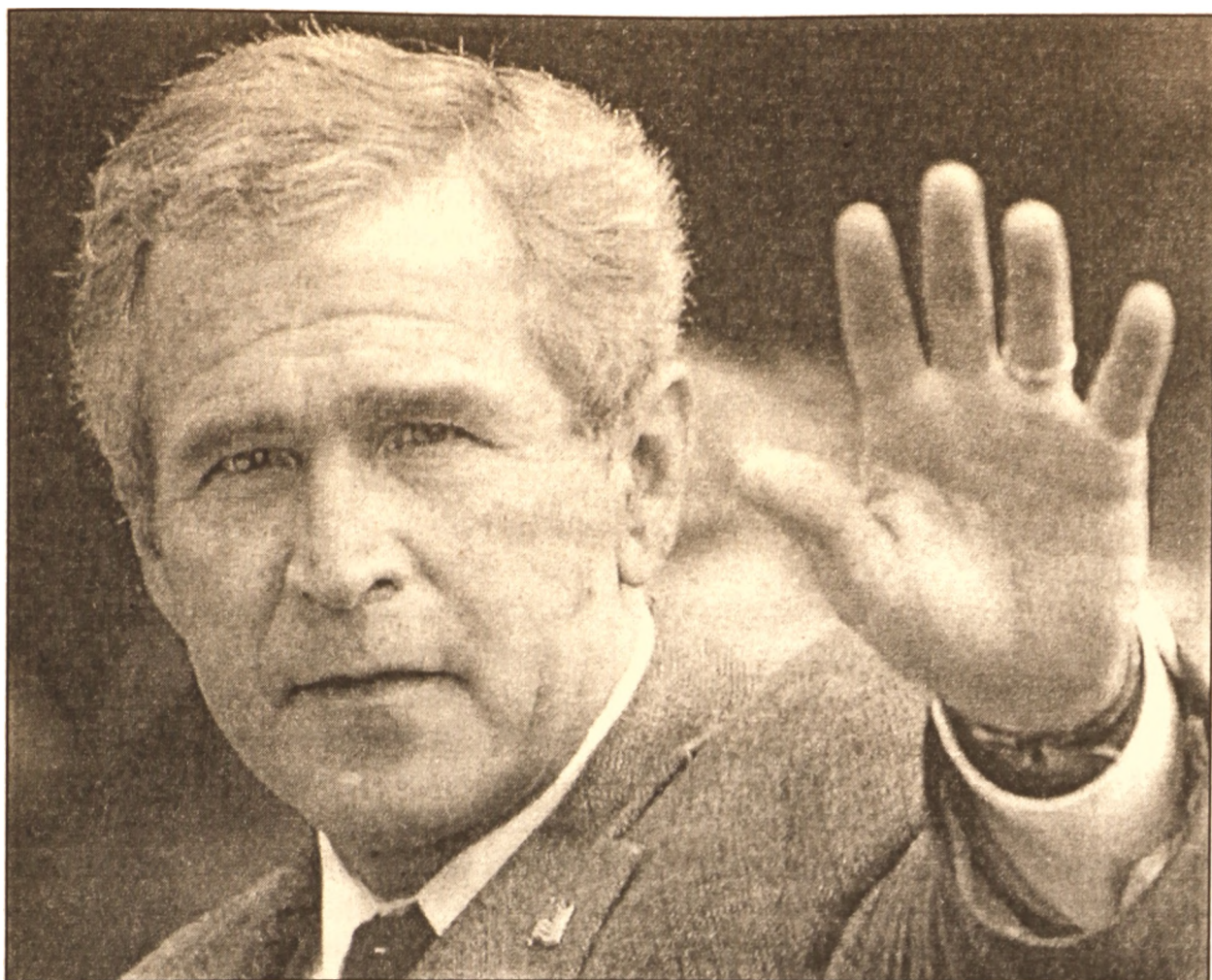
έρχεται ξανά στην επιφάνεια η «κόντρα»(;) για τον πόλεμο στο Ιράκ, αφού «υπάρχουν πολύ περισσότερα που μας φέρνουν κοντά, από εκείνα στα οποία διαφωνούμε».

Το σημείο-κλειδί στην αναφορά Πούτιν είναι η έκφραση «ρωσο-αμερικανική στρατηγική σύμπραξη». Υπάρχει άραγε κάτι τέτοιο και δεν το γνωρίζαμε; Όποιος βρέθηκε στο «μαγειρείο» του Βορείου Ιράκ (ιρακινό Κουρδιστάν) κατά τον πόλεμο, γνωρίζει πολύ καλά τη «φήμη» σύμφωνα με την οποία οι Ρώσοι (που επί ΕΣΣΔ και μέχρι σήμερα εκπαίδευαν τους ιρακινούς αξιωματικούς και εξοπλίζαν το στρατό του Ιράκ) μεσολάβησαν για να παραδοθεί η Βαγδάτη. Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι η ιρακινή πρωτεύουσα καταλήφθηκε αμέσως μετά την επίσκεψη της Κοντολίζα Ράις στη Μόσχα. Τι συζητήθηκε σ' αυτή την επίσκεψη; Ενώ λογικά θα έπρεπε η σύμβουλος Ασφαλείας του Μπους να συζητάει για τον πόλεμο και το πώς αυτός θα τελειώσει το γρηγορότερο, κουβέντιαζε με τους Ρώσους για το εάν θα διαγραφούν τα οκτώ δισ. δο-

λάρια χρέος της πρώην ΕΣΣΔ σε αντιστάθμισμα της διαγραφής άλλων οκτώ δισ. δολαρίων χρεών του Ιράκ. Κανονικό παζάρι δηλαδή.

Εάν πράγματι το Κρεμλίνο προσέφερε τις «καλές υπηρεσίες» του για την ανατροπή του Σαντάμ ή όχι, θα φανεί σύντομα. Ήδη πάντως το Κρεμλίνο αφήνει να διαρρεύσει ότι τα ρωσικά συμφέροντα στο Ιράκ έχουν διασφαλιστεί και ότι η Ρωσία «θα παίξει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανασυγκρότηση της χώρας». Ως αντάλλαγμα η Μόσχα «πούλησε» την ψήφο της εγκρίνοντας το αναθεωρημένο σχέδιο που προώθησαν οι ΗΠΑ στο Συμβούλιο Ασφαλείας. «Η Ρωσία βρίσκεται σε καλό δρόμο», σημειώνει ο ρωσικός Τύπος, υπογραμμίζοντας ότι «οι Αμερικανοί δείχνουν διατεθειμένοι να διατηρήσουν σε ισχύ πολλά από τα υπάρχοντα συμβόλαια» για το πετρέλαιο. Ως γνωστόν τις πιο πλούσιες πετρελαιοπαραγωγές περιοχές του Ιράκ ο Σαντάμ τις είχε δώσει στους Ρώσους. Σε σχέση μ' αυτό αξίζει να προσεχθεί ότι κουμπάρα στο γάμο μεταξύ της Εχκοφ και της ρωσικής Lukoil ήταν η Κοντολίζα Ράις.

Ενδιαφέρον έχει και η επισήμανση των αμερικανών αναλυτών ότι η ζημιά στις ρωσοαμερικανικές σχέσεις εξαιτίας της αντίθεσης της Μόσχας στον πόλεμο του Ιράκ, ήταν πολύ μικρή σε σχέση με τη ρήξη που προκλήθηκε μεταξύ ΗΠΑ και Γαλλίας. Όσον αφορά στη Γερμανία, αυτή ήταν η μεγάλη χαμένη της Ευρώπης από τον πόλεμο στο Ιράκ. Την ίδια στιγμή το Κρεμλίνο δείχνει να παίρνει –προσεκτικά πάντα– αποστάσεις από την Ευρώπη. Προβάλλει συστηματικά μάλιστα την εικόνα ότι «η Ρωσία αγαπάει την Ευρώπη, αλλά η Ευρώπη ελάχιστα ανταποκρίνεται». Πολύ περισσότερο, ότι «σε καίρια ζητήματα για τη Ρωσία, οι ΗΠΑ δείχνουν πολύ

Ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους (αριστερά) προχωρεί ακάδεκτος στην εφαρμογή των μεγαλεπήβολων σχεδίων του, στα οποία όλο και περισσότερο φαίνεται ότι περιλαμβάνεται και το Ιράν του Προέδρου Μοχαμάντ Χαταμί (δεξιά).

μεγαλύτερη διάθεση συνεργασίας».

Σε αυτό το πλαίσιο αναζητά μια βάση συνεννόησης με τις ΗΠΑ για σειρά σοβαρών ζητημάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι προ ημερών ο ρώσος υπουργός Αμύνης Σεργκέι Ιβανώφ έθεσε στην Κοντολιζα Ράις και τον αμερικανό υπουργό Αμύνης Ντόναλντ Ράμσφελντ τα εξής θέματα: α) Την κατάσταση στο Αφγανιστάν και τη σχεδιαζόμενη ανάληψη του ελέγχου της χώρας από το ΝΑΤΟ. β) Το ζήτημα της Κεντρικής Ασίας, που η Ρωσία θεωρεί ζώνη ζωτικών συμφερόντων της. γ) Το ξεκαθάρισμα της κατάστασης στον Καύκασο και την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα σε Ρωσία και ΗΠΑ για την περιοχή.

Το πλέον εντυπωσιακό θέμα που τέθηκε ήταν η συμμετοχή της Ρωσίας στην «Αντιπυραυλική Ασπίδα» των ΗΠΑ. Μάλιστα την ημέρα που έφτανε η ρωσική αντιπροσωπεία στην Ουάσιγκτον, εκ μέρους των ΗΠΑ έγινε μία κίνηση ιδιαίτερα σημαντική: Ο Μπους κοινοποίησε το Διάταγμά του για την ανάπτυξη του συστήματος Αντιπυραυλικής Άμυνας και την «προσέλκυση σε αυτήν συμμάχων». Βεβαίως οι Ρώσοι εκτιμούν ότι ακόμα είναι πολύ νωρίς για να γίνει λόγος περί κοινών αμερικανορωσικών στρατιωτικών προγραμμάτων. Ωστόσο τέτοια ζητήματα, που μόνον

στη φαντασία ορισμένων μπορεί να υπήρχαν πριν από μερικά χρόνια, σήμερα μπαίνουν στην ημερήσια διάταξη. Όπως και να 'χει, εάν το «think tank» του Μπους επιλέξει τελικά μια στρατηγική συμμαχία με τη Ρωσία, σημαίνει ότι αδιαφορεί για τις θέσεις των ιδεολόγων του Κλίντον που ήθελαν με κάθε τρόπο να «βάλουν στη γωνία» τη Ρωσία.

ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ

2. Τι γίνεται με παραδοσιακούς σύμμαχους των ΗΠΑ όπως η Τουρκία και η Σαουδική Αραβία; Κοινή εκτίμηση είναι ότι μετά τον πόλεμο στο Ιράκ η Τουρκία και η Σαουδική Αραβία πρέπει να κατανοήσουν ότι ο στρατηγικός τους ρόλος στην περιοχή υποβιβάζεται. Τα μηνύματα που στάλθηκαν προς τις δύο χώρες ήταν εντελώς ξεκάθαρα. Στο τέλος Απριλίου οι ΗΠΑ δήλωσαν ότι θα εγκαταλείψουν τις βάσεις τους στη Σαουδική Αραβία. Ακριβώς την ίδια περίοδο ανακοίνωναν τις σκέψεις τους να προχωρήσουν ακόμα και σε κλείσιμο των βάσεών τους στην Τουρκία(!). Ωμότατα ο αναπληρωτής υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Πωλ Γούλφοβιτς έλεγε για την Τουρκία: «Δεν θέλουμε να είμαστε σε μέρη που δεν μας θέλουν και δεν θέλουμε να βρισκόμαστε σε μέ-

ρη όπου μπορεί να μας θέλουν, αλλά δεν μας χρειάζονται πλέον».

Η αποχώρηση των Αμερικανών από τη Σαουδική Αραβία ήταν εν πολλοίς αναμενόμενη. Πόσο μάλλον αφού είχαν καταλάβει και μετατρέψει το Ιράκ σε βάση τους. Άλλωστε είναι πεπεισμένοι ότι έτσι θα βοηθήσουν στην ανατροπή του υπάρχοντος σκηνικού. Η σημερινή «συντηρητική» πολιτική-θρησκευτική νομενκλατούρα της χώρας δεν θα μπορεί να διαμαρτύρεται πλέον ότι οι στρατιές των απίστων καταπατούν τους αγίους τόπους του Ισλάμ, ενώ παράλληλα θ' ανοίξει ο δρόμος για την άνοδο των «μεταρρυθμιστών» και του πρίγκιπα Αμπντάλλα. Ας σημειωθεί πως μετά την 11η Σεπτεμβρίου τόσο στο Κογκρέσο, όσο και στον αμερικανικό Τύπο, εξαπολύθηκε δριμύτατη επίθεση κατά του «Ουαχαμπιτισμού» (σαουδαραβικό Ισλάμ), για τον οποίο ειπώθηκε ότι είναι η πηγή της τρομοκρατίας, των κοινωνικών ανισοτήτων στη χώρα, της απαράδεκτης θέσης των γυναικών, του αναχρονιστικού συστήματος εκπαίδευσης και της απουσίας δημοκρατίας.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Αλλά και η Τουρκία πρέπει να κατανοήσει ότι μετά τον πόλεμο τίποτε δεν είναι όπως πριν. Βεβαίως η χώρα θα

συνεχίσει να είναι μια σημαντική περιφερειακή δύναμη, όμως θα πρέπει να ξεχάσει τις «δάφνες» του παρελθόντος. Το τι θα «πληρώσει» η Τουρκία και ειδικότερα οι στρατηγοί για τη στάση τους στον πόλεμο, δεν θα μπορούσε να ειπωθεί πιο χοντροκομμένα απ' ό,τι το είπε ο υφυπουργός Αμύνης των ΗΠΑ, Πωλ Γούλφοβιτς. «Είμαστε ιδιαίτερα απογοητευμένοι από τον τουρκικό στρατό», είπε. «Δεν έπαιξε τον ηγετικό ρόλο που περιμέναμε. Είναι αλήθεια ότι δεν είχαμε την πλήρη υποστήριξη που περιμέναμε. Τελικά νομίζω ότι η Τουρκία πλήρωσε μεγαλύτερο τίμημα γι' αυτή τη συμπεριφορά της απ' ό,τι εμείς.» Και υπογράμμισε: «Αν πρόκειται να γυρίσουμε σελίδα, θα πρέπει η Τουρκία να έρθει και να μας πει: "Κάναμε λάθος, θα έπρεπε να ξέραμε πόσο άσχημα ήταν τα πράγματα στο Ιράκ. Ας κοιτάξουμε να δούμε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε περισσότερο τους Αμερικανούς".»

Η θέση Γούλφοβιτς έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς εκφέρεται από τον κυριότερο ίσως εκπρόσωπο του «λόμπυ» που είχε επενδύσει πολλά στην Τουρκία και στο στρατό της κι είχε προωθήσει με «φανατισμό» την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι πλέον εμφανές ότι οι Αμερικανοί έχουν αποφασίσει να «τελειώνουν μια ώρα αρχύτερα» με την «κεμαλική παράδοση» και τους θεματοφύλακές της στρατιωτικούς. Ως «όχημά» τους δε, θα χρησιμοποιήσουν τον Ερντογάν, που κατά κοινή εκτίμηση των δυτικών αναλυτών είναι ο μοναδικός κερδισμένος στο εσωτερικό της Τουρκίας από τον πόλεμο στο Ιράκ.

Ο Ερντογάν όμως δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς του ούτε με τη σκληρή –και με σημαντική επιρροή– εθνικιστική πτέρυγα του κόμματός του, ούτε, πολύ περισσότερο, με τους στρατιωτικούς και το παλαιό πολιτικό κατεστημένο, και προσπαθεί να ισορροπήσει σε τεντωμένο σκοινί. Η δύσκολη πολιτική και οικονομική κατάσταση, αλλά και οι τελευταίες ακροβασίες με αφορμή την ιρακινή κρίση, δείχνουν πως η Τουρκία βρίσκεται σε εξαιρετικά δεινή θέση. Είναι ένας γίγαντας με πηλίνα πόδια. Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο εντάσσονται και οι τελευταίοι «λεονταρισμοί» της στο Αι-

γαίο. Αυτό που ακόμα δεν έχει διευκρινιστεί απολύτως είναι η σημασία των προκλήσεων της απέναντι στην Ελλάδα. Πρόκειται άραγε για επίδειξη δύναμης των στρατηγών προς τον Ερντογάν; Ή μήπως προσπαθεί να δείξει ότι παρά τον υποβιβασμό της λόγω του Ιράκ εξακολουθεί να είναι μια μεγάλη δύναμη που δεν μπορούν να βάλουν στη γωνία οι Αμερικανοί έτσι εύκολα; Ή μήπως, τέλος, προωθεί τη «διευθέτηση» των θεμάτων στο Αιγαίο και το Κυπριακό βάσει αμερικανικού σχεδίου;

ΚΟΥΡΔΙΚΟ

3. Θα τεθεί ξανά το Κουρδικό και στην Τουρκία; Οι Αμερικανοί αφήνουν να εννοηθεί ότι εάν οι στρατηγοί πάψουν ν' ασχολούνται με το Κουρδικό, είναι πολύ πιθανό ν' ανοίξει ο δρόμος για την πολιτική διευθέτηση του προβλήματος των Κούρδων της Τουρκίας (20 εκατομμύρια). Ως γνωστόν οι Κούρδοι του Ιράκ (5,5 εκατομμύρια) τάχθηκαν ανοικτά υπέρ των ΗΠΑ και στον πόλεμο πρόσφεραν την αυτόνομη περιοχή τους για αμερικανική βάση. Οι Αμερικανοί από την πλευρά τους ξεκαθάρισαν στην Άγκυρα ότι θα πρέπει να ξεχάσει την ιδέα της εμπλοκής της στο Βόρειο Ιράκ (ιρακινό Κουρδιστάν).

Το εντυπωσιακό είναι ότι όπως οι Κούρδοι του Ιράκ θεωρούν ότι η αμερικανοβρετανική επίθεση στο Ιράκ σήμανε την απαρχή της «εθνικής δικαίωσής» τους, έτσι και το PKK (το παράνομο Εργατικό Κόμμα Κουρδιστάν του Αμπντουλλάχ Οτσαλάν) εμφανίζεται εξαιρετικά αισιόδοξο για το μέλλον της κουρδικής υπόθεσης στην Τουρκία. Στο PKK είναι πεπεισμένοι ότι η «αμερικανική παρουσία στο Ιράκ θα βοηθήσει τους Κούρδους και θα σημάνει υποβάθμιση του ρόλου της Τουρκίας στην περιοχή». Κάτι που «δεν αποκλείεται να επιφέρει αλλαγές και στις σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας».

Πιστεύουν δε ότι «η ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. θα συμβάλει στον εκδημοκρατισμό της χώρας, κάτι που με τη σειρά του θα οδηγήσει και στην επίλυση του Κουρδικού». Όπως οι Κούρδοι του Ιράκ που θέλουν μια Ομοσπονδία, έτσι και οι Κούρδοι της Τουρκίας και το PKK «δεν αποβλέπουν στη δημιου-

γία ενός εθνικού κουρδικού κράτους, αλλά στη δημιουργία μιας Ομοσπονδίας Δημοκρατικής Τουρκίας, όπου οι Κούρδοι θα είναι ισότιμοι πολίτες, θα μετέχουν στο κράτος και την κυβέρνηση και οι περιοχές τους θα έχουν αυξημένη αυτονομία». Μάλιστα σήμερα, αν και το PKK διατηρεί ορισμένες αντάρτικες βάσεις –ως «φιλοξενούμενο» του ηγέτη των Κούρδων του Ιράκ Ταλαμπανί– στο Βόρειο Ιράκ, έχει περιορίσει τον ένοπλο αγώνα, ρίχνοντας πλέον το βάρος στην πολιτική δράση.

Στο Νότιο Κουρδιστάν, όπως ονομάζουν το Βόρειο Ιράκ οι Κούρδοι, επικρατεί πρωτοφανής ευφορία, κυρίως διότι η Τουρκία, ο μοναδικός ισχυρός εχθρός των Κούρδων μετά την ανατροπή του Σαντάμ, «στριμώχτηκε». Οι Κούρδοι πιστεύουν ότι το κυριότερο που κέρδισαν σ' αυτόν τον πόλεμο, εκτός της αυξημένης συμμετοχής τους στη διακυβέρνηση του Ιράκ, είναι η αμερικανική ασπίδα προστασίας τους απέναντι στην Τουρκία. Ωστόσο δεν θεωρούν ότι «ξεμπερδεψαν» τελεσίδικα με την Τουρκία. «Οι ΗΠΑ δεν έχουν διευκρινίσει τι θα κάνουν με την Τουρκία, εάν και πόσο θα την προκαλέσουν», λένε σημαίνοντες Κούρδοι πολιτικοί παράγοντες. «Ο τουρκικός κίνδυνος, αν και έχει μειωθεί μετά τον πόλεμο, δεν εξαλείφθηκε. Τα επόμενα 3-4 χρόνια θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί απέναντι στην Τουρκία».

IPAN

4. Τι γίνεται με τον «άξονα του κακού»; Από τις τελευταίες εξελίξεις δεν θα μπορούσε να μείνει εκτός το Ιράν, μια χώρα με τεράστια γεωπολιτική σημασία στη Μέση Ανατολή. Μπορεί οι ΗΠΑ να έχουν εντάξει τη χώρα στη μαύρη λίστα του «άξονα του κακού», της κρατούν ωστόσο ορθάνοικτη την πόρτα των παρασκηνιακών επαφών. Είναι χαρακτηριστικό ότι το πρώτο δεκάημερο του Μαΐου αμερικανοί και ιρανοί αξιωματούχοι συναντήθηκαν εν κρυπτώ στη Γενεύη. Θέμα των συζητήσεων ήταν η κατάσταση στο Ιράκ και το Αφγανιστάν. Είχαν προηγηθεί συναντήσεις Ρώσων με Ιρανούς.

Φαίνεται λοιπόν ότι έχουν γίνει κάποιες προσωρινές συμφωνίες Ιράν-ΗΠΑ. Έτσι εξηγείται και η πρώτη μετά

την επανάσταση του '79 επίσκεψη ιρανού προέδρου στο Λίβανο στο τέλος του πρώτου δεκαήμερου του Μαΐου. Εκεί ο Χαταμί –αν και δημοσίως υποστήριξε τη Χεζμπολλά–, όπως αναφέρουν καλά πληροφορημένες πηγές, παρασκηνιακά διαμήνυσε στην ισλαμική οργάνωση να διακόψει προσωρινά τις επιθέσεις της κατά των Ισραηλινών στο Νότιο Λίβανο. Λέγεται μάλιστα ότι απείλησε με παύση της ενίσχυσης σε οπλισμό. Να σημειωθεί πως οι ΗΠΑ έχουν συμπεριλάβει τη Χεζμπολλά στη λίστα των τρομοκρατικών οργανώσεων που ενισχύονται από το Ιράν και τη Συρία. Κι όμως, αυτή η οργάνωση που σήμερα διαθέτει μεγάλη δύναμη στο λιβανικό κοινοβούλιο, με τις ένοπλες επιθέσεις της δημιούργησε στο Νότιο Λίβανο ένα «Βιετνάμ» για τον ισραηλινό στρατό που προ ετών αναγκάστηκε να αποχωρήσει από κει.

Το Ιράν είναι η χώρα-κλειδί για την περιοχή, και οι Αμερικανοί πολύ θα ήθελαν να το προσεταιρισθούν. Όμως παρότι η αντιπαράθεση των «μεταρρυθμιστών» του προέδρου Χαταμί με τους μουλάδες εμπνέει αισιοδοξία στις ΗΠΑ, η χώρα δεν παύει να τους προκαλεί φόβο, αφού ακόμα τίποτε δεν έχει κριθεί. Πόσο μάλλον τη στιγμή που η Ρωσία της προμηθεύει τεχνολογία για την κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων.

ΤΑ «ΜΕΤΡΙΟΠΑΘΗ» ΑΡΑΒΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ

5. Ποιο το μέλλον των «συμμάχων» των ΗΠΑ; Οι επιθέσεις αυτοκτονίας στη Σαουδική Αραβία, αλλά και στο Μαρόκο (που επίσης είναι σύμμαχος της Δύσης και του οποίου επίσης ηγείται βασιλική δυναστεία), δημιουργούν την υποψία ότι οι Αμερικανοί είναι αποφασισμένοι να προχωρήσουν σε ριζικές αλλαγές στα λεγόμενα «μετριοπαθή» αραβικά καθεστώτα. Αυτά τα διεφθαρμένα και αναχρονιστικά καθεστώτα –πιστεύουν οι Αμερικανοί– δεν θέλουν να βγάλουν τους λαούς τους από τη φτώχεια και τη μιζέρια, με αποτέλεσμα ολόένα και περισσότεροι ν' ακολουθούν το δρόμο του ριζοσπαστικού Ισλάμ.

Αυτά τα καθεστώτα –υποστηρίζουν αρκετοί στην Ουάσιγκτον– αποτελούν «βαρίδια» στα αμερικανικά σχέδια.

οπότε μήπως είναι ασύμφορα; Πριν από τον πόλεμο τα πράγματα ήταν ξεκάθαρα για τους «νεοσυντηρητικούς» που επικρατούν σήμερα στην Ουάσιγκτον. «Το Ιράκ –έλεγαν– είναι ο τακτικός στόχος των ΗΠΑ, η Σαουδική Αραβία ο στρατηγικός και μετριοπαθή αραβικά καθεστώτα είναι το κόστος που πρέπει να πληρώσουμε». Να σημειωθεί πως το 1996, ο τότε πρωθυπουργός του Ισραήλ Νετανιάχου είχε δημόσια δηλώσει ότι όλες οι αραβικές δικτατορίες πρέπει να αντικατασταθούν από δημοκρατίες αμερικανικού τύπου(!).

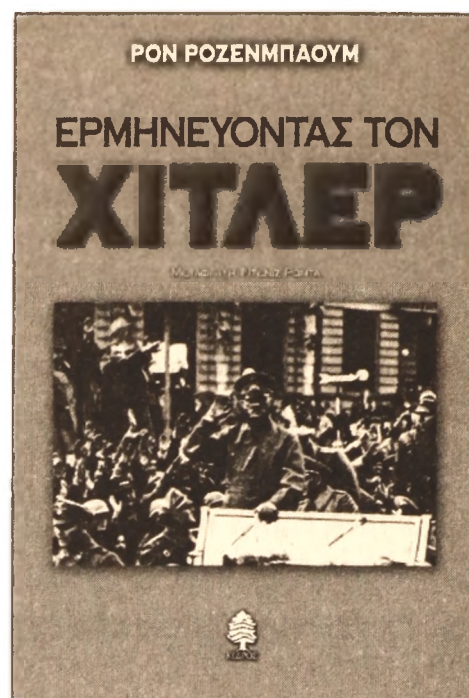
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ

6. Ποια τακτική θα επιλέξουν οι ΗΠΑ απέναντι στους Παλαιστίνιους και το Ισραήλ; Το Ισραήλ φαίνεται να είναι ίσως ο πιο κερδισμένος του πολέμου, αφού εκτός του ότι εξουδετερώθηκε η μόνη χώρα που μπορούσε να σταθεί στρατιωτικά απέναντί του, μπορεί να συμπεριφέρεται στο Παλαιστινιακό από θέση ισχύος. Στις ΗΠΑ μάλιστα, με αφορμή την πρωτοβουλία Πάουελ, αναπτύχθηκε η άποψη ότι «ο οδικός χάρτης είναι απαράδεκτος από τη στιγμή που η νίκη μας στο Ιράκ μάς δίνει τη δυνατότητα για μια πραγματική ειρήνη ανάμεσα στο Ισραήλ και τα νέα μη ριζοσπαστικά αραβικά καθεστώτα».

Μένει να διαπιστωθεί εάν ο Μπους θα παρέμβει για να στηρίξει την πρωτοβουλία Πάουελ ή θα τον αφήσει έκθετο. Να σημειωθεί ότι σήμερα στις ΗΠΑ πολλοί καταγγέλλουν τους Τσένι, Ράμφελντ, Γούλφοβιτς, Περλ και Φέιθ ως «κόμμα του πολέμου με άμεσες σχέσεις με το Ισραήλ». Λέγεται επίσης ότι το ίδιο «λόμπυ» πρότεινε το 1996 στον τότε πρωθυπουργό του Ισραήλ Νετανιάχου σχέδιο που προέβλεπε: α) Την κατάλυση/κατάκτηση της Συρίας με τη βοήθεια της Τουρκίας και της Ιορδανίας. β) Την ανατροπή του Σαντάμ και την επιβολή στο Ιράκ μιας χασεμιτικής (βασιλική οικογένεια της Ιορδανίας) μοναρχίας. γ) Τη μεταφορά μεγάλου τμήματος του παλαιστινιακού πληθυσμού από τη Δυτική Όχθη. Προστατευόμενος του «λόμπυ» φαίνεται πως είναι και ο επικεφαλής του Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου Τσάλαμπι, ο οποίος προωθείται στην ηγεσία του Ιράκ.

ΡΟΝ ΡΟΖΕΝΜΠΑΟΥΜ

ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΧΙΤΛΕΡ

Το βιβλίο αυτό αποκαλύπτει άγνωστες πτυχές και φέρνει στην επιφάνεια νέα στοιχεία για την αινιγματική αυτή προσωπικότητα. Ρίχνει καινούργιο φως στις διάφορες ερμηνείες που έχουν δοθεί για την ηγετική φυσιογνωμία του Χίτλερ και το ρόλο του στην παγκόσμια Ιστορία. διεξάγει μια αποκαλυπτική έρευνα για τις πηγές του ακραίου αντισημιτισμού του και τη φρίκη του Ολοκαυτώματος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑ 106 78
ΤΗΛ. 210-38.09.712
www.kedros.gr / books@kedros.gr

Ο Σαρόν αποδέχεται τον «οδικό χάρτη», αλλά «μαντρώνει» τους Παλαιστίνιους

Η ισραηλινή κυβέρνηση ενέκρινε στο τέλος της περασμένης εβδομάδας τον περίφημο «οδικό χάρτη» που έχουν προτείνει οι Αμερικανοί –κι έχουν δεχτεί επίσης, αν και παθητικά, ο ΟΗΕ και η Ευρωπαϊκή Ένωση– για τη διευθέτηση του παλαιστινιακού ζητήματος. Η εξέλιξη αυτή μάλιστα ευνοεί την πραγματοποίηση μιας «αξιοπρεπούς» συνάντησης κορυφής που ο αμερικανός Πρόεδρος Μπους προγραμματίζει για το αμέσως επόμενο διάστημα με τους Πρωθυπουργούς του Ισραήλ Αριέλ Σαρόν και των Παλαιστινίων Μαχμούντ Αμπάς. Ωστόσο η έγκριση της ισραηλινής κυβέρνησης συνοδεύεται από κάποιες επιφυλάξεις που δημιουργούν αμφιβολίες σχετικά με την υλοποίηση του σχεδίου.

Οπως είναι γνωστό, ο «οδικός χάρτης» ήταν ένα από τα καλύτερα «επιχειρήματα» που χρησιμοποίησε ο αμερικανός Πρόεδρος, για να πείσει τη διεθνή κοινότητα για την αναγκαιότητα του πολέμου κατά του Ιράκ, υποσχόμενος ότι μ' αυτόν θ' ανοίξει ο δρόμος για τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους και την οριστική λύση του μεσανατολικού ζητήματος. Παρ' όλα αυτά, σχεδόν ενάμιση μήνα μετά την κατάληψη της Βαγδάτης από τους Αμερικανούς και τον τερματισμό του πολέμου, το σχέδιο αυτό εξακολουθεί να βρίσκεται στον... αέρα, παρά τις συνεχείς πιέσεις εκ μέρους κυρίως των Ευρωπαίων (τόσο εκείνων που συμμετείχαν στην εισβολή, όσο κι εκείνων που ήταν μεν αντίθετοι, τώρα όμως αναζητούν άλλοθι για την κατοπινή σύμπλευσή τους με τους Αμερικανούς), αλλά και των αραβικών χωρών που εξακολουθούν να ελπίζουν ότι όλη αυτή η περιπέτεια θα έχει και κάποιο θετικό αποτέλεσμα.

Πριν από τρεις εβδομάδες, σε μια προσπάθεια να προσδώσει τη σοβαρότητα που αρμόζει στην πρόταση Μπους, ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ επισκέφθηκε το Ισραήλ, όπου είχε κατ' ιδίαν συναντήσεις τόσο με τον Αριέλ Σαρόν όσο και με τον

Μαχμούντ Αμπάς, με στόχο την αποδοχή εκ μέρους τους του σχεδίου αυτού, και μάλιστα ερήμην του Προέδρου των Παλαιστινίων Γιασέρ Αραφάτ, τον οποίο αγνόησε επιδεικτικά.

Η επίσκεψη Πάουελ όμως κατέληξε, όπως αναμενόταν, σε αποτυχία, καταδεικνύοντας ωστόσο δύο σημαντικά πράγματα: Πρώτον, ότι οι Παλαιστίνιοι για άλλη μια φορά, παρά τις έντονες εσωτερικές διαμάχες τους, φαίνονται διατεθειμένοι να κάνουν τις απαραίτητες υποχωρήσεις που θα οδηγούσαν στην ικανοποίηση του μεγάλου ονείρου τους, που είναι η απόκτηση του δικού τους ανεξάρτητου κράτους. Δεύτερον, ότι ο ισραηλινός πρωθυπουργός επιμένει στη γνωστή παρελκυστική τακτική του, με σκοπό να κερδίσει χρόνο για την επίτευξη των δικών του στόχων και τη δημιουργία των τετελεσμένων που χρειάζεται πριν πει το τελικό «ναι».

Συγκεκριμένα ο Σαρόν, δηλώνοντας για «τα μάτια του κόσμου» ότι είναι έτοιμος ν' αρχίσει απ' ευθείας διάλογο με τους Παλαιστίνιους και απελευθερώνοντας έναν μικρό αριθμό ασημάτων παλαιστινίων κρατουμένων, στην ουσία απέρριψε τον «οδικό χάρτη», επέμεινε στη διατήρηση και συνέχιση του εποικισμού των κατεχομένων εδαφών και παράλληλα επέβαλε έναν νέο και πιο ερμητικό αποκλεισμό της Λω-

ρίδας της Γάζας.

Τι σημαίνει λοιπόν η έγκριση από την ισραηλινή κυβέρνηση του «οδικού χάρτη», έγκριση που επιτεύχθηκε μετά από μαραθώνια συζήτηση έξι ωρών, και με ισχυρή πλειοψηφία 12 θετικών ψήφων, έναντι 7 αρνητικών και 4 αποχών;

Ο ίδιος ο Αριέλ Σαρόν δήλωσε ότι «ήρθε η ώρα να πούμε ναι στους Αμερικανούς και να μοιράσουμε τη γη αυτή ανάμεσα σε μας και τους Παλαιστίνιους», δείχνοντας έτσι ότι αποδέχεται την προοπτική δημιουργίας ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Η δήλωση αυτή ωστόσο πολύ απέχει από το να είναι πειστική – μάλλον φαίνεται να πρόκειται για τακτικό ελιγμό.

Άλλωστε η έγκριση του υπουργικού συμβουλίου συνοδεύτηκε από την έκδοση μιας διακήρυξης που θέτει μια σειρά επιφυλάξεων επί του σχεδίου, ενώ αποκλείει κατηγορηματικά τον όρο της επιστροφής των προσφύγων Παλαιστινίων στις εστίες τους. Να σημειωθεί μάλιστα ότι ο Σαρόν, προσπαθώντας να πείσει τους υπουργούς για την υπερψήφισή του, «προκειμένου να βγει η χώρα από την οικονομική ύφεση», τους υποσχέθηκε ότι δεν πρόκειται να υποχωρήσει από τις αντιρρήσεις και τις επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν.

Πέρα απ' αυτό, σύμφωνα με ορισμένα ισραηλινά μέσα ενημέρωσης, ο Σαρόν –ο οποίος το τελευταίο διάστημα ανέβαλε δύο φορές την επίσκεψή του στην Ουάσιγκτον– δεν είχε περιθώρια για νέα άρνηση στους Αμερικανούς, καθώς ο Πρόεδρος Μπους επείγεται να δρομολογήσει κάποιες διαδικασίες επίλυσης του προβλήματος και να δείξει έτσι ότι τηρεί τις υποσχέσεις του.

Και πάλι όμως ο Σαρόν έχει πετύχει την εξασφάλιση ορισμένων προϋποθέσεων που του επιτρέπουν να εμφανίζεται μετριοπαθής και διαλλακτικός.

Ήδη η αμερικανοβρετανική εισβολή

στο Ιράκ απομάκρυνε τον όποιο κίνδυνο μπορεί ν' αντιπροσώπευε για το Ισραήλ ο Σαντάμ Χουσεϊν, ενώ παράλληλα έθεσε τις περισσότερες αραβικές χώρες σε θέση άμυνας, ούτως ώστε μόνο ευχές να μπορούν να διατυπώνουν για την επίλυση του Παλαιστινιακού.

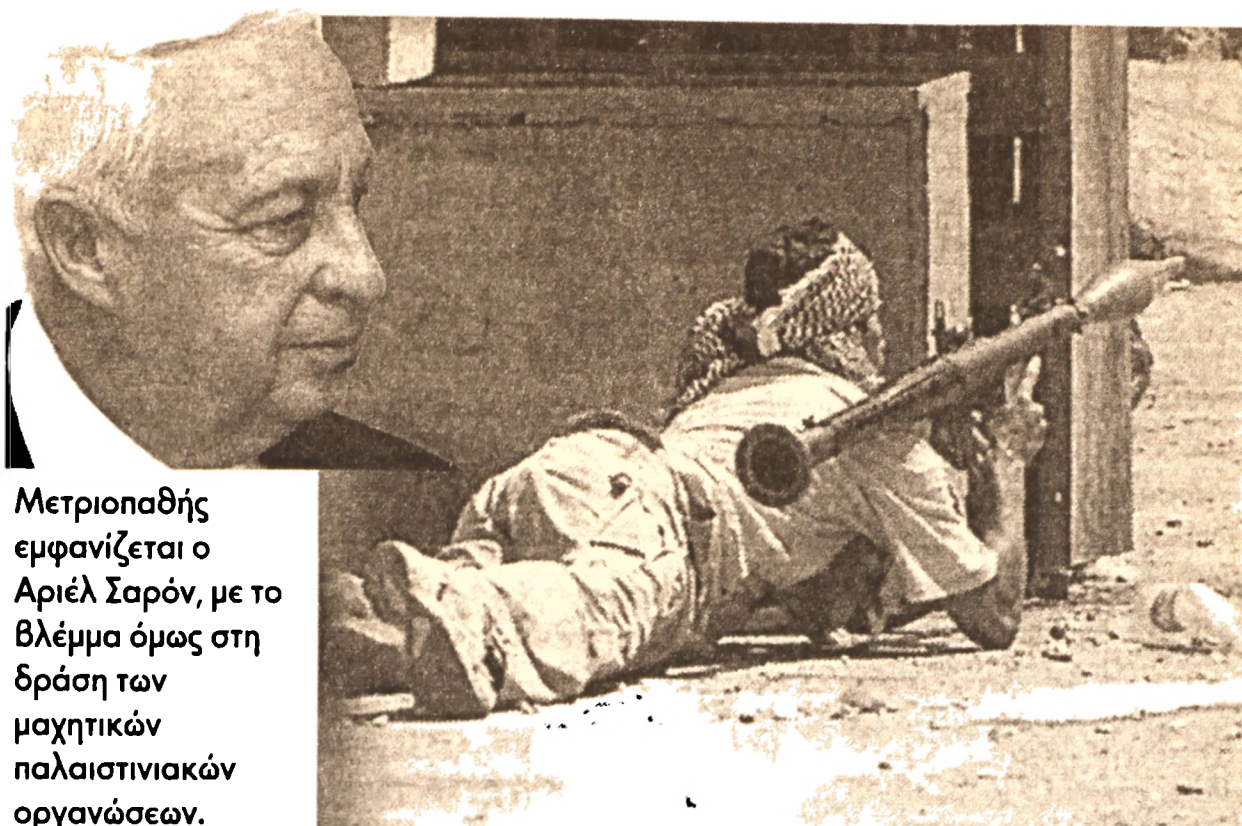
Ιδιαίτερα η αμερικανική προπαγάνδα κατά της Συρίας, με τις επίμονες φήμες για επίθεση εναντίον της, οδήγησε στην αποδυνάμωση των παλαιστινιακών οργανώσεων που έβρισκαν υποστήριξη στη Δαμασκό και τώρα αναστέλλουν τη δράση τους.

Ένα άλλο στοιχείο υπέρ του Σαρόν αποτελεί το γεγονός ότι ο παλαιστίνιος Πρωθυπουργός Μαχμούντ Αμπάς, στην προσπάθειά του να ανταποκριθεί στις ανάγκες εφαρμογής του «οδικού χάρτη», τον οποίο έχουν αποδεχτεί ο ίδιος και η παλαιστινιακή ηγεσία στην πλειοψηφία της, επιδιώκει την εξασφάλιση μιας συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός εκ μέρους της Χαμάς και άλλων οργανώσεων που επιμένουν στη συνέχιση της Ιντιφάντα.

Εδώ μάλιστα ο Σαρόν έχει το πλεονέκτημα να αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών του Αμπάς και να ζητεί περισσότερα αστυνομικά μέτρα εναντίον των οργανώσεων αυτών, επιδιώκοντας στην ουσία να φέρει τους Παλαιστίνιους σε κατάσταση εμφύλιας σύρραξης.

Δεν θα πρέπει επίσης να παραβλεφθεί το γεγονός ότι μερικές μέρες πριν από την έγκριση, σε δήλωση του Λευκού Οίκου ειπώθηκε ότι στη συζήτηση για τον «οδικό χάρτη» θα ληφθούν οπωσδήποτε υπόψιν οι φόβοι και οι ανησυχίες της ισραηλινής πλευράς· δήλωση που δίνει αρκετά επιχειρήματα στον Σαρόν για σκλήρυνση της στάσης του.

Έτσι στη φαινομενική στροφή του υπέρ του «οδικού χάρτη» ο ισραηλινός πρωθυπουργός έχει με το μέρος του τα μικρά ακροδεξιά κόμματα που συμμετέχουν στην κυβέρνηση. Τα μικρά αυτά κόμματα, που καταψήφισαν την έγκριση, του προσφέρουν το κατάλληλο άλλοθι για οποιαδήποτε ενδεχόμενη μελλοντική άρνησή του να δεχτεί αποφάσεις που δεν θα τον βρίσκουν σύμφωνο, καθώς και τη βεβαιότητα ότι τελικά ο

Μετριοπαδής εμφανίζεται ο Αριέλ Σαρόν, με το βλέμμα όμως στη δράση των μαχητικών παλαιστινιακών οργανώσεων.

Αμπάς δεν θα καταφέρει να ελέγξει τις μαχητικές παλαιστινιακές οργανώσεις, γεγονός που θα οδηγήσει σε νέο κύμα βίας εκ μέρους τους.

Ήδη ο Αμπάς έχει θέσει ως προϋπόθεση για τον τερματισμό της δράσης των οργανώσεων την πλήρη και χωρίς όρους αποδοχή του «οδικού χάρτη» εκ μέρους των Ισραηλινών – κάτι που δεν πρόκειται βεβαίως να κάνει ο Σαρόν, ο οποίος θα προτιμήσει να οδηγήσει τα πράγματα σε αδιέξοδο, για το οποίο μάλιστα θα κατηγορήσει τους Παλαιστίνιους, ώστε να κερδίσει χρόνο και να προχωρήσει στην ολοκλήρωση των τετελεσμένων που έχει ήδη δρομολογήσει.

Τι κρύβεται όμως πίσω από τη στάση και τη συμπεριφορά του Σαρόν και τι επιδιώκει να πετύχει με την παρελκυστική τακτική που ακολουθεί, σε συνδυασμό με τα συνεχώς αυξανόμενα κατασταλτικά μέτρα, τις απροκάλυπτες επιθέσεις του στρατού εναντίον αμάχων και τα εκτεταμένα συμπλέγματα μπλόκων, συρματοπλεγμάτων και απαγορευμένων ζωνών; Στο συγκεκριμένο θέμα αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ο συνεργάτης του Αντί Peter Lagerquist σε άρθρο του στο *Middle East International*:

Ήδη από τα τέλη του περασμένου Μαρτίου, με δηλώσεις τόσο διακριτικές όσο και πολιτικά ευρηματικές, είχαν δημοσιοποιηθεί από την κυβέρνηση του Αριέλ Σαρόν τα νέα σχέδια επέκτασης

του ισραηλινού «τείχους ασφαλείας» (συνολικού μήκους 560 χιλιομέτρων) που έχει αρχίσει να ανεγείρεται στα βορειοδυτικά τμήματα της Δυτικής Οχθης. Μεταξύ άλλων, αξιωματούχοι του υπουργείου Άμυνας δήλωναν στην ισραηλινή *Ha'aretz* ότι η κυβέρνηση επιθυμεί να προωθήσει πιο πέρα μέσα στα κατεχόμενα εδάφη το επόμενο στάδιο του τείχους – το ένα τέταρτο του οποίου βρίσκεται ήδη υπό κατασκευή – προσαρτώντας έτσι *de facto* περί τους 40.000 ισραηλινούς έποικους και 3.000 Παλαιστίνιους.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, πρόθεση των Ισραηλινών είναι να οικοδομήσουν και ένα συμπληρωματικό ανατολικό περιφράγμα, το οποίο θα αποκόβει ολόκληρη την κοιλάδα του Ιορδάνη απ' το υπόλοιπο των κατεχομένων εδαφών, προσαρτώντας έτσι έναν άγνωστο αριθμό επιπρόσθετων εποικισμών και παλαιστινιακών χωριών.

Το τμήμα των πρώτων 130 χιλιομέτρων του τείχους οργώνει το έδαφος από τον Ιούλιο του 2002, έχοντας προσαρτήσει [...] διασκορπισμένους εποικισμούς γύρω από την Πράσινη Γραμμή, καθώς και 17 παλαιστινιακά χωριά με 15.000 συνολικά κάτοικους. Το τμήμα αυτό έχει συμπεριλάβει μεγάλες εκτάσεις γης και πρόκειται να μετατρέψει τις παραμεθόριες παλαιστινιακές πόλεις Καλκίλια και Τουλκάρεμ σε αστικά

γκέτο.

Υπολογίζεται ότι ολόκληρο το δυτικό τμήμα, που θα περνά μέσα από την Ιερουσαλήμ και θα φτάνει νότια ως τη Χεβρώνα, θα προσαρτηθεί γύρω στο 10% της Δυτικής Όχθης, καθώς και 200-300.000 Παλαιστίνιους. Και αυτό δίνει μια απτή εικόνα του οράματος του Αριέλ Σαρόν για ένα παλαιστινιακό κρατίδιο στα κατεχόμενα εδάφη, και δείχνει επίσης με πόση ευκολία ένα μέτρο που αρχικά προτάθηκε από την ισραηλινή κεντροαριστερά, ως μια ενδιαμέση «λύση για την ασφάλεια», έχει μετατραπεί πλέον σε μακροπρόθεσμη φιλοδοξία ενός πολεμοχαρούς πρωθυπουργού.

Κατά τον αρθρογράφο, οι Ισραηλινοί έχουν αποφασίσει επίσης ότι τα αναθεωρημένα σχέδια για το «τείχος» τοποθετούν μια νέα σηματοδότηση στον αμερικανικής έμπνευσης «οδικό χάρτη», στο

πλαίσιο του οποίου «ο Σαρόν θέλει να χρησιμοποιήσει ουσιαστικά τα δύο τείχη, για να οριοθετήσει τα προσωρινά σύνορα ενός παλαιστινιακού κράτους σύμφωνα με τα σχέδια του προέδρου Μπους», όπως δήλωσε ένας αξιωματούχος στην *Ha'aretz*, προσθέτοντας ότι «το τείχος θ' αφήσει δύο παλαιστινιακούς θύλακες που ενδέχεται στο μέλλον να περάσουν υπό παλαιστινιακή κυριαρχία».

Ο Lagerquist επισημαίνει ότι οι ισραηλινές δηλώσεις δείχνουν ξεκάθαρα πως τα σχέδια του Σαρόν ακολουθούν τις προτάσεις του «Σχεδίου Αλόν» της δεκαετίας του '70, που προέβλεπε την προσάρτηση της κοιλάδας του Ιορδάνη, της Ιερουσαλήμ και της δυτικής πλευράς της Δυτικής Όχθης στο πλαίσιο μιας τελικής συμφωνίας ειρήνης, που θα παραχωρούσε όλους τους υπόλοιπους, στενά περιχαρακωμένους θύλακες παλαιστινιακού πληθυσμού είτε

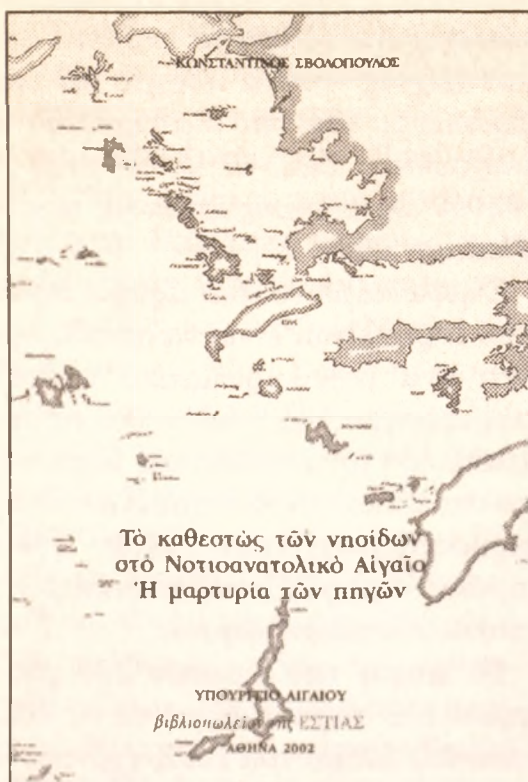
στην Ιορδανία, είτε σε ένα καθεστώς περιορισμένης αυτονομίας.

Πρόκειται δηλαδή για μια λύση που συμπλέει με τη δεδηλωμένη προτίμηση του Σαρόν για μια τελική συμφωνία που θα παραχωρεί στους Παλαιστίνιους κάποιες σκόρπιες περιοχές στο 40% περίπου των κατεχομένων εδαφών, γνωστή ως «λύση Αλόν πλην».

Το εκπληκτικό μάλιστα, προσθέτει, είναι ότι στο εσωτερικό του Ισραήλ η λύση αυτή έχει μια ευρεία στήριξη, το μέγεθος της οποίας αντανακλάται στη νέα προέλαση του τείχους στη Δυτική Όχθη, αποδεικνύοντας έτσι την άνεση με την οποία η ισραηλινή δεξιά ενσωματώνει πλέον τον κεντροαριστερό λόγο περί «ασφαλείας» και «διαχωρισμού» που ο Γιτοχάκ Ραμπίν είχε προβάλλει στις εκλογές του 1992 με το σύνθημα «εμείς εδώ κι αυτοί εκεί».

Τ.Κ.Δ.

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ από το 1885

**ΝΕΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ**

Τα βιβλία του
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
από το
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

info@hestia.gr • www.hestia.gr

Οι λεπτές ισορροπίες του Οζκιόκ

του Ευάγγελου Αρεταίου

Δεν φαίνεται να πέτυχε η απόπειρα ορισμένων κύκλων στην Άγκυρα να προκαλέσουν ανοιχτή σύγκρουση μεταξύ στρατού και κυβέρνησης, καθώς ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου στρατηγός Οζκιόκ εμφανίστηκε ιδιαίτερα προσεκτικός κατά την έκτακτη συνάντησή του με δημοσιογράφους ορισμένων τουρκικών εφημερίδων.

Με αφορμή κάποια δημοσιεύματα του Τύπου που έκαναν λόγο για δυσανεμία «νέων αξιωματικών» κατά της κυβέρνησης του ΑΚΡ (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης), ο τούρκος στρατηγός απευθύνθηκε στους δημοσιογράφους και διέψευσε κατηγορηματικά τις πληροφορίες αυτές όπως και τις πληροφορίες περί διάστασης απόψεων στο στράτευμα, λέγοντας ότι αν υπάρχει δυσανεμία, αυτή είναι ολόκληρου του στρατεύματος και όχι κάποιων τμημάτων του.

Ο τούρκος στρατηγός εξέφρασε ωστόσο τις «ανησυχίες» του στρατού όσον αφορά στους διορισμούς σε ανώτατα κρατικά αξιώματα ατόμων που λέγεται ότι διατηρούν ή διατηρούσαν στενές σχέσεις με ριζοσπαστικά ισλαμικά κινήματα στην Τουρκία.

Ο στρατηγός Οζκιόκ είπε ότι έχουν ήδη διατυπωθεί αυτές οι ανησυχίες και τόνισε ότι η λύση των ζητημάτων αυτών βρίσκεται με τον διάλογο που γίνεται εντός των δημοκρατικών θεσμών και διαδικασιών.

Ο στρατηγός τόνισε ότι είναι λάθος να εμφανίζεται ο τουρκικός στρατός ως εμπόδιο στην ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. και σημείωσε ότι ο στρατός διατυπώνει τις απόψεις του μέσα στα πλαίσια των πολιτειακών θεσμών, ενώ εξέφρασε τη δυσφορία του για τις διάφορες φήμες περί πραξικοπήματος. Πιστός στην απόλυτα κοσμική παράδοση του στρατού, ο στρατηγός Οζκιόκ, απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις, είπε ότι η υπόθεση της 28ης Φεβρουαρίου (η συνεδρίαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας στις 28

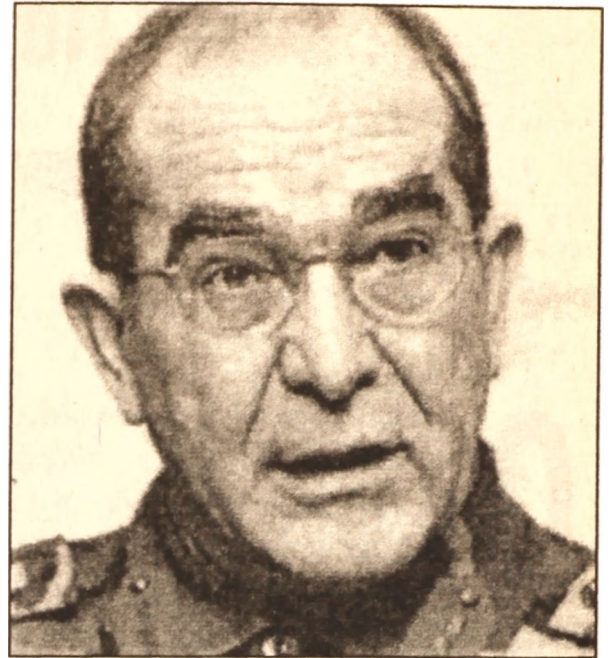
Φεβρουαρίου του 1997 που οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησης Ερμπακάν), είναι θέμα σχέσης αίτιου-αποτελέσματος, και σημείωσε ότι αν εκλείψει το αίτιο θα εκλείψει και το αποτέλεσμα.

Αναμφισβήτητα υπάρχουν τριβές ανάμεσα στην κυβέρνηση και τον στρατό, αλλά προς το παρόν τουλάχιστον η κατάσταση δεν παρουσιάζει πρωτοφανείς εντάσεις, λένε οι αναλυτές στην Κωνσταντινούπολη και θεωρούν ότι «βρισκόμαστε ακόμα πάρα πολύ μακριά από μια επικίνδυνη μετωπική σύγκρουση».

Πολλοί δε τούρκοι αναλυτές εκτιμούν ότι οι δηλώσεις του στρατηγού Οζκιόκ είναι «μάλλον συμφιλιωτικές» και δεν θεωρούν ότι σηματοδοτούν την αρχή μιας έντονης σύγκρουσης μεταξύ στρατού και κυβέρνησης, ενώ σημειώνουν τον αρνητικό ρόλο που διαδραματίζει ένα μέρος του τουρκικού Τύπου, αναμοχλεύοντας σενάρια περασμένων εποχών.

Το μήνυμα του στρατηγού είναι ότι «οι ένοπλες δυνάμεις θέλουν να φάνε τα σταφύλια και όχι να χτυπήσουν τον αμπελουργό», λένε χαρακτηριστικά οι ίδιοι παρατηρητές και εξηγούν ότι «τα σταφύλια» είναι η συνέχιση του κοσμικού χαρακτήρα του κράτους και «ο αμπελουργός» είναι το Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης.

Ο τουρκικός Τύπος δίνει ιδιαίτερη σημασία στο μήνυμα του στρατηγού Οζκιόκ, ότι δεν υπάρχει διάσταση απόψεων στο τουρκικό στράτευμα, και αναφέρεται στις «ανησυχίες» του στρατεύματος όσον αφορά στους διορισμούς, χωρίς ωστόσο να καλλιεργεί

κλίμα σύγκρουσης.

Πολλοί όμως στην Τουρκία επέκριναν ορισμένες εφημερίδες, και κυρίως την *Τζουμχουριέτ* που «αποκάλυψε» την λεγόμενη «δυσανεμία» των «νέων αξιωματικών», ενώ και ο ίδιος ο στρατηγός Οζκιόκ κάλεσε τον αρθρογράφο της εφημερίδας να ελέγχει την αξιοπιστία των πηγών του.

Ο στρατηγός Οζκιόκ «δεν έπεσε στην παγίδα» που έστησαν ορισμένοι κύκλοι με την ελπίδα ότι θα πυροδοτήσουν μια μετωπική σύγκρουση του στρατού με την κυβέρνηση, λένε στην Κωνσταντινούπολη.

Ο Οζκιόκ κράτησε τις λεπτές ισορροπίες και αναφέρθηκε στις ανησυχίες του στρατεύματος σε γενικές γραμμές, αποφεύγοντας τη δημιουργία ενός ευρύτερου μετώπου, γράφει ο Σεντάτ Εργκίν της *Χουριέτ*.

Ο στρατηγός έχει πλήρη επίγνωση των ισορροπιών και δεν θέλησε να δείξει ούτε ότι ο στρατός συμφωνεί απόλυτα με όλες τις κινήσεις της κυβέρνησης Ερντογάν, ώστε να μην κατηγορηθεί ότι «χάνει τον έλεγχο», αλλά ούτε και ότι ο στρατός αντιδρά εκτός των συνταγματικών θεσμών, καθώς η Τουρκία διέρχεται μια σημαντική περίοδο όσον αφορά στην ευρωπαϊκή της πορεία.

Κωνσταντινούπολη 28.5.2003

Η ένταξη των πρώην σοβιετικών χωρών στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου

της Χριστίνας Μβεζρούτσενκο, MBA του Οικονομικού Πανεπιστημίου του Κίεβου

Οι πρώην σοβιετικές δημοκρατίες αντιμετωπίζουν σήμερα ένα διπλό πρόβλημα: την ανάγκη ενσωμάτωσης στην παγκόσμια οικονομία βάσει των κοινά παραδεκτών φιλελεύθερων αρχών, από τη μια πλευρά, και την εξασφάλιση εσωτερικής οικονομικής σταθερότητας και προστασίας των εθνικών παραγωγών και των εθνικών συμφερόντων, από την άλλη. Η βασιμότητα του προβληματισμού προσδιορίζεται από παράγοντες του παγκοσμίου οικονομικού περιβάλλοντος και από τις τάσεις ανάπτυξης των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων των χωρών αυτών. Το θέμα αυτό είναι μέρος του ευρύτερου ζητήματος που τίθεται από τους εκπρόσωπους πολλών χωρών και διεθνών οργανώσεων, δηλαδή του ζητήματος των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης στις αναπτυσσόμενες και «μεταβατικές» οικονομίες.

Η βάση του σύγχρονου συστήματος πολύπλευρης ρύθμισης του παγκοσμίου εμπορίου αποτελείται από τις Συμβάσεις του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου. Στο Συνέδριο των Υπουργών στην πόλη Ντόχα, οι κυβερνήσεις των χωρών-μελών του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου συμφώνησαν να πραγματοποιήσουν ένα νέο κύκλο διαπραγματεύσεων, με στόχο τον προσδιορισμό των κανόνων των παγκόσμιων εμπορικών σχέσεων ανάλογα με τις τάσεις ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας στην αρχή του 21ου αιώνα, και την εξασφάλιση πραγματικών οικονομικών οφελών για όλα τα κράτη, ειδικά για τα αναπτυσσόμενα και για εκείνα με «μεταβατική» οικονομία.

Μια από τις πρώην σοβιετικές χώρες που δεν έσπευσε να ενταχθεί στις δο-

μές του παγκόσμιου εμπορίου, είναι η Ουκρανία. Πολιτικά κόμματα και κάθε είδους ειδικοί συζητούν το καίριο ζήτημα της σημερινής οικονομικής ανάπτυξης της Ουκρανίας: Αξίζει για την Ουκρανία να αναβάλει τη δική της συμμετοχή με πλήρη δικαιώματα και να παραμείνει εκτός του νέου κύκλου διαπραγματεύσεων; Εξάλλου η συμμετοχή πρώην σοβιετικών κρατών όπως της Κιργισίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Εσθονίας, της Γεωργίας, της Μολδαβίας, η επικύρωση της σύμβασης ένταξης στον ΠΟΕ από την κυβέρνηση της Αρμενίας το 2003, η συμμετοχή στον Οργανισμό των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών CEFTA και η ένταξη της Κίνας απειλεί όλο και περισσότερο την Ουκρανία με εμπορική απομόνωση σε περίπτωση καθυστέρησης της διαδικασίας ένταξής της. Ιδιαίτερα μεγάλη σημασία έχει η προοπτική ένταξης της Ρωσίας, που είναι ο κυριότερος συνεταιρς της Ουκρανίας με πολλά ανοιχτά ζητήματα στις μεταξύ τους συναλλαγές, και είναι υποψήφια για ένταξη στον ΠΟΕ. Υπ' αυτές τις συνθήκες έλλειψης εναλλακτικής λύσης, δίνεται πρωταρχική σημασία στο θέμα ένταξης της Ουκρανίας στον ΠΟΕ.

Σημαντικότατο θέμα της κρατικής πολιτικής αποτελεί το εξωτερικό εμπόριο, και το κυριότερο καθήκον της είναι ο καθορισμός των προτεραιοτήτων στις σχέσεις με αλλοδαπούς εταίρους, με στόχο πρωτίστως τη στρατηγική ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας. Στη διεθνή αγορά η Ουκρανία αντιμετωπίζει εξαιρετικά σκληρό ανταγωνισμό. Η καθυστέρηση στην εφαρμογή οικονομικών μεταρρυθμίσεων και η υπερβολικά αργοπορημένη αναδιάρθρωση της βιο-

μηχανίας οδήγησαν σε αποδυνάμωση των δομών του εξωτερικού εμπορίου της Ουκρανίας. Σε αντίθεση με τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η Ουκρανία παρέμεινε εξαγωγέας κυρίως πρώτων υλών και ημιεπεξεργασμένων προϊόντων και δεν μπόρεσε ν' αυξήσει το μερίδιο εμπορευμάτων με υψηλή υπεραξία στο σύνολο των εξαγωγών. Συνεπώς μόνον η ένταξη στον ΠΟΕ μπορεί να προστατεύσει τα εθνικά συμφέροντα της Ουκρανίας στη διεθνή αγορά, και ν' αποτελέσει ένα ισχυρό εξωτερικό κίνητρο για την επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας, για διαρθρωτικές αλλαγές και για περιορισμό των μονοπωλιακών δομών στην εσωτερική αγορά εμπορευμάτων και υπηρεσιών.

Αξιολογώντας την εμπειρία των κρατών που ήδη έχουν ανοίξει την πόρτα στη διεθνή αγορά, πρέπει να ειπωθεί ότι η εμπειρία αυτή δεν είναι πάντα θετική. Από την άλλη πλευρά όμως, αξίζει να σημειωθεί ότι στον σύγχρονο κόσμο καμία, ακόμα και η πιο δυναμική χώρα δεν μπορεί από μόνη της να εξασφαλίσει πλήρως τα εθνικά της συμφέροντα. Με στόχο την ενεργοποίηση των προσπαθειών ένταξης της Ουκρανίας στον ΠΟΕ, αξίζει να ληφθεί υπόψη η εμπειρία των κρατών-μελών του και των υπό ένταξη κρατών. Έτσι λοιπόν είναι φανερό ότι οι συνθήκες ένταξης στον Οργανισμό μπορούν να διαφέρουν ριζικά από χώρα σε χώρα. Αυτό κατά κύριο λόγο εξαρτάται από την επαγγελματικότητα και την πολιτική βούληση των εκπροσώπων των χωρών αυτών κατά τις διαπραγματεύσεις. Αναλύοντας τη διαδικασία ένταξης των 17 νέων κρατών-μελών όπως διαμορφώθηκε κατά την περίοδο 1996-2002, μπορεί να

εξαχθεί ένα συμπέρασμα: η διάρκεια κάθε σταδίου ένταξης είναι διαφορετική για κάθε χώρα. Οι αιτίες αυτής της ανομοιοτητας είναι πολλαπλές: σημασία της υποψήφιας χώρας για τα κράτη-μέλη, πρόοδος στις μεταρρυθμίσεις του καθεστώτος των εμπορικών δραστηριοτήτων και πολιτικές προτεραιότητες της υπό ένταξη χώρας (αν δηλαδή αυτή προσπαθεί να ενταχθεί στον ΠΟΕ το γρηγορότερο δυνατόν, ή δίνει περισσότερη προσοχή στις συνθήκες και τα όρια ένταξης). Είναι ενδιαφέρον ότι η Κίνα, που εντάχθηκε στον ΠΟΕ το 2001, διαπραγματευόταν με την ομάδα εργασίας του ΠΟΕ για 15 χρόνια, ενώ η Κιργισία ενάμισυ μόλις χρόνο. Σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να σημειωθεί ότι η διάρκεια των διαπραγματεύσεων είναι ανάλογη με την έκταση των υποχωρήσεων που ο Οργανισμός κάνει προς την υποψήφια χώρα. Κατά τα πρώτα 5 χρόνια η Κίνα δεν υποχρεούται να εφαρμόσει την ενιαία πολιτική στον τραπεζικό τομέα – οι κινέζικες τράπεζες έχουν διατηρήσει τα προνόμιά τους, ενώ σχετικά με τις ξένες τράπεζες ισχύουν μερικοί περιορισμοί. Το ίδιο και στον αγροτικό τομέα: ισχύουν δασμοί στις εισαγωγές· έτσι 800 εκατομμύρια κινέζων αγροτών μπορούν να κοιμούνται ήσυχοι, παρότι ανοίγονται στη διεθνή αγορά. Η Κιργισία είναι η πρώτη από τις πρώην σοβιετικές χώρες που εντάχθηκε στον ΠΟΕ – το 1998. Οι υποχωρήσεις της για το δασμολόγιο στον αγροτικό τομέα κυμαίνονταν από 5 έως 20%, με μέσο όρο 11,7%. Το νέο δασμολόγιο για τα άλλα προϊόντα μειώθηκε κατά 6,7%. Συνολικά τα κονδύλια για υποστήριξη του αγροτικού τομέα δεν πρέπει να ξεπερνούν το 5% του ΑΕΠ του αγροτικού τομέα. Δεν επιτρέπονται επιδοτήσεις για την υποστήριξη των εξαγωγών. Έτσι λοιπόν η Κιργισία θα βγει ζημειωμένη από την αστραπιαία της ένταξη στον ΠΟΕ. Ήδη σήμερα η εισροή των άμεσων ξένων επενδύσεων μειώθηκε κατά 3,8 φορές, το εξωτερικό χρέος φτάνει στο 130% του ΑΕΠ, οι δείκτες του όγκου των εισαγωγών και εξαγωγών έπεσαν κατά 13,7% και 5,6% αντίστοιχα. Επιπλέον έχουν δυσκολέψει οι εμπορικές σχέσεις της με τους παραδοσιακούς της εταίρους στην Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων

Κρατών. Και άλλες χώρες της πρώην ΕΣΣΔ δεν εξασφάλισαν ευνοϊκούς όρους κατά την ένταξη – ακόμη και οι πολιτικά πλησιέστερες προς τη Δύση Βαλτικές χώρες, και οι Μολδαβία και Γεωργία.

Γενικεύοντας τα συμπεράσματα από την ανάλυση της παγκόσμιας εμπειρίας για τους όρους και τις επιπτώσεις της ένταξης στον ΠΟΕ, πρέπει να πούμε πως για κάθε υποψήφια χώρα είναι αναγκαία η ισορροπημένη πολιτική φιλελευθεροποίησης και η εποικοδομητική μεταρρύθμιση της εθνικής οικονομίας με τη θεσμοποίηση της ελεύθερης αγοράς ανάλογα με τις κύριες τάσεις στην παγκόσμια οικονομία.

Οι προσπάθειες ορισμένων πολιτικών δυνάμεων να σταματήσουν την πορεία ένταξης της Ουκρανίας στον ΠΟΕ δεν είναι τίποτε άλλο παρά προσπάθεια να σταματήσει η μεταρρύθμιση της οικονομίας. Κύριος στόχος της ουκρανικής πολιτικής πρέπει να είναι η εναρμόνιση του εθνικού συστήματος ελέγχου με τους κανονισμούς του ΠΟΕ, αλλά πριν από την ένταξη και όχι κατόπιν αυτής.

Για να ενταχθεί στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου η υποψήφια χώρα αναλαμβάνει συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Σύμφωνα με αυτές τις υποχρεώσεις η εθνική νομοθεσία και η πρακτική εφαρμογή της πρέπει να προσαρμοστούν στους κανόνες και τις πρακτικές του ΠΟΕ. Απαραίτητη είναι επίσης η διευκρίνιση των συγκεκριμένων υποχρεώσεων στο καθεστώς απελευθέρωσης της πρόσβασης στην αγορά των ξένων προϊόντων, καθώς από αυτές τις υποχρεώσεις θα εξαρτηθούν οι βασικές οικονομικές συνέπειες της ένταξης.

Ανάλυση των πιθανών υποχρεώσεων στον τομέα των νομοθετικών αλλαγών και της εφαρμογής των κανόνων του εμπορίου απέδειξε ότι η εφαρμογή αυτή δεν θα δημιουργήσει αρνητικές συνέπειες. Οι αλλαγές στη νομοθεσία μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ουκρανικών εταιρειών εξαιτίας της ακύρωσης μερικών υπερβολικών περιορισμών, στη δημιουργία υγιούς ανταγωνιστικού περιβάλλοντος με δίκαιες συνθήκες επιχειρηματικής δραστηριότητας, και στην άνοδο του επιπέδου διαφάνειας στη νομοθεσία και τους ελεγκτικούς

μηχανισμούς.

Η Ουκρανία σήμερα δεν έχει τη δυνατότητα να επιβραδύνει τη διαδικασία ένταξης και συνεπώς πρέπει να «παζαρέψει» σκληρά σχετικά με τη διάρκεια και τις συνθήκες της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή της περιόδου προσαρμογής, ώστε στο σύντομο μέλλον να απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα του πολυμερούς διεθνούς εμπορικού συστήματος. Πρέπει να παρθεί στα σοβαρά η ίδια η διαδικασία ένταξης και να καταρτιστεί σαφές πρόγραμμα πολιτικής στον τομέα παραγωγής, που θα λαμβάνει υπόψη όλες τις κοινωνικές επιπτώσεις της ένταξης.

Η ένταξη χωρίς συνυπολογισμό των εθνικών συμφερόντων μπορεί να προκαλέσει κινδύνους λόγω της επέκτασης των ξένων επιχειρήσεων στην εγχώρια αγορά. Επομένως ο σημαντικότερος στόχος της παρούσας περιόδου είναι να δημιουργηθούν οι ισορροπημένες συμφωνίες που θα παρείχαν την πρόσβαση στις ξένες αγορές των εθνικών παραγωγών. Το πλεονέκτημα της ένταξης της Ουκρανίας στον ΠΟΕ είναι ότι η ένταξη αυτή δεν θα απαιτήσει να αρνηθεί η χώρα την ανάπτυξη περιφερειακής συνεργασίας στο πλαίσιο της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών. Εκτός από αυτό, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής στον Οργανισμό, οι χώρες θα έχουν πρόσθετα κίνητρα για την ανάπτυξη της συνεργασίας με χώρες του τρίτου κόσμου και οι μορφές περιφερειακής συνεργασίας θα γίνουν ευδιάκριτες. Ταυτοχρόνως είναι απαραίτητο να εξεταστεί η πιθανότητα να ανακύψουν ορισμένοι κίνδυνοι στην ανάπτυξη των διμερών τους σχέσεων λόγω της εισόδου της Ουκρανίας στον ΠΟΕ. Κάτι τέτοιο θα μείωνε τις προοπτικές στρατηγικής συνεργασίας στο πλαίσιο της ΚΑΚ. Γι' αυτό ευνοϊκότερη για την Ουκρανία είναι η συγχρονισμένη ένταξη με τη Ρωσία, το Καζαχστάν, το Τατζικιστάν και τη Λευκορωσία, αφού οι διμερείς προστριβές θα έχουν ξεπεραστεί κατά την προκαταρκτική περίοδο, πριν ολοκληρωθεί η ένταξη.

Στρατηγικό λοιπόν λάθος της κυβέρνησης θα ήταν να μην μπορέσει να ολοκληρώσει τη διαδικασία ένταξης μέχρι την έναρξη του Συνεδρίου Υπουργών στο Μεξικό το 2004.

Κυνηγητό αντιφρονούντων στην Κούβα

Ανθρωποι κάθε άλλο παρά αντίθετοι μέχρι τώρα στον Φιντέλ Κάστρο, υψώνουν τη φωνή τους για τις υπερβολές του κουβανικού καθεστώτος, με αφορμή τις δίκες και καταδίκες 75 αντιφρονούντων στις 7 του περασμένου Απριλίου και ιδιαιτέρως την καταδίκη σε θάνατο και την εκτέλεση, μετά από τέσσερις ημέρες, τριών επίδοξων «πειρατών» ενός φέρι που επιχείρησαν να το οδηγήσουν στη Φλόριντα με 50 επιβάτες· άλλοι οκτώ που δικάστηκαν για την ίδια υπόθεση, καταδικάστηκαν σε διάφορες ποινές, 2-30 χρόνων.

Στις δίκες των αντιφρονούντων κατηγορούμενοι ήταν και ορισμένοι δημοσιογράφοι, εναντίον των οποίων κατέθεσαν πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών που είχαν εισχωρήσει σε δημοσιογραφικές παρέες και τώρα το καθεστώς αποφάσισε να φανερώσει την ιδιότητά τους, προκειμένου να μαρτυρήσουν «αδιάσειστα επιχειρήματα»!

Αντιδρώντας, ο πορτογάλος συγγραφέας Χοσέ Σαραμάγκο, βραβευμένος με Νόμπελ Λογοτεχνίας και πάντα υπερασπιστής της κουβανικής επανάστασης, ξέσπασε: «Ως εδώ! Η Κούβα ας ακολουθήσει από δω και πέρα το δρόμο της χωρίς εμένα. Το ν' αντιτίθεσαι είναι δικαίωμα γραμμένο με διάφανο μελάνι σ' όλες τις επαγγελίες για τα δικαιώματα του ανθρώπου, του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Η Κούβα, τουφεκίζοντας αυτά τα τρία άτομα, δεν κέρδισε καμία ηρωική μάχη, αλλά έχασε την εμπιστοσύνη μου, θρυμματίσε τις ελπίδες μου και διέψευσε τα όνειρά μου.»

Ο μεξικανός δημοσιογράφος Ραφαέλ Σεγκόβια, του περιοδικού Μεταρρύθμιση του Μεξικού, παρουσιάζει ένα πορτρέτο του γηραιού δικτάτορα, τον οποίο παρομοιάζει με τον Στάλιν, τονίζοντας πως, παρά τις αναντίρρητες επιτυχίες του συστήματος στην παιδεία και την υγεία, η κουβανική επανάσταση έχει εξαντλήσει τα όριά της. Προσθέτει ότι: «Οι δικτάτορες δεν είναι ικανοί να

διδασχθούν τίποτα από τα γεγονότα, αλλιώς θα έπαυαν να είναι δικτάτορες, αντίθετα επιμένουν να παραμένει αιώνιο το δικό τους κατασκεύασμα, θεωρώντας ότι είναι εξαιρετικοί, ταγμένοι από τον Θεό, ή την Ιστορία.

Ο Κάστρο επέβαλε μια απόλυτη και δεσποτική ισχύ, επιδιώκοντας όλος ο κόσμος να σκέφτεται όπως εκείνος και να επιδεικνύει την αφοσίωσή του στον «υπέρτατο αρχηγό». Αναβαπτίζεται με ηδονή στις μαζικές συγκεντρώσεις, όπου μιλά επί 4-6 ώρες, χωρίς να παραλλάξει ούτε μία γραμμή στους λόγους του, τους οποίους έχει εκφωνήσει άπειρες φορές. Στα πρόθυρα του ναυαγίου της όμως, την κουβανική επανάσταση δεν πρόκειται να θρηνήσει κανείς, ούτε καν εκείνοι που εξακολουθούν να επωφελούνται από αυτήν, αλλά ούτε οι άλλοι που εξακολουθούν να μένουν κλεισμένοι σε μια ιδεολογία αποξενωμένη πλέον από κάθε πραγματικότητα.»

Για το ίδιο θέμα ο ανταποκριτής της εφημερίδας Ελ Μούντο της Μαδρίτης Άνχελ Τόμας Γκονζάλεθ, σε άρθρο του από την Αβάνα που αναδημοσιεύθηκε στο γαλλικό περιοδικό Κουριέ Ιντερνασιονάλ, έγραψε:

«Το άλλοτε σύμβολο του αγώνα κατά της αποικιοκρατίας έχει μετατραπεί σ' έναν κοινό δικτάτορα, που φυλακίζει ποιητές και δημοσιογράφους κι εκτελεί πολίτες που προσπάθησαν λαθραία να μεταναστεύσουν. Ο Φιντέλ Κάστρο δικαιολογεί το νέο αυτό κύμα καταστολής, όπως πάντα, με το επιχείρημα της συνεχούς απειλής για αμερικανική εισβολή. Ωστόσο μοιάζει να είναι μάλλον έτοιμος να κάνει τα πάντα για να συντηρήσει ένα καθεστώς που ασθμαίνει.

Οι Κουβανοί, πριν γίνουν μαρξιστές ή κομμουνιστές, είναι εθνικιστές, αφού από τρυφερή ηλικία μαθαίνουν από τα σχολικά τους βιβλία την ιστορία των «εκατό χρόνων αγώνα που κατέβαλαν οι περασμένες γενιές εναντίον της επεκτατικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών». Ως συνεχιστής αυτής της πα-

ράδοσης άλλωστε ο Κάστρο, με την αντίστασή του επί σαράντα χρόνια εναντίον του «βρόμικου πολέμου» των ΗΠΑ, κατέστη αναντικατάστατος αρχηγός του κράτους του και πολλοί Κουβανοί πιστεύουν ακράδαντα ότι ο «υπέρτατος αρχηγός» επενεργεί ως ο ισχυρότερος φραγμός για να μην καταποντισθεί η ανεξαρτησία της χώρας.

Η παλιά διαμάχη, μεταξύ των εθνικιστών και των οπαδών της προσάρτησης της Κούβας στις ΗΠΑ, είναι πάντα επίκαιρη και η κουβανική κυβέρνηση πιστεύει πως οι αντίπαλοί της στο εσωτερικό είναι κληρονόμοι της τάσης αυτής που υπάρχει από τον 19ο αιώνα. Έτσι οι εισαγγελείς στις δίκες των αρχών του περασμένου Απριλίου χρησιμοποίησαν για τους κατηγορούμενους χαρακτηρισμούς όπως «μισθοφόροι που σκοπεύουν να δυναμιτίσουν την ανεξαρτησία και την κυριαρχία της Κούβας», «πράκτορες της ανατροπής», ή «προδότες της πατρίδας».

Επίσημη ανακοίνωση του Υπουργείου Εξωτερικών, που μεταδόθηκε τρεις φορές από την τηλεόραση, αναφερόταν σε ανατρεπτικές και συνωμοτικές ενέργειες αντιφρονούντων, τις οποίες χρηματοδοτεί το Γραφείο Αμερικανικών Συμφερόντων (ένα είδος προξενείου στην Αβάνα), με την υποσημείωση ότι στις δίκες έγιναν απολύτως σεβαστά τα δικαιώματά τους.

Οι 75 κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σε αυστηρές ποινές, που συνολικά ανέρχονται σε 1454 χρόνια φυλάκισης. Ανάμεσά τους μάλιστα ο γνωστός δημοσιογράφος και ποιητής Ραούλ Ριβέρο, που καταδικάστηκε σε 20 χρόνια, ενώ ένας άλλος που είχε ζητήσει να διεξαχθούν ελεύθερες εκλογές, καταδικάστηκε σε 18 χρόνια.

Ουσιαστικά η κυβέρνηση αντιδρά με στρατιωτική και όχι με πολιτική λογική, καθώς θεωρεί ότι η κυβέρνηση Μπους αποτελεί, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη αμερικανική κυβέρνηση τα τελευταία δέκα χρόνια, μια πραγματική απειλή εισβολής στην Κούβα.»

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Για να είναι επιτυχής η συμμετοχή της Ελλάδος στην ΟΝΕ και να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση με τις άλλες οικονομίες της ζώνης του ευρώ, πρέπει να προωθηθούν περαιτέρω διαρθρωτικές προσαρμογές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που θα αποβλέπουν (α) στη σταθερή και ταχεία βελτίωση της παραγωγικότητας, που είναι το κύριο μέσο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη στήριξη υψηλού ρυθμού οικονομικής ανόδου και ικανοποιητικού επιπέδου απασχόλησης, (β) στην ενίσχυση της ευελιξίας και της αποτελεσματικότητας των αγορών, ώστε να διασφαλιστεί η ικανότητα προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται με τη σταδιακή ενσωμάτωσή της στην ΟΝΕ και (γ) στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού στις επιχειρηματικές επενδύσεις.

Από τα τέλη του 2000 μέχρι σήμερα έχει ληφθεί σειρά μέτρων διαρθρωτικής πολιτικής, με στόχο τη δημοσιονομική εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα, καθώς και την αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών προϊόντων, εργασίας και κεφαλαίων. Αλλά για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων είναι αναγκαίες συμπληρωματικές διαρθρωτικές προσαρμογές και μεταρρυθμίσεις.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα, απαιτείται να προχωρήσει η φορολογική μεταρρύθμιση, ώστε να καλύψει το σύνολο του φορολογικού συστήματος και να ικανοποιήσει ταυτόχρονα τρία κριτήρια: ότι το σύστημα θα είναι απλό και θα ενισχύει τα οικονομικά κίνητρα, ότι η φορολογική βάση θα είναι ευρεία και ότι η φορολογική διοίκηση θα είναι αποτελεσματική. Απαιτείται επίσης να συνεχισθούν και να διευρυνθούν οι ιδιωτικοποιήσεις, οι οποίες συμβάλλουν στη δημοσιονομική εξυγίανση. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις το 2002 ανήλθαν περίπου σε 2% του ΑΕΠ, ενώ το 2001 ήταν λιγότερο από 1%. Επίσης οι ιδιωτικοποιήσεις συντελούν στην αποτελεσματι-

κότερη λειτουργία της οικονομίας. Ακόμη θα πρέπει να προχωρήσει αποφασιστικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, όχι μόνο για να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις, αλλά και για να βελτιωθεί η εξυπηρέτηση των πολιτών. Το σημαντικότερο όμως είναι να ολοκληρωθεί η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, κυρίως με τη δημιουργία δεύτερου και τρίτου «πυλώνα» ασφάλισης με κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά, σε συνδυασμό με τις αναγκαίες παραμετρικές μεταβολές. Πρέπει βέβαια να αναγνωριστεί ότι υπό τις παρούσες συνθήκες περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στον τομέα αυτό φαίνεται ότι προσκρούουν σε κοινωνικές αντιδράσεις. Αν όμως το ζήτημα δεν αντιμετωπιστεί έγκαιρα και αποφασιστικά, θα καταστεί σχεδόν αναπόφευκτη, σε ένα μακροχρόνιο ορίζοντα, η σημαντική αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, προκειμένου να καλυφθούν οι μελλοντικές δαπάνες για συντάξεις.

Όσον αφορά την λειτουργία των αγορών προϊόντων, αναφέρεται ενδεικτικά ότι πρέπει να λειτουργήσει αποτελεσματικά ο ανταγωνισμός στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Γενικότερα, η απελευθέρωση των αγορών, προκειμένου να εξασφαλίζει ίσους όρους δράσης των επιχειρήσεων αλλά και να είναι αποδοτική από τη σκοπιά της κοινωνικής ευημερίας, προϋποθέτει στήριξη και ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικής λειτουργίας των Ρυθμιστικών Αρχών που έχουν ιδρυθεί, καθώς και της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Τέλος, όσον αφορά την αγορά εργασίας είναι σκόπιμο: Πρώτον, να αναβαθμιστεί το σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, να δοθεί ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στη δια βίου εκπαίδευση και να αναμορφωθεί το σύστημα γενικής εκπαίδευσης. Είναι αυτονόητο, στο πλαίσιο αυτό, η σημασία της καταπολέμησης του «ψηφιακού αναλφαριθμητισμού». Έχουν ήδη γίνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Δεύτερον, να βελτιωθεί αποφασιστικά η λειτουργία των μηχανισμών του ΟΑΕΔ για την αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Τρίτον, να διευκολυνθεί η

ενσωμάτωση των αλλοδαπών στο εργατικό δυναμικό και στην κοινωνία και να ολοκληρωθεί η διαδικασία νομιμοποίησής τους. Η ίση μεταχείριση των εργαζομένων και η ισότητα των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων προϋποθέτουν, εκτός των άλλων, αποτελεσματική εποπτεία της εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας, ιδίως όσον αφορά την προστασία της υγείας και την ασφάλεια στην εργασία. Γενικότερα, πρέπει να διευκολύνεται περισσότερο η προσαρμογή του χρόνου εργασίας, αλλά και της ίδιας της απασχόλησης, στις μεταβολές της παραγωγής. Επίσης, πρέπει να μειωθεί το κόστος δημιουργίας απασχόλησης και να αυξηθούν τα κίνητρα για καταβολή φόρων και ασφαλιστικών εισφορών από τις μικρές επιχειρήσεις, έτσι ώστε η εργατική, η ασφαλιστική και η φορολογική νομοθεσία να καταστούν περισσότερο φιλικές προς την απασχόληση, ιδίως την επίσημη μισθωτή απασχόληση σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις.

Συνοψίζοντας, η ελληνική οικονομία, η οποία πραγματοποίησε εντυπωσιακή πρόοδο τα τελευταία χρόνια, εξακολούθησε να παρουσιάζει ικανοποιητική εικόνα το 2002, παρά τις δυσμενείς συνθήκες που επικράτησαν στην παγκόσμια οικονομία. Οι συνθήκες οικονομικής σταθερότητας και αξιοπιστίας τις οποίες διασφαλίζει η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ επηρεάζουν ευνοϊκά τις προοπτικές για διατήρηση ικανοποιητικού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και συγκράτηση του πυρήνα του πληθωρισμού στο περυσινό επίπεδο και κατά το τρέχον έτος, παρά την αυξημένη αβεβαιότητα διεθνώς και τις επιπτώσεις του πολέμου στο Ιράκ.

Ωστόσο, αν και έχει σημειωθεί πρόοδος, ορισμένα προβλήματα παραμένουν. Επομένως, η χώρα έχει ακόμη να αντιμετωπίσει σοβαρές προκλήσεις οικονομικής πολιτικής. Η πρώτη πρόκληση οικονομικής πολιτικής είναι η διατήρηση ταχύτερων ρυθμών ανάπτυξης ώστε να επιτευχθεί η σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου της Ελλάδος προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε ένα εύλογο χρονικό διάστη-

μα. Μια ακόμη πρόκληση είναι η μείωση του ποσοστού ανεργίας σε κοινωνικά ανεκτό επίπεδο. Οι δύο αυτοί στόχοι πρέπει να επιτευχθούν παράλληλα με τη μείωση του πληθωρισμού σε επίπεδα που θεωρούνται συμβατά με τη σταθερότητα των τιμών.

Για να μεγιστοποιηθούν τα οικονομικά οφέλη και να επιτευχθούν οι στόχοι για πραγματική σύγκλιση και άνοδο της απασχόλησης, έχει κρίσιμη σημασία να ολοκληρωθούν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που θα αποβλέπουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, στην εξασφάλιση της ευελιξίας και αποτελεσματικής λειτουργίας των αγορών και στην ενίσχυση των επιχειρηματικών επενδύσεων. Παράλληλα, είναι αναγκαία η συνέχιση της προσπάθειας για την εξάλειψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων με στόχο τη μείωση του δημόσιου χρέους και την επίτευξη σταθερότητας των τιμών. Η πλήρης δημοσιονομική εξυγίανση και η διασφάλιση σταθερότητας είναι κρίσιμης σημασίας για την οικονομική πρόοδο της χώρας.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις δεν είναι εύκολα επιτεύξιμες, μεταξύ άλλων και γιατί συνεπάγονται οικονομικό και κοινωνικό κόστος και γιατί προϋποθέτουν αλλαγές σε καθιερωμένες αντιλήψεις και οικονομικές συμπεριφορές. Πρέπει όμως να καταβληθεί κάθε προσπάθεια από την Πολιτεία και τους κοινωνικούς εταίρους για να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή συναίνεση και συνεργασία για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων, επειδή αυτές είναι αναγκαίες, προκειμένου να βελτιωθούν περαιτέρω οι επιδόσεις της οικονομίας και να επιτευχθούν η πραγματική σύγκλιση και υψηλό επίπεδο απασχόλησης.

Ο Κουρουβαάκα και η Μάχη της Κρήτης στους Αντίποδες

του Θοδωρή Δασκαρόλη

*στη Θεανώ και στην Ισμήνη,
που εξ αρχής πίστεψαν
στον αντικατοπτρισμό*

Τα ογδοντάχρονα της εκστρατείας της Καλλίπολης γιορτάστηκαν με κάθε επισημότητα στη Νέα Ζηλανδία. Για τους Νεοζηλανδούς το Anzac Day είχε κατακυρωθεί αμετάκλητα πια στην εθνική τους εμπειρία. Κι αν κάποιοι βουλευτές δημαγωγούσαν με την ιδέα της εφεξής κατάργησης της αργίας της ημέρας για τα μεγάλα εμπορικά καταστήματα, κι αν κάποιοι αρθρογράφοι ασκούσαν εκ των υστέρων κριτική στη σκοπιμότητα της εκστρατείας των Δαρδανελλίων, στον άδικο σφαγιασμό στρατευθέντων εφήβων και στα άθλια λάθη των βρετανών επιτελών τον Απρίλιο του 1915, κι αν ακόμη μερικοί ιστορικοί διατείνονταν ότι οι εθελοντές δεν έσπευδαν τότε να καταταγούν μόνο για να τιμήσουν τον Βασιλέα και την Πατρίδα, όπως έγραφαν τα σχολικά εγχειρίδια, αλλά ο ενθουσιασμός τους υπαγορευόταν από κίνητρα λιγότερο ένδοξα (για να γνωρίσουν τον έξω κόσμο, να ξεφύγουν από τους πιστωτές ή τις γυναίκες τους, ή και τα τρία μαζί), η νεοζηλανδική κυβέρνηση είχε κάθε λόγο να εμμένει στην παράδοση του λαμπρού εορτασμού της επετείου: πρώτον, για να δικαιώσει στην κοινή γνώμη την παραμονή κυανοκράνων στη Βοσνία· δεύτερον, για να υπενθυμίσει τους στενούς ιστορικούς δεσμούς της χώρας με την Αυστραλία· τρίτον, για να επισημάνει την ανάγκη συμφιλίωσης με την παλαιά εχθρό Τουρκία.

Εννιά η ώρα το πρωί, 25 Απριλίου 1995, Μεγάλη Πέμπτη των Ορθοδόξων, ο Πρωθυπουργός, τα Σωματεία Παλαιών Πολεμιστών και το Διπλωματικό Σώμα συγκεντρωθήκαμε στο Κενοτά-

φιο του Ουέλινγκτον για την τελετή. Στους ιστούς μπροστά από το μνημείο, αναρτημένες οι σημαίες της Βρετανίας, της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, πλαισιωμένες από τα λάβαρα των τριών όπλων. Στις δύο άκρες του μνημείου, καθιστά δυο μαρμάρινα λιοντάρια. Στο βάθος, πίσω από τη τζαμωτή πορτούλα τρεμόλαμπε ένα καντηλάκι. Και στη μετώπη, σκαλισμένη μια επιγραφή: «για κείνους που πρόσφεραν το γλυκό κρασί της νιότης τους για την πατρίδα». Από βροχερή, όπως έδειχνε αρχικά, η μέρα γύριζε σε ανοιξιάτικη.

Στο μικρό ύψωμα, δεξιά στο Κενοτάφιο, στέκονταν σιωπηλοί τρεις μελαμψοί νεαροί, τυλιγμένοι στα αμπέχωνά τους. Κρατούσαν διπλωμένα πανό και μία μικρή δίχρωμη, μαύρη και πράσινη, σημαία. Ανάμεσά τους μια κοπέλα.

Ο τελετάρχης ανάγγελλε τη σειρά κατάθεσης στεφάνων. Ο Πρωθυπουργός, ο Right Honourable James Bolger, μαζί με τον Υπατο Αρμοστή της Αυστραλίας ανέβηκαν τα μαρμάρινα σκαλιά του μνημείου, κατέθεσαν τα στεφάνια τους μπροστά στο κενοτάφιο και στάθηκαν προσοχή, κλίνοντας ελαφρά το κεφάλι.

Από το ύψωμα δεξιά, μια δυνατή φωνή τάραξε την ιεροπρέπεια της τελετής.

— Μίστερ Μπόλτζερ! Θυμήσου και αυτούς τους Μαορί που πολέμησαν για την Αοτεαρόα!

Στράφηκα να δω. Η κοπέλα έμενε ασάλευτη. Οι άλλοι τρεις ξεδίπλωσαν τα πανό και ύψωσαν το σημαιάκι τους. Ένας ηλικιωμένος με μια πλάκα παράσημο στο στήθος γύρισε προς το ύψωμα και φώναξε με πρόσωπο κατακόκκινο από θυμό:

— Oh, shut up you!

Ο Πρωθυπουργός, ντυμένος στο σκούρο κουστούμι του, έμενε ατάραχος. Ύστερα έκανε μεταβολή και επέ-

στρεψε στη θέση του. Η τελετή συνεχίστηκε κανονικά.

Μετά την κατάθεση στεφάνων, σύμφωνα με το πρωτόκολλο, ακολούθησαν η προσευχή και το προσκλητήριο των πεσόντων. Η φρουρά στο μνημείο παρουσίασε όπλα. Ο τελετάρχης ανήγγειλε το «Commemoration to the Fallen».

Ένας ηλικιωμένος, γερμένος στο μπαστούνι του, απήγγειλε επιβλητικά, καθώς ο αέρας ανέμιζε τα αραιά άσπρα μαλλιά του:

«We remember before You, Oh Lord, and entrust to Your keeping those who in time of war have died in defence of Justice and Freedom...

Age shall not weary them, nor the years condemn

At the going down of the sun and in the morning

We will remember them.»

Και οι συγκεντρωμένοι επανέλαβαν εν χορώ:

«We will remember them.»

Από το βάθος της λεωφόρου αριστερά, ακούστηκαν οι γκάιντες. Φάνηκαν οι «χαϊλάντερς» με τις μακριές καρό φούστες και τους μεγάλους καστόρινους μαύρους σκούφους. Ακολουθούσαν τα σωματεία Παλαιών Πολεμιστών, τα γερόντια να σέρνουν τα βήματά τους. Στα πέτα των σακακιών τους παράσημα και μια χάρτινη κονκάρδα. Οι επικεφαλής με μια σημαία. Κι ανάμεσά τους η ελληνική, του «Σωματείου Ελλήνων Παλαιών Πολεμιστών και Εφέδρων». Οι συγκεντρωμένοι στο πεζοδρόμιο ξέσπασαν σε χειροκροτήματα. Ύστερα το πλήθος έψαλε το «God save the King» και μετά το «God of Nations».

Η τελετή έλαβε τέλος. Οι επίσημοι αποχώρησαν και το πλήθος σκόρπισε στην πόλη να απολαύσει τη φθινοπωρι-

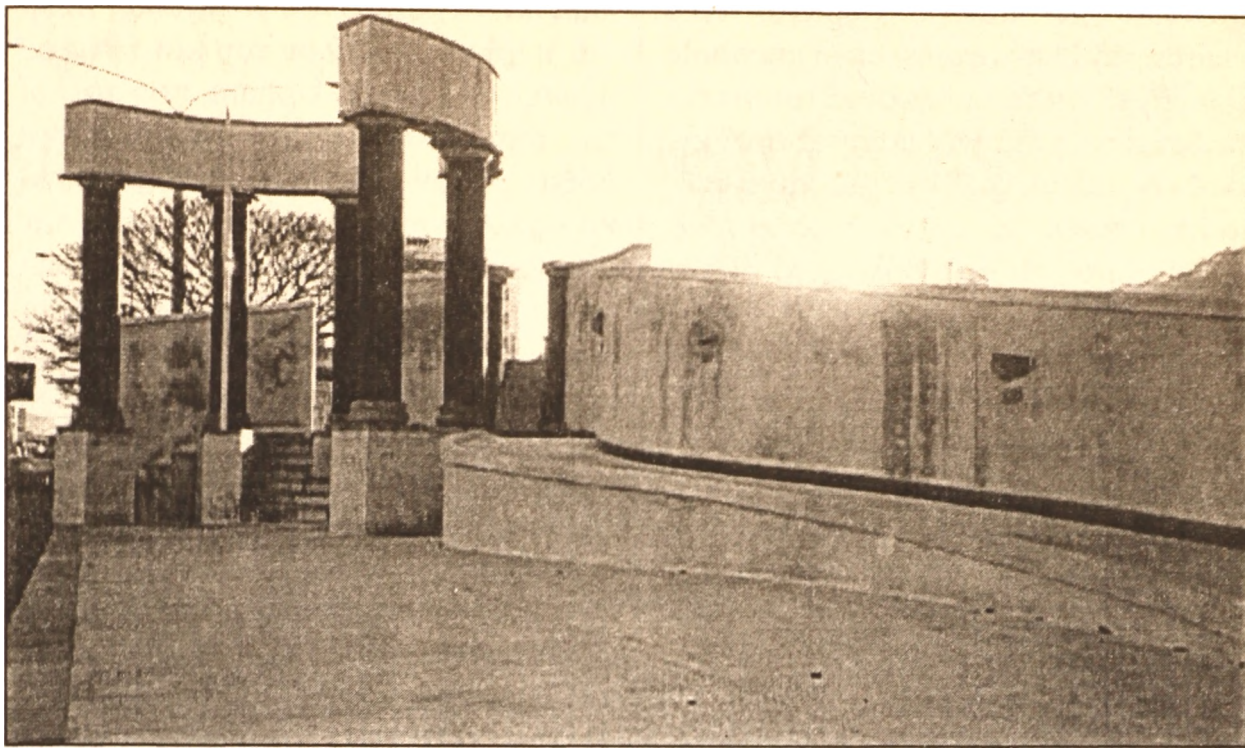
νή λιακάδα. Κοίταξα δεξιά, κατά το ύψωμα. Οι ιθαγενείς είχαν εξαφανιστεί, σα να τους είχε καταπιεί το φως.

Ένα μήνα μετά, στις 19 Μαΐου, γιορτάσαμε κι εμείς την επέτειο της Μάχης της Κρήτης· το βράδυ, στην αίθουσα της «Ένωσης Κρητών». Την επομένη, 20 Μαΐου, ανήμερα της επετείου της Μάχης, θα κάναμε τα εγκαίνια του Ελληνο-νεοζηλανδικού Μνημείου.

Το χωλ της «Ένωσης Κρητών Νέας Ζηλανδίας - Cretan Association of New Zeland Inc.» στο Petone, μια ανακαινισμένη παλιά αποθήκη του 1920 με ξύλινη οροφή, άχνιζε από κόσμο. Στην είσοδο, δυο Κρητικοπούλες πρόσφεραν τσικουδιά στους προσερχομένους. Στο βάθος είχαν τοποθετήσει το τραπέζι των επισήμων. Ήσαν εκεί ο Πρόεδρος του «Κεντρικού Σωματείου Νεοζηλανδών Παλαιών Πολεμιστών - του Dominion RSA», ο Ύπατος Αρμοστής της Βρετανίας με τη γυναίκα του, ο Γραμματέας της Ύπατης Αρμοστείας της Αυστραλίας, ο Άρθουρ Χελμ των Βετεράνων της Κρήτης, η χήρα, οι κόρες και οι γαμπροί του Charles Upham, του φιλέλληνα βετεράνου που είχε τραυματιστεί στην Κρήτη και είχε τιμηθεί δύο φορές με το Victoria Cross επ' ανδραγαθία. Αριστερά μας, καθισμένοι στη σειρά, οι Πρόεδροι των ομογενειακών σωματείων και κοινοτήτων. Δεξιά, οι θέσεις των βετεράνων, καμιά τριανταριά υπερήλικες. Η έναρξη της γιορτής αργοπορούσε. Περιμέναμε τον Υπουργό Άμυνας για ν' αρχίσουμε.

Με πλησίασε ο Χρήστος Αναστασιάδης, Αντιπρόεδρος της ομογενειακής Επιτροπής για την ανέγερση του Ελληνο-νεοζηλανδικού Μνημείου, που επιτέλους, μετά τόσες καθυστερήσεις, είχε αίσια τελειώσει. «Μέχρι τις επτά καθαρίζα το Μνημείο από τα σκουπίδια που είχαν αφήσει οι μαστόροι. Από κει έρχομαι, απ' ευθείας», είπε με λαχανιασθή φωνή. «Το Μνημείο τέλειωσε;», ρώτησα. «Γίναν όλα όπως τα θέλατε. Έξι χρόνια την περιμένω αυτή τη μέρα.»

Έφτασε κάποτε, με μία ώρα καθυστέρηση, ο Υπουργός Άμυνας, πανύψηλος, με τα μαλλιά κουρεμένα σα βούρτσα. «Με συγχωρείτε», απολογήθηκε γελώντας, «μπέρδεψα τη διεύθυνση...». Αρχισαν οι ομιλίες με πρώτον αυτόν στη σειρά. Μίλησε για τους δεσμούς φι-

Το Ελληνο-νεοζηλανδικό Μνημείο στο Ουέλιγκτον (1995), ανάμεσα στο Κεντ και στο Cambridge Terrace, έργο του ομογενούς αρχιτέκτονα Μιχάλη Φανούλα.

λίας των δύο λαών. Για το ταξίδι που είχε κάνει κάποτε στην Αθήνα και πώς χάζευε από το παράθυρο της «Μεγάλης Βρετανίας» την Ακρόπολη κι αναρωτιόταν γιατί την είχαν αφημένη έτσι σε ερείπια. (Γέλασε). Μίλησε για την ανάγκη συμφιλίωσης μεταξύ των παλαιών αντιπάλων. Μίλησε και για την παροιμία. Θυμήθηκα το ανέκδοτο που μου είχαν πει γι' αυτόν. Για το ταξίδι του στην Κρήτη, στα πενήντάχρονα της Μάχης. Για τις δεκάδες μπύρες και τα ούζα που είχε κατεβάσει με τη συντροφιά του στην παραλία των Χανίων. Και για το πώς τράβηξε μετά κατά τη θάλασσα μεθυσμένος. «He is very rich», μου ψιθύρισε από δίπλα ο Άρθουρ Χελμ με την πλάκα τα παράσημα να γέρνουν μπροστά απ' το στήθος του, καθώς έσκυβε. «Είναι φαρμαδόρος στο Νότιο Νησί.» Αριστερά μου, η γυναίκα του Βρετανού Ύπατου Αρμοστή με ρώτησε αν προσαρμόστηκα στη Νέα Ζηλανδία.

—Είναι ωραία, αποκρίθηκα. Θα περίμενα, για να είμαι ειλικρινής, τον κόσμο περισσότερο sophisticated.

—Τι περιμένατε; έκανε εκείνη. Φαντασθείτε τους προγόνους αυτών των ανθρώπων. Σε ποια κοινωνική εξαθλίωση θα πρέπει να βρίσκονταν, ώστε να εξαναγκασθούν, κάτω από τις συνθήκες εκείνης της εποχής, να αποτολμήσουν ένα τόσο μακρινό ταξίδι, από τη Βρετανία ως εδώ. Έχετε επισκεφθεί ποτέ το

Settlers Museum, εδώ στο Petone; Να πάτε. Θα καταλάβετε πολλά.

Οι ομιλίες συνεχίζονταν. Μίλησαν ο Πρόεδρος της «Ένωσης Κρητών», ο Πρόεδρος του Κεντρικού RSA, εκπρόσωπος του τοπικού Δήμου και οι άλλοι επίσημοι στη σειρά, ανάλογα με το τυπωμένο πρόγραμμα που μας είχαν μοιράσει οι οργανωτές. Οι ομογενείς παρακολουθούσαν και χειροκροτούσαν στερεότυπα.

—Do you know all this people?, με ρώτησε η Αγγλίδα.

—Αρκετούς, αποκρίθηκα.

—Φαντάζομαι, συνέχισε εκείνη, πως από τη θέση σας θα πρέπει να έχετε πολύ δουλειά, to bring them together on such occasions.

Κάποια στιγμή, από την πτέρυγα των βετεράνων ξεκόλλησε ένας κοντόσωμος μαυριδερός άντρας, διέσχισε την αίθουσα με σταθερό βηματισμό και ανέβηκε στο βήμα. Φορούσε μαύρα γυαλιά.

—Do you know this man?, ρώτησε η Αγγλίδα.

—Όχι, απάντησα.

—He must be a Maori, I suppose. Θα πρέπει να μιλάει εκτός προγράμματος, έσκυψε και κοίταξε το τυπωμένο χαρτί μπροστά της. Δεν βλέπω το όνομά του στον κατάλογο των ομιλητών.

Σωστό. Ο άνθρωπος μιλούσε χωρίς πρόγραμμα και χωρίς χειρόγραφο. Μίλησε για την Κρήτη, την άνοιξη του '41

και για τον καθαρό ουρανό, «the clearest sky I have ever seen in my whole life». Είπε για τα καθήκοντά του να εκπαιδεύει τους έλληνες μαχητές στον αγγλέζικο οπλισμό. «Τους μάθαινα πώς να λύνουν και να δένουν τα όπλα τους, το χειρισμό του πολυβόλου, το ριξίμο της χειροβομβίδας, την ξιφολόγχη». Μιλούσε με ασυνήθιστα βαθιά, καθαρή φωνή. «Όμως –συνέχισε– ό,τι τους έμαθα ήταν άχρηστο. Γιατί αυτοί, όταν κατέβηκαν οι αλεξιπτωτιστές, όλος ο κόσμος, και οι άντρες και οι γυναίκες και τα παιδιά, ξεχύθηκαν προς τη θάλασσα και τους χτυπούσαν με ό,τι έβρισκαν μπροστά τους, με πέτρες, ξύλα, τα χέρια τους... Και φώναζαν “Αέρα! Αέρα!”». Το είπε ελληνικά. Η ομογένεια χειροκρότησε. «Και τώρα θα σας πω, –συνέχισε– καθώς το συνηθίζουμε εμείς, ένα τραγούδι. Είναι ένα τραγούδι που μου έμαθαν τότε οι έλληνες στρατιώτες. Κορόιδο Μουσολίνι, κανένας δεν θα μείνει...», άρχισε να τραγουδάει με τέλεια ελληνική άρθρωση, βγάζοντας τα φωνήεντα καθαρά ένα-ένα από το φαρδύ του στήθος. «Η πατριίδα σου η γελοιοιοιόια...» τόνιζε τις συλλαβές, κουνώντας το χέρι του στο ρυθμό. Μια γυναίκα μέσα απ’ τον κόσμο σιγοντάρησε κι άρχισε να χτυπάει παλαμάκια. Ακολούθησε όλο το πλήθος. Το μαυριδερό πρόσωπο του ομιλητή ιλάρωσε κάτω απ’ τα σκούρα γυαλιά του, έλαμψαν τα κατάσπρα δόντια του.

Η Εγγλέζα δίπλα μου, με ρώτησε: «Do you know this song?». «Βέβαια», είπα. «You still sing it in Greece?», επέμενε αυτή. «Ήταν πολύ δημοφιλές στη γενιά των γονέων μου», απάντησα και της εξήγησα την προϊστορία, φωνάζοντας δυνατά για να καλύψω το πανδαιμόνιο από τα χειροκροτήματα και το τραγούδι. «I see», έκανε εκείνη. «Είναι το δικό μας, ας το πούμε έτσι, “It’s a long way to Tipperary”». Γέμισα το ποτήρι της και ζύγισα το τελειωτικό χτύπημα: «Ίσως λίγο πιο θριαμβικό».

«Μετά πνευμάτων δικαίων και τελειωμένων» έφελνε το επόμενο πρωί, στα εγκαίνια του Ελληνο-νεοζηλανδικού Μνημείου, στη νησίδα ανάμεσα στο Kent και στο Cambridge Terrace, ο Μητροπολίτης, περιτοιχισμένος από ιερείς, στρατιωτικούς, κυβερνητικούς αξιωματούχους και ομογενείς. Ήταν

εκεί και οι βετεράνοι. Ο Άρθουρ Χέλμ και η χήρα του φίλου του και εθνικού ήρωα, του Charles Upham, που πολλοί τον τοποθετούσαν στην ίδια κλίμακα δόξας με τον άλλο νεοζηλανδικό εθνικό θρύλο, τον Sir Edmund Hillary, τον αναρριχητή του Έβερεστ. Ήταν εκεί και ο Cox. Και ο Pat Herbert από το RSA, επίσης και ο Charles Bell με το μουστακάκι του, της «Maori Battalion», και ο Χρήστος Αναστασιάδης που επέβλεπε με άγρυπνο μάτι την τελετή: (κυριολεκτώ: όπως μου αποκάλυψε αργότερα, δεν είχε κοιμηθεί όλη την προηγούμενη νύχτα από το άγχος). Τη συνάθροιση πλαισιώναν από τη μια μεριά της νησίδας η στρατιωτική μπάντα και από την άλλη ένα χορευτικό συγκρότημα Μαορί, με τον επικεφαλής τους να κρατάει ένα ακόντιο. Ήσαν ξυπόλητοι, ημίγυμνοι, ντυμένοι μόνο με τις ψαθωτές φουστίτσες τους. Τα πρόσωπά τους χαραγμένα με τατουάζ. Κάτω απ’ τους μαύρους κίονες –ομοίωμα των πρωτύπων της Κνωσσού– που έκλειναν το Μνημείο, ήσαν παραταγμένα με τις εθνικές ενδυμασίες και τα σημαίακια τους τα παιδιά του ελληνικού σχολείου, υπό την αυστηρή επιτήρηση της δασκάλας τους.

Μιλήσαμε ο Υπουργός Άμυνας κι εγώ, εκ μέρους των δύο κυβερνήσεων. Ύστερα ο Χρήστος Αναστασιάδης παρέδωσε το Μνημείο, εκ μέρους της Επιτροπής, στον εκπρόσωπο της Δημοκρατίας. Η ομογένεια χειροκρότησε.

Ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων από τους επισήμους. Όταν ο τελεάρχης ανήγγειλε τη Maori Battalion, οι ιθαγενείς στην άκρη της νησίδας κραύγασαν τον τρομερό βρυχηθμό του χάκα και έκαναν τα επιθετικά βήματα του χαιρετισμού, βροντοχτυπώντας τις γυμνές πατούσες τους στις πλάκες του πεζοδρομίου. Τα σκαλοπάτια του μνημείου ανέβηκε αργά-αργά ο χθεσινός ομιλητής που είχε ξεσηκώσει τόσο ενθουσιασμό με το τραγούδι του. Απίθωσε το στεφάνι του μπροστά στη μαρμάρινη πλάκα με το χαραγμένο επάνω επίγραμμα στα ελληνικά «Ανδρών επιφανών πάσα γη τάφος», στάθηκε ύστερα για λίγο σιωπηλός με το κεφάλι ελαφρά γερτό, έκανε μεταβολή και κατέβηκε τα σκαλοπάτια σοβαρός.

Η μπάντα παιάνισε τους εθνικούς

ύμνους, η τελετή τελείωσε και ετοιμαστήκαμε να πάμε στο χωλ της Ελληνικής Κοινότητας για τη δεξίωση. Δίπλα μου στεκόταν ο Άρθουρ Χέλμ, ο εμπνευστής της ιδέας ανέγερσης του Μνημείου, κρατώντας τη χήρα Upham απ’ το μπράτσο. «Λοιπόν, Άρθουρ, είσαι ευχαριστημένος;», ρώτησα. «Πολύ, πάρα πολύ», έκανε αυτός ροδοκόκκινος. «Βλέπετε εδώ;», μου έδειχνε τις εντοιχισμένες βραχόπετρες στον τοίχο του Μνημείου. «Είναι από τις φάρμες αξιωματικών που πολέμησαν στην Κρήτη. Να, αυτή είναι από τη φάρμα του Λόρδου Φράιμπεργκ, αυτή από του Charles Upham, αυτή του Jack Eliot [ο Jack Eliot δεν πολέμησε στην Κρήτη, ήταν προγενέστερος αυτός, από την εκστρατεία των Δαρδανελλίων, όμως ο Χέλμ επέμενε και δεν του χαλάσαμε το χατήρι] ... τους το χρωστούσαμε, τους το χρωστούσαμε.... Να, κι αυτή είναι από το Mount Erebus, απ’ την Ανταρκτική, αυτήν την έχω φέρει εγώ, κι αυτή είναι από τις Θερμοπύλες στην Ελλάδα [ο Χέλμ είχε επιμείνει να είναι από τον αρχαιολογικό χώρο, αλλά εδώ δεν του το κάναμε το χατήρι], εκεί πολεμήσαμε και μεις, τον Απρίλιο του ’41. Σας ευχαριστώ, σας ευχαριστώ πολύ. Ξέρετε, τον Αύγουστο φεύγω για το Λονδίνο, με κάλεσαν στο Μπάκιγχαμ για τα πενήνχρονα από τη λήξη του πολέμου, για το V Day. Καθ’ οδόν λέω να περάσω πάλι από την Κρήτη.» Ο Άρθουρ Χέλμ – ο «Άθας» όπως τον λένε παρεφθαρμένα (και τρυφερά κατά βάθος) οι ομογενείς. Γόνος φτωχών μεταναστών από την Αγγλία. Με την πλάκα τα παράσημα στο ένα πέτο και στο άλλο καρφισωμένο το αναμνηστικό σηματάκι της «Ένωσης Κρητών». Ο εξερευνητής της Ανταρκτικής. Ο φίλος του Πρωθυπουργού και άνθρωπος, λένε, με επιρροή.

Καθώς μιλούσαμε, πρόσεξα λίγο παρέκει, τον χθεσινό ομιλητή, τον Μαορί, να κουβεντιάζει με τον επικεφαλής του χορευτικού συγκροτήματος, που έπαιζε το ακόντιο μες στις φαρδιές, μαυριδερές του παλάμες. Κάτι έλεγαν μεταξύ τους στα αγγλικά. Ύστερα γέλασαν κι έσμιξαν τις μύτες και τα μέτωπά τους σε χαιρετισμό, κάνοντας το χόνγκι.

Δυο μέρες αργότερα ήρθε στο γραφείο μου επίσκεψη ο Χρήστος Αναστασιάδης.

— Πώς σας φάνηκε η τελετή;
 — Έκτακτη. Σας ευχαριστώ πολύ. Τί-
 νος ήταν η ιδέα να φέρετε μαορικό συ-
 γκρότημα στα εγκαίνια;
 — Το χάκα; Σας άρεσε;
 — Πολύ εντυπωσιακό.
 — Ξέρετε, χαμογέλασε, όταν είχε έρ-
 θει πριν τρία χρόνια επίσημη επίσκεψη
 ο Αρχηγός του Επιτελείου, πώς τότε λέ-
 νε... ο Κρητικός... ο...

— Ο Βερυβάκης.
 — Ναι, μπράβο, ο Βερυβάκης. Του εί-
 χε τόσο πολύ αρέσει το χάκα, που ζήτη-
 σε να το ξανακάνουν μπροστά του τρεις
 φορές.

Θυμήθηκα τον Βερυβάκη στο Πεντά-
 γωνο, με τα γυαλιά και το μουστάκι να
 σκύβει σοβαρός στα χαρτιά του, κρα-
 τώντας πάντα τον τελευταίο λόγο στις
 συσκέψεις.

— Η ιδέα που λέτε, να τους φέρουμε,
 συνέχισε ο Αναστασιάδης, ήταν δική
 μου. Αυτό, να σας πω, είναι και λίγο πο-
 λιτική. Δεν ξέρεις τι γίνεται καμιά φο-
 ρά. Οι Μαούροι μπορεί μια μέρα να ζη-
 τήσουν πίσω τη γη που είναι το Μνη-
 μείο. Καλό είναι να τα 'χουμε καλά μαζί
 τους. Έπειτα, εδώ που τα λέμε, πολέμη-
 σαν κι αυτοί στην Κρήτη.

— Ήσαν πολλοί εκεί;
 — Ο πατέρας μου είχε κρύψει κάμπο-
 σους στο σπίτι μας. Όχι μόνο τότε με τη
 Μάχη, αλλά και μετά στην Κατοχή. Ιστο-
 ρίες, μην τα ρωτάτε... Αλλά κι αυτοί
 μας βοήθησαν όταν ήρθαμε μετά εμείς
 εδώ. Πειράζει να μιλάμε στον ενικό;
 (Τρωγότανε.)

— Ελεύθερα.
 — Πάντως εγώ ησύχασα πια με το
 Μνημείο. Δεν ξέρεις τι τραβήξαμε. Τα-
 λαιπωρίες μέχρι να βρεθούν τα υλικά,
 καθυστερήσεις, τα φέραμε απ' το
 Ώκλαντ, τρεχάματα, ασυνέπειες της
 Δημορχίας, συκοφαντίες από την πα-
 ροικία... θα στα πω μια μέρα. Να ξέρεις
 και συ με τι έχεις να κάνεις...

Μετά ρώτησε:
 — Τον Κουρουβαάκα τον πρόσεξες;
 — Ποιος είναι αυτός;
 — Αυτός ο Μαούρος που τραγουδάει
 ελληνικά.
 — Καταπληκτικός.
 — Αυτός που λες είναι Chief, πώς το λέ-
 νε στα ελληνικά, φύλαρχος. Είναι άρρω-
 στος, έχει την καρδιά του. Όταν τον εί-
 δα ν' ανεβαίνει τα σκαλοπάτια του

Ο Κουρουβαάκα (δεξιά) με τα σκούρα γυαλιά και ο Παναγιώτης Τσαμαντάκης
 Βετεράνος κι αυτός της Μάχης της Κρήτης.

Μνημείου με το στεφάνι, δεν πίστευα τα
 μάτια μου! Του λέω μετά, καλά, πώς τα
 κατάφερες; Μου λέει, δεν θα το 'κανα,
 την ξέρεις την κατάστασή μου. Άμα
 όμως άκουσα πλάι μου το χάκα, φού-
 ντωσε η καρδιά μου, άρπαξα απ' το χέ-
 ρι του Τσαρλς Μπελ το στεφάνι της
 Maori Battalion και πήγα και το κατέθε-
 σα εγώ. Ο Κουρουβαάκα τραυματίστη-
 κε στην Κρήτη, να ξέρεις. Θα μπορού-
 σαμε να κάνουμε πολλά μ' αυτούς, συ-
 νέχισε. Μας αγαπάνε, ξέρεις. Κάθε φο-
 ρά που πάω στο Τουράνγκι, στα σπίτια
 τους, με δέχονται, πώς να στο πω, σα γιο
 τους. Καθόμαστε κι όλο για την Κρήτη
 μιλάνε. Αλλά εμάς, βλέπεις, μας τρώνε η
 ζήλεια και οι κακίες, χίλια κομμάτια
 έχουμε γίνει...

Πέρασαν δύο χρόνια μέχρι να ξανα-
 δώ τον Κουρουβαάκα.

Στο μεταξύ η κυβέρνηση, φοβούμενη
 την έκρηξη αναταραχής, προχωρούσε
 με γοργό ρυθμό σε διαπραγματεύσεις
 για την επιστροφή στις φυλές γης που
 είχε κατασχέσει και καταπατούσε το
 Στέμμα εκατόν τριάντα χρόνια τώρα,
 κατά παράβαση της Συνθήκης του
 Waitangi, που αναγνωρίζει την ισοτι-
 μία μεταξύ των «πάκεχα» (των αποί-
 κων) και των αυτοχθόνων. Μερικοί στο
 Υπουργικό Συμβούλιο είχαν την άπο-
 ψη, αντί για γη να καταβληθούν αποζη-
 μιώσεις σε ρευστό. Οι φύλαρχοι δια-

φωνούσαν. Έγιναν και κάποιες κατα-
 λήψεις πάρκων και δημοσίων εκτάσε-
 ων από ομάδες ακτιβιστών, που έληξαν
 ειρηνικά. Σε μερικές δίκες, οι ριζοσπά-
 στες ηγέτες, ο Ken Mair και ο Νίκο
 Τανγκαρόα, αρνούνταν να δώσουν τον
 καθιερωμένο όρκο στα αγγλικά. Κι ένα
 βράδυ βρέθηκε καρατομημένος ο
 αδριάντας ενός πρώην Κυβερνήτη έξω
 απ' το Κοινοβούλιο. Στα σλαμς του
 Ώκλαντ και στην Ποριρούα, η «Black
 Power» και άλλα gangs συγκρούονταν
 με συμμορίες Σαμοέζων. Ανάμεσα στα
 «iwi» (τις φυλές) της υπαίθρου και
 στους «Urban Maori» ξεσπούσαν συ-
 χνά-πυκνά διχοστασίες ως προς την αυ-
 θεντικότητα της μαορικής καταγωγής.
 Τρώγονταν κι αυτοί.

Συν τω χρόνω, σε κάθε εορτασμό της
 επετείου της Μάχης της Κρήτης, η πτέ-
 ρυγα των βετεράνων, δεξιά απ' το επί-
 στημο τραπέζι, συρρικνωνόταν αναπό-
 δραστα. Ο Άρθουρ Χελμ είχε επισκε-
 φθεί ξανά την Κρήτη και τώρα καμά-
 ρωνε στις φωτογραφίες των εφημερί-
 δων με μια γκλίτσα, δώρο του Δημάρ-
 χου των Χανίων. Και ο Κουρουβαάκα
 είχε τιμηθεί από τη Βασίλισσα με πα-
 ράσημο για την προσφορά του στον πο-
 λιτισμό.

Με την ταινία του παρασήμου περα-
 σμένη στο λαιμό, τον ξαναβρήκα στον
 φετινό εορτασμό της επετείου της Μά-

χης. Πάλι στο Petone, στο χωλ των Κρητικών με την ξύλινη οροφή. Έξω συνεχιζόταν μια νεροποντή που κρατούσε εδώ και τέσσερις μέρες αδιάκοπα. Σηκώθηκε όρθιος από την τιμητική πτέρυγα των βετεράνων που καθόταν και στηριγμένος στο μπαστούνι του, μου έδωσε το χέρι με την άνεση αληθινού άρχοντα. Φορούσε πάντα σκούρα γυαλιά. «Πώς είσθε;» τον ρώτησα. «I am fine», αποκρίθηκε χαμογελώντας. «Ήρθα στο Ουέλινγκτον για τη γιορτή.» «Δεν φοβηθήκατε τον καιρό;» «Στην ηλικία μου –γέλασε– δεν δικαιούμαι να φοβάμαι τίποτα.»

Την επομένη ο Κουρουβαάκα στο Μνημείο κατέθετε το στεφάνι της Maori Battalion. Ύστερα, υποβασταζόμενος από τον Τσαρλς Μπελ με το μουστακάκι, κατέβηκε αργά με σταθερό βήμα τα σκαλιά. Πολύ σοβαρός. Ευθυτενής πάντα, με την ταινία του παρασήμου περασμένη στο λαιμό.

Επιστρέφοντας από το Μνημείο στην αίθουσα της Ελληνικής Κοινότητας για την καθιερωμένη δεξίωση, τον πλησίασα. Τον κρατούσε από το μπράτσο μια γυναίκα μέσης ηλικίας. «Θα ήθελα πολύ να σας συναντήσω», του είπα. «Πόσον καιρό θα μείνετε στο Ουέλινγκτον; Θέλω να έρθω να σας βρω, να συζητήσουμε.» «Ευχαρίστησή μου», απάντησε. «Αλλά, ξέρετε, δεν θα μείνω πολύ.» Η γυναίκα δίπλα του μίλησε ελληνικά: «Επιστρέφουμε σήμερα στη Ροτορούα. Ο μπαμπάς είναι κουρασμένος. Ήρθε επίτηδες για τη γιορτή. Ξέρετε πόσο αγαπάει την Κρήτη; Εκεί τραυματίστηκε στον ώμο ο καημένος.» «Μου λείπει η Κρήτη», είπε ο Κουρουβαάκα. «Έχω πάει επτά φορές και θέλω πολύ να ξαναπάω. Για να δούμε –γέλασε– θα μου δοθεί η ευκαιρία;»

Στην Κοινότητα πρόσφεραν αναψυκτικά και μεζέδες. Σύστησα στον Χιου, τον άγγλο συνάδελφο με διδακτορικό στον T.S. Eliot, τον Παναγιώτη Τσαμαντάκη, στηριγμένο σε πατερίτσες, παρασημοφορημένο το '43 από τον στρατάρχη Αλεξάντερ στην έρημο, γιατί είχε φυγαδεύσει δεκάδες άγγλους στρατιώτες από τον Ψηλορείτη. Έξω έριχνε καρεκλοπόδαρα. Σ' ένα τραπέζι καθόταν ο Κουρουβαάκα μαζί με τους άλλους βετεράνους, τον Τσαρλς Μπελ, τον Άρθουρ Χελμ, και τα έλεγαν. Φεύ-

γοντας τον χαιρέτησα. Σηκώθηκε όρθιος. Επανέλαβα ότι θέλω να έρθω να τον δω, να τον ρωτήσω πράγματα. «Come to see me in Rotorua», αποκρίθηκε με τη βαθιά φωνή του. «I have to tell you a lot about New Zealand.» Μου 'σφιξε το χέρι, πολύ ζεστά, χαμογελώντας πλατιά.

Δευτέρα 26 Μαΐου (φθινόπωρο στους Αντίποδες), στις μεσιανές σελίδες της πρωϊνής *The Dominion* φωτογραφία του Μητροπολίτη με τον Κουρουβαάκα έξω απ' την ελληνική εκκλησία. Η λεζάντα έγραφε λίγα πράγματα για την επιμνημόσυνη δέηση και τον εορτασμό της επετείου. Ξεχώρισα το απόκομμα και ετοίμασα το σχετικό διαβιβαστικό για την Αθήνα. Τρίτη 27 Μαΐου, επίσκεψη του Αναστασιάδη. Μίλησα για το σχέδιό μου. «Να πας –μου λέει– να πας στη Ροτορούα. Να πας να δεις το σπίτι του, αληθινό μουσείο το 'χει κάνει. Και να σου πω κάτι», πήρε το προειδοποιητικό του ύφος. «Κοίτα να το κάνεις γρήγορα, πριν τα τινάξει κι αυτός. Ογδοντατριών χρόνων είναι, μην το ξεχνάς. Χειμώνας έρχεται.»

Το αεροδρόμιο της Ροτορούα είναι μικρό και ασήμαντο. Δέκα χιλιόμετρα από την πόλη, στην ανατολική όχθη της ομώνυμης λίμνης. Φτάσαμε με το δικινητήριο στις εννιά. Την πίστα γυμνή έλουζε το πρωινό φως. Η μέρα ήταν καλή, όμως το κρύο ήταν αισθητό. Οι επιβάτες στο τοπικό λεωφορείο ήσαν λίγοι και όλοι «πάκεχα». Αφήσαμε πίσω τη λίμνη και βγήκαμε στην πεδιάδα. Δεξιά κι αριστερά, περιφραγμένες φάρμες με κουρεμένο γρασίδι που το έβοσκαν καλοθρεμμένα πρόβατα. Έβοσκαν παντού, μέχρι εκεί που δεν φτάνει το μάτι. Αγελάδες, και πέρα μακριά άλογα. Τρέχαν ελεύθερα, υπακούοντας πάλι στο νόμο της αγέλης. Το περιβάλλον, καταπράσινο κι ομοιόμορφο, διέκοπταν συχνά επιγραφές που υπεδείκνυαν μοτέλ, μπόουλινγκ σέντερ, εστιατόρια McDonalds, Tea Rooms, πρατήρια βενζίνης, γήπεδα του κρίκετ, ή την τοπική μασονική στοά. Στο δρόμο διασταυρωνόμασταν πού και πού με ποδηλάτες. Πουθενά οι Μαορί, αποτραβηγμένοι θαρρείς από ένα τοπίο που είχε στοιχειώσει σε αγγλική ύπαιθρο. Λιβάδια εμπιστευμένα σε σκωτσέζους πληβείους να τα νέμονται για λο-

γαριασμό άγγλων γαιοκτημόνων. Ποί να 'βρει τόπο να σταθεί εδώ πέρα το ακάτεχο Πο;

Το μαράε στη Βαακαρεβαρέβα (ο ταξιδιατικός οδηγός συνιστά την πιο ευκολοπρόφερτη ονομασία «Βαάκα»), τρία χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Ροτορούα είναι ένας μεσαιού μεγέθους υπαίθριος χώρος, περιφραγμένος με χαμηλούς χοντροκομμένους πασσάλους, σ' ένα ύψωμα στις παρυφές του οικισμού. Στη μέση βρίσκεται το βααρεβακαίρο, το σπίτι των συναθροίσεων. Για να φτάσει ο επισκέπτης στο μαράε περνάει από ένα γεφυράκι, πάνω από μια μεγάλη γούβα με λασπόνερα, όπου κοχλάζουν τεράστιες φυσαλίδες. Μυρίζει έντονα θειάφι, η χαρακτηριστική μυρωδιά της περιοχής. Στην είσοδο του μαράε, ένα ξόανο βαμμένο κόκκινο, φυτεμένο ανάμεσα στους πασσάλους, με δυσανάλογα μεγάλο κεφάλι και χέρια διπλωμένα στην κοιλιά του, βγάζει έξω τη γλώσσα και προειδοποιεί τον ξένο να απόσχει από κάθε ασέβεια.

Μου είχαν πει ότι το τάνγκι άρχιζε στις δέκα και μισή. Δέκα παρά τέταρτο το μαράε είχε ήδη κόσμο. Μπροστά από το βααρεβακαίρο οι συναθροισμένοι είχαν σχηματίσει ένα ημικύκλιο. Στο κέντρο ένας ψηλός μαυριδερός άντρας με μαύρα γυαλιά και σκούρο κουστούμι, χωρίς γραβάτα, ακουμπισμένος σ' ένα μπαστούνι, μιλούσε στους συγκεντρωμένους. Στο νάρθηκα του βααρεβακαίρο ήσαν καθισμένες ανακούρκουδα μια εικοσάδα μαυροφορεμένες γυναίκες και περιστοιχίζαν το φέρετρο. Προχώρησα διστακτικά, διέσχισα κάθετα το ημικύκλιο και απόθεσα το στεφάνι με τη γαλανόλευκη ταινία στα πόδια του φέρετρου. Πρω σηκώσω το κεφάλι μου, άκουσα μία γυναικεία φωνή στα ελληνικά να λέει: «Καλώς ήλθατε. Σας ευχαριστούμε.»

Αποσύρθηκα και κάθισα, όπως μου υπέδειξαν, στην πρώτη σειρά των καθισμάτων που είχαν φέρει για την κηδεία. Είχαν τοποθετήσει δύο συστοιχίες καθίσματα φάτσα στο οίκημα και μία άλλη στο πλάι, δεξιά. Στην άκρη, αριστερά στην πρώτη σειρά, πήρε το μάτι μου, δίπλα στον Τσαρλς Μπελ από τη Maori Battalion, τον Χρήστο Αναστασιάδη. Στο γόνατό του απλωμένο ένα μαύρο κρητικό μαντήλι με κρόσια. Με κοίταζε

σα να μου 'λεγε: «Δε σ'τα 'λεγα;» Ο σκουροντυμένος ομιλητής είπε λίγα ακόμη και ύστερα αποσύρθηκε. Πήρε άλλος το λόγο. Γυρόφερε πρώτα το ημικύκλιο με το ραβδί του και ύστερα άρχισε να μιλάει. Πότε γυρνούσε προς το φέρετρο, πότε προς την ομήγυρη και πότε έστρεφε το βλέμμα στη γη.

Το βααρεβακαίρο, το σπίτι των συνάξεων και των πνευμάτων των προγόνων, είναι ένα ξύλινο οίκημα, ύψους τριάμισι μέτρων σε κωνικό σχήμα. Στην κορυφή, το καρούχου συμβολίζει το κεφάλι του προστάτη της φυλής, οι ισοσκελείς φτερούγες της στέγης είναι τα μαϊχι, τα μπράτσα του, και οι ξυλόγλυπτες άκρες που ακουμπούν σχεδόν στο χώμα είναι ραπαράπα, τα δάχτυλά του. Ο αριστερός χώρος του βααρεβακαίρο είναι ιερός, τάπου. Σ' αυτόν επιτρέπεται η είσοδος μόνο σε άντρες. Η δεξιά πλευρά είναι νόα, κοινή. Εδώ επιτρέπεται η πρόσβαση και σε γυναίκες. Η πρόσοψη είναι καμωμένη από πλεκτή ψιλοδολεμένη ψάθα. Η είσοδος είναι μία ξύλινη πόρτα, το τατάου. Παραδίπλα, ένα μοναδικό παράθυρο, το μεταπίχι.

Οι γυναίκες, ηλικιωμένες και νεότερες, όλες ντυμένες στα μαύρα, έγερναν η μία πάνω στην άλλη. Μερικές έκλαιγαν βουβά, άλλες είχαν σκυμμένο το κεφάλι ή παρακολουθούσαν τις ομιλίες με βλέμμα απλανές. Μια-δυο νεαρές είχαν πιασμένο στα εβένινα μαλλιά τους ένα λευκό φτερό, δείγμα πριγκηπικής γενιάς. Το φέρετρο μπροστά τους, σκεπασμένο με τη βρετανική σημαία. Κοίταξα γύρω εξεταστικά. Αυτοί δεν θα στείλουν αντιπρόσωπο;

Το μαράε γέμιζε σταθερά. Όσοι προλάβαιναν έπιαναν θέση στα καθίσματα. Με τη ράχη ακουμπισμένη στον φράχτη δεξιά, είχαν σταθεί μερικοί μηχανόβιοι με μακριά μαλλιά ως τη μέση και χαϊμαλιά κρεμασμένα στο στήθος. Άντρες και γυναίκες (άντρες οι περισσότεροι), γέροι και νέοι, όλοι Μαορί. Θα 'μασταν με τον Αναστασιάδη οι μόνοι Ευρωπαίοι στο μαράε.

Το τοπίο της Βαακαρεβαρέβα, τυλιγμένο στα γκέιζερς που τινάζονταν τελετουργικά, ως είκοσι μέτρα προς τον ουρανό. Οι λόφοι δεξιά καταπράσινοι από θάμνα, που ανάμεσά τους ξεχώριζαν σταχτιά στίγματα από βράχια. Αντικατοπτρισμός μιας Γορτυνίας αφη-

Ο αυστραλός πρωθυπουργός με τον Θ. Δασκαρόλη. Πίσω διακρίνεται ο βετεράνος Άρθουρ Χελμ.

μένης στον Ειρηνικό. Πίσω απ' το δάσος, η Γαλάζια Λίμνη και δίπλα, μεγαλύτερη, η Πράσινη Λίμνη και παραδίπλα η Λίμνη Οκαρέκα και μετά η Λίμνη Ταραβέρα, όπου βρίσκεται το Τε Βαίρα, το θαμμένο χωριό, και μετά η Λίμνη Ροτομαχάνα και πίσω της οι επάλληλες κορυφογραμμές της οροσειράς της Ταραβέρα με το ανενεργό ηφαίστειο. Και νοτιότερα, η Λίμνη Τάουπο με το Τουράνγκι και από πίσω το Ρουαπέχου, που ο κρατήρας του είχε παρουσιάσει αναπάντεχα εκρήξεις πριν δύο χρόνια και δεξιότερα η κορυφή του Ταρανάκι -ύψος 2518 μέτρα- που οι άποικοι είχαν μετονομάσει σε Mount Egmont. Και παραπέρα η θάλασσα. Οι γέροι χωμένοι στα καθίσματα τους, τυλιγμένοι σε ντριλίνα σακάκια με τα πουνκάμισα κουμπωμένα στο λαιμό, γέρναν με τις γκριζες μουστάκες και τα κοντοκουρεμένα μαλλιά πάνω στις μαγκούρες τους και παρακολουθούσαν σιωπηλοί τις ομιλίες. Φυσούσε και ο άνεμος μετακινούσε τ' άσπρα σύννεφα με ταχύτητα, πότε καλύπτοντας τον ήλιο και πότε αφήνοντας τις αχτίνες του ελεύθερες να καταυγάζουν το μαράε. Έκανε ψύχρα και είχα να καπνίσω από χθες. Ρώτησα τον διπλανό μου, ένα ηλικιωμένο με βαθιές ρυτίδες και μουστάκι, αν επιτρεπόταν ν' ανάψω ένα τσιγάρο. «Not in the marae», απάντησε βλοσυρά. Σταύρωσα τα πόδια και έκανα υπομονή.

Σε μικρή απόσταση από το φέρετρο, πάνω στο περιτείχισμα του βααρεβακαίρο είχαν ακουμπήσει μεγάλες κορνιζαρισμένες φωτογραφίες του εκλιπόντος. Στη μία ήταν νέος, φαινόταν ψηλός με εβένινα μαλλιά χτενισμένα στη μέση. Είχε μουστάκι και φορούσε άσπρη καζάκα. Τα μάτια του, κάτω από τα καλογραμμένα φρύδια, κατάμαυρα, κοιτούσαν διαπεραστικά. Σε μιαν άλλη φωτογραφία δεν τον ξεχώριζες καλά, ήταν με μια παρέα στρατιώτες με κοντά χακί παντελόνια (από την αφρικανική έρημο, την Κρήτη μήπως;). Στην τρίτη φωτογραφία ο Κουρουβαάκα όπως τον γνώρισα, με γκριζα πυκνά μαλλιά και μαύρα γυαλιά, ντυμένος κομπιά, ακουμπισμένος σ' ένα μπαστούνι με ασημένια σκαλιστή λαβή. Φόντο ένα ξύλινο κτήριο. Το σπίτι του; Κάποιο μαράε;

Οι ομιλητές διαδέχονταν ο ένας τον άλλο. Όλοι άντρες - οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα λόγου στο μαράε. Μίλαγαν μαορικά -τη γλώσσα με τα πολλά ανοιχτά φωνήεντα- σέρνοντας το λόγο τους, σε τόνο πότε βαρύθυμο και πότε οργισμένο σχεδόν, κραδαίνοντας τις μαγκούρες τους τελετουργικά. Πού και πού γυρνούσαν κατά το φέρετρο, σα ν' απευθύνονταν στο νεκρό και τον έδειχναν με τα ραβδιά τους, κι άλλοτε πάλι απευθύνονταν στη συνάθροιση. Το πιο πολύ όμως, κοιτούσαν σκυφτοί στο χώμα. Οι γυναίκες στο βάθος, τυλιγμένες στα λουλούδια της κηδείας.

Μια κοπέλα αγκάλιασε μία ηλικιωμένη και της πέρασε ένα σάλι στη ράχη.

Οι πνοές του ανέμου είχαν σιγάσει. Και τα σύννεφα, παραμερίζοντας απ' το στερέωμα, είχαν συγκεντρωθεί πάλι λευκά σ' ένα σημείο, κρύβοντας τον πανόπτη κύκλο του ήλιου. Αχτινωτό το φως τύλιγε από κει το μαράε, τον οικισμό της Βαακαρεβαρέβα, τους πράσινους λόφους· αντιφεγγίζονταν στη λίμνη, θέρμαινε τη νωπή πάχνη, το ανήριθμο γέλασμα, την παμμήτορα γη... Να 'χε κει απάνω άραγε καταφύγει το άόρατο Πο; 'Η μήπως φώλιαζε ολοσκότεινο πιο πέρα, στην τρομερή σπηλιά του Τικιτέρε, όπου χοχλάζουν θεριεμένα οι μαύρες φουσαλίδες, εκεί όπου έχουν να λένε πως κρύβεται η είσοδος στον Άδη; 'Η μήπως πάλι είχε διαβεί παρέκει, στο ψαροχώρι του Οχινεμούτου, όπου, ζωγραφισμένος στο τζάμι της εκκλησίας της Αγίας Πίστης, ο Χριστός, ο 'Ιχθυο Καραϊτι, μοιάζει να περπατάει στά νερά της λίμνης Ροτορούα;

Οι ομιλητές συνέχιζαν να αγορεύουν ακατάπαυστα. Κάθε δημηγορία, βαστούσε δέκα με είκοσι λεπτά. Είμασταν κοντά τρεις ώρες στο μαράε. Μίλαγαν συνέχεια. Όλοι τους ηλικιωμένοι. Από τους μηχανόβιους με τα μακριά μαλλιά δεν θα μιλούσε άραγε κανείς; Με το άγγελμα της κηδείας θα 'χαν κηρύξει βιαστικά εκχειρίδια στις αψιμαχίες τους με τους Σαμοέζους και κίνησαν από τα σλαμς του 'Ωκλαντ, ταξιδεύοντας ολονυχτίς στις μηχανές τους, μαύροι άγγελοι εκδικητές, να παρασταθούν στο νεκρό. Γερμένοι με τη ράχη στο φράχτη και τα χέρια στις τσέπες, παρακολουθούσαν ανέκφραστοι τις ομιλίες.

Οι γέροντες συνέχιζαν τις δημηγορίες τους. Τους φαντάστηκα να είναι φίλοι ή σύντροφοι του νεκρού. Για τι πράγμα μιλούσαν; Έλεγαν τίποτα για τον πόλεμο; Και για την Κρήτη; Πώς να λένε την Ελλάδα στα μαορικά; Πρόσεξα ότι στις φράσεις τους επαναλάμβαναν κάθε τόσο τις λέξεις «μα Κούρου», ύστερα ακολουθούσε μια άλλη φράση και μετά πάλι με έμφαση «μα Κούρου», λόγια που τα ερμήνευσα με την κατασκευή ότι υπήρχε πάντα κάποιο δυσεπίλυτο πρόβλημα, μα στο οποίο αυτός, ο Κούρου, έβρισκε πάντα τη δίκαιη λύση.

Τώρα, πριν αρχίσουν τις αγορεύσεις, βγάξαν από την τσέπη τους ένα μικρό

φάκελο και τον πετούσαν με φόρα καταγής. Μερικοί τον ακουμπούσαν με το ραβδί τους, άλλοι τον έσερναν με τα πόδια τους, άλλοι τον κοιτούσαν και κάποιοι τον ποδοπατούσαν. Σε μια στιγμή, μερικοί από τα μπροστινά καθίσματα έβαλαν τα γέλια, παρακολουθώντας έναν ομιλητή. Σηκώθηκε ένας άλλος διεκδικώντας το βήμα. Ύψωσαν τις μαγκούρες τους και φάνηκαν να διαπληκτίζονται, μισοαστεία, μισοσοβαρά, ανάμεσα στα φακελάκια. Ένα κύμα ευθυμίας τύλιξε το μαράε. Ακόμη και μερικές μαυροφόρες παρασύρθηκαν. Οι μηχανόβιοι από τα δεξιά, με τα χαϊμαλιά στο στήθος, μειδίασαν. Οι αγορητές μίλαγαν συνέχεια.

Έρθε μπροστά μου ο Αναστασιάδης. «Θα μιλήσεις; Πρέπει», είπε. «Καλά. Πες μου εσύ όταν είναι ώρα.» «Εντάξει. Και κοίτα», με προειδοποίησε. «Στο τέλος πρέπει να πεις ένα τραγούδι.» Δίστασα. «Το θέλει το έθιμο, για τους ξένους. Κοίτα μην τους προσβάλεις.» «Μαζί», του κάνω. Σε λίγο με πλησίασε ο Τσαρλς Μπελ. «Ελάτε.»

Βγήκα στο ημικύκλιο και στάθηκα στη μέση, προς το πλάι του μαράε, σ' αριστερά. Αριστερά η σορός και δεξιά το πλήθος, η συγκεντρωμένη μαοροσύνη. «Δυνατά να τα πεις», έκανε ο Αναστασιάδης από κάτω. «Να σ' ακούσουν».

Άρχισα με τους στίχους από τον Μπολιβάρ, κραυγάζοντας σχεδόν: «Για τους μεγάλους, για τους γενναίους, τους δυνατούς, / αρμόζουν τα λόγια τα μεγάλα, τα ελεύθερα, τα γενναία, τα δυνατά / Γι' αυτούς η απόλυτη υποταγή κάθε στοιχείου, η σιγή, γι' αυτούς τα δάκρυα, γι' αυτούς οι φάρτοι, / κι οι κλάδοι ελιάς...» Τους μετέφρασα στα αγγλικά και ύστερα συνέχισα απολογούμενος προς το νεκρό, γιατί άργησα τόσο να έρθω να τον συναντήσω, να τον ακούσω να μου μιλάει για τη Νέα Ζηλανδία όπως μου είχε υποσχεθεί. Μίλησα μετά για την Κρήτη και για τον πόλεμο. Και για τους Μαορί που έδεσαν τα αίματά τους με τα δικά μας, πριν τόσα χρόνια, εμείς μαζί, οι δυο αρχαίοι λαοί, στο παμπάλαιο χώμα. Ύστερα στράφηκα στον Αναστασιάδη. «Πάμε, Χρήστο.» Σηκώθηκε όρθιος με το κρητικό μαντήλι στο χέρι. Πιαστήκαμε από τους ώμους και τραγουδήσαμε, όσο πιο δυνατά γινόταν, το ριζιτικό του Διγενή. Στην επανάληψη

του δεύτερου στίχου απάνω «ε... κι τ' γης τονέ τρομάσει», λέει ο Κρητικός με ραγισμένη φωνή: «Πάψε. Πάω ν' αφήσω το μαντήλι στην κάσα».

Επέστρεψα στη θέση μου. Έβλεπα τον Κουρουβαάκα απέναντί μου, στη νεανική ασπρόμαυρη φωτογραφία. Τα μάτια του κατάμαυρα τίναζαν σπίθες. Πώς και γιατί κατατάχτηκε; Θα πρέπει να ήταν εικοσιεφτά χρονών τότε. Κατηφορίζοντας το φαράγγι της Σαμαριάς με την υποχώρηση, να σκεφτόταν άραγε τη Ροτορούα; Κι όταν τα στούκας μαύρισαν το μαγιάτικο ουρανό, ποιον Θεό να επικαλέσθηκε;

Κατά τις δύο και ενώ οι ομιλητές εξακολουθούσαν τους λόγους τους, πετώντας χάμω τα φακελάκια τους, βγήκαν από το εσωτερικό του βααρεβακαίρο εν πομπή πέντε αγγλικανοί ιερωμένοι, ντυμένοι σ' άμφιά τους. Παρατάχθηκαν αθόρυβα στην αριστερή πλευρά του μαράε. Στη μέση είχαν έναν ψηλό, ροδοκόκκινο κληρικό με γυαλιά και τον επισκοπικό σκούφο στο κεφάλι. Οι υπόλοιποι ήσαν Μαορί.

Οι ομιλίες απόσωσαν. Από την παράταξη των ρασοφόρων ξεχώρισε ένας κληρικός και κατευθύνθηκε με αργά βήματα στο κέντρο του μαράε. Ψηλός, με δυο βαθιές ρυτίδες στα μελαμψά του μάγουλα. Απλώθηκε σιγή. Μίλησε σ' αγγλικά, τονίζοντας φωναχτά την κάθε συλλαβή:

«Σας αρέσει να μιλάτε στα μαόρικα, —άρχισε απευθυνόμενος στο πλήθος— να μου φαίνεται, επειδή σας διευκολύνει να λέτε πολλές ανοησίες και να μη σας καταλαβαίνουν μερικοί άνθρωποι. Τώρα όμως ν' αφήσετε τ' αστεία. Εδώ δεν μαζευτήκαμε για να χαζογελάμε». Ο κόσμος τον άκουγε βουβαμένος. «Πού είναι οι Υπουργοί μας; Πού είναι οι βουλευτές μας;», συνέχισε ο ιερέας. «Πόσοι απ' αυτούς που υποτίθεται πως μας εκπροσωπούν, σκέφτηκαν να έρθουν σήμερα κοντά μας; Μόνο τα Μέσα Ενημέρωσης και οι εφημερίδες, που τους γελοιοποιούν, μόνο αυτά τους ενδιαφέρουν. Ο αληθινός ηγέτης, άνθρωποι εσείς (you people), χρειάζεται να έχει τέσσερα πράγματα: Πρώτον, εντιμότητα. Εντιμότητα απέναντι στον εαυτό του. Εντιμότητα για το λαό του. Εντιμότητα με όποιον συναλλάσσεται. Δεύτερον, αξιοπρέπεια. Αξιοπρέπεια

για τον εαυτό του, την οικογένειά του, αξιοπρέπεια για τους προγόνους και για το λαό του. Τρίτον, αφοσίωση στο λαό του και στους ανθρώπους. Αφοσίωση σ' αυτούς που τον εμπιστεύονται. Αφοσίωση για τις υποθέσεις της κοινότητας. Τέταρτον, υπευθυνότητα για τη θέση του και τις υποθέσεις που χειρίζεται για λογαριασμό του λαού του. Μακριά από σκάνδαλα και καταχρήσεις εξουσίας.

Αυτά μας χρειάζονται σήμερα. Για να ευοδώσουν τα δίκαιά μας. Για να μπορούμε να μένουμε πιστοί στη Συνθήκη. Για να έχουμε θάρρος και πίστη. Αυτός ο άνθρωπος είχε και εντιμότητα και αξιοπρέπεια και αφοσίωση και υπευθυνότητα. Μαζί πορευτήκαμε σε δύσκολα χρόνια. Και μας δίδαξε πολλά, για να είναι σήμερα παράδειγμα για όλους μας. Ο Θεός να αναπαύει την ψυχή του και να σας ευλογεί, όλους εσάς.»

Μας μοίρασαν τυπωμένα φυλλάδια, διπλωμένα στα τέσσερα. Σηκωθήκαμε όρθιοι για τη νεκρώσιμη ακολουθία.

Οι ιερείς και ο ροδομάγουλος επίσκοπος έψελναν και διάβαζαν ευχές. Το εκκλησίασμα αντιφωνούσε. Προσπάθησα να βγάλω άκρη από το φυλλάδιο. Μάταιος κόπος. Ήταν τυπωμένο στα μαορικά. Σε κάποιο σημείο παρέπεμπε στον 23ο Ψαλμό. Τα σύννεφα είχαν παραπερίσει, ο ήλιος ανεμπόδιστα κάρφωνε τις ακτίνες του στο μαράε. Μόνο οι μαυροφόρες συνέχιζαν να μένουν καθιστές ή πλαγιασμένες, περιστοιχίζοντας τον νεκρό. *Αθώς χερσί και καθαρός τη καρδιά, ός ουκ έλαβεν επί ματαίω την ψυχήν αυτού και ουκ ώμοσεν επί δόλω τω πλησίον αυτού.* Κάθε ύμνος ή ευχή ολοκληρωνόταν με το πλήθος ν' αντιφωνεί *Amine*.

Ύστερα έψαλαν όλοι μαζί, τέλεια συντονισμένοι, έναν πρωτόγνωρα μελωδικό ύμνο:

«Κο Κοε, e te Atua tapu, te tino Atua / Κόρη Εσύ, ο Θεός ο ιερός, ο Θεός ο απόλυτος / Nou te mana, te ihi, te wehi / δική Σου η εξουσία, η δύναμη, ο φόβος, η υπεροχή / Nou te ao, te mouri, te ora / δικό Σου το σύννεφο, δικό Σου το φεγγάρι τη νύχτα, ο φόβος, δικός Σου ο δούλος / Nou te katoa, I te rangi, I te whenua / δικό Σου το παν, μαζί και ο ουρανός, μαζί και η χώρα / Κο Κοε tonu te atua / Κόρη Εσύ, το κελάιδισμα

Ο Θ. Δασκαρόλης στη γιορτή των εγκαινίων.

του πουλιού, η σιγή, κι ο Θεός, το φεγγάρι τη δεκάτη τρίτη νύχτα / Κο Κοε te maramatanga o te ao I tioho ra kae I roto I te rouri / Κόρη Εσύ, το σύννεφο, μαζί και η λάμψη, εσύ και ο ήλιος μαζί, το νησί μαζί, το σκοτάδι και ο πόνος / Kia puta ake tau tama Ko Ihu Karaiti / ο γλυκός Σου Υιός Ιησούς Χριστός.»

Γέροι χαρακωμένοι και γριές ξεδοντιασμένες, μηχανόβιοι με τα χείμαλιά στο στήθος, κοπέλλες με τα φτερά στην εβένινη κόμη, τα εκατόν πενήντα χρόνια της αδικίας ενσαρκωμένα, γέμιζαν τον αέρα της Αοτεαρόα με τη μελωδία του ύμνου τους και αποχαιρετούσαν ορθοί τον ηγέτη τους. «Κόρη Εσύ, η σιγή, ο ήλιος, ο Θεός, δόξα Σοι, / Κο Κοέ τάνου ρα τε Ατούα, Κορορία Κι ο Κόε...»

Ο πιρίχι (ο ιερέας) είπε ακόμη δύο ευχές και απέλυσε, εις τους αιώνες των αιώνων, «άκε, άκε, άκε, Άμινε».

Προχωρημένο απόγευμα απογειώθηκε το δικηνητήριο από το αεροδρόμιο της Ροτορούα. Πέταξε πάνω από τη λίμνη και ανοίχτηκε προς τα σύννεφα. Ηρεμία. Στην Ελλάδα τώρα θα ξημέρωνε.

Εικοσιμία χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την επιφάνεια του Αιγαίου, αφήνοντας κάτω τα λιβάδια και τις λίμνες της γης, που στη θέα της μέιναν εκστατικοί οι Μαορί όταν πριν χίλια χρόνια την έκαναν δική τους, στο σημείο εκείνο που ο ορίζοντας σώνεται και ο χρόνος περισσεύει, έμεινα να συλλογί-

ζομαι τον Κουρουβαάκα, αθώο χερσίν και καθαρό τη καρδιά, με συνοδεία το κρητικό μαντήλι να πορεύεται προς το άθικτο και ανέγγιχτο Πο, και τους άλλους, αυτούς που έμειναν αμόλυντοι από το βάρος της ηλικίας και την κατάρρα του χρόνου, και τους δικούς μας, πνεύματα δίκαια και τελειωμένα, να κατευθύνονται προς τ' άστρα εκείνα, που δεν έχουν γεννηθεί ακόμη.

ΥΓ.: Την Ελλάδα τη λένε *Καρίκι* στα μαορικά. Η Κρήτη προφέρεται *Κρίτι*. Η Κύπρος λέγεται *Χαίπερου*, η Αθήνα *Ατένε*, η Αφροδίτη *Τεβέρα*, ο Ποσειδώνας *Χατάνα*, η Άρτεμις *Ριάνα*, ο Αλέξανδρος *Αρακετανάρα*. Η Θεσσαλονίκη *Τεχαρονίκα*, η Κόρινθος *Κορινίτι*, η Έφεσος *Επέχα*, οι Φίλιπποι *Πιριχάι*. Τα αστέρια λέγονται *βέτον*, ο θάνατος *χεμόνγκα*, η Ανάσταση *Αράνγκα άκε*, η θάλασσα *μοάνα*, ο ουρανός *ράνγκι*, το φως *άο*, η ψυχή *βαϊρούα*, ο ορίζοντας *πάε*, ο γαλαξίας *ροιάτα*, το σύμπαν *άο νού*, η αρμονία *ρόχο ραγκιμάριε*. *Τόκι ο Αουτάχι* είναι ο Σταυρός του Νότου. *Αοτεαρόα* (Νέα Ζηλανδία), θα πει χώρα της μακριάς νεφέλης.

Κούρου σημαίνει πράσινη πέτρα. Το *Πο* είναι το κενό, το αχρονικό και ατοπικό Τίποτα, εκεί απ' όπου αρχίζουν κι εκεί που τελειώνουν όλα.

Αυτά, μαζί με διάφορα άλλα, μου τα φανέρωσε μερικούς μηνες μετά ο Γιάννης Αγγελάκης, Μαορί βετεράνος της Κρήτης, από το Τουράνγκι.

Επισημαίνουμε

All around is fiasko

Ένα είναι βέβαιο: Τα μεγάλα πολιτιστικά γεγονότα δεν προκαλούνται από την όποια πολιτική βούληση. Δεν είμαι ευτυχής που είδα την ελληνική αποτυχία στη Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης. Δεν είμαι ικανοποιημένος που είδα να διασύρονται η τέχνη και οι δημιουργοί της χώρας μου σ' ένα mixed grill, σ' ένα θέαμα αφελές, άνευρο και ασπόνδυλο, στο οποίο συγχέονταν η τραγωδία και τα ρεμπέτικα και το κλασικό μπαλέτο με τον Γιώργο Νταλάρα (ο οποίος γονάτισε το κοινό του με 21 τραγούδια, κοινό που απεχώρησε ομαδικά στο δεύτερο μέρος). Ακόμη και η παραγγελία προς τον διάσημο χορογράφο Lar Lubovitch απέδωσε ένα επίπεδο –δεξιτεχνικά πάντως ερμηνευμένο– θέαμα. Όλα τα υπόλοιπα ήσαν ένα θλιβερό αναμάρτημα της Ελλάδας του '60 και της αισθητικής της, με κυρίαρχο τον μπουζοκοιδή λαϊκισμό της εύκολης, της τουριστικής συγκίνησης. Και όλα αυτά υπό την αιγίδα του «Πολιτισμού των Πολιτισμών» και της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας. Αληθινά, τι απογοήτευση! Όχι για τη σπατάλη των εκατομμυρίων δολαρίων (πολλοί μιλούσαν για 3 αλλά ο πολιτισμός αξίζει αληθινά περισσότερα) αλλά για την αδικία προς τη σύγχρονη Ελλάδα, προς τη σύγχρονη τέχνη μας. Αλλά και μέγιστη ύβρις με το ανακάτωμα τόσο ετερόκλητων πραγμάτων με στόχους πρόδηλα προπαγανδιστικούς και συχνά με μια χυδαία πολιτική σπέκουλα δήθεν ψευτοαριστερής προοδευτικότητας. Ε όχι κι έτσι κ. Γαβρά! Μόνο συμπλεγματικοί γελοιοποιούν ιστορικά (καλώς ή κακώς) πρόσωπα και μάλιστα μ' έναν τόσο ισοπεδωτικό, εικονιστικό τρόπο. Τον τέως βασιλιά τον βλέπουμε σε γενναίες δόσεις από τα ελληνικά κανάλια· γιατί θα έπρεπε να τον δούμε και στη Νέα Υόρκη;

— Δεν θα έπρεπε άραγε έστω και τώρα ν' ανοίξει μια δημόσια συζήτηση για την περίφημη «Πολιτιστική Ολυμπιάδα», που ξεκίνησε μ' έναν συμβατικό Προμηθέα αλά Bob Wilson στο Μέγαρο και καταλήγει τραγικά με ντουέτα της Κονιόρδου και του Νταλάρα (sic); Ποιοι άνθρωποι απαρτίζουν το Δ.Σ. της και ποια είναι τα διαπιστευτήριά τους; Αρκούν οι κυρίες Μ. Παυλίδου, Σ. Χηριάδου ή Τζ. Δημακοπούλου ή ο κύριος Ε. Γιαννακόπουλος για να διεκπεραιώσουν ένα τόσο φιλόδοξο όραμα, το όραμα ενός πολιτισμού που να εκφράζει όλους τους πολιτισμούς; Εδώ και πολύ καιρό διατυπώνουμε τις ενστάσεις μας και προβάλλουμε τις αντιρρήσεις μας γι' αυτήν την ιδεολογική πομφόλυγα. Και δεν είμαστε καθόλου ευτυχείς που τα γεγονότα μάς δικαιώνουν. Οι άνθρωποι αυτοί αγνοούν ποια είναι η ελληνική τέχνη σήμερα και αρκούνται σε εύκολα ελαφρολαϊκά υποκατάστατα. Θυμάμαι χαρακτηριστικά τον κ. Γιαννακόπουλο να έχει αποκοιμηθεί στο Goethe Institut όταν ο Γιάννης Κουνέλλης και ο Θόδωρος Τερζόπουλος ανέλυαν την «Θηβαΐδα» τους. Ούτε πάλι ο πολυφορεμένος Φασιανός αποτελεί πανάκεια δια πάσαν νόσον και πάσαν αμηχανίαν. Η αισθητική του «λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και τ' αγόρι μου» θα πρέπει οριστικά να υπερβαθεί. Κι αν δεν μπορούμε –ή δεν θέλουμε– να δημιουργήσουμε αληθινά μεγάλα γεγονότα, τουλάχιστον ας μην επιμένουμε σε πολυδάπανα φιάσκα...

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Αύριο Σάββατο 31/5**, στις 9 το βράδυ, στο Θέατρο Πέτρας της Πετρούπολης γίνεται η **Διεθνής Συνάντηση Πολυφωνικού Τραγουδιού**, που διοργανώνει η εταιρεία «Άπειρος». Στη συναυλία θα συμμετάσχουν όμιλοι από την Αλβανία, την Ελλάδα, την Κάτω Ιταλία και τη Σερβία. Το εξαιρετικά ενδιαφέρον πρόγραμμα θα καταλήξει σ' ένα μεγάλο γλέντι με τη συνοδεία της οργανικής ζυγιάς του Θωμά Λώλη. Μη χάσετε αυτή τη συναυλία. Πληροφορίες στο τηλ. 210-3310919.

• **Άρχισε** χθες, 29/5, και θα διαρκέσει έως την 1η Ιουνίου το **3ο Ευρωπαϊκό Φεστιβάλ Τζαζ - Αθήνα 2003**. Γίνεται στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων στο Γκάζι (Πειραιώς 100). Συμμετέχουν συγκροτήματα τζαζ από τις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης· οι συναυλίες αρχίζουν στις 8 το βράδυ και η είσοδος είναι ελεύθερη.

• **Στους Κυλινδρόμυλους** Σαραντόπουλου στα Καμίνια (Χρυσ. Σμύρνης & Κενταύρου, τέρμα Πειραιώς) παρουσιάζει τη νέα του δουλειά –ζωγραφική, σχέδια, εγκαταστάσεις– ο **Γιώργος Τσερώνης**. Η έκθεση που διοργανώνει η γκαλερί Statement, εγκαινιάζεται στις 2/6 (8 μ.μ.) και διαρκεί μέχρι 14/6.

• **Μια ενδιαφέρουσα** έκθεση ζωγραφικής γίνεται τις ημέρες αυτές και μέχρι 28/6 στη γκαλερί ΑΔ (Παλλάδος 3, στου Ψυρρή): Πρόκειται για τη νέα δουλειά του **Χρήστου Χαρίση**, που σκιαγραφεί τη σύγχρονη καθημερινότητα με τους τρόπους της ποπ-αρτ.

• **Στο Ρέθυμνο**, στη γκαλερί «8», εγκαινιάζεται σήμερα η έκθεση «Εγώ, ο εαυτός μου», με **αυτοπροσωπογραφίες** μεγάλων ελλήνων ζωγράφων του 20ού αιώνα αλλά και καταξιωμένων σύγχρονών μας καλλιτεχνών. Αξίζει να την επισκεφθείτε.

• **Το δραστήριο** Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Θεσσαλονίκης παρουσιάζει τις μέρες αυτές δύο εκθέσεις σύγχρονης ευρωπαϊκής τέχνης στους χώρους του στη ΔΕΘ: Η πρώτη έχει τίτλο **«Paths of Europe»** και διαρκεί από 23/5 έως 8/6, και η δεύτερη, με τίτλο **«Europe exists»**, εγκαινιάζεται στις 6/6 και θα διαρκέσει μέχρι τις 15/9.

B O M B I Δ I A
πολιτιστικής
 A Φ Α Σ Ι Α Σ

- Παιδιά, να οργανωθούμε. Πάμε καλά, αυτό είναι πασιφανές, αλλά μπορούμε και καλύτερα.
- Το είπε ο κ. Ρογκ, το υπονοεί ο πρωθυπουργός, το δήλωσε συγκινημένη και η Μαντώ...
- Η οποία έχασε με διαφορά στήθους πέφτοντας ηρωικά στο βωμό της πολιτικής σκοπιμότητας.
- Έτσι είναι η (εξωτερική) πολιτική μας: κερδίζουμε συνεχώς με το να χάνουμε έξυπνα.
- Για τον λόγο αυτό θα ψηφίσουμε δύο φορές σύμφωνα με την πρόβλεψη Βενιζέλου: Μάιο του 2004 εθνικά και Ιούνιο ευρωπαϊκά.
- Και μετά καπάκι οι Αγώνες για να συντελεστεί η καταστροφή.
- Τι να σου κάνει και ο κ. Τσουκαλάς; Ένας απλός πρόεδρος της Επιτροπής Εθελοντισμού είναι ... Πάντως θα δώσει τη μάχη.
- Αλήθεια, στην καταστροφή της Σμύρνης ποιος ήταν ο πρόεδρος των εθελοντών;
- Μάθατε πως ο κ. Κρουσταλλάκης ζήτησε επίσπευση των διαδικασιών για το σκάνδαλο του Παντείου με την απώλεια 2 δισεκατομμυρίων δραχμών;
- Ξέρετε γιατί αργούσαν; Όχι γιατί είναι μπλεγμένοι κάποιοι διάσημοι πασόκοι διανοούμενοι, αλλά γιατί δεν μπορούσαν να μετατρέψουν τις δραχμές σε ευρώ.
- Βλέπετε, στο

- Μπερμπάντειο υπερέχουν οι κοινωνιολόγοι, οι φιλόσοφοι και οι ψυχολόγοι – όχι οι μαθηματικοί.
- Και ενώ όλη η Ελλάς χαίρεται με τους γάβρους...
 - Ο Ελληνισμός της Αμερικής κλαίει με τον Γαβρά.
 - Ο οποίος εξέλαβε τους αμερικανούς φιλότεχνους ως αμερικανάκια και ανακάτεψε το αμέρικαν μπαλέ θήατερ με την «Αραπιά» και τον Νταλάρα.
 - Ξέρετε τι διάβαζαν οι θεατές της Μετροπόλιταν Όπερα, όταν ο Νταλάρας εκτελούσε τον Τσιτσάνη;
 - I make my way to Arapia!
 - Ναι, μα το Θεό! Στο δε πρόγραμμα, ενώ όλοι οι συντελεστές αναφέρονταν και με τα μικρά τους ονόματα, π.χ. Οδυσσέας Ελύτης, Μίνως Μάτσας, Μανουέλα Παυλίδου κ.λπ., ο Σκαλκώτας καταγραφόταν σκέτος Σκαλκώτας.
 - Σου λέει, δεν μπορεί, οι Αμερικάνοι θα ξέρουν το μικρό του.
 - Πάντως, παιδιά, αν το ξεχάσατε, είναι Νίκος.
 - Κοίτα τώρα που ο Νταλάρας απεδείχθη ότι συμπυκνώνει όλη την κοσμοθεωρία του ΠΑΣΟΚ σε light έκδοση.
 - Ή μήπως σε heavy; Χέβι μέταλ ροκ που θα 'λεγε κι ο Λαλιώτης.
 - Τοντέστιν: Ανακατεύουμε όλα τα είδη στο μπλέντερ, τραγωδία, κλασικό μπαλέτο, διαφημιστικά σποτ του Αιγαίου, σοπράνο και μπουζούκι και τα

- σερβίρουμε με Κακοφωνίξ επικεφαλής.
- ...Ο οποίος τους γονάτισε τους ομογενείς με τρεις ώρες πρόγραμμα και με 21 τραγούδια!
 - Έτσι κι αυτοί στο δεύτερο μέρος διακριτικά υποχώρησαν υπό το βλοσυρό βλέμμα του υπουργού Πολιτισμού.
 - Εκτός από την Έλενα Κελεσιδή. Αυτή έφυγε από νωρίς.
 - Πόσο πήγε η λυπητερή; Μόλις έφτασε τα 3 εκατομμύρια δολάρια (επισήμως ανακοινώθηκαν 2,5 εκατομμύρια).
 - Αστείων ποσόν, θα μου πείτε, για έναν «Πολιτισμό των Πολιτισμών» και all around is light (ola gyro einaí fos).
 - Βλέπετε, Νέα Υόρκη είν' αυτή. Ένα gyro pita παίρνεις και δίνεις τρία δολάρια.
 - Πάντως οι άνθρωποι της Met (Μετροπόλιταν Όπερα) είχαν να κάνουν με την κιμπαριά και την κουβαρντοσύνη των Ελλήνων.
 - Ε, έτσι είμαστε εμείς, όταν πρόκειται για τον πολιτισμό, ξοδεύουμε.
 - Και πού να μας δείτε στα αυθεντικά μπουζούκια: Κάτι τα Τζακ Ντάνιελς, κάτι τα ξηροκάρπια, κάτι οι λουλουδούδες, κάτι τα μερακλώματα, πέφτουνε κορμιά και χρηματιστήρια ρε παιδί μου! (Που θα 'λεγε κι ο Βασιλάκης ο Τραμπάκουλας).
 - Είπα Τραμπάκουλας και θυμήθηκα ότι στον ουρανοξύστη Τραμπ της Νέας Υόρκης ο Νταλάρας διατηρεί διαμέρισμα κάτω ακριβώς από τον Κόκκαλη (ή πάνω; – θα σας γελάσω).
 - Αυτό είναι η Ελλάς: Γαβράς, Νταλάρας, Γάβροι και Κόκκαλης αντάμα. Και πάνω απ' όλα πολιτισμός

- των πολιτισμών.
- Με μια ντουζίνα πληρωμένων κονδυλοφόρων από δίπλα, να γράφουνε και να λένε τ' ανομολόγητα.
 - Ευτυχώς που πια δεν τους υπολογίζει κανείς.
 - Έτσι όπως έχουν καταντήσει τη δημοσιογραφία μαστροπεία.
 - Καλά τους τα είπε στο φουαγιέ της MET ο Νίκος Βερνίκος στεντορεία τη φωνή.
 - Εις ώτα μη ακουόντων (από το πολύ φαί) βέβαια.
 - Πήγα και είδα στην ΑΣΚΤ τις υποψηφιότητες των επίκουρων καθηγητών και ξεχώρισα τον Άγγελο Αντωνόπουλο, τον Παντελή Χανδρή και τον Δημήτρη Ζουρούδη. Μ' άρεσε και η video έρευνα του Βασίλη Μπούζα. Να το πω ή να μην το πω;
 - Να το πω!
 - Είπα επίσης να οργανωθούμε και να πώς οργανώθηκαν στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα:
 - Πρόεδρος Ευγένιος Γιαννακόπουλος (αχτύπητος), Διευθύντρια Μανουέλα Παυλίδου (γνώση και συνέπεια), μέλη (το έλα να δεις) με κορυφαία την παλαιά μας γνώριμη Σοφία Χηνιάδου...
 - Αλλά και Χρήστος Αγραπίδης και Τζούλια Δημακοπούλου και Μαριάννα Λάτση και Κωνσταντίνος Τσουκαλάς και Ιωάννης Σκλαβάνος (ο σύζυγος της κ. Διαμαντοπούλου, αν δεν απατώμεθα).
 - Dream Team!
 - Τελικά, αν δεν πήγαινε η Μαντώ στην Γιουροβύζιον, ποια θα πήγαινε;
 - Μόνο που έπρεπε να τραγουδήσει βυζαντινή μουσική.
- Μανωλάκης ο βομβιστής**

Μάνια Παπαδημητρίου: «Κάθε γλώσσα είναι ένα ξεχωριστό τοπίο»

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

Κοινό και κριτικοί χαρακτήρισαν τον Ξεριζωμό του ιρλανδού συγγραφέα Μπράιαν Φρίελ ως ένα από τα ξεχωριστά θεατρικά γεγονότα των τελευταίων χρόνων. Το θέμα του επίμονα διαχρονικό: Ο κίνδυνος εξαφάνισης της γλώσσας· στην περίπτωση αυτή απειλούμενη είναι η ιρλανδική, από τους άγγλους κατακτητές στα μέσα του 19ου αιώνα. Στην ιρλανδική γη του 1833 τα βρετανικά στρατεύματα κατοχής ξεκινούν το έργο για την αλλαγή των τοπωνυμίων επιβάλλοντας μια νέα γλωσσική τάξη πραγμάτων... Η αγγλική στη θέση της αρχαίας κέλτικής γλώσσας. Στο έργο αυτό εξαιρετική είναι η παρουσία και της Μάνιας Παπαδημητρίου στο ρόλο της Μαίρης, της νεαρής Ιρλανδής που ερωτεύεται τον Γιόλαντ, βρετανό αξιωματικό. Ταλαντούχος ηθοποιός ξεκινά τη σταδιοδρομία της το 1983 στο Θέατρο Τέχνης. Θα συνεργαστεί μεταξύ άλλων με το Λευτέρη Βογιατζή, το Βασίλη Παπαβασιλείου, την Ξένια Καλογεροπούλου και τη Μάγια Λυμπεροπούλου. Απέσπασε επίσης το πρώτο βραβείο γυναικείου ρόλου για τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στην ταινία Θα το μετανιώσεις.

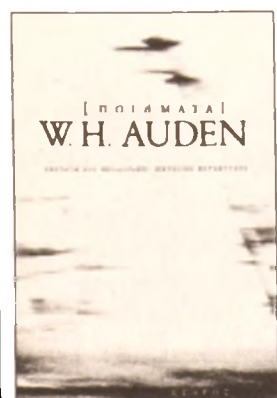
• Ο Ξεριζωμός του Φρίελ προσέλκυσε το ενδιαφέρον του θεατρόφιλου κοινού. Για ποιο λόγο όμως ένα τέτοιο έργο να ενδιαφέρει και εμάς, να έχει ομοιότητες με την ελληνική πραγματικότητα;

— Όταν κάτι είναι εξαιρετικά τοπικό, είναι και εξαιρετικά οικουμενικό. Είναι λανθασμένη η διάκριση σε τοπικά και διεθνή θέματα. Αυτό το έργο μάς επιτρέπει ν' αντιληφθούμε ότι απειλείται και η δική μας πραγματικότητα, δεδομένου ότι με εξαφάνιση απειλούνται και άλλες πολλές μικρές γλώσσες στον πλανήτη. Ο συγγραφέας αποδεικνύει ότι οι καημοί, οι καταγγελίες των λαών, μπορούν να αποδοθούν σε οποιαδήποτε γλώσσα. Υπάρχει όμως ένα μεγάλο κομμάτι που αφορά ένα λαό και δεν μεταφέρεται από γλώσσα σε γλώσσα. Εμείς οι καλλιτέχνες ερχόμαστε σε

επαφή μ' αυτή την ξεχωριστή ποιότητα που κρύβει η κάθε γλώσσα, φροντίζουμε να μην χαθεί.

• Είναι φοβερά δύσκολο όμως να αποδοθεί ο πλούτος και η ιδιαιτερότητα μιας λέξης από μια γλώσσα σε άλλη...

— Δεν ξέρω εάν είναι αδύνατο ή εάν απαιτεί περισσότερο χρόνο. Κάθε γλώσσα είναι ένα ξεχωριστό τοπίο και έχει μια ομορφιά που δεν μπορείς να την βρείς πουθενά αλλού, όπως το μπλε της θάλασσας δεν θα το συναντήσεις στην κορυφή του βουνού. Πρέπει να της αφιερώσεις χρόνο για να την καταλάβεις. Μια μετάφραση γίνεται πάντα κατ' αναλογία. Ο Ξεριζωμός είναι γραμμένος στη γλώσσα των κατακτητών και καταγγέλλει μέσα από την δική τους γλώσσα αυτό που συνέβη. Ε, αυτό είναι μια επιτυχία του συγγρα-

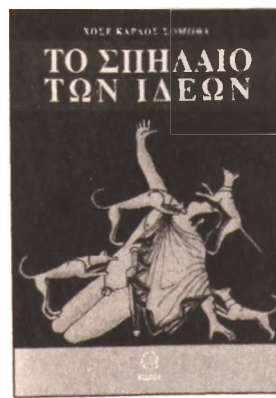

W.H. AUDEN

[ΠΟΙΗΜΑΤΑ]

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Χοσέ Κάρλος Σορόθα

**ΤΟ ΣΠΗΛΛΑΙΟ
ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

φέα...

• **Νιώσατε κατά την εκμάθηση του ρόλου ότι βγαίνατε από τα όρια της αίσθησης που δημιουργεί η ελληνική γλώσσα;**

— Ένωσα αυτό το στοιχείο της μετάβασης, όχι όμως ότι πέτυχα να μεταφερθώ κάπου. Για μένα η ιρλανδική γλώσσα είναι ένα άγνωστο τοπίο. Τείνουμε προς τα εκεί χωρίς να φτάνουμε ποτέ. Οι λέξεις που προσφέρουμε είναι άγνωστες, απλά βρίσκουμε τα μέσα για να επικοινωνήσουμε με ένα άναρθρο τρόπο. Μέσα από τη θεατρική γλώσσα ανακαλύπτουμε το ανομολόγητο κομμάτι του εαυτού μας, τις ροπές μας, αυτό που δεν μπαίνει στις λέξεις. Στο θέατρο κάνουμε συχνά πρόβα σε αυτό που αποκαλούμε «μαύρη γλώσσα». Αυτό σημαίνει ότι προκειμένου να κατακτήσουμε το συναίσθημα –επειδή οι λέξεις που έχουμε μάθει είναι εμπόδιο για να ανοίξει η επικοινωνία– καταργούμε τη γλώσσα. Κάνουμε δηλαδή δοκιμή στη «μαύρη γλώσσα», υποκρινόμαστε ότι λέμε αυτό που λέει το κείμενο χρησιμοποιώντας μια φτιαχτή, δική μας γλώσσα. Ανάλογα με το ρόλο διαμορφώνεται ένας ήχος που θυμίζει κάποια γλώσσα που μπορεί να είναι η γερμανική, η ρώσικη, η κινέζικη...

• **Η παράλληλη εκμάθηση δύο διαφορετικών γλωσσών δεν διευρύνει τα όρια του πολιτισμού; Δηλαδή να έχουμε στην Ελλάδα ως δεύτερη γλώσσα τα αγγλικά...**

— Το θεωρώ μια πράξη βίας. Και στην Ολλανδία μιλάνε δύο γλώσσες αλλά δεν τους έχει επιβληθεί να μιλάνε τη μία από τις δύο. Ούτως ή άλλως είναι δεύτερη γλώσσα τα αγγλικά, αλλά το να γράφονται τα επίσημα έγγραφα στην αγγλική σημαίνει ότι γίνονται πλέον πρώτη γλώσσα και είμαστε υποχρεωμένοι να τα διαβάζουμε σ' αυτή κι όχι στα ελληνικά. Πιστεύω ότι ο κόσμος φοβάται ότι στο μέλλον θα ζήσει παρόμοιες καταστάσεις με αυτή της εξαφάνισης της ιρλανδικής γλώσσας και της επικράτησης της αγγλικής, στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Εάν μιλάμε για παγκοσμιοποίηση, θα πρέπει να μιλάμε και για την παγκοσμιοποίηση της δυσκολίας να έρθουν σε επαφή με μια γλώσσα αυτοί που δεν την γνωρίζουν. Μόνο έτσι θα είμαστε ίσοι.

• **Μπορούμε να ζούμε έξω από τα όρια της γλώσσας που είναι η δική μας «πατρίδα»;**

— Μπορούμε να ζούμε ως τουρίστες, αλλά δεν θα μπορούμε να εμβαθύνουμε. Ανά τους αιώνες η εμβάθυνση στα κείμενα περνά μέσα από τη γλωσσολογία, όπου σε οδηγεί η ανάγκη για ανάγνωση των κειμένων. Οι Έλληνες π.χ. μαθαίνουν ξένες γλώσσες επειδή είναι κοινωνικοί και περιμένουν πολλά από τον τουρισμό, το έχουν ανάγκη. Μακάρι να επιβληθεί η γνώση περισσότερων από μια ξένη γλώσσα μετά την ηλικία των 5 χρόνων, και όχι μόνο των αγγλικών. Και σε καμιά περίπτωση επίσημη γλώσσα επειδή αυτό θα εξυπηρετεί τους διάφορους επενδυτές που θα έρχονται να κάνουν τις δουλειές τους χωρίς δυσκολίες. Μακροπρόθεσμα θα δούμε τη φθορά της

γλώσσας να προχωρά ταυτόχρονα με την οπισθοχώρηση της μόρφωσης και της πραγματικής καλλιέργειας. Και όλα αυτά δεν είναι τυχαία. Γίνονται επιτυχίες τραγούδια με δυο-τρία λόγια, παρουσιάζονται σποτ στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση που διαρκούν μόνο 1,5 λεπτό, απουσιάζουν εκπομπές για το θέατρο ή άλλες εκπομπές όπου οι ηθοποιοί διάβαζαν κείμενα. Η απάντηση δεν είναι ότι δεν τα θέλει ο κόσμος αλλά ότι οι εταιρείες προωθούν τα δικά τους σχέδια. Αυτά με εξοργίζουν, αλλά από τη θέση μου θα επιμένω, για να αποδεικνύω ότι ο λόγος έχει αξία όταν μιλιέται στη γλώσσα του ανθρώπου που με αυτή έχει μεγαλώσει.

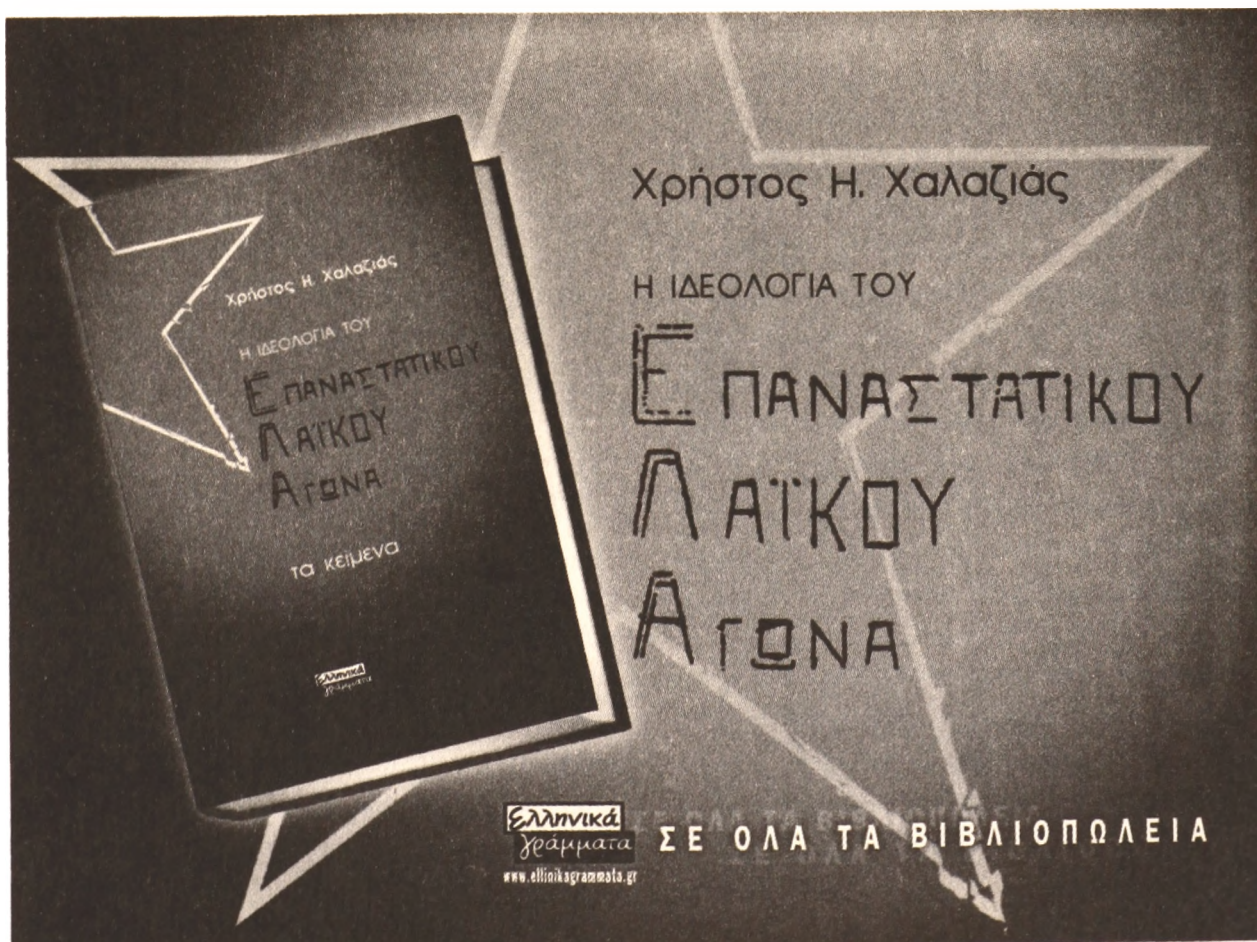

βιβλιοθήκη του ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28
106 79 Αθήνα

Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369

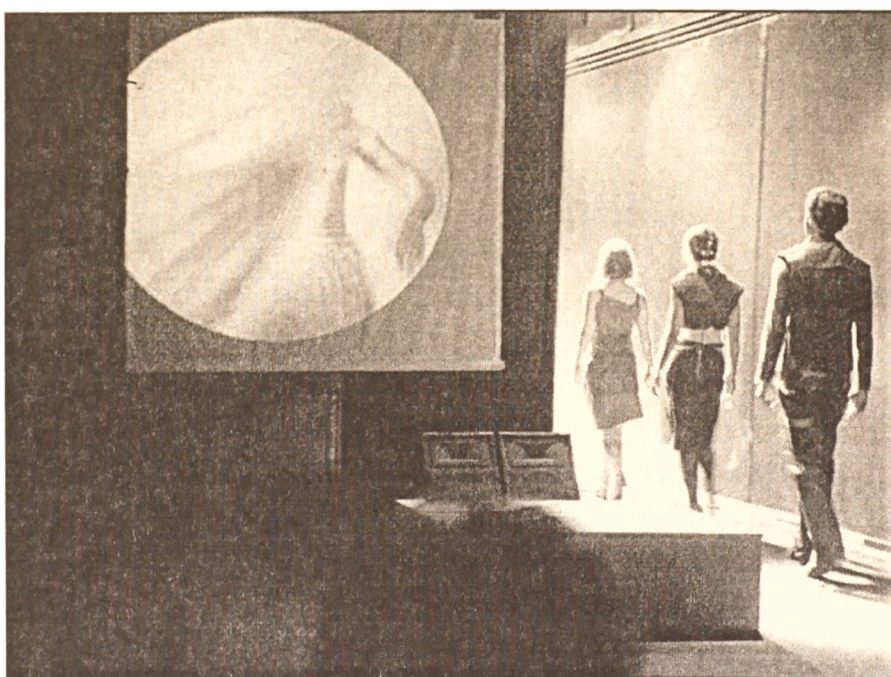
Το Εθνικό Θέατρο, σε μια προσπάθεια χαρτογράφησης της περιοχής του νεοελληνικού έργου, παρουσιάζει στον Άδειο Χώρο της Πειραματικής Σκηνής από τις 4 Μαΐου έως τις 15 Ιουνίου δέκα άπαιχτα νεοελληνικά έργα, στην πλειοψηφία τους νέων συγγραφέων και σκηνοθετημένα από νέους στο χώρο σκηνοθέτες. Ανάμεσά τους *Το Πείραμα* της Ρωξάνης Καλτάκη που παρουσιάστηκε από την ομάδα «Θραύσματα» από τις 15 έως τις 22 Μαΐου.

Συγγραφικά Πειράματα

Το *Πείραμα* θέτει τα γνωστά, βασικά επικοινωνιακά ζητήματα που συχνά μας απασχολούν: Ποιοι είμαστε στην πραγματικότητα και ποιοι είναι οι άνθρωποι που μας περιβάλλουν; Πόσο μας γνωρίζουν όσοι θεωρούνται δικοί μας άνθρωποι; Κατέχουμε στη ζωή τους τη θέση που νομίζουμε; Ποια είναι τα αληθινά τους συναισθήματα για μας και πώς αυτά αποκαλύπτονται μπροστά στον κίνδυνο και τις ευθύνες; Ένα *Πείραμα* μπορεί να αποκαταστήσει την αληθινή επικοινωνία;

Μια νεαρή καλλιτέχνης, η Δάφνη, αποφασίζει να σταματήσει για λίγο να επικοινωνεί με τους γύρω της και να τους αφήσει να ξεδιπλώσουν τα πραγματικά τους συναισθήματα καθώς προσπαθούν να ανακαλύψουν τι και ποιος την έφερε σ' αυτή την κατάσταση. Οι «κολλητές» της από το πανεπιστήμιο, η αδελφή της και ο Ανδρέας, το αγόρι της, κατηγορούν ο ένας τον άλλον και ρίχνουν τις μάσκες τους, ενώ αυτή παρακολουθεί σχεδόν ηδονικά το ξεγύμνωμα της ψυχής τους.

Θεωρώ ότι η κατάθεση του έργου της Ρωξάνης Καλτάκη υπήρξε εσπευσμένη. Τα πρόσωπά της είναι φορείς των συναισθηματικών συγκρούσεων που θέ-

λει ν' αναπαραγάγει στη σκηνή, είναι προσωποποιήσεις των ιδεολογιών, των διαφόρων στάσεων που υιοθετούνται στη ζωή. Η ίδια παραστέκει στους ήρωές της, πρόσωπα που σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν ολοκληρωμένους χαρακτήρες. *Το Πείραμα* αποδεικνύεται κοινότοπο, περιγραφικό και καταλήγει σε μια κουραστική, επεξηγηματική, σχεδόν μελοδραματική, ψυχολογική περιγραφή.

Η Άννα Τσίχλη είναι από τις σκηνοθέτριες της νεότερης γενιάς με σταθερή και ενδιαφέρουσα πορεία στο χώρο. Η σκηνοθετική της ανάγνωση εντόπισε το πρόβλημα του κειμένου και προσπάθησε να το αμβλύνει. Με λύσεις ως επί το πλείστον ευρηματικές κατάφερε να δώσει στο κείμενο την απαιτούμενη θεατρικότητα, να εισάγει στο παιχνίδι τη σχέση κοινού-ηθοποιών, να διευρύνει το πλαίσιο αναφοράς. Η αδυναμία των

προσώπων αντιμετωπίστηκε με την αποφόρτισή τους, με την αποστασιοποιημένη θέασή τους. Ωστόσο δεν μπόρεσε ν' αποφύγει τα ψυχολογικά παραληρήματα στο τέλος της παράστασης, κάτι στο οποίο την εξανάγκασε το ίδιο το κείμενο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίαζε η εικαστική πλευρά της παράστασης. Πάνω στο μαύρο του φουαγιέ της Πειραματικής Σκηνής η Ιωάννα Τσάμη έντυσε τους ηθοποιούς με μοντέρνα ενδύματα έντονων χρωμάτων, τολμηρές αλλά δυνατές οπτικά επιλογές, επιφορτισμένες με προσδιοριστικό των ηρώων χαρακτήρα. Έτσι το κόκκινο του πάθους, το πράσινο της συγκαταβατικότητας και της ελπίδας, το καφεκίτρινο του συντηρητισμού, το μπλε της σταθερότητας και της αποφασιστικότητας αποτέλεσαν μια ενδιαφέρουσα εικαστική σύνθεση. Το κεντρικό πρόσωπο ντύθηκε το λευκό, όπως λευκό ήταν και το μοναδικό σκηνικό αντικείμενο, ένα τραπέζι-μπαούλο πολλαπλών χρήσεων. Μια φούστα που παρέπεμπε σε νυφικό ήταν το κυρίαρχο στοιχείο της ενδυμασίας της Δάφνης. Το σύνολο αυτό αναδείχθηκε μέσα από τους φωτισμούς της Μελίνας Μάσχα. Με τη συμβολή του βίντεο της Μαργαρίτας Σταυράκη το παιχνίδι των χρωμάτων συνεχίστηκε, συμπληρωμένο από τη μουσική επιμέλεια του Νέστορα Κοψίδα, παραπέμποντας σε μια νοσταλγική εποχή αθωότητας.

Η Σοφία Λιάκου που υποδύθηκε τη νεαρή Δάφνη πιστεύω πως καταθέτει το καλύτερο δείγμα δουλειάς της ως σήμερα. Ουσιαστική, χωρίς κινητικές και συναισθηματικές υπερβολές, με μια συγκρατημένη ένταση που περιμένει να βρει δίοδο, ακούει με υπομονή τις απόψεις των ενδιαφερομένων γι' αυτή προσώπων. Η Βίκυ Μαστρογιάννη, στο ρόλο της προστατευτικής αδελφής που αγωνιά για τη γρήγορη αποκατάσταση της υγείας της, αποτέλεσε μία ενδιαφέρουσα πηγή χιούμορ. Ο Γεράσιμος Μαύρος έπαιξε το ρόλο του σύγχρονου γιάπη χωρίς να κουραστεί ιδιαίτερα. Αξιόλογη υπήρξε η συμμετοχή τόσο της Ειρήνης Τσιλέρα όσο και της Γιώτας Αργυροπούλου.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Όταν τούτο το γραπτό θα βλέπει το φως της δημοσιότητας, 59(!) κινηματογραφικές αίθουσες στην Αθήνα και τον Πειραιά θα προβάλλουν το virtual reality sequel των Λάρι και Άντι Γουοτσόσκι *The matrix reloaded*. Πρωτοφανές αλλά και με εξηγήσεις που προκαλούν σκέψεις κάθε άλλο παρά παρήγορες. Η στήλη ετούτη, κοντά τώρα δέκα χρόνια, προσπαθεί να «αντιστέκεται» στον πειρασμό της συνέργειας στον αβανταδόρικο δόρυβο. Τέτοιος τρόπος «αντίστασης» είναι και η αναφορά μας σήμερα στον αληθινά μεγάλο (αλλά άγνωστο στην Ελλάδα) ούγγρο δημιουργό Μπέλα Ταρρ και την τελευταία του ταινία (2000) *Οι αρμονίες του Werckmeister*, που εδώ και εβδομάδες προβάλλεται στην Αθήνα σε μία και μόνο αίθουσα.

Ο τρόμος της Αποκάλυψης είναι πάντα ασπρόμαυρος

Σε μια πόλη, κάπου στην Ουγγαρία, τούτα (ποια;) τα χρόνια. Πόλη γερασμένη, μουλιασμένη στη βροχή και την υγρασία αλλά και στη λιτότητα της ανέχειας. Τοπία και χώροι έρημοι και της σιωπής μέσα σ' ένα ομιχλώδες (άσπρο και μαύρο) αγγελικό της κόλασης χρώμα. Πρόσωπα στεγνά, ρουφηγμένα, με βλέμμα καχύποπτο και επιθετικά εξεταστικό. Και η κινηματογραφική μηχανή να γλιστράει αργά-αργά σα φίδι.

Σε μια άθλια ταβέρνα, αργά το βράδυ, ο νεαρός αλαφροϊσκιωτος ταχυδρομικός διανομέας Γιάνος βάζει –ύστερα από απαίτησή τους– μεθυσμένους και άβουλους θαμώνες να αναπαραστήσουν (χορεύοντας άτσαλα) τις κινήσεις του ηλιακού μας συστήματος, ενώ αυτός περιγράφει με λόγια, σαν από μια άλλη Αποκάλυψη, τα όσα φοβερά και τρομερά συμβαίνουν στη φάση της έκλειψης του ήλιου.

Προχωρημένη η νύχτα και την έρημη πόλη τη διασχίζει μια τεραστίων διαστάσεων νταλικά-τσίρκο μέσα στην οποία υπάρχει μια βαλσαμωμένη υπερμεγέθης φάλαινα και άλλα «μυστήρια αντικείμενα της φύσης». Το τσίρκο,

που εγκαθίσταται στη μεγάλη πλατεία της πόλης, γίνεται η αφορμή ψυχωτικής αναστάτωσης των πολιτών. Φήμες κυκλοφορούν για αφύσικα φαινόμενα και αναστατώσεις. Η έννομη τάξη διαταράσσεται, η βία ξεσπάει ασυγκράτητη και καταστροφική. Η προσπάθεια (ύποπτη εντούτοις) συνδιαλλαγής αποτυγχάνει. Η επέμβαση του στρατού βάζει τέλος. Η φάση της «έκλειψης» έχει τελειώσει. Μαζί και η μεσαιωνική περιοδικότητα, αναμέτρηση του σκοταδισμού με την πρόοδο. Η γαλήνη –μέχρι την επόμενη φάση– επανέρχεται. Η «φάλαινα» κείτεται εγκαταλειμμένη στην έρημη πλατεία. Ο Μπέλα Ταρρ αφηγείται με παραβολές.

Γεννημένος το 1955 από γονείς εργάτες, εργάτης κι ο ίδιος στα πρώτα του χρόνια, γυρίζει την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία, την *Οικογενειακή φωλιά* το 1977, όταν δηλαδή ήταν μόλις 22 χρονών. Μέχρι σήμερα έχει γυρίσει οκτώ μεγάλου μήκους ταινίες και ενδιάμεσα τρεις μικρού μήκους. Χωρίς να παραβλέπεται η αξία του υπόλοιπου έργου του, το αριστούργημά του θεωρείται η διάρκειας επτάμιση(!) ωρών ταινία του *Satantango*, η οποία κρίθηκε

διεθνώς ως μια από τις σημαντικότερες της δεκαετίας του '90 και ο ίδιος ως ένας από τους πλέον αξιόλογους δημιουργούς του καιρού μας και ο πρώτος Ούγγρος που αναγνωρίζεται μετά τον Μίκλος Γιάντσο.

Απογοητευμένος από την πολιτική (την πριν και την μετά τα σοσιαλιστικά χρόνια), βαθύτατα αντίθετος με το βιομηχανοποιημένο ανθρώπινο μοντέλο της Δύσης, προσχωρεί σε μια ριζικά αρνητική υπέρβαση κάθε ιδεολογικής αισιοδοξίας. Διατηρώντας την πνευματικότητα και την οραματική ορμή του Ντοστογιέφσκι και του Ταρκόφσκι αλλά χωρίς το θρησκευτικό, μεταφυσικό τους περιεχόμενο, αναζητεί ερείσματα και διεξόδους σ' έναν κόσμο που πιστεύει απόλυτα ότι δεν έχει κανένα απολύτως νόημα. Το υπαρξιακό κενό, το οποίο προσπαθεί με τις ταινίες του να αποδείξει, πλησιάζει περισσότερο προς τον Κάφκα παρά π.χ. προς τον Σοπενχάουερ. Παρά ταύτα, απαλλαγμένες οι θέσεις του από αναπόδεικτα, άχρηστα ή έστω διφορούμενα νοήματα, αφήνει –μέσ' από το έργο του– να διαφαίνονται θερμές, παρηγορητικές χειρονομίες μιας ανθρωπιστικής καθημερινότητας.

Κινηματογράφος (και όχι μόνο) ενός σπουδαίου ευρωπαϊού διανοητή. Το Σεπτέμβριο ο έλληνας διανομέας θα δώσει στη διανομή –και αυτό είναι πολύ σπουδαίο– το αριστουργηματικό *Satantango*.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Αλητείας εγκώμιον

Γράφει ο Νίκος Πρωινός

☞ Ο λόγος; Μα για τι άλλο από το πολύπαθο ελληνικό ποδόσφαιρο που βρίσκεται σε μια αέναη κατρακύλα; Όσοι εμπλέκονται μ' αυτό –άμεσα ή έμμεσα– ευθύνονται για το βούρκο, με πρώτους και καλύτερους τους παράγοντες.

☞ Μακράν πρώτος ο πολύς (ελέω ΠΑΣΟΚ, διαπλοκών και τα λοιπά) κ. Στοκο. Εισάγοντας μεθόδους (ή καλύτερα «εκσυγχρονίζοντας» τις παλιότερες) που παραπέμπουν σ' ότι πιο σκοτεινό κι εμετικό υπάρχει, πέτυχε να δημιουργήσει ένα πλήθος διατεταγμένων πραιτωριανών που ακούνε τυφλά κάθε του επιθυμία.

☞ Μάλιστα πολύ συχνά έχουν την ικανότητα να «προλαβαίνουν» τις σκέψεις του πριν καν διατυπωθούν ή να ερμηνεύουν τον αποφλοιωμένο και πρωτόγονο λόγο του.

☞ Θυμίζουμε τι έγινε με τα συμβόλαια κάποιων παικτών που ήθελε να ξεφορτωθεί (λ.χ. Άλβες): Ετράπησαν σε φυγή, όταν από τη συχνότητα της τηλεσκοπιδιαρκούς ιδιοκτησίας του, χουλιγκάνοι «δημοσιογράφοι» εκτόξευαν άμεσα απειλές για όσους δε θα έσπαζαν τα συμβόλαιά τους. Καταστάσεις Far West που κανένα δε συγκίνησαν...

☞ Άριστος γνώστης της προπαγάνδας (γερμανοτραφής γαρ) από εξειδικευμένους δασκάλους, ξεκίνησε ένα γαϊτανάκι λάσπης, απειλών και προκλήσεων σε βάρος του αντιπάλου του Παναθηναϊκού που διεκδικούσε το πρωτάθλημα. *Κότες, πελάτες, θα τους λειώσουμε στη Ριζούπολη και άλλα ωραία.*

☞ Ντόπες που θα ζήλευε κι ο τελευταίος χουλιγκάνος πελάτης του στα διάφορα μαγαζιά του. Αποτέλεσμα; Εικόνες αποκάλυψης στο ντέρμπι των... αιωνίων. Η τρύπια φυσούνα και οι θερμόαιμοι οπαδοί απαγόρευσαν ουσιαστικά στους αντίπαλους να βγουν για την καθιερωμένη αναγνώριση του γηπέδου.

☞ Οι μισθοφόροι ήδη είχαν υποδεχτεί κατάλληλα το πράσινο πούλμαν με φωτοβολίδες, πέτρες κι ό,τι άλλο είχαν προμηθευτεί. Η συνέχεια γνωστή. Οι πράσινοι μετατράπηκαν όντως σε κότες και εισέπραξαν τρία τεμάχια με κατεβασμένα τα φτερά κι ο Στοκο δικαιώθηκε!!

☞ Λίγο πριν από τον αγώνα ο Θανασάκης ο πολιτευόμενος (της ΕΠΑΕ) έκανε σχόλια από ιδιωτικό κανάλι! Τέτοια υπευθυνότητα!

☞ Αν οι κότες δεν ήταν κότες και έπαιζαν μπάλα, μπορείτε να φανταστείτε τι θα γινόταν; Όσο για την αστυνομία, άλλη μια αποτυχία να προστατέψει παίκτες και φιλάθλους. Ίσως γι' αυτό οι στρατηγοί της συνέλαβαν τον Αβραμίδα ως τρομοκράτη για να τον αφήσουν αμέσως μετά.

☞ Απών από τη σύρραξη κι ο κατά φαντασίαν πρόεδρος της πράσινης ΠΑΕ Φιλιππίδης που είδε τον αγώνα (sic) από την τηλεόραση. Τέτοια μαγκιά το άτομο. Την άλλη μέρα μάλιστα αποκάλεσε τους παίκτες του... κότες.

☞ Από κει και μετά την προηγούμενη Κυριακή ο Ολυμπιακός αντιμετωπίζοντας την Ξάνθη –που έπαιξε με αναπληρωματική εντεκάδα– πήρε τη νίκη και το «πρωτάθλημα». Κι ο Στοκο θα προχωρήσει σε εγγραφές κι άλλων... μετόχων.

☞ Να μην ξεχάσουμε και την ήττα(;) του κυπελλούχου ΠΑΟΚ από τα Γιάννενα και του ΟΦΗ από την Καλλιθέα. Ο Μπατατούδης κι ο Ψωμιάδης αποχωρούν από τις ομάδες τους παραχωρώντας τις μετοχές τους, οι Κανελλοπουλογκαγκάτσιδες παραμένουν στις θέσεις τους κι οι Λιανοβενιζέλοι σφυρίζουν αδιάφορα. *Όμορφος κόσμος ηθικός, αγγελικά πλασμένος!*

Μικρή Πινακοθήκη

Νάνος βυθός. Τον γαργαλάει
εύκολα με τα κοντά της
δαχτυλάκια η επιφάνεια.
Κική Δημουλά

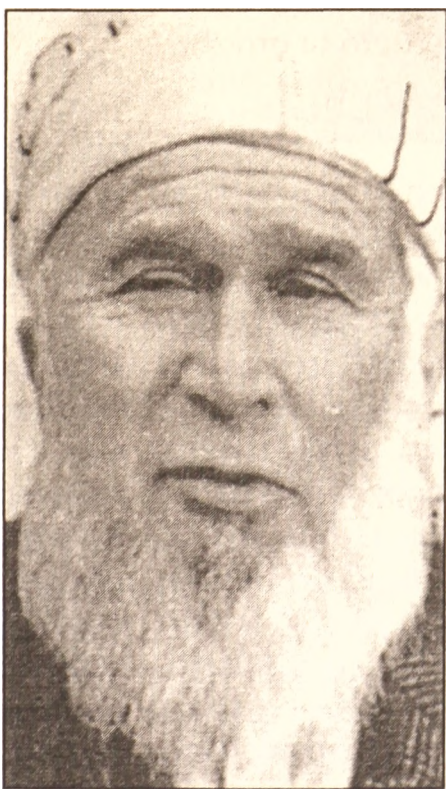
ΝΑΝΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ I

Σήμερα η Αμερική είναι κομμένη στα δύο με τους αντιπάλους του Τζορτζ Ντάμπλγιου (του γιου του μπαμπά του) να μην μασάνε πλέον τα λόγια τους. Έδη ένα βιβλίο που κυκλοφόρησε πρόσφατα κι έγινε αμέσως best seller μιλά για μια δράκα 100 ανθρώπων που διοικούν τις ΗΠΑ και που διαπλέκονται με οικονομικά συμφέροντα, πολυεθνικές και εκδοτικά τρασ, ανθρώπων που αναρριχήθηκαν στην εξουσία μετά από ένα εκλογικό σκάνδαλο. Παρ' ό' αυτά ο πρόεδρος Θάινος, καλλιεργώντας τα φοβισμένα ανακλαστικά του μέσου πολίτη και μιλώντας διαρκώς για «ασφάλεια» και «προνομοκρατία», παραμένει ψηλά στις δημοτικότητες, παλά την οικονομική ύφεση και την ανεργία. Οι Δημοκρατικοί πάλι, προετοιμάζονται

ήδη για τη μεγάλη αντεπίθεση οργανώνοντας σε καθημερινή βάση συγκεντρώσεις των υποψηφίων για το προεδρικό χρίσμα.

Μπορεί αυτός ο άνδρας να ηττηθεί; Διερωτάται, στα σοβαρά δυστυχώς, το Times και παρουσιάζει τον Μπους σε πλήρη στρατιωτική εξάρτηση και ετοιμοπόλεμο ανυπερθέτως. Ιράν, Συρία, Β. Κορέα και η απανταχού της γης τρομοκρατία, που πάντως ο ίδιος εξέθρεψε, είναι οι στόχοι του. Λύνουν όμως οι επιδεικτικοί, προληπτικοί πόλεμοι τα προβλήματα; Η εμπειρία του Ιράκ λέει πως όχι. Αφήστε που ακόμη ψάχνουν ειδικοί και ανίδεοι για τα χημικά όπλα και τις ατομικές βόμβες. Άλλο ένα ψέμα που μερίδα του αμερικανικού Τύπου στηλιτεύει σε καθημερινή βάση... Ο κ. Bush όμως δεν πτοείται από κάτι τέτοια: ας είναι καλά οι εκατό αφανείς καρχαρίες που τον στηρίζουν.

ΝΑΝΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ II

Πολύ έξυπνο το εξώφυλλο της Άγκρας για το βιβλίο του

Ταρίκ Αλή σχετικά με τον αμερικανικό και τον ισλαμικό φονταμενταλισμό. Ο Μπους παρουσιάζεται σαν αγιατολλάχ ή Μπιν Λάντεν, με το υπνωτισμένο βλέμμα ενός προφήτη κακών, να κηρύσσει τον δικό του ακραίο φονταμενταλιστικό, σκληροπυρηνικό λόγο. Στα χέρια του παίζει τους μυστικούς κώδικες του καλού και του κακού αλλά και των πυρηνικών κεφαλών που είναι έτοιμες να επιπέσουν επί των κεφαλών των απίστων. Πραγματικά η τόσο γραμμική μεταφυσική που διατυπώνουν οι Μπους-Τσένι και το επιτελείο τους με τον ψευδοεσβετισμό της δεν αποκαλύπτει τίποτε άλλο παρά μια βαθύτατη φονταμενταλιστική εμμονή: έναν φανατισμό που προκαλεί θρησκευτικούς πολέμους στο όνομα πολύ πεζών και γήινων συμφερόντων. Στις ΗΠΑ άρχισε ήδη η συλλογή χρηματικών ενισχύσεων για τον προεκλογικό αγώνα του πολεμάρχου, με επικεφαλής αυτής της σταυροφορίας 200 εκλεκτούς του ρεπουμπλικανικού κόμματος. Ούτως ή άλλως ανάμεσα σ' εκατό και διακόσιους, ως φαίνεται, παίζεται το παιχνίδι της εξουσίας στους υπερατλαντικούς μας συμμάχους.

ROI-SOLEIL

Αυτή η ζωγραφιά του Αλέκου Φασιανού δέσποζε στη σκηνή της Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης αλλά και στο πρόγραμμα του υπερθεάματος «All around is Light» (Όλα γύρω είναι φως). Βλέποντας πάντως πιο προσεκτικά το έργο, εντυπωσιαστήκαμε από την ομοιότητα του βασιλιά-Ήλιου

προς τον βασιλέα του Πολιτισμού των Πολιτισμών, τόσο που το θεωρήσαμε μια άκρως επιτυχή προσωπογραφία. Εξάλλου αυτόν τον καιρό ο κ. Βενιζέλος είναι στα πάνω του. Έχει αναλάβει προσωπικά την πολιτική ευθύνη των Ολυμπιακών Αγώνων, αντιμετωπίζοντας τους δυσήνιους κ.κ. Ρογκ και Όσβαλτ αλλά και την Λαΐδη της Νέας Ιωνίας, η οποία παραμένει πεισματικά συγκεντρωτική και απολυταρχική σαν ηγεμονίδα της Ασίας.

Επίσης ο κ. Βενιζέλος έχει επωμισθεί και το επικοινωνιακό=προεκλογικό παιχνίδι της κυβέρνησης, προαναγγέλλοντας ημερομηνίες εθνικών εκλογών και ευρωεκλογών και παίρνοντας επάνω του μιαν ευθύνη που ανήκει στον πρωθυπουργό. Μ' αυτή την τολμηρή κίνηση παρακάμπτει το Μαξίμου, κολλάει στη γωνία τον Λαλιώτη και υπερφαλαγγίζει τον σιωπηλό, ως προς τα θέματα που καίνε, Γιωργάκη. Ας βγει κι εκείνος να μιλήσει για παραβιάσεις, αν του βαστάει. Ο κ. Βενιζέλος με παρηρησία θίγει τα θέματα που απασχολούν τον μέσο Πασόκο. Άρα αληθινός Roi-Soleil, έστω και διαγραφίδος Φασιανού. Πάλι καλύτερα να λέτε, γιατί ο εκλεκτός καλλιτέχνης μπορεί να τον είχε φτιάξει ως Roi-Ubu.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΣΤΑΚΙΣ

Από τον περασμένο μήνα στον εξαιρετικά ενδιαφέροντα χώρο του παλιού εργοστασίου κανονιών, του Τοπ Χανέ, της Κωνσταντινούπολης εκτίθεται η καινούργια εγκατάσταση του Κώστα Τσόκλη με το τίτλο «Αναστάσεις». Πρόκειται για ένα σύνολο από φωτογραφίες Κωνσταντινοπολιτών του 19ου αιώνα, τις οποίες ο καλλιτέχνης έχει «ζωντανέψει» επεμβαίνοντας με διάφορους τρόπους. Είναι δύσκολο να συλλάβει κανείς την αίσθηση που προκαλεί η εγκατάσταση, αν δεν την έχει δει με τα μάτια του και ειδικά στο συγκεκριμένο χώρο.

«Αναστάσεις» του Κώστα Τσόκλη

Στην τεράστια σκοτεινή σάλα του Τοπ Χανέ οι μεγενθυμένες φωτογραφίες, ύψους δύο μέτρων, στα φυσικά τους χρώματα –σέπιες, ώχρες, κιτρινισμένα γκρίζα–, φωτισμένες θα λέγαμε υπερκόσμια από προβολείς, σχηματίζουν έναν τεράστιο κύκλο από παράξενες παρουσίες γύρω απ' το θεατή. Πρόκειται για φωτογραφίες όπως τις συνέθετε ο φωτογράφος του άλλοτε: Πορτρέτα, παρέες κοριτσιών, οικογένειες με άτομα κάθε ηλικίας, ωραίες γυναίκες στολισμένες και τοποθετημένες περίτεχνα σε φτιαχτό ντεκόρ, κύριοι σοβαροί που ποζάρουν σε στούντιο με φόντο ζωγραφιστές θάλασσες. Όλες αυτές οι παρουσίες, υπερυψωμένες και σε υπερφυσικό μέγεθος, ασκούν στο βλέμμα μια

μαγνητική έλξη. Τα μάτια κυρίως, που σε κοιτάζουν από το υπερπέραν με αναπάντεχη ένταση και φυσικότητα, σου δημιουργούν περίεργη συγκίνηση. Ο καλλιτέχνης έχει επέμβει στην κάθε φωτογραφία με κάποιο ζωγραφικό τρόπο, αλλά εκείνο το στοιχείο που υπερτερεί είναι η φιλμική τους επεξεργασία που επεμβαίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να φαίνεται πως συμβαίνουν εδώ κι εκεί θαύματα που ξαφνιάζουν και προκαλούν συγχρόνως αγαλλίαση: τρωκτικά τρέχουν και παίζουν ανάμεσα σ' ακίνητα πόδια των δεσποινίδων, η ψεύτικη θάλασσα κυματίζει, ένας αόρατος αέρας γυρνά τα φύλλα του βιβλίου, ένα σκυλάκι χοροπηδά μπροστά στα σταυρωμένα πόδια ενός δανδή...

Η συγκίνηση παρατείνεται, η περιέρ-

γεια κορυφώνεται, ενώ προοδευτικά συνειδητοποιούμε την έννοια του πολυδιάστατου αυτού έργου. Βρισκόμαστε στην καρδιά ενός κόσμου του άλλοτε, χαμένου για πάντα κι όμως τόσο ζωντανού, τόσο συναρπαστικά παλλόμενου, στην καρδιά μιας κοινωνίας Ελλήνων και Τούρκων που συνυπάρχουν οικεία, αρμονικά, κάτω απ' το εξαύλωτικό φως μιας μυθιστορίας που γράφεται ποιητικά και με απερίγραπτη αληθοφάνεια απ' τον καλλιτέχνη.

Ότι ο Κώστας Τσόκλης είναι ένας εξαιρετικός και πρωτότυπος καλλιτέχνης, εξοικειωμένος με τις καινούργιες τεχνολογίες τις οποίες κρίνει αναπόφευκτες και οικειοποιείται με αριστοτεχνικό τρόπο, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Από το «Καμακωμένο Ψάρι» μέχρι τις «Αναστάσεις», μια σειρά από βίντεο-ζωγραφικές μάς έδωσαν κιόλας πολλές συγκινήσεις.

Το παρόν έργο, όπως κάθε έργο του Κώστα Τσόκλη, γεννά σκέψεις και προβληματισμούς. Η φωτογραφία πολλές φορές αποτέλεσε μέσο έκφρασης για τον καλλιτέχνη, αλλά ποτέ δεν την μεταχειρίστηκε με τόσο ευθύ τρόπο, επικαλούμενος σχεδόν αποκλειστικά την κατ'εξοχήν ιδιαιτερότητά της, που ο Ρολάν Μπαρτ ονόμασε «ça a été» («αυτό υπήρξε»), δηλαδή ποτέ δεν βασίστηκε τόσο στην ιδιότητά της να αναπαριστά τη συγκεκριμένη στιγμή που βιώθηκε στο παρελθόν. Ο Μπαρτ προκάλεσε τη γενική κατακραυγή των φωτογράφων, γιατί αντιμετώπισε τη φωτογραφία απλώς και μόνο σαν μαρτυρία, παραμένοντας αδιάφορος προς τις αισθητικές-καλλιτεχνικές της ποιότητες. Στην προκειμένη περίπτωση, καθώς είναι όλοι τους από πολλές δεκαετίες εκλιπόντες και μάλλον ξεχασμένοι, κανείς τους δεν θα διαμαρτυρηθεί για τη χρήση που τους έγινε: οι φωτογραφίες τους έχουν πλέον αποκτήσει απόλυτη αυτονομία. Το στυλ τους άλλωστε, αν το εξετάσει κανείς, γρήγορα το βρίσκει πανομοιότυπο. Ο Τσόκλης όμως, έστω κι αν τις χρησιμοποίησε σαν ρεντυ-μείντ, σίγουρα δεν έμεινε αδιάφορος προς την καθαρά αισθητική τους αξία. Ωστόσο δεν είναι αυτό το στοιχείο που τον έκανε να τις ξεχωρίσει. Η επιλογή του έχει σχέση κυρίως με τη μοίρα για την οποία τις προδύριζε: να τις «διορθώσει» χωρίς να τις προδώσει. Να τις εντάξει σ' ένα εν-

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

νοιολογικό παιγνίδι βασισμένο φυσικά στην υπόστασή τους ως μαρτυρίες. Το «αυτό υπήρξε» στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν καταλυτικό.

Οι διορθώσεις που τους έκανε έγιναν σε δύο επίπεδα. Κατ' αρχάς τις οικειοποιήθηκε σβήνοντας αυθαίρετα μερικά τους στοιχεία και αλλοιώνοντας κάποια άλλα, μιμούμενος κατά κάποιον μακρινό αλλά και εύστοχο τρόπο το μακιγιάζ που έκαναν άλλοτε οι φωτογράφοι πριν υπάρξει το κομπιούτερ. Οι επεμβάσεις με πινέλο του Τσόκλη εισάγουν επίσης στο φωτογραφικό άσαρκο υλικό κάποια ανεπαίσθητη σάρκα, πράγμα που επιδιώκει πάντοτε ο καλλιτέχνης, επιμένοντας σ' έναν διάλογο ανάμεσα σε μηχανική εικόνα και ζωγραφικότητα.

Επιπλέον –για να επιμείνουμε στο μαρτυρικό λεξιλόγιο– μπορούμε να πούμε πως οι επιλεγμένες φωτογραφίες, όλες ανεξαιρέτως, περιέχουν το πολύ ιδιαίτερο και γαργαλιστικό στοιχείο που ο Μπάρτ ονομάζει «punctum». Όλες τους δηλαδή είναι προικισμένες με κείνες τις μαγνητικές λεπτομέρειες που μας πλήττουν καιρία και μας φαντασιώνουν –ενδυματολογικές παραξενιές, στάσεις χιουμοριστικές ή προκλητικές, ενασχολήσεις με αντικείμενα, ιδιαίτερα στοιχεία του ντεκόρ–, που άλλες λίγο άλλες πολύ έχουν τη δυνατότητα να συγκινούν και να παρασύρουν το θεατή. Μερικές απ' αυτές ακριβώς τις λεπτομέρειες ο καλ-

λιτέχνης διάλεξε για να εμπλουτίσει και με φιλικές παρεμβάσεις, έτσι ώστε να τις κάνει ακόμη πιο διεγερτικές. Χάρης σ' αυτή λοιπόν την τόσο έντεχνα διακριτική μεταμόρφωση, όλη αυτή η ανθρωπότητα, η εκλεκτή ομήγουρη, στημένη, ακίνητη, σοβαρή, καθώς κοιτάζει ασκαρδαμνική το φακό, καθώς μας κοιτάζει, μοιάζει να μας επαναλαμβάνει με εκκωφαντικό τρόπο πως υπήρξε, πως πράγματι υπήρξε κάποτε, σίγουρα και αδιάψευστα. Το αποτύπωμά της στο φωτογραφικό φακό αποτελεί την πιο τρανταχτή βεβαίωση. Και τα ευρήματα του Τσόκλη όσο και η απαράμιλλη σκηνοθεσία το υπογραμμίζουν εμφατικά αλλά και τρυφερά, και χιουμοριστικά. Κι έτσι σχεδόν αιφνιδιαστικά μια δύναμη εκρηκτική συσσωρεύεται γύρω μας, μια ποιητική ελεγεία κορεσμένη από νοσταλγικό και συμφιλωτικό πνεύμα. Νοσταλγία για μια εποχή παρωχημένη, αλλά τόσο δελεαστική, όπου Τούρκοι και Έλληνες ενωμένοι στον συναρπαστικό χώρο της Πόλης αντιμετώπιζαν ο ένας τον άλλο σαν αδέρφια.

Και σκεπτόμαστε πως καμιά φορά η τέχνη στα χέρια ενός εμπνευσμένου καλλιτέχνη μπορεί να παίξει ένα ρόλο πολιτικό και να επηρεάσει συνειδήσεις με τρόπο πολύ πιο αποτελεσματικό από κάθε άλλο ορθολογιστικό και αδέξιο μέσο.

- Ζήσης Σαρίκας, *Το όραμα του Υπερανθρώπου* (μια ερμηνεία του «Ζαρατούστρα» του Νίτσε)
- Πωλ Βιρλιό, *Καθαρός Πόλεμος*
- Κρίστοφερ Λας, *Η κουλτούρα του ναρκισσισμού*
- Περικλής Π. Βασιλόπουλος, *Δοκίμιο για το κοινωνικό Είναι* (εισαγωγή Κωνστάντσο Πρέβε)
- Χριστίνα Γ. Φλόκα, *Εγώ, ο Αμάραντος* (τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)
- Φούλα Λαμπελέ, *Διακοπή Ταξιδιού*
- Άλντους Χάξλεϋ, *Θαυμαστός καινούργιος κόσμος*
- Απόστολος Λυκεσάς, *Στυμφαλίδες όρνιθες*
- Αργύρης Παυλιώτης, *Ο φόνος θέλει τέχνη*

Τα έργα του Φρ. Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:

- Γενεαλογία της ηθικής
- Η θέληση για δύναμη
- Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
- Πέρα από το καλό και το κακό
- Το λυκόφως των ειδώλων - Έδε ο άνθρωπος - Αντίχριστος
- Γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα
- Πωλ Βιρλιό, *Η διαδικασία της σιωπής*
- Η πληροφορική βόμβα
- Ζαν Μπωντριγιάρ, *Συνθήματα*
- Η καταναλωτική κοινωνία
- Τσβετάν Τόντοροφ, *Απέναντι στο ακραίο*
- Άσγκερ Γιόρν, *Περί μορφής*
- Νταϊνβιντ Ρήσμαν, *Το μοναχικό πλήθος*
- Καρλ Πολάνυι, *Ο μεγάλος μετασχηματισμός*
- Λιούις Μάφορντ, *Η ιστορία των ουτοπιών*
- Χρίστος Τσολάκης, *Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική* (δύο τόμοι)
- Ν. Μουτσόπουλος, *Συναισθηματική τοπογραφία*
- Διαδρομή αυτογνωσίας (δύο τόμοι)
- Γιώργος Χουρμουζιάδης, *Λόγια από χώμα*
- Θωμάς Κοροβίνης, *Ο Μάρκος στο χαρέμι*
- Φούλα Λαμπελέ, *Ίο* (δηγήματα)
- Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου, *Επιλογές και σύνολα* (ποιήματα 1965-95)

- Αργύρης Παυλιώτης, *Ολεθριος δεσμός*
- Στέφανος Μπαλής, *Μαθηματικά και ποίηση*
- Χριστίνα Φλόκα, *Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη*
- Εντουάρ Ντυζαρντέν, *Εδρεψε δάφνες*
- Ετέλ Αντινάν, *Περί πόλεων και γυναικών*
- Άνα Νόβακ, *Οι ατυχίες της ψυχής*
- Λώρενς Στερν, *Αισθηματικό ταξίδι*
- Τόμας Μπέρνχαρντ, *Οι φτηνοφαγάδες*
- Γιαν Νέρουντα, *Ιστορίες από την παλιά Πράγα*
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, *Μυθοπλασία*
- Φ. Ντοστογιέφσκι, *Ο σωσίας*

- Μ. Μπουράς, *Έλληνας, Εβραίος και αριστερός*

- Ιβάν Ίλλιτς, *Για τις ανάγκες του ανθρώπου*
- Τζέρι Μπράουν, *Η άλλη Αμερική*
- Ν. Κον, *Αγώνες για την έλευση της χιλιετούς βασιλείας του Θεού*
- Π. Μπράντλιτς, *Άρτος και θεάματα*
- Μαρία Λουίζα Μπερνέρι, *Περιήγηση στην Ουτοπία*

Τα βιβλία του Κώστα Τομανά για τη Θεσσαλονίκη

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

37003 Σκόπελος Τηλ. 24240-23277, 23283
www.nissides.gr 2310-263363

ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΤΡΙΣΟΝ-ΜΙΛΣΑΝΗ

Περιπέτειες της Γκουέρνικα

της Νίνας Αντύπα

Ορόσημο για την τεχνη και την ιστορία του εικοστού αιώνα, αρχειυτική, αναγνωρίσιμη σε κάθε της λεπτομέρεια ανάμεσα σε χίλιες, το δυνατότερο ίσως μέχρι σήμερα έργο ζωγραφικής-διαμαρτυρία κατά του πολέμου, η *Guernica* του Πικάσο συνεχίζει να δημιουργεί ερωτηματικά ως προς την καθολικότητα του έργου τέχνης ή ακόμη τη δύναμή του πάνω στην πραγματικότητα. Όπως επίσης και ως προς την απροσδιόριστη σχέση μεταξύ τέχνης και πολιτικής, εκλεκτό θέμα διαπληκτισμών από το 18ο αιώνα, αν όχι από την αρχαιότητα..

Η Γκουέρνικα είναι άμεση αντίδραση του ριζικά αντίθετου στην έννοια της στρατευμένης τέχνης Πικάσο στην καταστροφή της πόλης Γκέρνικα τον Απρίλιο του 1937. Η αρχαία πόλη, έδρα τότε της τοπικής αυτοδιοίκησης της χώρας των Βάσκων, στα γαλλοϊσπανικά σύνορα, καταστράφηκε ολοσχερώς μέσα σε λίγες ώρες από γερμανικά βομβαρδιστικά. Η αεροπορική δύναμη των Ναζί δρούσε προς υποστήριξη του στρατηγού Φράνκο. Στόχος της ήταν να εξασφαλίσει την κυριαρχία του Φράνκο στον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο που κατέληξε στη βαθμhdόν διάλυση της δημοκρατικής κυβέρνησης της χώρας, εύθραστου θεσμού που διήρκεσε μόλις 6 χρόνια ανάμεσα σε δύο δικτατορίες. Η ιδιαιτερότητα της εθνικοπολιτικής ταυτότητας της Γκέρνικα την καθιστούσε ιδανικό στόχο της επιθυμίας καταστροφής και θανάτου των ανερχόμενων τότε στην Ευρώπη φασιστικών δυνάμεων. Οι εξαιρετικά σκληρές εικόνες και διηγήσεις που μεταδόθηκαν στον γαλλικό Τύπο μεταμορφώθηκαν μέσα σε λίγες εβδομάδες στο έργο που αργότερα χαρακτηρίστηκε «εικόνα κάθε βομβαρδισμένης πόλης».

Πρόσφατα και συμπτωματικά το αντίγραφο της Γκουέρνικα στον τοίχο δίπλα στην είσοδο της Αίθουσας του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, βρέθηκε σκε-

πασμένο μ' ένα γαλάζιο πανό. Συνέβη στις 5 Φεβρουαρίου, ημέρα που ο Κόλιν Πάουελ θα ενημέρωνε το Συμβούλιο και σημαντικό αριθμό υπουργών Εξωτερικών χωρών-μελών για το σκοπό της κυβέρνησής του να επιτεθεί στο Ιράκ. Ήταν επίσης η ημέρα που άλλαξαν οι τόνοι της αμερικανικής κυβέρνησης προς τη διεθνή κοινότητα.

Ήδη τον Αύγουστο 2002 ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ ενημέρωνε εμπιστευτικά στενούς κύκλους της τοπικής και επιχειρησιακής διοίκησης στη Νέα Υόρκη, κρύβοντας με κόπο την προσωπική του ακόμη τότε δυσαρέσκεια για το γεγονός, ότι η απόφαση της κυβέρνησής του για πόλεμο στη Μέση Ανατολή ήταν αμετάκλητη. Το Σεπτέμβριο ο Τζορτζ Μπους ζήτησε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να συμπαρασταθεί στο πένθος της κυβέρνησής του για τα θύματα της 11ης Σεπτεμβρίου υποστηρίζοντάς την στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Η αμερικανική αντιπροσωπεία στον ΟΗΕ και κυβερνητικοί παράγοντες κατέβαλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες και χρησιμοποίησαν κάθε μέσο για να επιτύχουν την ομόφωνη αποδοχή της απόφασης 1441 για τον αποπλισμό του Ιράκ στις 8 Νοεμβρίου. Παρ' όλα αυτά για τους επόμενους δύο μήνες τόσο ο ΟΗΕ όσο και η κοινή γνώμη συνέχιζαν να θεωρούν ότι το παιχνίδι μπορεί και να ήταν στα χέρια των επιθεωρητών. Το ίδιο διάστημα πλήθη διαδηλωτών στις Ηνωμένες Πολιτείες και σ' όλο τον κόσμο περίμεναν υπομονετικά την αρχή του πολέμου για να βγουν στο δρόμο να εκφράσουν την αντίθεσή τους.

Στις 5 Φεβρουαρίου ο Κόλιν Πάουελ, έχοντας πια πεισθεί εντελώς για την αναγκαιότητα του πολέμου στη Μέση Ανατολή, που θα άρχιζε ένα μήνα αργότερα, παρουσίασε τη θέση της κυβέρνησής του στον ΟΗΕ με εξαιρετικό ζήλο, σφοδρό και ανύποπτο σθένος. Για τις επόμενες δέκα περίπου ημέρες,

ένας-ένας οι εκπρόσωποι των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, επιθεωρητές, υπουργοί Εξωτερικών και πρέσβεις χωρών-μελών απευθύνθηκαν επανειλημμένα σε τηλεοπτικές κάμερες απ' όλο τον κόσμο με φόντο τη σκεπασμένη με γαλάζιο πανί Γκουέρνικα.

Αντιδράσεις άρχισαν να καταφθάνουν από παντού. Εφημερίδες κατηγορησαν τα Ηνωμένα Έθνη ότι σκεπάζοντας το βαρύ σε συμβολισμό έργο, κάλυπταν συνειδητά και εσκεμμένα τις προθέσεις πολέμου του αμερικανού υπουργού Εξωτερικών. Φιλειρηνικές οργανώσεις, φιλότεχνοι και διανοούμενοι απ' όλον τον κόσμο διαμαρτυρήθηκαν έντονα. Ο Κόφι Ανάν που συμπτωματικά βρισκόταν εκείνες τις μέρες εκτός Νέας Υόρκης τηλεφώνησε επίσης τρομερά απογοητευμένος. Μια ομάδα βάσκων αυτονομιστών χρησιμοποίησε το γεγονός σαν πολιτικό όπλο κατά της ισπανικής κυβέρνησης. Μέσα σε δέκα μόλις ημέρες το έργο είχε και πάλι αποκαλυφθεί.

Ο λόγος που καλύφθηκε αρχικά ήταν πράγματι τεχνικός. Λόγω της πληθώρας των εκπροσώπων των μέσων μαζικής ενημέρωσης που θα κάλυπταν την επίσκεψη του Πάουελ, το μικρόφωνο που χρησιμοποιούν για να κάνουν δηλώσεις οι εκπρόσωποι εξερχόμενοι από την αίθουσα του Συμβουλίου έπρεπε να μετακινηθεί ώστε να δημιουργηθεί χώρος. Μπορούσε να τοποθετηθεί μόνο μπροστά στην ταπετσαρία και μάλιστα μπροστά στην ουρά του αλόγου, κάτι που δεν ικανοποιούσε αισθητικά σαν φόντο για τους ομιλητές τα παρόντα τηλεοπτικά συνεργεία.

Οι δηλώσεις του εκπροσώπου του Γενικού Γραμματέα Fred Ekhart και του αναπληρωτή του Stephane Dujarric ήταν ταυτόσημες. Φυσικά δεν υπήρχε πολιτική ή συμβολική πρόθεση. Ήταν λάθος που δεν θα επαναληφθεί.

Μερικές εκατοντάδες καθημερινά παρόντων εκπροσώπων χωρών στα Ηνωμένα Έθνη, των οποίων η κύρια

αποστολή είναι η διασφάλιση της ειρήνης, δεν αντέδρασαν ποτέ στο γεγονός.

Ωστόσο το 1991, λίγους μόλις μήνες πριν τον προηγούμενο βομβαρδισμό της Βαγδάτης, η Γκουέρνικα είχε ξανακάνει μια περίεργη εμφάνιση στην επικαιρότητα. Κάποιος εμπνευσμένος σχεδιαστής στην υπηρεσία του γερμανικού στρατού τη χρησιμοποίησε σαν αφίσα στρατολόγησης με το σλογκαν «Δεν έχουμε εικόνα του εχθρού μας», αφήνοντας άφωνους πολίτες και διανοούμενους για την πλήρη άγνοια ως προς την ιστορία και το νόημα της τοιχογραφίας. Δώδεκα χρόνια αργότερα, μετά τους τελευταίους τραγικούς βομβαρδισμούς της ίδιας πόλης, μετά τις μυθικών διαστάσεων λεηλασίες των μουσειακών της θησαυρών, διαβάζουμε με έκπληξη τη δηκτική καταγγελία της άγνοιας και αδιαφορίας τότε του γερμανικού στρατού από το συγγραφέα Γκίντερ Γκρας (*The Art Newspaper*, Μάιος 1991) που καταλήγει: «Ζητώ το άγραφο δικαίωμα, το ανθρώπινο δικαίωμα σ' ένα παρελθόν.»

Σ' ένα δεύτερο πλαίσιο ένας ακόμη παραλληλισμός επιβάλλεται. Οι αεροπορικές δυνάμεις της ναζιστικής Γερμανίας άρχισαν να βομβαρδίζουν τη Μαδρίτη σε υποστήριξη του Φράνκο από το τέλος του 1936, στα προοίμια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Η

αντίδραση τότε ήταν άμεση. Ο ίδιος ο Πικάσο, που παρότι διέμενε στη Γαλλία, η ρεπουμπλικανική (δημοκρατική) ισπανική κυβέρνηση μόλις είχε διορίσει Διευθυντή του Μουσείου Prado της Μαδρίτης, προέβη σε εκκένωση του Μουσείου για λόγους ασφαλείας και στη μεταφορά των σπουδαιότερων εκθεμάτων στη Βαλένθια. Επρόκειτο για ισπανούς δασκάλους, Goya, El Greco, Velazquez. Για τα εκθέματα των μουσείων του Ιράκ, κειμήλια της ανθρωπότητας, αναμνήσεις από την κοιλάδα της Μεσοποταμίας, αρχή της ιστορίας και του πολιτισμού μας, ποιος θα ζητήσει ευθύνες, το δικαίωμα στο παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον;

Η Γκουέρνικα ήταν παραγγελία της Ισπανίας και θα αποτελούσε το κεντρικό κομμάτι του περιπτέρου της χώρας στην Παγκόσμια Έκθεση του 1937 στο Παρίσι. Η δημοκρατική κυβέρνηση ήλπιζε να χρησιμοποιήσει το διεθνές κύρος του Πικάσο σαν δύναμη προστασίας κατά της απειλής του Φράνκο. Τρεις μήνες αργότερα και μερικές εβδομάδες πριν από την έκθεση, η καταστροφή της ομώνυμης πόλης προσέφερε το θέμα. Μετά την έκθεση η τοιχογραφία μεταφέρθηκε σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις, σε ράλυ κατά του φασισμού και για να συγκεντρώσει χρήματα για τα θύματα του Ισπανικού Εμφύλιου. Από το 1939, με την αρχή

του πολέμου, και επί 40 περίπου χρόνια, παρέμεινε στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Νέα Υόρκη παρ' όλο που καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου συμμετείχε συχνά σε εκθέσεις σε όλο τον κόσμο. Αποτελέσει συχνά αντικείμενο κάθε είδους πολιτικών και αντιπολεμικών αντιδράσεων, με τον Φράνκο, ανάμεσα στ' άλλα, να την διεκδικεί για το Prado, αγνοώντας προκλητικά τη σημασία του έργου. Το 1967, 400 καλλιτέχνες, σε πράξη διαμαρτυρίας κατά του πολέμου στο Βιετνάμ, ζήτησαν από τον Πικάσο να πάρει το έργο εκτός αμερικανικού εδάφους κατά τη διάρκεια του πολέμου. Το 1974 ο ιρανός ζωγράφος τότε και τώρα γκαλερίστας Tony Shafrazi έγραψε με σπρέι πάνω στο έργο τις λέξεις «Kill Lies All», διαμαρτυρόμενος για την αμερικανική δράση στο Μάι Λάι κατά τον ίδιο πόλεμο.

Η Γκουέρνικα μεταφέρθηκε στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Μαδρίτης το 1981, σαν μαρτυρία εθνικής συμφιλίωσης μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ισπανία, σύμφωνα με την επιθυμία του δημιουργού της. Το αντίγραφο σε ταπετσαρία του έργου, δάνειο του ιδρύματος Ροκφέλερ, βρίσκεται από την ίδια εποχή στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη.

Νέα Υόρκη, Μάιος 2003.

Κατάθεση λογισμού και όνειρου

Για το βιβλίο των Νίκου και Αργυρώς Κοκοβλή Άλλος δρόμος δεν υπήρχε

του Άλκη Ρήγου

Την Πέμπτη 20/4/03 έγινε στη Στοά του Βιβλίου η παρουσίαση του βιβλίου των Νίκου και Αργυρώς Κοκοβλή Άλλος δρόμος δεν υπήρχε. Τα κείμενα της Ιωάννας Παπαθανασίου και του Τάκη Μπενά από την εκδήλωση δημοσιεύτηκαν στην Ελευθεροτυπία και το περιοδικό Πολίτης αντίστοιχα. Εδώ δημοσιεύουμε το κείμενο της ομιλίας του Άλκη Ρήγου.

Φίλες και φίλοι,

Οφείλω να σας ομολογήσω ότι, όσο πλησίαζε η παρουσίαση του νέου βιβλίου της Αργυρώς και του Νίκου Κοκοβλή, που με τόση φροντίδα μάς πρόσφεραν οι εκδόσεις «Πολύτυπο», ένιωθα όλο πιο παράξενα και συναισθηματικά αντιφατικά. Κι αυτό το συναίσθημα εντάθηκε τόσο από τη διεισδυτικότητα του αναλυτικού λόγου της Ιωάννας που προηγήθηκε, όσο και από τις παρουσίες σε τούτη την αίθουσα, σ' αυτό το τραπέζι, παλιών αλλά και νεότερων φίλων και συντρόφων, με ό,τι πιο ακριβό, βαθύ κι αληθινό κρύβει τούτη η πολύπαθη ιστορικά λέξη.

Από τη μια η πραγματικότητα της καθημερινότητας με τη βιαιότητα ενός ακόμη παράνομου, αναίτιου κι ανήθικου πολέμου. Η πολύβουη συνεχής ροή της κι από τις δυο μεριές των αντιμαχόμενων θρασύτατης προπαγάνδας, οι συγκλονιστικές εικόνες προσβολής κάθε έννοιας ανθρώπινου πολιτισμού που μας κατακλύζουν με μια καταγιγιστική συχνότητα. Αλλά και την ίδια ώρα η ελπίδα ενός νέου και πρωτόγνωρου κινήματος ανυπακοής απέναντι στον ηγεμονισμό της υπερδύναμης και των συνοδοιπόρων της, στο «θαυμαστό καινούριο κόσμο» της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποιημένης «Νέας Τάξης», και το οποίο, κυρίως αλλά όχι μονάχη, χτίζει σε κάθε γωνιά του πλανήτη με φαντασία και όνειρο η νέα γενιά πολιτών

του κόσμου. Αυτή η μέχρι προχθές –σύμφωνα με τις εμβριθείς αναλύσεις μας– χαμένη γενιά του άκρατου καταναλωτισμού της coca-cola, των Mac Donalds και της απολιτικοποίησης, που σήμερα δονεί με τα συνθήματά της και τον παλμό της τα κέντρα των πόλεων σ' όλα τα μήκη και πλάτη της γης.

Κι' από την άλλη ανάμεσα σ' όλα αυτά, ταυτόχρονα μ' όλα αυτά, η μελέτη, η γραφή του Νίκου και της Αργυρώς, της Αργυρώς και του Νίκου, με τον νηφάλιο ορθολογικό τους λόγο, την ήρεμη και κατασταλαγμένη σοφία εξήντα τώσων χρόνων –και τι χρόνων αλήθεια!– αγώνων για ένα αύριο γεμάτο ελπίδες ανθρωπιάς και ελευθερίας. Αγώνων για έναν κόσμο ουσιαστικά δημοκρατικό κι απαλλαγμένο από κάθε είδους εκμετάλλευση, από κάθε μορφής αλλοτρίωση.

Μια γραφή πρόκληση και συνάμα πρόσκληση σ' ένα ταξίδι στους αγώνες και τις αγωνίες τούτης της χώρας, τούτου του λαού και της κομμουνιστικής του περιπέτειας.

Κύριοι τόποι αυτού του ταξιδιού, τα αγωνιστικά μετερίζια του αντάρτικου της Δυτικής Κρήτης και της προσφυγιάς στην Κεντρο-Ασιατική Τασκένδη. Τόποι που η πορεία του τραυματικού και προσωπικού γίνεσθαι έφερε τα βήματά τους. Κι ανάμεσα η προπολεμική Αθήνα, τα κατοχικά Χανιά, η μεταπολεμική Ιταλία μέσα από τη συντροφικά αλληλέγγυα στάση των κομμουνιστών της, η Ελβετία, η Αυστρία, η ιδιαιτερότητα της Ουγγαρίας, των ανθρώπων της, μα και των δικών μας πολιτικών προσφύγων και του νόστου του γυρισμού, η Μόσχα, η Οδησός, η Κωνσταντινούπολη...

Ένα αυτοβιογραφικό οδοιπορικό αγώνων, διωγμών, ελπίδων, απογοητεύσεων, πίστης σε σκοπούς και ιδανικά, αμφισβητήσεων, συνειδησιακών κρίσεων, πάντα κριτικής ματιάς και

προσπάθειας, αγχώδους προσπάθειας κατανόησης των αντιφάσεων, του φανατισμού κι από δω κι από κει, των εγκληματικών πράξεων που αυτός οδηγεί κι από δω κι από κει, των προσωπικών εξαρτήσεων, της ιδιοτέλειας ή ανιδιοτέλειας του άλλου, του φόβου μα και της αναγνώρισης της λεβεντιάς, ακόμη και του αντίπαλου, εκεί που αυτή υπήρξε –και φαίνεται ότι υπήρξε αρκετές φορές σε γυναίκες και άντρες σε τούτο το νησί των κουζουλών και λεβεντιών και αντρωσύνη–, διεισδυτικών και γιατί όχι και σκληρών κρίσεων για προσωπικά και καταστάσεις, χωρίς όμως ποτέ τις τόσο συνήθεις σε τέτοιου είδους γραφές εμπάθειες, προσωπικές διαβολές και τις εκ των υστέρων αυτοεξιδανικεύσεις. Και όλα αυτά παράλληλα με την καταγραφή των πολιτικών εξελίξεων, εθνικών και διεθνικών, που συντελούνται το ίδιο διάστημα, είτε παρευρίσκονται σ' αυτές είτε βιώνουν τις συνέπειές τους ως πολίτες η ως μέλη του κόμματος, όταν τόσο επώδυνα συνειδητοποιούν στα χρόνια της πιο βαθιάς παρανομίας τους μέσα από την υπόθεση Πλουμπίδη ότι «δεν ξέρουμε ποιο χτύπημα είναι για μας μεγαλύτερο. Το χτύπημα των αντιπάλων ή οι καταγγελίες του κόμματος» και το «μυαλό μας θολώνει», μα πάντα με τη βεβαιότητα ότι *άλλος δρόμος δεν υπήρχε*. Κι όλα τούτα μέσα από έναν τρόπο γραφής που ώρες-ώρες θυμίζει η εκφορά του τα αλήστου μνήμης κινηματογραφικά επίκαιρα, π.χ. όταν αναφέρεται στις μάχες του ΕΛΑΣ με τους Γερμανούς στα υψώματα πάνω από τα Χανιά.

Πρόκειται λοιπόν τελικά για ένα ταξίδι στο χθες, για μια ιστορική μαρτυρία, μα συνάμα και για ένα βαθιά πολιτικό βιβλίο, με την πιο σύγχρονη και διευρυμένη έννοια του όρου, όπου το προσωπικό-ιδιωτικό κατανοείται επίσης ως πολιτικό. Όσο βέβαια κι αν αυτό το στοιχείο υποτάσσεται στη γραφή τους,

στις θεωρούμενες με τη στενή έννοια πολιτικές ανάγκες και επιλογές, «το προσωπικό ζήτημα –γράφουν καθαρά και αυτοκριτικά– το εντάσσουμε στο γενικό, το κομματικό. Έτσι σκεφτόμαστε τότε».

Κι όμως και στην πιο λιτή και στενά πολιτικότερη γραφή του Νίκου και στην πιο συναισθηματική και περιγραφική γραφή της Αργυρώς –στα πρώτα κεφάλαια του βιβλίου που η διάκριση ανάμεσα στις δυο γραφές είναι κατορθωτή, γιατί από κει και πέρα η γραφή σμίγει αξεδιάλυτα, όπως και στη ζωή άλλωστε «συμπερπατούνε»– υπάρχουν νύξεις, λέξεις, εικόνες, αισθήματα, που ξεφεύγουν προς αυτή την κατεύθυνση, έστω και αν αυτό κρίνεται ως παράπτωμα: «ακούς εκεί να μου αρέσει το μπουζούκι, που το χαρακτηρίζουν όργανο των χασικλήδων» όπως μονολογεί ο Νίκος (ή ως συναισθηματισμός όπως οι τραγικές εικόνες που μας δίνει η Αργυρώ μπροστά στο καμένο σπιτικό της, στο μοιρολόϊ της μάνας της γι' αυτήν, ή στο αντάμωμα με τον πατέρα της, το μάταιο ψάξιμό του για κείνη στα κακοτράχαλα βουνίσια μονοπάτια, ακόμη και στις φοβίες της παράδοσης για τους διαβόλους, την άδολη αγάπη για τον μικρό σκύλο Χιόνα καθώς και κάποιες λανθάνουσες ρομαντικά σκηνές τις ώρες της πιο βαθιάς παρανομίας ή στις περιγραφές των πρώτων συναπαντημάτων τους στον ανταρτοκρατούμενο Ομαλό. Ώρες που τους ένωσαν άλλωστε και ως ζευγάρι).

Ο Νίκος και η Αργυρώ, η Αργυρώ κι ο Νίκος, δεν γνωρίζουν βλέπετε τίποτε από το μετανεοτετικό ιστορικό εγχείρημα και τους απριορισμούς με τους οποίους επιχειρεί να αποδομήσει κάθε αξιακό πρόταγμα, κάθε προοδευτικής στάσης και ορθολογικής με βάση στοιχεία και ντοκουμέντα προσπάθειας ανάλυσης του χτες. Γι' αυτό και συνεχίζουν όχι μόνο να γράφουν για τη ζωή τους όπως την έζησαν στα φαράγγια και στα «σπηλιάρια των Σφακιών», στις ολομέλειες της Τασκένδης, στα αποπνικτικά κρυσφύγετα της δωδεκάχρονης παρανομίας, στις καταλυτικές για τα όνειρά τους πληροφορίες για τις συνθήκες ζωής και εργασίας στην πατρίδα του αυτάρεσκα αυτοαποκαλού-

μενου «υπαρκτού σοσιαλισμού», στον οποίο οι ίδιοι απαίτησαν να ζήσουν μετά την περιπετειώδη φυγή τους από την Κρήτη.

Αλλά και να καταβάλλουν μια τεράστια προσπάθεια για να θυμηθούν και να καταγράψουν κάθε λεπτομέρεια, κάθε στοιχείο, κάθε όνομα συναγωνιστή ή αντίπαλου σ' αυτόν τον ατέλειωτο μαραθώνιο αγωνίας ύπαρξης κι αξιοπρέπειας.

Ονόματα όχι μόνο πρωταγωνιστών του κομμουνιστικού κινήματος –και συναπαντήθηκαν με πολλούς– αλλά και μιας ατέλειωτης σειράς αφανών δευτεραγωνιστών, που ίσως τούτο το βιβλίο στέκει και η μόνη καταγραφή τους στην ιστορία.

Μ' αυτόν όμως τον τρόπο, μ' αυτόν τον μόχθο, η μνήμη που καταθέτουν η Αργυρώ και ο Νίκος, ο Νίκος και η Αργυρώ, ξεπερνά τον αυτοβιογραφικό της χαρακτήρα, μετατρέπεται σε μια ανεκτίμητη πηγή πολλαπλών πληροφοριών, σε μια ανάλυση και συνάμα μια πρόταση κατανόησης ενός ολόκληρου κόσμου, ενός ολόκληρου κινήματος, μιας εποχής όπως βέβαια οι ίδιοι τη βίωσαν και την προσέλαβαν.

Κανείς δεν αρνείται βέβαια ότι τούτη η βιωμένη ενεργή μνήμη είναι προφανώς διαμεσολαβημένη από την κατοπινή στάση, θέση και επιλογές των φορέων της. Την σχεδόν φυσική ένταξή τους δηλαδή στο ανανεωτικό κομμουνιστικό δημοκρατικό ρεύμα που σχημάτισε αργότερα το ΚΚΕ Εσωτερικού ή την «αναθεωρητική ομάδα» κατά τη δογματική ορολογία. Άλλωστε αυτό δεν το κρύβουν ούτε ο Νίκος ούτε και η Αργυρώ στη γραφή τους, όπως δεν έχουν να κρύψουν και δεν έκρυψαν τίποτε στο αγωνιστικό τους διάβα και τότε και μετά, στα χρόνια που ακολούθησαν. Χρόνια που το έφερε η ζωή να συμπορευτούμε, κυρίως με την Αργυρώ, το πάντα χαμογελαστό της πρόσωπο και τη σταθερή αγωνιστική της συνέπεια, αλλά και με κάποια από τα πρόσωπα που καταγράφουν, όπως με τον ηγούμενο της Αγίας Τριάδας στο Ακρωτήρι ή τον εννιάχρονο εκείνο τσιλιαδόρο των κατοχικών Εαμικών τους συνεδριάσεων στα Χανιά, σημερινό εκδότη του δεκαπενθήμερου *Αντί* και του «Πολύτυπου».

Η προσπάθεια ανασυγκρότησης του χτες γίνεται άλλωστε παντού και πάντα κάτω από το πρίσμα του παρόντος, του εκάστοτε παρόντος. Έτσι συμβαίνει βλέπετε στην Ιστορία. Γι' αυτό και κάθε εποχή ξαναγράφει την ιστορία.

Η μνήμη στο κάτω-κάτω, όπως και η ιστορία δεν είναι ουδέτερη δεξαμενή αντικειμενικών πληροφοριών, ευαισθησιών κι απόψεων, αλλά μια ζωντανή και συνεχώς μεταβαλλόμενη οντότητα.

Όσο βέβαια πιο συγκροτημένη είναι η εμπειρία μας, όσο καλύτερα ταιριάζουν τα μηνύματα που μας έρχονται στα νοητικά κι αξιακά μας σχήματα, τόσο πιο οργανωμένη παρουσιάζεται και η μνήμη μας. Τόσο η επί-κοινωνία καθίσταται πραγματική, η μνήμη ενεργή, τρόπος ύπαρξης και όχι απλά καταγραφής και γνώσης του χτες. Και μόνο έτσι σε εποχές αμνημοσύνης όπως η σημερινή, τα χθεσινά δεν βρικολακιάζουν, δεν μυθοποιούνται, αντίθετα προσεγγίζονται και μελετούνται όσο συνταρακτικά κι αν είναι, ήρεμα κι απλά, χωρίς φανατισμούς και μεγαλοστομίες.

Ξέρουμε πια καλά ότι αυτό απαιτεί αγώνα προσωπικό μα και συλλογικό και ότι από τη λέξη αγώνας βγαίνει η λέξη αγωνία.

Απ' αγωνία λοιπόν να μη χαθούν τ' αλλοτινά μέσα στην περιρρέουσα κυρίαρχη προσπάθεια επίπεδης εικονολογίας, βαρβαρότητας και σχετικοποίησης των πάντων, που επιδιώκει να μας μετατρέψει όλες και όλους σε παθητικούς καταναλωτές, μαζάνθρωπους προσωπικής μοναξιάς κι απραξίας, χωρίς όνειρα, ελπίδες και συν-κινήσεις, θαρρώ και η ανάγκη και τούτης της γραφής που καταθέτουν η Αργυρώ και ο Νίκος.

Και τους ευχαριστούμε γι' αυτό, αναμένοντας με ενδιαφέρον τη νέα γραφή τους για όσα έζησαν, βίωσαν και βιώνουν στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, όπου δεν έμειναν, δεν μπορούσαν να μείνουν, τέτοιοι άνθρωποι, με σταυρωμένα χέρια.

Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

Για την ώρα τους ευχόμαστε να είναι πάντα δυνατοί και τους ευχαριστούμε και πάλι για τούτη την κατάθεση λογισμού και όνειρου που μας πρόσφεραν.

«Μιλώ τη γλώσσα ενός
γέροντα γρύλου / Αέρας
διαπερνά τα ανεμόπτερα
φωνήεντά μου / Έτσι το
δέος ξεχνιέται. / Ακούω
τον ήχο βροχής σπηλαίων
/ Κοιτάω τους ήλιους
κατάματα / και βαδίζω
προς τη λήθη του δέους. /
Ανοίγει η παλάμη ενός
δέντρου / Φυλάει το φύλο
μιας γης / Όμματα
υπερώα σε ατίθαση κόμη
/ Αλιγάτορες άλλης
εποχής / Δείστε το
δέος.»: **Μαρία Κολαξή,**
Αλγόρυθμα (εκδ.
Μανδραγόρας, 2003).

Νυγμοί διαπεραστικοί: ο
αγώνας των γυναικών
για χειραφέτηση, οι
μετανάστες και όσοι δεν
διαθέτουν τα μέσα να
υποστηρίξουν τον εαυτό
τους, αλλά και γενικά οι
προκαταλήψεις που
διαπερνούν θεσμούς και
συνειδήσεις απαρτίζουν
τους βασικούς άξονες
των κειμένων που
διασκεδάζουν (και με τις
δύο έννοιες) τα χείλη
κάθε πικραμένου/ης. Το
βιβλίο της **Ελένης
Συρίγου-Ρήγου, Πάμε
σαν άλλοτε;** (πρόλογος:
**Γιάννης
Γιανουλόπουλος**, εκδ.
Φιλίστωρ, 2003) διαθέτει
το χάρισμα να συνοψίζει,
κατά περίπτωση, τις
συνθήκες μέσα στις
οποίες παρήχθη και
συχνά διαιωνίζεται ένα
φαινόμενο, μια στάση,
μια νοοτροπία: να
τεκμηριώνει χωρίς
περιττές
επιστημονικοφανείς
επιδείξεις τα λεγόμενά
της: να πληροφορεί και
να διδάσκει με χιούμορ,
χωρίς την ηθική
αλαζονεία που συχνά
εμπεριέχεται στον
διδασκισμό.

Ξεφυλλίζοντας βιβλία,
σταματώ επιλεκτικά στο

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Έρωτας και πολιτική

Μ. Λιαρούτσος,
Αναζητώντας τη Βερόνικα,
εκδ. Εντός, Αθήνα 2003, σ. 443.

Το έκτο κατά σειρά βιβλίο του Μ. Λιαρούτσου έρχεται να κλείσει(;) έναν κύκλο μυθιστορημάτων και διηγημάτων που όλα έχουν ως στίγμα τη δεκαετία του σαράντα. Ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της «λογοτεχνίας της αντίστασης» (όρος που καθιερώθηκε από τον πανεπιστημιακό και κριτικό Μ. Μερακλή) ξεκίνησε λίγο... ανάποδα. Πρώτα έγραψε για τον Εμφύλιο, μετά για την πρώτη φάση της Αντίστασης και με το παρόν βιβλίο μάς ταξιδεύει λίγο διάστημα πριν τον πόλεμο και τις πρώτες μέρες της Κατοχής. Οι αρετές των προηγούμενων βιβλίων του υπάρχουν και σ' αυτό, έτσι ώστε ο μεγάλος του όγκος κάθε άλλο παρά αποτρεπτικός είναι για τον αναγνώστη. Έρωτας του βιβλίου ο Γρηγόρης, ένα φτωχό παιδί από νησί (φωτογραφίζεται ο γενέθλιος τόπος του συγγραφέα, η Τήνος) που έρχεται για σπουδές στην Αθήνα. Στόχος του Μ.Λ. να αναδείξει πώς ένας φοιτητής καταφέρνει να σταθεί στα πόδια του, να επιβιώσει σε πολύ σκληρές συνθήκες, εργαζόμενος και σπουδάζοντας ταυτόχρονα, και πώς τα ίδια τα γεγονότα τον πολιτικοποιούν και τον εντάσσουν στο κίνημα. Όμως όλα αυτά περιγράφονται με χυμώδη τρόπο, με έμμεσες αναφορές και μ' ένα εκπληκτικής ευρηματικότητας «σασπένς» στο τέλος του μυθιστορήματος το οποίο αφήνουμε να γευτούν οι αναγνώστες μόνοι τους. Οι παράλληλες αναφορές στον τρόπο ζωής του νησιού την προπολεμική περίοδο συμβάλλουν στην κατανόηση της τότε υπάρχουσας κατάστασης στην ελληνική επαρχία μεγαλώνοντας ακόμα περισσότερο το ενδιαφέρον της ιστορίας. Οι ανομολόγητοι έρωτες, οι «σκανταλιές» των μαθητών και κυρίως η αυτοκτονία μιας δωδεκάχρονης μαθήτριας που δεν άντεχε τη φτώχεια κάθε άλλο παρά «ξεκομμένα» γεγονότα είναι. Όμως το κυρίως

στόρυ εκτυλίσσεται στην Αθήνα σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη δουλειά του Γρηγόρη σ' ένα γραφείο κηδειών. Στο εργοστάσιο Σκυριανού. Και τέλος στην Κατοχή. Η κινηματογραφική γραφή του Λιαρούτσου –κυρίως στο εργοστάσιο– μας δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τις συνθήκες στους χώρους μιας φάμπρικας, την υφιστάμενη εκμετάλλευση (πότε αλήθεια δεν υπήρξε;) και παράλληλα να γνωρίσουμε μερικούς χαρακτήρες που με τόση ευφυΐα έπλασε ο Λιαρούτσος. Από τον εκμεταλλευτή βιομήχανο Σκυριανό με τις ταξικές διακρίσεις απέναντι σε υπαλλήλους-εργάτες, τον παλιό χωροφύλακα και μάτι του αφεντικού Μανώλη (που μισεί τους κομμουνιστές, αλλά κάπου στο βάθος τους θαυμάζει), τον αριστερό εργάτη Χαράλαμπο (που διεκδικεί τα δικαιώματά του και είναι στη μούκα του κανονιού) και την Βερόνικα, την ηρωίδα του βιβλίου. Μια εργάτρια συνειδητοποιημένη και αποφασισμένη για όλα. Φυσικά υπάρχουν και οι συμφοιτητές του Γρηγόρη: ο Μίλτος, ο Γιώργος, ο Αρίστος κ.ά. Και κάπου υπόγεια σ' όλες τις σελίδες του βιβλίου υπάρχει ο έρωτας του Γρηγόρη. Πλατωνικός στην αρχή για την Ανθούλα στο νησί που επιλέγει για γαμπρό τον πλούσιο Ελληνοαμερικανό, και ανεκπλήρωτος –λόγω ειδικών συνθηκών– για τη Βερόνικα. Διαβάζοντας τις τελευταίες σελίδες του βιβλίου στο νου μου ήρθε το παλιό ανατρεπτικό βιβλίο του Μαρκούζε *Έρωτας και επανάσταση*, όταν έγραφε για την «ύπαρξη του έρωτα και του αυτόνομου μετασχηματισμού από αυτόν, εντός ενός απωθητικού περιβάλλοντος». Μια «ανταρσία κατά του συστήματος». Από την άποψη αυτή κάτω από τον τίτλο *Αναζητώντας τη Βερόνικα* θα μπορούσε να υπήρχε ο υπότιτλος «Έρωτας και πολιτική», έννοιες αλληλένδετες, παρά τα όσα υποστηρίζουν οι μεταμοντέρνοι υποστηρικτές του τέλους της ιστορίας...

Νίκος Μολυβιάτης

Ανδρικά και γυναικεία

4 διηγήματα: Αλέξανδρος Μ. Ασωνίτης, Σοφία Νικολαΐδου, Στρατής Πασχάλης, Γιώργος Σκαμπαρδώνης,
Αθήνα, Μεταίχμιο, 2002, σ. 80.

Τα δύο πρώτα διηγήματα της συλλογής («Η δημιουργός», «Πληγή από μαχαίρι») παρουσιάζονται ως σπουδές του γυναικείου ψυχισμού. Όσα συμβαίνουν σ' αυτά, αποτελούν μια προσπάθεια κατάβασης στα βάθη της γυναικείας ψυχής. Στο εναρκτήριο διήγημα, ο Αλέξανδρος Ασωνίτης αντλεί το θέμα του από τους σκοτεινούς θρύλους του Βορρά, που γοητεύουν με το μυστικισμό τους. Διάχυτο είναι εδώ το βαρύ άρωμα του ρομαντισμού: κυριαρχούν τα μοτίβα του πάθους, της ζήλειας, της εκδίκησης, της βίας, του θανάτου, της αγάπης για τα επαγγελματικά εργαλεία που γίνονται όπλα. Πρόκειται για μια ιστορία έρωτα την οποία θα διεκπεραιώσει ο θάνατος. Ο Ασωνίτης επικεντρώνει το διήγημα στη Χέλντα Χόλγκερ, η οποία αδυνατώντας να διαχειριστεί την πικρία της για τη συζυγική προδοσία και εγκατάλειψη, σκοπεύει να τεμαχίσει τον άντρα της που ερωτεύτηκε μιαν άλλη γυναίκα. Η ενυπάρχουσα βιολογική και ηθική ανισορροπία της ηρωίδας, η ερωτομανία, η διάσταση έρωτας-θάνατος, η τάση της ηρωίδας προς την τρέλα, η σκηνοθεσία και ο ερωτισμός του γυναικείου θανάτου αποτελούν βασικά μοτίβα της ρομαντικής λογοτεχνίας. Ανάλογες εκδοχές της γυναικείας εικόνας, όπου εξειδανικεύεται το πάθος της γυναικείας φύσης και της ψυχικής ασθένειας, απαντούν και στην ελληνική πεζογραφία του 19ου αι. (π.χ. Γεώργιος Βιζυηνός, Γιάννης Βλαχογιάννης, Αργύρης Εφταλιώτης κ.ά.). Οπωσδήποτε, η κατ' αυτόν τον τρόπο αναπαράσταση της γυναίκας αποτελεί μια πολιτισμική κατασκευή.

Στο δεύτερο διήγημα της συλλογής έχουμε την επιβίωση της ρομαντικής γυναικείας εικόνας στο πλαίσιο των σύγχρονων Άρλεκιν και των γυναικείων περιοδικών. Εκεί που ο νεορομαντισμός συναντά το ρομαντισμό, είναι η ιστορία του μυστηρίου που πλέκεται γύρω από την ηρωίδα, η συνάντηση του ρεαλιστικού με το φανταστικό, και η γοητεία της μελαγχολίας. Η «ακίνητη» γυναίκα της ρομαντικής λογοτεχνίας συναντά την ακίνητη Μπάρμπι με τις τέλει αναλογίες και τη ζωή-πρότυπο. Η «βουβή» γυναίκα του ρομαντισμού αντιστοιχεί στο σημερινό βουβό πρότυπο ομορφιάς. Αυτό που φαίνεται να λέει το διήγημα της Σοφίας Νικολαΐδου είναι ότι πίσω από την παράσταση της ηρωίδας, πίσω από την απουσία του λόγου και τη γοητεία της εικόνας, υπάρχει η γυναίκα που έχει επιθυμίες και αντιλήψεις αντίθετες προς

τα στερεότυπα· υπάρχει ακόμη η «γυναικεία συνωμοσία» που αναφέρεται στη γυναικεία γραφή. Η ταυτότητα του συγγραφέα, αλλά και του αναγνώστη, συμπεριλαμβάνει και το φύλο. Αλλιώς, κάτω από την ηρεμία του διηγήματος, διαπιστώνουμε την αδυσώπητη έλευση των γηρατιών. Το κείμενο συνιστά σπουδή των αλλοιώσεων που υφίσταται η γυναίκα (εδώ η ηρωίδα, η κ. Λελέ) στο πέρασμα του χρόνου.

Στα άλλα δύο διηγήματα της συλλογής («Η μύηση», «Αγύριστο κεφάλι»), υπάρχει η αντρική πλευρά. Ένα μοντέλο ανάλυσης των σχέσεων ανάμεσα σε δύο φίλους, τον Άγγελο και τον Στέλιο, προσφέρει το διήγημα του Στρατή Πασχάλη. Οι σχέσεις αυτές τοποθετούνται πάνω σε έναν άξονα φιλίας-απομάκρυνσης από τη φιλία. Κατά την εξέλιξη της ιστορίας ανιχνεύουμε τη μετατόπιση από τη μία προς την άλλη μεριά του άξονα. Η «φιλότης» και το «νείκος» (που εδώ αντιστοιχεί στο συμβολικό «φόνος») θέτουν σε κίνηση το λογοτεχνικό μύθο. Η χαρακτηρισολογία των δύο προσώπων γίνεται στη βάση των εξής παραμέτρων: ως προς την άποψη της ικανότητας, ο Στέλιος έχει αποφασιστικότητα, δύναμη, επιδεξιότητα, ενώ ο Άγγελος, διστακτικότητα, αδυναμία, δειλία. Οι ήρωες επίσης χαρακτηρίζονται στη βάση ψυχολογικών στοιχείων: ο Στέλιος είναι εξωστρεφής, ψυχρός, ενώ ο Άγγελος εσωστρεφής, συναισθηματικός. Ως προς την persona, τέλος, που παρουσιάζουν, μπορούμε να διακρίνουμε αν είναι αυτό που φαίνονται, αν κρύβουν ό,τι είναι ή δείχνουν διαφορετικοί απ' ό,τι είναι. Αυτό αφορά κυρίως τον Άγγελο, από τη στιγμή που στις σκέψεις του κάνει την εμφάνισή της η φυγή. Το μοτίβο της πίεσης, μέσα στη φιλία, είναι ο δείκτης του συμβιβασμού στον οποίο εξαναγκάζεται ο Άγγελος. Το μοτίβο της φυγής από τη φιλία αποτελεί δείκτη μιας στάσης μη-συμβιβασμού. Εγκαταλείπει τον φίλο του, ο οποίος ασκεί εξουσία πάνω του· πράγμα που δείχνει τόλμη, και λειτουργεί, σε σχέση με τον αναγνώστη, ως εκπλήρωση, σε φανταστικό επίπεδο, μιας του επιθυμίας. Έτσι όπως εικονογραφείται στις σελίδες του διηγήματος, σίγουρα λειτουργεί και ως εκδραμάτιση των πραγματικών του προβλημάτων. Υπάρχει, λοιπόν, εδώ, ως σταθερή θεματική της αφήγησης, η υπαρξιακή επιλογή της φυγής, που συνδέεται με το «θάνατο» του φίλου. Στη μυθοπλασία εκδραματίζεται το δίλημμα του Άγγελου ανάμεσα στο βόλεμα και το συμβιβασμό μέσα στη φιλία, ή την επιδίωξη προσωπικών στόχων και αξιών μέσω μιας ειδικής έκφρασης του μη-συμβιβασμού, που είναι η φυγή. Το θεματικό δίπολο συμβιβασμός/μη-συμβιβασμός εντάσσει το συγκεκριμένο διήγημα σε μια σει-

βιβλίο Έλληνες κρατούμενοι στο Νταχάου. Μαρτυρία: Δημήτρη Σωτηριάδη, Έρευνα: Ελπιδοφόρου Ιντζέμπελη (εκδ. Φιλίστωρ, 2002)· ένα σημαντικό ντοκουμέντο η μαρτυρία του Δημήτρη Σωτηριάδη που παρέμεινε κρατούμενος στο στρατόπεδο από το φθινόπωρο του 1943 έως την Απελευθέρωση του Νταχάου, τον Απρίλιο του 1945. Τα στοιχεία που συγκεντρώνονται, μια παλιότερη συνέντευξη του Σωτηριάδη σε γερμανό ερευνητή που εντοπίστηκε στο ελληνικό αρχείο του Νταχάου (που σημειωτέον είχε μείνει έως πρόσφατα εντελώς αναξιοποίητο), συμπληρώνονται με νεότερη μαρτυρία του Σωτηριάδη, τεκμήρια από το αρχείο του Νταχάου, φωτογραφικό υλικό και τη σπάνια χειρόγραφη εφημερίδα «Η ελευθέρα Δωδεκάνησος» που εξέδιδε στο Νταχάου ο Βασίλης Εμμ. Σπύρου.

Οι χρήσεις της αρχαιότητας από το νέο ελληνισμό· τα πρακτικά του ομότιτλου επιστημονικού συμποσίου που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Απριλίου του 2000 από την Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Σχολή Μωραΐτη) προσφέρουν συγκεντρωμένα τις 17 επιστημονικές συμβολές φιλολόγων, ιστορικών, αρχαιολόγων, θεολόγων, αρχιτεκτόνων, κοινωνικών ανθρωπολόγων, θεατρολόγων και

ψυχαναλυτών που έχουν ως στόχο τη διερεύνηση των τρόπων πρόσληψης της αρχαιότητας από τους Νεοέλληνες. Στην έκδοση περιλαμβάνεται και η διάλεξη του Δ.Ν. Μαρωνίτη, «Η αρχαία κληρονομιά: γέφυρες πραγματικές, στημένες, κομμένες».

Παρουσίαση συστηματική της γέννησης και εξέλιξης της νεωτερικότητας το βιβλίο των **Stuart Hall** και **Bram Gieben**, *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας. Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός* (μετάφραση: **Θανάσης και Βίκτωρ Τσακίρης**, εκδ. Σαββάλας, 2003), συμβάλλει θετικά στην εκλαΐκευση του θέματος έτσι ώστε ιδέες που βρίσκονται στη βάση της διαμόρφωσης των δυτικών κοινωνιών να γίνονται προσιτές σε ένα ευρύτερο κοινό.

Ριζοτόμος η παρουσία της **Γιολάντα Τερέντσιο** στο χώρο της σοβαρής δημοσιογραφίας που το κέντρο βάρους της ήταν πάντα ο πολιτισμός, με το βιβλίο της *Κορυφαίοι Έλληνες στη σφαίρα της τέχνης. Συνεντεύξεις-δοκίμια* (εκδ. Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, 2000) καταγράφει μια περίοδο πάνω από 50 χρόνια πολιτιστικής πορείας στον τόπο μας, με σταθμούς στη ζωγραφική, τη λογοτεχνία, το θέατρο, τη μουσική. Ένα βιβλίο που το χαρακτηρίζει η προσεκτική ματιά της, η αμεσότητα και η πνευματικότητα της συγγραφέως.

ο χαρτοκόπτης

ρά έργων της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας που αναδεικνύουν την αντιφατικότητα της ανθρώπινης φύσης.

Στο τελευταίο διήγημα της συλλογής, εικονογραφούνται οι περιθωριακοί ρεμπέτες που συγκεντρώνονται στο «Ουζερί των αδικημένων». Γύρω από αυτό το μπουζουκομάγαζο περιστρέφεται η αφήγηση, τοποθετημένη χρονικά στην εποχή του θανάτου του Τσιτσάνη. Ένας από τους ήρωες, ο Νικόλας ο Λικουμάς, που λόγω ατυχήματος, δεν παρακολουθεί την ορχήστρα, παίζει μπουζούκι για την αντροπαρέα. Το κέφι, το ποτό, το κουτσομπολιό έχουν ως αποτέλεσμα τη φυγή απ' όσα συμβαίνουν γύρω τους και από τις προσωπικές τους τραυματικές εμπειρίες. Στο βάθος, υπάρχει ο Τσιτσάνης· η μουσική και η θύμησή του μετατρέπουν το ουζερί σε χώρο μυσταγωγίας. Η ιστορία δίνεται ως δραματική μίμηση, με την ψευδαίσθηση που δημιουργεί

γεί ότι τα γεγονότα συντελούνται τώρα μπροστά μας. Ο μικρόκοσμος αυτός, που κινείται γύρω από τον Τσιτσάνη, παρουσιάζεται ανάγλυφα και στο μυθιστόρημα του Γιώργου Σκαμπαρδώνη *Ουζερί Τσιτσάνης*. Στο διήγημα υπάρχει η οπτική γωνία του αφηγητή, ο οποίος προσπαθεί να γνωρίσει το διαφορετικό και μάλιστα να το οικειοποιηθεί. Στα τρία άλλα διηγήματα της συλλογής, δεν εμπλέκεται ο αφηγητής. Η οπτική γωνία μεταβάλλεται, τότε μένοντας μακριά και τότε εισδύοντας στα εσώψυχα των προσώπων.

Οι τέσσερις συγγραφείς που επελέγησαν εδώ, έχουν να επιδείξουν αξιόλογο πεζογραφικό έργο. Η σειρά «Ελληνικό διήγημα» του Μεταίχμιου περιλαμβάνει, προς το παρόν, πέντε συλλογές. Ετοιμάζεται νέα σειρά διηγημάτων γνωστών ελλήνων λογοτεχνών.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Επιτέλους, εύληπτη θεωρία!

Μαρία Κ. Πεσκετζή,
Θεωρία της Λογοτεχνίας
και νεοελληνική λογοτεχνική κριτική,
εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2003, σ. 144.

Το βιβλίο κυκλοφορεί στην επιτυχημένη σειρά «Στα Σταυροδρόμια του Νεοελληνικού Λόγου» που διευθύνει ο Τάκης Μενδράκος και αναφέρεται με ευσύνοπτο τρόπο και ρέον ύφος στη σχέση της νεοελληνικής κριτικής με τη σύγχρονη θεωρία της λογοτεχνίας. Η συγγραφέας, διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αξιοποιώντας την αρκετά υποψιασμένη και εκτενή πλέον εγχώρια βιβλιογραφία (Π. Μουλάς, Ν. Βαγενάς, Δ. Τζιόβας, Δ. Δημαρούλης, Γ. Δάλλας, Ε. Καψωμένος, Γ. Αριστηνός, Γ. Βελουδής κ.ά.) προτείνει μίαν εισαγωγή στις έννοιες «συγγραφέας», «κείμενο», «ορίζοντας υποδοχής», για να προχωρήσει στο δεύτερο και εκτενέστερο μέρος της μελέτης της σ' ένα ιστορικό σχέδιασμα της λογοτεχνικής κριτικής μας από τον Ροϊδη και τον Παλαμά ως τη μεταπολεμική ή τη σύγχρονη παραγωγή κριτικών κειμένων ή θεωρητικών δοκιμίων (Μ. Vitti, Γ.Π. Σαββίδης, Α. Σαχίνης, Αλ. Αργυρίου, Αλ. Κοτζιάς κ.ο.κ.). Σταθερές αναφορές βεβαίως στην έρευνά της είναι οι δύο «κριτικοί» μας ογκόλιθοι που δεν δηλώνουν κριτικοί, δηλαδή ο Σολωμός και ο Σεφέρης.

Κατά τ' άλλα η Μαρία Πεσκετζή θέτει εύστοχα ερωτήματα σχετικά με την επιστημονική ή την εμπειρική διαδικασία η οποία εφαρμόζεται κατά την άσκηση της κριτικής, σχετικά με τον διάλογο που κατά καιρούς αναπτύσσεται προς τα ξένα κέντρα αναφοράς

[π.χ. τη σχέση του Σεφέρη με τη «Νέα Κριτική» ή την επίδραση του Gadamer και την πρόκληση του Hans Robert Jauss (*Literaturgeschichte als Provokation*, 1994)] στην εγχώρια βιβλιογραφία μας. Ποιος εντέλει κρύβεται πίσω από το κείμενο; Ο συγγραφέας, ο αναγνώστης ή μήπως ο χρόνος και η ιστορία ως συλλογικά υποκείμενα; Οφείλω εδώ να πω ότι ανάλογα ζητήματα έχουν προβληματίσει και τους κριτικούς ή τους θεωρητικούς των εικαστικών τεχνών εφόσον κυρίαρχη είναι κι εδώ η άποψη πως *der Betrachter ist im Bild* (Ο θεατής είναι μέσα στην εικόνα) (W. Kemp). Αλλά αν αυτά πρεσβεύουν οι Γερμανοί, τι συμβαίνει με τον αμερικανικό δομισμό ή την ψυχχαναλυτική κριτική (Jonathan Culler και Norman Holland);

Η τι ισχύει πάλι με τα «συμφραζόμενα» ενός κειμένου, δηλαδή τις ιδεολογικοπολιτικές παραμέτρους του; Από τον Λούκατς ως τον Αλτουσέρ, πολλές θεωρίες έχουν υποστηριχθεί. Να τι πρεσβεύει η ίδια η μελετήτρια: «Η διερεύνηση των εξωκειμενικών συμφραζομένων ενός λογοτεχνικού έργου δεν είναι, βέβαια, αυτοσκοπός για τη λογοτεχνική κριτική, ωστόσο, όταν αυτά τίθενται “εντός παρενθέσεως”, γεγονός που συνέβη τις τελευταίες δεκαετίες στο χώρο της λογοτεχνικής θεωρίας, τότε η κριτική δεν μπορεί να αποφύγει ούτε τον κίνδυνο του στείρου φορμαλισμού ούτε την παγίδα του υποκειμενισμού...» (σελ. 69).

Πες τα χρυσόστομε! Συνοψίζοντας θα 'λεγα πως πρόκειται για ένα βιβλίο-εργαλείο, απαραίτητο τόσο στους σπουδαστές-φοιτητές της λογοτεχνίας όσο και στο ενημερωμένο κοινό που ενδιαφέρεται για τη θεωρία της.

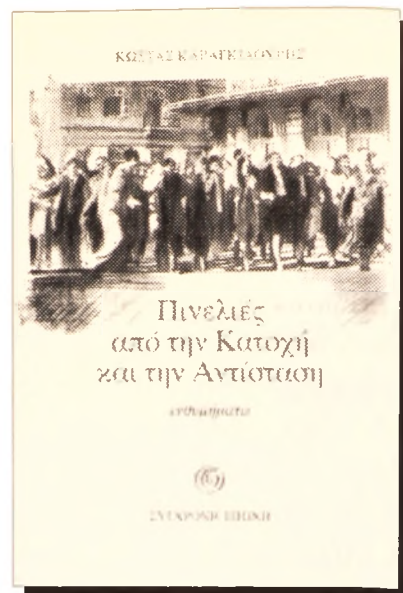
Μάνος Στεφανίδης

Ν. Γεωργιάδης - Τ. Ραχματούλινα
**Ο Θόδωρος Δερβενιώτης
και το μετεμφυλιακό τραγούδι**

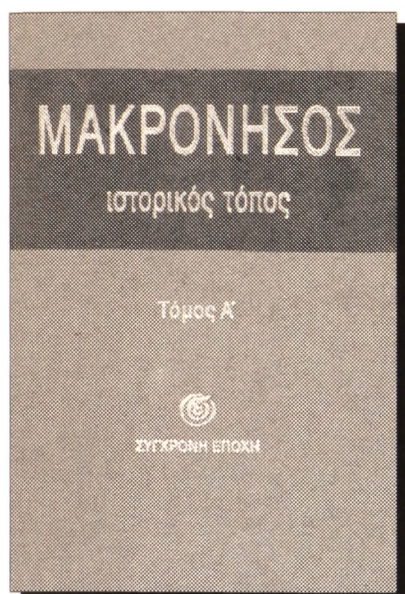
Στ. Παταργατζής
Η Ικαρία στη θύελλα

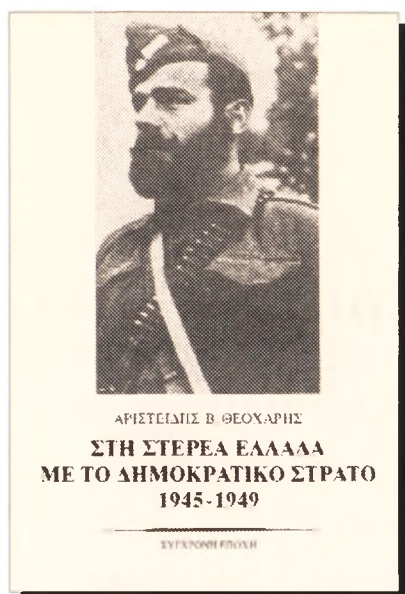
Κ. Καραγιαννίδης
**Πινελιές από την Κατοχή
και την Αντίσταση**

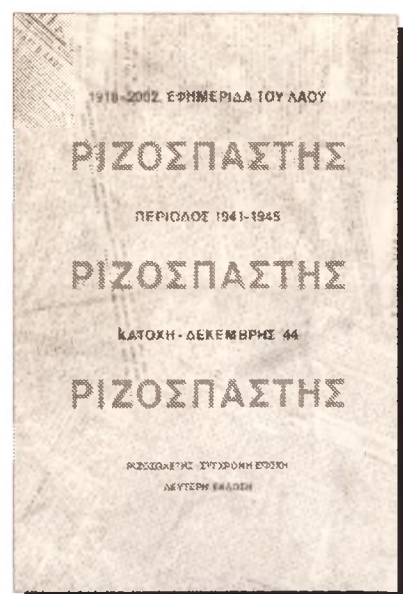
Χ. Σακελλαρίου
Η παιδεία στην Αντίσταση

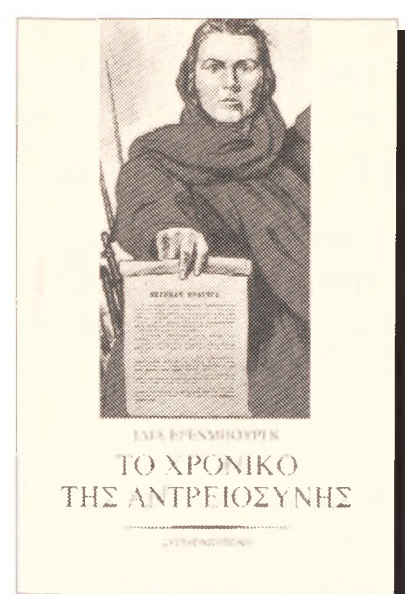
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
Τόμος Α'

Α. Β. Θεοχάρης
**Στη Στερεά Ελλάδα με το
Δημοκρατικό Στρατό, 1945-1949**

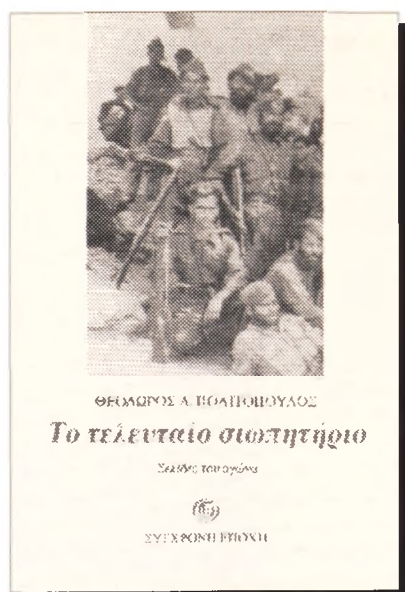
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
Περίοδος 1941-1945. Κατοχή-Δεκέμβρης '44
2η έκδοση

Ιλία Τερεμπούτζ
**Το χρονικό
της αντρείοσύνης**

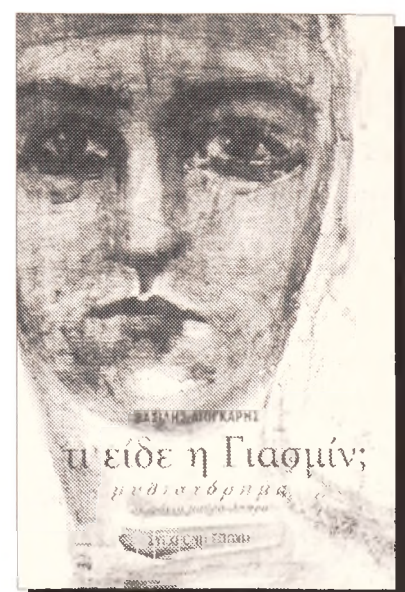
Ε. Βαγενάς
**Για μια άλλη προσέγγιση
της παιδικής επιθετικότητας**

Θ. Δ. Πολιτόπουλος
Το τελευταίο σιωπητήριο
Σελίδες του αγώνα

Κ. Θεοχάρους
Αυγούστα Θεοδώρα
Ιστορικό μυθιστόρημα

Β. Λιόγκαρης
Τι είδε η Γιασμίν;

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

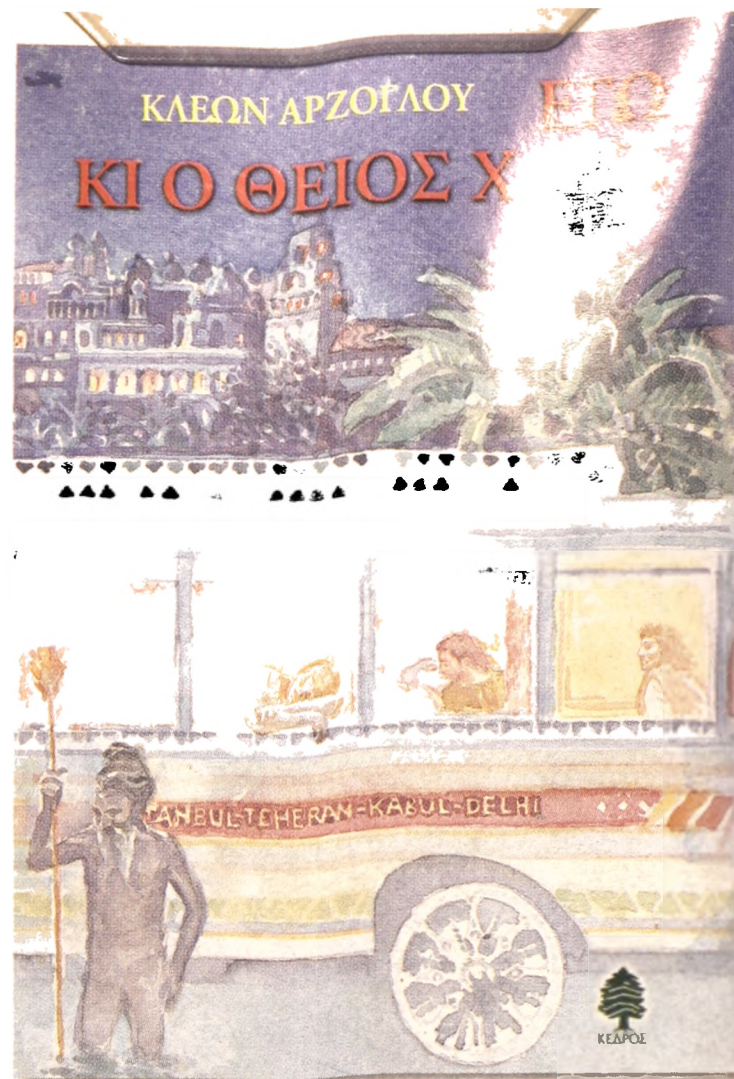
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Πεζογραφία

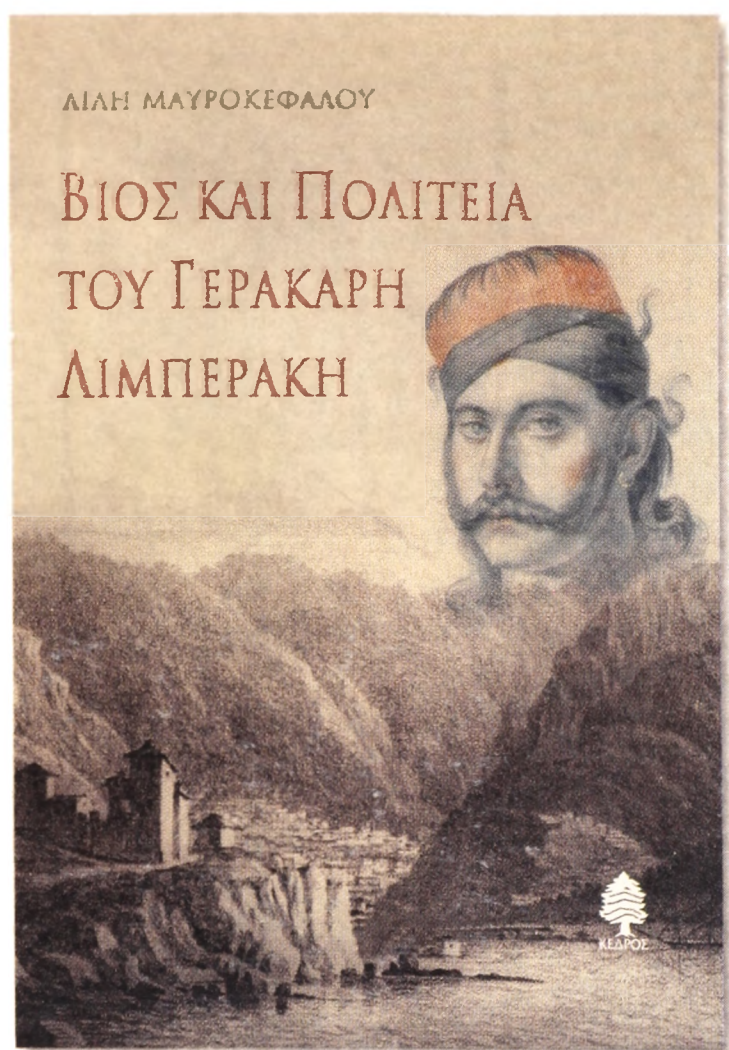
ΚΛΕΩΝ ΑΡΖΟΓΛΟΥ
ΕΓΩ ΚΙ Ο ΘΕΙΟΣ ΧΑΡΙΣ

«Διάβασα το βιβλίο του Κλέωνα Αρζόγλου
και ενθουσιάστηκα. Αυτή είναι η δική μου χώρα.»
Διονύσης Σαββόπουλος

«Κι εμένα είναι η δική μου χώρα...
Είναι μια σύγχρονη Οδύσσεια...»
Βασίλης Βασιλικός

582 ΣΕΛΙΔΕΣ, ΤΙΜΗ: € 18

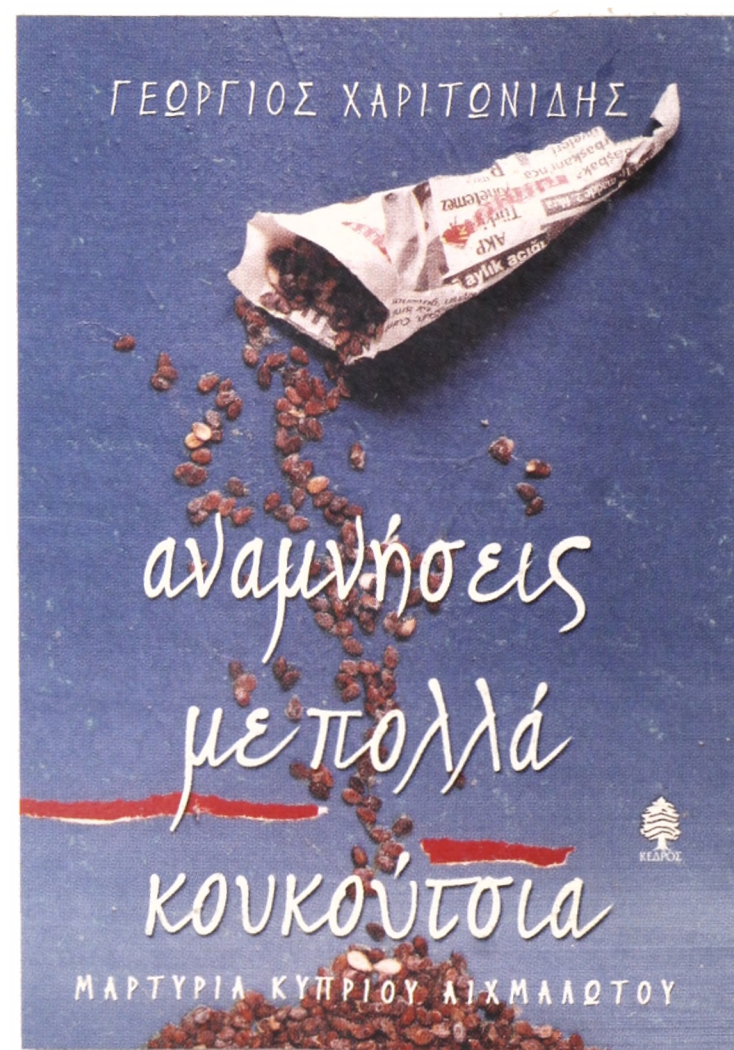
448 ΣΕΛΙΔΕΣ, ΤΙΜΗ: € 18

ΛΙΛΗ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΥ
ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΑΡΗ ΛΙΜΠΕΡΑΚΗ

Ο πολυκύμαντος βίος του Μανιάτη Γερακάρη
Λιμπεράκη που από αδυσώπητος εκδικητής και
διαβόητος πειρατής του 17ου αιώνα, καταλήγει άθλιος
υπόδικος στις βενετικές φυλακές.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΕ ΠΟΛΛΑ ΚΟΥΚΟΥΤΣΙΑ

Οι περιπέτειες ενός φαντάρου
από τη μέρα που κατατάχτηκε να υπηρετήσει μέχρι
τη μέρα που αφέθηκε ελεύθερος από τις φυλακές
της Τουρκίας, όπου κρατούνταν αιχμάλωτος πολέμου.
Μια αληθινή ιστορία.

192 ΣΕΛΙΔΕΣ, ΤΙΜΗ: € 9

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ, Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 2103809712 2103802007, fax: 2103302655
www.kedros.gr books@kedros.gr